

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 35 · 18. desember
Sesjonen 2018–2019

Møte tirsdag den 18. desember 2018 kl. 10

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 35):

1. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Finansdepartementet (rammeområde 14)
(Innst. 10 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitlene under Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet (rammeområdene 12 og 13)
(Innst. 9 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Olje- og energidepartementet
(Innst. 101 S (2018–2019), jf. Prop. 18 S (2018–2019))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Klima- og miljødepartementet, unntatt kap. 1473
(Innst. 103 S (2018–2019), jf. Prop. 22 S (2018–2019))
5. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2017
(Innst. 85 S (2018–2019), jf. Meld. St. 18 (2017–2018))
6. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Oppgaver til nye regioner
(Innst. 119 S (2018–2019), jf. Meld. St. 6 (2018–2019))
7. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet
(Innst. 118 S (2018–2019), jf. Prop. 20 S (2018–2019) unntatt kap. 542)
8. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet
(Innst. 117 S (2018–2019), jf. Prop. 28 S (2018–2019), kap. 490, 491 og 3490)
9. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kunnskapsdepartementet
(Innst. 116 S (2018–2019), jf. Prop. 21 S (2018–2019), kap. 291, 292, 3291 og 3292)
10. Redegjørelse av samferdselsministeren om anbuds- runden for Sørlandsbanen
(Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
11. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresen-

tantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Lars Haltbrekken om en bærekraftig godsnæring og mer gods på bane

(Innst. 66 S (2018–2019), jf. Dokument 8:22 S (2018–2019))

12. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Samferdselsdepartementet og om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kap. 542
(Innst. 111 S (2018–2019), jf. Prop. 17 S (2018–2019) og Prop. 20 S (2018–2019), kap. 542)
13. Referat

Presidenten: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe foreligger det søknad om sykepermisjon for representanten Elise *Bjørnebekk-Waagen* i dagene 18. og 19. desember. Denne søknaden foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Vararepresentanten, Siv Henriette *Jacobsen*, foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden.

– Det anses vedtatt.

Siv Henriette *Jacobsen* er til stede og vil ta sete. Representanten Eirik Faret *Sakariassen* vil framsette et representantforslag.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [10:00:40]: På vegne av representanten Audun *Lysbakken* og meg selv vil jeg framsette et forslag om å hindre en utvikling der arbeidstakere mister fundamentale rettigheter.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at Stortingets møte i dag fortsetter utover kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

Sak nr. 1 [10:01:06]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitler under Finansdepartementet (rammeområde 14) (Innst. 10 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 2–4 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:01:40]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2019, kapitlene under Olje-

og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet (rammeområdene 12 og 13) (Innst. 9 S (2018–2019), jf. Prop. 1 S (2018–2019))

Sak nr. 3 [10:01:53]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Olje- og energidepartementet (Innst. 101 S (2018–2019), jf. Prop. 18 S (2018–2019))

Sak nr. 4 [10:02:03]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Klima- og miljødepartementet, unntatt kap. 1473 (Innst. 103 S (2018–2019), jf. Prop. 22 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletiden – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Representanten Ketil Kjenseth, komiteens leder og ordfører for sakene, ser ikke ut til å være i salen. Da går vi videre til representanten Espen Barth Eide.

Espen Barth Eide (A) [10:03:42]: Bakteppet for denne debatten kunne ikke vært mer alvorlig. Vi har i rask rekkefølge fått rapporten fra FNs klimapanel, IPCC, om 1,5 grader, vi har hatt et etter forholdene vellykket klimatoppmøte i Katowice, og vi har hatt framleggelsen av Klimarisikoutvalgets rapport her hjemme. Alle disse hendelsene, rapportene og begivenhetene bør vi ta med oss når vi nå skal diskutere det som på mange måter må være rammen rundt all politikk i årene framover. Det er et alvorlig varsku, og vi vet mer enn noen noen gang har visst før oss om alvoret i klimændringene. Det er rett og slett så alvorlig at det er vi som lever nå, det er vår generasjon, som avgjør hvordan livsbetingelsene vil være for samtlige generasjoner som kommer etter oss.

Drivhuseffekten er egentlig ganske enkel å forklare. Jorden ligger i rimelig god avstand til solen. Vi får tilstrekkelig varme inn, og tilstrekkelig varme forlater oss igjen til at vi har nettopp det klimaet som har skapt livsbetingelsene på jorden slik vi kjenner den, med små naturlige variasjoner. Når vi pumper opp og forbrenner store mengder fossilt drivstoff og på andre måter bidrar til CO₂-utslipp, får vi et lag av klimagass som ligger rundt jorden. Det begrenser hvor mye av varmen som kommer ut igjen. Like mye kommer inn som kommer ut, og jorden blir stadig varmere.

Da jeg ble født, som ikke er så lenge siden, hadde vi lykkes i å varme opp jorden med ca. 0,25 grader. I de årene som har gått siden, har vi altså nådd 1 grad. Det er ikke bare jeg, det er et internasjonalt «samarbeid» som har bidratt til denne oppvarmingen. Men vi ser en eksponentiell økning framover.

Vi vet at det er forskjell på 1,5 og 2 grader. Noe av det viktigste med IPCC-rapporten er nettopp at vi har fått innsikt i at den forskjellen må vi legge mer vekt på. Parisavtalen har som mål å begrense oppvarmingen på jorden til 2 grader, men helst til 1,5 grader. Vi ser nå at det kan være at selve tippingpunktene der hvor selvforsterkende effekter inntreffer, metangass slippes ut fra permafrosten når den tiner, havisen smelter, man får mindre refleksjon ut igjen osv., kan skje mellom nettopp 1,5 og 2 grader. Det haster veldig å gjøre noe med dette, så dette må være et imperativ, ikke minst for et land som Norge, som har en viktig stemme i det internasjonale arbeidet.

Jeg har allerede nå lyst til å anerkjenne at den innsatsen som klima- og miljøminister Elvestuen gjorde i Katowice, helt klart bidro konstruktivt til den avtalen vi tross alt fikk. Mange har sagt at Katowice kunne vært bedre. Det er jeg enig i, men det må måles opp mot den internasjonale tilstanden vi er i nå, hvor vi bare sammenlignet med 2015 har et mye dårligere internasjonalt klima enn vi hadde. Da hadde vi f.eks. USA i en lederrolle. USA oppførte seg bedre enn mange ville ha trodd, men ikke til sammenligning så bra som de gjorde i 2015. En del andre ting har også skjedd som gjør at vi må si at dette var ganske vellykket. Så det er et stort alvor, og dette er noe folk merker.

Det har lenge vært slik at den innsikten som klimaforskerne har gitt oss, har vært teoretisk forståelig, men vanskelig å kjenne igjen i hverdagen. Jeg tror det siste året, med tørke, skogbranner, enda mer flom og skred, har gitt også nordmenn en økt bevissthet om at dette er noe som er her og nå, ikke noe som kommer til å skje i det lange løp. Så vi må ta dette på ekstremt stort alvor. Det må være rammen rundt all politikk.

Den gode nyheten er like god som den dårlige er dårlig, og den gode nyheten er at vi også har mer innsikt

enn vi noen gang har hatt i hvordan dette kan løses. Vi vet at det er mulig å framstille energi nok på jorden gjennom fornybare kilder på noe sikt. Vi vet at det går an å finne fram til teknologi for karbonfangst og -lagring, selv om det er langt igjen til vi har vellykkede storskalaløsninger. Vi vet at veldig mye av prosessindustrien kan omstille seg til lavkarbon- og nullutslippsløsninger, og at det gjøres masse spennende arbeid der ute for å få til det. Norge har gjennom mange års innsats fra mange regjeringer blitt et foregangsland i elektrifisering av transportsektoren. Vi har rekord i antall elbiler per innbygger. Vi får til elektriske ferger. Det er mye som går bra når det gjelder elektrifisering, og jeg mener at vi skal sette oss det målet at all transport i Norge kan bli fossilfri – utslippsfri – innen nær framtid, godt hjulpet av Avinor, som mener at all innenriks lufttransport kan bli elektrisk innen 2040, og som selv sier at da de kom på den ideen, hørtes den litt hårete ut – hvis det er et tillatt ord, president – men at de nå ser at den nesten er lite ambisiøs, så fort som utviklingen går på dette området. Så utfordringen vår er å ta alvor et inn over oss og gripe alle mulighetene.

Det er ganske bred enighet om det Norge gjør ute. I den grad det er noen uenighet i denne salen, går den vel så mye på hva vi gjør hjemme, og på hvor tydelig vi skal sette våre egne nasjonale utslippsmål. Jeg savner gode svar på hva som er Norges egne ambisjoner. Jeg er en varm tilhenger av at vi går sammen med EU om å ha felles krav og mål. Jeg har også stor tro på det europeiske kvotesystemet i kvotepliktig sektor, altså ETS-systemet, men jeg mener at når det gjelder ikke-kvotepliktig sektor, bør vi klare å sette oss det målet at vi oppfyller de kravene på egen hånd uten bruk av den såkalte fleksibilitetsmekanismen.

Så mener jeg at vi må slå fast så fort som mulig at vi gjør i Norge det Arbeiderpartiet allerede gjorde i sitt alternative budsjett, nemlig lage et utslippsbudsjett. Det går rett og slett på den enkle innsikten om at skal vi styre fornuftig mot et nullutslippssamfunn i nær framtid, må vi vite hvordan vi disponerer de utslippene vi har igjen. Da har jeg lyst til å gjenta noe her som jeg også sa i en tidligere debatt, men som det er utrolig viktig å ta inn over seg. Statsbudsjettet kommer hvert år, og det man ikke får gjennomslag for i år, kan man prøve på på nytt. Men utslippsbudsjettet er endelig. Skal vi sikte mot 2 graders oppvarming, har vi 20 år igjen med dagens forbruksnivå. Skal vi sikte mot 1,5, har vi betydelig færre. De lærde strides om hvor mye, men det er veldig få år igjen, og nå har Katowice på mange måter vært en bekreftelse på at det er 1,5 vi bør styre mot. Dette er utslipp vi har igjen på vegne av alle som kommer etter oss. Det er ikke utslipp vi har igjen i vår generasjon. Det er utslipp alle generasjoner har igjen, så det er relativt friskt å mene at det

er greit at vi slipper ut alt det som er igjen å slippe ut på jorden. Derfor mener jeg at vi må ha et utslippsbudsjett, og at vi også må kunne måle. En god nyhet fra Katowice-toppmøtet er at man nå har en regelbok. Det vil gjøre det mye enklere å kunne måle på tvers av land, men vi må også vise at vi kan gå foran, og vi bør øke våre ambisjoner, og vi må ha våre egne nasjonale ambisjoner.

Så mener jeg at vi også må ha sektorvise ambisjoner og sektorvise planer og sektorvise målestokker for om vi lykkes. Vi har foreslått et CO₂-fond for næringslivets transport. Vi mener at den beste måten å gjøre dette på, er å gå inn i et partnerskap med næringslivet selv, altså med dem som driver med transport, slik at vi kan ha den samme suksessen med lastebiler og varebiler som vi har hatt med personbiler i Norge. Det skal gjøres gjennom et fond som også næringslivet er med på å strukturere og disponere. Vi mener den løsningen er bedre enn den regjeringen har foreslått, selv om vi også anerkjenner at de er opptatt av problemstillingen. Her har vi ulike syn på hvordan det skal gjøres. Det samme må vi gjøre i alle andre sektorer. Det skjer utrolig spennende ting i norsk industri, hvor mye av prosessindustrien, som i dag er en betydelig bidragsyter til utslipp, nå prøver å utvikle karbonfrie lavutslippsløsninger og utslippsfrie løsninger og fortsatt kan drive produksjon.

Det er faktisk sånn at hadde vi hatt 200 år på oss og ikke 20, kunne vi egentlig lent oss tilbake og latt markedet løse mye av dette, for mye av dette kommer gjennom markedet på sikt. Men vi har ikke den tiden. Derfor trenger vi en aktiv næringspolitikk som aktivt tilrettelegger for at man i markedet gjør de mest fornuftige valgene og også belønner dem som gjør de kloke valgene. Vi må bli mye flinkere til å ta inn over oss behovet for en økt ressursproduktivitet, altså at vi bruker ressursene ikke én gang, men mange ganger – det som også er kjent som sirkulærøkonomi. I dette ligger det ikke bare en mye bedre forvaltning av naturen, men det ligger også gode næringsmuligheter, gode muligheter for jobber og arbeidsplasser.

Til slutt har jeg lyst til å nevne som en innledning til denne debatten at tematikken om rettferdig omstilling, som ikke minst fagbevegelsen har satt på dagsordenen, er helt utrolig viktig fordi vi står foran omstillingsgrep som er større enn noe vi noen gang har vært med på. Vi kommer til å måtte være et helt annet sted om 10, 20 og 30 år enn der vi er i dag. Folks liv vil bli forandret. Det kan vi ikke unngå. Mange vil rope på kontinuitet der forskjell trengs, der endring trengs. Den må være inkluderende og rettferdig, og det er også viktig, og jeg håper det også kan prege den debatten vi nå skal ha om et veldig viktig tema.

Jeg vil også ta opp det forslaget som Arbeiderpartiet er med på, og ser fram til en god debatt i dag.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [10:14:04]: Det som er bemerkelsesverdig med dette timinuttersinnlegget, er hvor blottet det var for en beskrivelse av Arbeiderpartiets konkrete klimatiltak. Det er jo fordi de har lagt fram et alternativt budsjett for klimapolitikken som ikke er nyskapende, ikke er originalt, ikke er unikt på noen som helst måte. Det er også fint at representanten Barth Eide framsnakker regjeringens klimapolitikk, selv om han later som om han ikke gjør det. Så er det selvfølgelig trist at han underbygger myten om at vi ikke har nasjonale klimamål i Norge.

Men jeg har et spørsmål om CO₂-fondet, fordi Arbeiderpartiet påstår at det er de som har kommet med dette forslaget. Det er det jo ikke, det kan alle med øyne og ører se og høre. Men i dette ligger det avgiftsfritak. Arbeiderpartiet har bevilget 700 mill. kr for å få i gang alle disse avgiftsfritakene, og så later de som om det (presidenten klubber) ikke er reelle forhandlinger. Hvorfor vil de bare hoppe på en modell de har fått fra et annet sted, istedenfor å ha en god dialog (presidenten klubber igjen) med næringslivet om hvordan dette skal gjennomføres?

Espen Barth Eide (A) [10:15:19]: Til representanten Heggelunds åpningsinnlegg vil jeg si at det var et bevisst ønske fra meg å si at dette er en problemstilling vi bør stå sammen om, og som er så stor at den kanskje ikke egner seg for den mest banale polemikken om hvem som gjør mest. Men hvis Heggelund vil det, skal jeg love å komme tilbake i debatten med mange eksempler på at vårt budsjett er langt bedre, bl.a. at vi har bevilget 3 mrd. kr mer til en lang rekke konkrete tiltak som mine medrepresentanter en etter en vil underbygge i løpet av debatten. Så han skal ikke være bekymret for at ikke Arbeiderpartiets program kommer opp. Jeg ville trekke opp en bredere ramme, også fordi komitélederen ikke var til stede da debatten begynte.

Til det konkrete spørsmålet fra representanten vil jeg si at jeg mener at den beste måten å få til denne omstillingen på, er å gjøre den i partnerskap med dem den berører mest. Jeg synes det er svært verdifullt at både NHO og de delene av NHO som er opptatt av dette, i samråd med LO har ønsket å lage nettopp den modellen hvor de er medeiere i omstillingen. Det viktigste her er ikke å få inn avgiftene. Det har av og til vært påstått at Høyre er mer opptatt av markedet enn oss (presidenten klubber). Her er det et eksempel på at vi faktisk ønsker å bruke markedet (presidenten klubber igjen) i riktig retning, og jeg ønsker å få Høyre med på det.

Presidenten: Presidenten vil innledningsvis i denne debatten minne om at taletiden i replikkene er 1 minutt, og det bør representantene overholde.

Terje Halleland (FrP) [10:16:48]: Arbeiderpartiet leverte et klimagassutslippsvedlegg til årets budsjett, som er prisverdig nok. I såkalt ikke-kvotepiktig sektor velger Arbeiderpartiet å se vekk fra muligheten til å bruke EUs kvotesystem for å oppfylle norske klimapliktelser. Som alle vet, hefter det stor usikkerhet ved framtidige kostnader i tilknytning til klimagassutslipp. På forespørsel til Finansdepartementet fikk jeg oppgitt at et sånt vedtak som Arbeiderpartiet gjør her, kan koste opptil 2 mrd. kr årlig og nesten 20 mrd. kr i løpet av denne perioden. Med prisforskjeller som har vært mellom hjemlige kutt og kjøp av kvoter ute, kan man få ti ganger større utslippskutt for akkurat den samme summen. Er ikke klimapolitikken til Arbeiderpartiet å få størst mulig reduksjon av klimagassutslippene fram til 2030?

Espen Barth Eide (A) [10:17:42]: Vi har to viktige formål i denne delen av klimapolitikken. Det ene er å redusere utslippene, det andre er å sørge for at Norge er tidlig ute i å gripe mulighetene. Da har vi gjort et viktig skille mellom kvotepiktig og ikke-kvotepiktig sektor. Som representanten er fullt klar over, er vi varme tilhengere av det som heter ETS, altså det europeiske kvotemarkedet i kvotepiktig sektor. Det var vi før, det er vi nå, det var Norge før, og det er Norge også nå.

Så har man altså foreslått et nytt tiltak, nemlig at man også i ikke-kvotepiktig sektor, altså hjemlig transport, lokaltransport, avfallshåndtering, skal kunne kjøpe tiltak i Bulgaria til erstatning for å gjøre noe hjemme. Det mener vi er feil. Vi mener at et land som kanskje mer enn noe annet land på kloden har tjent seg rik på utslipp, bør kunne være ambisiøs nok til å ta disse kravene hjemme. Dessuten tror vi at norsk næringsliv vil tjene på å omstille seg tidlig, slik man har gjort, når det er omstillinger man likevel må gjøre. Det kommer til å koste penger, men det er betydelig dyrere ikke å gjøre disse grepene, for da må man altså gjøre det senere, og man mister muligheten f.eks. til å utvikle næringsklynger ved å være tidlig ute.

Geir Pollestad (Sp) [10:18:59]: Det er vel ingen vågeleg spådom å seia at klima og rovdyr kjem til å vera to tema som pregar denne debatten. Då er mitt spørsmål om Arbeidarpartiet meiner at regjeringa følgjer opp rovdyrforliket. Eller er Arbeidarpartiet einig med Senterpartiet i at òg Hobøl- og Mangen-flokkane burde vore skotne, som rovviltnemndene anbefalte?

Espen Barth Eide (A) [10:19:26]: Jeg ser fram til mange gode innlegg ikke minst fra Senterpartiets representanter om ulv i løpet av dagen, så det er godt at vi får dette fort på banen.

Vi har bidratt til bred enighet i Stortinget, og vi mener at det viktigste på dette punktet er at Stortingets vedtak oppfylles. Vi har ulvesoner og ikkeulvesoner, og vi har noen bestandsmål. Når bestandsmålene overskrides, skal man begynne å redusere overskuddet. Vi deler Senterpartiets bekymring for at regjeringen her kan ha lagt seg utenfor det Stortinget har vedtatt, og vi kommer til å be om i løpet av dagen en tydeligere avklaring av hvordan regjeringen mener at dette er i tråd med de vedtakene Stortinget har fattet. Hvis ikke må man korrigere kursen i forhold til det.

Lars Haltbrekken (SV) [10:20:14]: Representanten Barth Eide ga en viktig og god beskrivelse av de utfordringene som verden står foran. Skal vi klare å begrense den globale temperaturøkningen til godt under 2 grader og aller helst 1,5 gradsd, må mye kull, olje og gass bli liggende i bakken. Vi kan ikke engang ta opp alt vi har funnet.

Når vi har funnet for mye fossil energi, er mitt spørsmål til Arbeiderpartiet: Hvorfor går partiet da inn for å bruke penger på neste års statsbudsjett for å lete etter enda mer fossil energi, som må bli liggende i bakken?

Espen Barth Eide (A) [10:21:02]: Vi er opptatt av at også olje- og gassbransjen skal ha forutsigbarhet, og at man ikke gjør endringer i oljeskattregimet over natten. Om de endringene eventuelt skal komme, skal det gjøres etter grundige og inkluderende prosesser, så man vet hva man gjør, for dette er et stort og viktig saksområde.

Men jeg har lyst til å trekke oppmerksomheten mot det Klimarisikoutvalget sier, nemlig at alle sektorer, og derfor også olje- og gasssektoren, må stressteste sine modeller og sin planlegging med hensyn til både statens økonomiske klimarisiko, altså det som følger av f.eks. fallende etterspørsel i framtiden, selve klimapolitikken og også kompatibilitet med Parisavtalen. Jeg regner med at vi kommer til å få en diskusjon framover om hvordan disse tingene henger sammen, men for neste års statsbudsjett fortsetter leterefusjonsordningen som den har gjort i år.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme.

Ketil Kjenseth (V) [10:22:10] (komiteens leder og ordfører for sakene): Ny teknologi gir enorme muligheter. Nye måter å organisere på gjennom å dele mer på ressursene, bruke flere ganger og bruke lenger kan re-

dusere ressursuttak. Noen ynder å kalle det å skape og dele. I Venstre kaller vi det et grønt skifte.

Skal verden lykkes med å begrense oppvarmingen ned mot 1,5 grader, må de globale utslippene kuttes ned mot 0 innen midten av dette århundret. Deretter må vi rett og slett ha negative utslipp. Med rikelig tilgang på grønn fornybar energi har Norge en unik mulighet til å være et foregangsland. Som en stor eksportør av fossil energi har vi et moralsk ansvar for å gå i front i den grønne omstillingen.

Norsk klimapolitikk må ha mål om å kutte utslipp raskest mulig, utvikle teknologiske og sosiale løsninger som gjør det mulig for verden å nå nullutslipp, bidra til at Norge når nullutslipp før midten av århundret, og omstille norsk økonomi. Denne omstillingen må også bidra til en utvikling som sikrer det biologiske mangfoldet og et bærekraftig velferdssamfunn.

Representanten Barth Eide innledet med et innlegg som viser at det er bred enighet i Norge om vårt bidrag, og så er det noen politiske skillelinjer som preger debatten. Én ting er skatt. En annen del av debatten er hvor mye innenlands kontra hvor mye utenlands. Som vi sikkert også skal få høre gjennom debatten i dag, er: Hva betyr vern i den totale betydningen av å ta vare på klimaet? Er det to forskjellige debatter? Nei, det er det selvfølgelig ikke.

Jeg velger å starte med skattedebatten, for den er faktisk en viktig del av denne debatten.

Når SV vil bruke 20 mrd. kr mer fra fellesskapet og ta det inn, synes jeg at en får lite ny politikk ut av det, annet enn å si at en vil putte på litt mer enn de tiltakene som regjeringen foreslår. Arbeiderpartiet går ned til nesten 10 mrd. kr mer. Det er også ganske mye penger, og de får enda mindre ny politikk ut av det. I tillegg vil Arbeiderpartiet bruke ganske mye penger på klimabudsjettering, som er en ytterligere byråkratisering. Når vi ennå ikke har startet med rapportering, som er første mål vi skal inn i, bør vi ta det først og begynne med å rapportere.

Debatten om innenlands og utenlands er en viktig debatt, men når det gjelder utslippene i Europa, er det viktig for Norge å bidra til at teknologi blir prøvd ut der hvor den både kan gi stor effekt og kanskje også er billigere å prøve ut enn i Norge. Norge er et lite land, så det å bruke den dynamikken og pengene effektivt er veldig viktig.

Når det gjelder debatten om vern, er det slik at tap av natur er en av vår tids store utfordringer. Vi mister arter nesten dag for dag. Det er en viktig del av de endringene som skjer i klimaet, og som også er vårt ansvar. Vi skal overlevere kloden til neste generasjon – egentlig i bedre stand enn da vår generasjon tok den over. Det er en kjempeutfordring for oss. Det innebærer å ta vare på artsmangfoldet. Det innebærer også at vi har

tatt på oss et forpliktende ansvar internasjonalt for å bevare de fem store rovdyrene. Det er viktig for å gi neste generasjoner samme opplevelse av natur som vi har.

Teknologiutviklingen er viktig, og Venstre har vært en pådriver bl.a. for å få etablert Nysnø, gått i bresjen for Enova, gått i bresjen for klimalov, for den del. En viktig del av denne debatten er at energi- og miljøkomiteen er i ferd med å bli en type ny næringskomité. Vi ser et næringsliv som kommer og ønsker seg tøffere krav, nærmest nullutslippskrav, i Norge for å bruke det som en treningsarena, testarena for å skape seg et marked og eksportmuligheter ut. Det er også en spennende utvikling, og det er et offensivt næringsliv som banker på døra og er nesten mer offensivt enn vi i Stortinget er.

Vi ser også at forbrukerne endrer vaner. Nå i 2018 blir en elbil Norges mest solgte bil, men vi må ha lange linjer, for det er 15 år siden vi startet med dagens elbilpolitikk. Så vi må sørge for at disse offensive satsingene får litt tid på seg for å oppnå det som vi som politikere ønsker. Det er en kombinasjon av offensive tiltak og offensiv skattepolitikk som drar oss videre, og også en offensiv næringspolitikk er utrolig viktig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [10:27:29]: Representanten Kjenseth sa mye riktig og bra om sammenhengen mellom klimapolitikk og næringspolitikk. Han gjorde den samme observasjonen som jeg gjør, at mye av næringslivet etterlyser strengere krav – for det kan nettopp være drivkraften. Er representanten komfortabel med at man nå egentlig ikke skal ha selvstendige nasjonale krav, verken i kvotepliktig eller ikke-kvotepliktig sektor, men at alt skal tas sammen med EU? Når vi spør regjeringen om hvor mye som skal tas hjemme, er svaret: Mest mulig. Jeg opplever at det er fryktelig vanskelig å måle om man har oppnådd å ta «mest mulig», for det er et ganske romslig begrep. Ville det ikke vært lurt faktisk å være såpass ambisiøs at vi sier at vi iallfall på ikke-kvotepliktig sektor klarer å stille våre egne krav – og da selvfølgelig med de incitamentene og tiltak som skal til for at man faktisk skal klare å oppfylle dem? Er ikke det en riktig måte å gå fram på for et land som Norge, som har tjent seg styrtrik på utslipp, og faktisk vise at man kan gå i front?

Ketil Kjenseth (V) [10:28:21]: Jeg takker for spørsmålet.

Nå er det slik at vi er i slutfasen i forhandlingene med EU om en felles strategi. Målsettingen er å kutte 40 pst. innen 2030. Det er et veldig konkret mål. Så har vi sagt at det er et gulv, og ikke et tak. Eksemplet er ikke-kvotepliktig sektor i transportsektoren, hvor vi har et mål om å kutte 50 pst. Det er et enda mer ambisiøst mål,

det er utrolig ambisiøst. Det betyr at vi må bytte ut mye fossilt drivstoff. Vi må bl.a. produsere mer biodrivstoff i Norge, også i samarbeid med våre nordiske naboland, for å klare den omstillingen. Atskillig flere elbiler må vi også begynne å bruke, og vi må bruke mer biogass og hydrogen. Så det er offensivt.

Når man sier at vi ikke har noen mål – vi har veldig konkrete målsettinger for å kutte. Så får vi se. Vi skal inn i regjeringsforhandlinger over nyttår. Vi er i ferd med å få på plass avtalene med EU, og vi kom i mål i Katowice med en forpliktende oppfølging av Parisavtalen. Så alt ligger til rette for at Norge kan ta mer sats.

Espen Barth Eide (A) [10:29:28]: Vi ønsker avtalen med EU velkommen. Vi synes det er på høy tid at den kommer, og vi gleder oss over at det nå ligger an til at det blir en god avtale. EU viste seg i Katowice å ligge helt i front sammen med de mest ambisiøse landene. Det er veldig bra, og vi bør samarbeide nært med dem. Det er det ingen uenighet om, så vidt jeg vet, her i salen. Uenigheten går på om vi likevel skal ha selvstendige nasjonale mål, for når regjeringen og regjeringspartiene svarer på dette spørsmålet, er det de målene vi setter oss sammen med EU. Men nå har EU overoppfylt sine 2020-mål, og Norge ligger ikke an til å oppfylle sine 2020-mål. Bør ikke vi i tillegg sette noen mål for oss selv, i hvert fall i ikke-kvotepliktig sektor? Det var noe ingen tidligere tenkte på å gjøre internasjonalt, for kvotepliktig sektor ble jo til fordi det nettopp var de spørsmålene som egner seg best for internasjonalt samarbeid, mens søppelhåndtering lokalt og lokal transport osv. egner seg for lokale løsninger. Hadde det ikke vært enda bedre, sier jeg igjen, om vi hadde turt å stille egne nasjonale mål og ikke bare vise til et bredt mål som vi har sammen med mange andre land?

Ketil Kjenseth (V) [10:30:27]: Som jeg viste til, har vi nå satt oss et 50 pst.-mål i transportsektoren. Det er et veldig konkret mål, og det er enda mer offensivt enn 40 pst. Så er det nå laget en grunnlagsrapport for å gå i forhandlinger med landbruket om å kutte der, så vi er på tur til å heve ambisjonene og gjøre sektorvise avtaler. Vi diskuterer når det gjelder transportsektoren. Hvilke virkemidler de skal få, er ett eksempel, men vi kommer etter her, og dette går i takt. Men rammeverket for de internasjonale samarbeidsavtalene har vært viktig å få på plass i 2018, og så kan vi gå i gang.

I budsjettinnstillinga nå ligger det for første gang sektorvise opptellinger av hvilke utslipp vi har. Det er også grunnlaget for å gå tøffere til verks: Hvilke utslipp er det vi kan ta ut raskere, og selvfølgelig på billigst mulig måte? Der må vi gjøre en jobb når vi nå skal levere til både EU og FN i 2020. Vi skal begynne å rapportere, og da må vi også stramme til.

Sandra Borch (Sp) [10:31:47]: Det var bra at representanten Kjenseth kom til debatten, for jeg var litt redd jeg skulle gå glipp av en replikk på rovdyr.

Som Venstre sikkert er godt fornøyd med, kom vedtaket om å overkjøre Rovviltnemndas forslag om uttak av 17 ulver innenfor ulvesonen i går. Bestandstallet på ulv er langt over det et bredt flertall på Stortinget har sagt at det skal være, og Miljødirektoratet har klart slått fast at ulvebestanden ikke ville være truet dersom Rovviltnemndas vedtak ble opprettholdt. Vedtaket i går sier at man skal ta ut to, kanskje tre ulver innenfor sonen. Det er et vedtak som overhodet ikke vil bidra til å få ned bestandstallet.

Bestandsmålet på ulv er i dag på fire–seks ynglinger. Vi har i dag et bestandstall som nesten er det doble. Er Venstre opptatt av å følge rovviltforliket og forholde seg til bestandsmålet, eller er de fornøyd med å ha satt Fremskrittspartiet og Høyre på sidelinjen og kunne styre rovviltpolitikken helt etter eget skjønn?

Ketil Kjenseth (V) [10:32:51]: Dette er en viktig del av debatten, så jeg takker representanten Borch for det spørsmålet. Som jeg sa i mitt innlegg, er det viktig å ta vare på rovdirene også i den klimaomstillingen vi står i.

Representanten sa at vi nå har overkjørt Rovviltnemnda, men det er ikke riktig. Det er en tøff beslutning som regjeringa har tatt. Man tar ut den såkalte Slettåsflokken og ikke de to andre revirene. Det er ikke å overkjøre, men å overprøve – for de enkelte rovviltnevene har ikke nasjonal myndighet hver for seg. Det er en nasjonal styring av rovviltpolitikken.

Vi er opptatt av den. Vi putter på mer penger for å forvalte. Statens naturoppsyn er bedre til å ta ut, de er god til å sitte på post og treffe når det gis fellingstillatelser. Det er viktig. Vi må ligge i forkant. Vi må også putte på mer midler der det skal skje omstilling, og der rovdirene har prioritet, må det virkemidler til for at den omstillingen skal skje.

Lars Haltbrekken (SV) [10:34:09]: For noen dager siden kunne vi høre at landsstyret i Venstre mente at Jeløya-plattformen var utdatert på klimapolitikk, og at vi vet mer i dag enn det vi visste da den ble skrevet. Til det er å si at da Jeløya-plattformen ble skrevet, visste vi også utrolig mye om den alvorlige klimatrusselen som verden står foran. Men la nå det ligge.

Budskapet fra Venstre var at i forbindelse med de nær forestående regjeringsforhandlingene skal klima prioriteres mye tøffere. Jeg vil da utfordre representanten Kjenseth til å fortelle oss tre ting som Venstre ønsker å slåss for på klimaområdet i en ny regjeringsplattform.

Ketil Kjenseth (V) [10:35:10]: Ja, det var jo en veldig konkret utfordring.

I den uttalelsen som representanten Haltbrekken nok har lest, tror jeg ikke vi sa at Jeløya-plattformen er utdatert. Tvert imot er det en veldig god plattform. Men det går an å heve ambisjonene, og det er det vi skal prøve å gjøre i de nye regjeringsforhandlingene.

Vi sier at det er mulig å øke ambisjonsnivået for kutt til 55 pst. i Norge. Det er veldig ambisiøst, og her skal folk, lommebøker og bedrifter henge med – så det er en tøff utfordring. En annen utfordring, som vi så langt i debatten har snakket lite om, er klimatilpasning. Det må vi også gjøre mer av, for klimaendringene har allerede skapt utfordringer. Vi kommer til å måtte leve med både våtere, villere og for den del tørrere vær i perioder, og det krever at vi må gjøre tiltak i Norge for å tilpasse oss og leve med noen av de naturkatastrofene som vil komme de neste årene.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Stefan Heggelund (H) [10:36:33]: Norge er et foregangsland, det er flust med historiske pionerer for energi. Vannkraften og elektrisitetens muligheter var et stort tema allerede på slutten av 1800-tallet i landet vårt. Vårt moderne samfunn er bygget på at vi tok i bruk elver og fossefall til kraftproduksjon. Fornybar vannkraft er vår bærebjelke og vil være det i overskuelig framtid.

Norge er en energinasjon. I forrige århundre ble et av de største industrieventyrene skapt i havet vårt. I dag sysselsetter petroleumsnæringen om lag 180 000 mennesker, og de står for ca. hver syvende krone på statsbudsjettet. Vi eksporterer norsk olje og gass til mange land. Oljen blir brukt til flere formål, bl.a. petrokjemi, mens gassen er bidragsytende til at f.eks. Storbritannia kan kvitte seg helt med sitt kull.

Teknologisk er Norge i front når det gjelder energi. Det er avgjørende i en verden der ca. én milliard mennesker lever uten. Kampen mot internasjonal fattigdom handler også om dette. Vår nasjons kompetanse er helt uvurderlig i dette arbeidet. Mulighetene ved energisamarbeid har også EU åpnet øynene for, og nå skal vi samarbeide om fornybar energi i Europa, noe som tjener Norge økonomisk og industrielt, men også er viktig i et klimaperspektiv.

Vår kompetanse skal ikke forringes, den skal utvikles og røktes. Derfor styrker vi forskningsinnsatsen for økt bærekraftig verdiskaping, sysselsetting og for å redusere klimagassutslipp. I lang tid har vi også sett hvordan teknologiutvikling på sokkelen bidrar til teknologiutvikling i helt andre fag, f.eks. medisin. Den ingeniørkunsten vi ser i norsk fornybarindustri og på sokkelen, vil være avgjørende i den grønne omstillingen.

For lenge har verden gjort for lite for å få ned klimagassutslippene. Menneskeskapte klimaendringer er i

dag vår største utfordring, selv om man ikke skulle tro det med tanke på oppmøtet i presselosjen her i dag. Resultatet av klimaendringer kan vi se allerede i dag, også i Norge. Verst går det likevel ut over verdens fattige. Klimaendringer skader naturen og endrer menneskers livsvilkår. Det ville være direkte ukonservativt ikke å kjempe mot klimaendringene.

Selv om mediene lot 1,5-gradersrapporten drukne i sukkeravgift og gluten, er den en kraftig påminnelse om hva som kan skje dersom hvert enkelt land alene og alle land sammen ikke gjør nok. Jeg forstår at enkelte kan bli lei av å høre disse tingene, og faren er at dette etter hvert utvikler seg til å bli floskler. Samtidig er det en plikt også å snakke om det og fortsette å sette det på dagsordenen. Med forslaget til budsjett og budsjettenigheten med Kristelig Folkeparti leverer de fire partiene et svært offensivt klimabudsjett. Ja, det er det grønneste budsjettet som er levert i Norge.

Jeg skal ta noen av hovedprioriteringene, men la meg også nevne at vi nå rapporterer på klimagassutslipp, for første gang. Det måtte et borgerlig flertall til for å få det til. Jeg har registrert at det har blitt arrangert klimademonstrasjoner mot budsjettet. Vel, de demonstrasjonene baserte seg på at regjeringen har brakt på det rene hvor mye som må kuttes hvis vi skal nå våre mål for 2030.

Dessverre oppsto det en myte, en helt feilaktig framstilling, om at regjeringen kun vil kutte 13 pst. fram til 2030. Det er helt feil. Rapporteringen hjelper oss derimot med å se hva som vil kuttes med allerede vedtatt politikk. Vi har sagt at klimapolitikken skal forsterkes hvert år, slik vi også bidro til å forsterke klimapolitikken til de rød-grønne partiene.

I budsjettet legger vi opp til fortsatt satsing på å kutte både hjemme og ute. Vi bevilger mer penger til å gjøre norske arbeidsplasser grønnere. Vi bevilger mer penger til klimainvesteringer i norske bedrifter. Vi opprettholder og forsterker vår sterke satsing på å få utslippene ned i transportsektoren. Vi bevilger mer penger til Klimasats i kommunene. Vi setter i gang arbeidet med grønn skipsfart. Og ikke minst: Vi fortsetter det offensive arbeidet med CO₂-håndtering, som vil være nødvendig for at verden skal nå sine klimamål.

På klimatoppmøtet i Katowice fikk Norge en lederrolle, bl.a. på grunn av våre sterke satsinger nasjonalt og internasjonalt. Vi øker bevilgningen til verdens regnskog og sikrer midler til arbeid som gjør det lettere å avdekke skogkriminalitet. Vi bevilger mer penger til fornybar energi i u-land, slik at disse landene kan hoppe over fossilfasen. Det er et avgjørende punkt for å forhindre utbygging av kull.

Også på naturvern styrker vi arbeidet. Vi har tatt lederrollen i arbeidet mot marin forsøpling og plast i

havet. Norge har tatt lederrollen i verden. Vi viderefører satsingen på skogvern, vi fortsetter det viktige arbeidet med økologisk grunnkart, og vi styrker nasjonalparkene våre.

Jeg er glad for budsjettenigheten med Kristelig Folkeparti. Sammen viser de fire partiene at klimainitiativet fortsatt ligger på borgerlig side.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [10:41:48]: Det var mye å gripe fatt i som vi sikkert får mer tid til å diskutere i løpet av debatten, men jeg har lyst til å ta tak i et av Høyres viktigste klimaløfter. I 2012 ble klimaforliket inngått her på Stortinget. Siden 2013 har Høyre hatt statsministeren og styrt landet. De gikk til valg på å love å forsterke klimaforliket. Når vi nå nærmer oss 2020, vet vi hva som er dommen. Klimaforliket blir ikke forsterket. Det blir ikke engang overholdt. Det er dommen etter fem år med Erna Solberg som statsminister. Kan Stefan Heggelund bekrefte at klimaforliket ikke blir forsterket, men tvert imot brutt med politikken fra denne regjeringen?

Stefan Heggelund (H) [10:42:34]: Det ville vært veldig rart og kanskje litt overraskende hvis jeg skulle bekrefte noe sånt. Det kunne ikke falt meg inn. Vi har forsterket klimaforliket, og vi ligger nærmere å nå 2020-målene enn noensinne. Man må tilbake til 1995 for å finne lavere klimagassutslipp i Norge. Klimagassutslippene går ned med denne regjeringen, både i kvotepliktig og i ikke-kvotepliktig sektor. Som om ikke det var nok, er norsk klimapolitikk nå mer ambisiøs enn den noensinne har vært. Vi har mer ambisiøse mål for 2030 enn vi noensinne har hatt. Vi har koblet vår klimapolitikk opp mot EU, noe som sikrer en helhetlig strategi og sektorvise ambisjoner. Det er noe nytt i norsk klimapolitikk, og det fikk vi aldri fra den rød-grønne regjeringen.

Man skal lytte når Arbeiderpartiet snakker om klimapolitikk. Dette er tross alt et parti som har vært opptatt av klima i om lag fem minutter nå, og som i sitt eget alternative budsjett bruker utslippstall de har hentet fra regjeringen, så det er ikke spesielt imponerende innsats fra deres side i år.

Åsmund Aukrust (A) [10:43:43]: Det ble sagt at Arbeiderpartiet har vært opptatt av klima i fem minutter. Vel, hele begrepet bærekraftig utvikling kommer fra Arbeiderpartiets leder og Norges statsminister Gro Harlem Brundtland. Det faller på sin egen urimelighet.

Men jeg har lyst til å fortsette å følge opp mitt spørsmål, for Stefan Heggelund sa at vi aldri har vært nærmere å nå 2020-målene. Vel, nå i slutten av 2018 skulle det

være en selvfølge at vi var nærmere enn i 2012. Ellers hadde det vært en total katastrofepolitikk denne regjeringen har ført. Igjen har jeg lyst til å spørre Stefan Heggelund: Mener han at vi kommer til å forsterke klimaforliket og overoppfylle målsettingene for 2020, eller er han enig i det statsministeren og klimaministeren har uttalt i debatter, at det er svært usannsynlig at vi kommer til å nå klimaforliket for 2020?

Stefan Heggelund (H) [10:44:27]: Antakelsen om at kutt i norske klimagassutslipp bare kommer av seg selv fordi årene går, er Arbeiderpartiets logikk – så vi ligger nå nærmere 2020-målene fordi vi er nærmere 2020, har feiret noen nyttårsaftener og hatt det hyggelig sammen. Det er jo ikke sånn klimapolitikk fungerer. Det er ikke tilfeldig at utslippene går ned. Det er ikke tilfeldig at man må tilbake til 1995 for å finne like lave utslipp i Norge. Det er fordi vi har hatt en offensiv og ambisiøs satsing, f.eks. i transportsektoren, der utslippene fortsetter å gå ned, nettopp fordi vi iverksetter konkrete tiltak for å få utslippene ned i det som kanskje er vårt største nasjonale ansvar, ikke-kvotepiktig sektor. Problemet til Arbeiderpartiet er at vi nå gjennomfører en klimapolitikk som får utslippene ned, som er vellykket, som skaper oppmerksomhet internasjonalt, og som gjør at vi tar en lederrolle, også når det er klimatoppmøter. Det burde Arbeiderpartiet glede seg over istedenfor å kritisere.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:45:37]: Forrige uke ble EU og Norge enige om neste steg for en avtale for oppfyllelse av utslippsmålet for 2030. Der ligger bl.a. regelverket for bokføring av skog- og arealbruk, og jeg registrerte at representanten Heggelund snakket noe om den historiske ressursforvaltningen i Norge. I et sånt lys er det noe merkelig å merke seg at Høyre har vært med på å få vedtatt et mål om 10 pst. vern av all skog i Norge, samtidig som vi vet at verden trenger all den biomassen vi kan få, for å begrense den globale oppvarmingen til 1,5–2 grader. Vern av skog og nye restriksjoner fører til at det blir mindre biomasse fra skog tilgjengelig, og det kan begrense muligheten for karbonnegative løsninger. Forrige uke ropte treindustrien i Trøndelag varsku om at verneplanene vil gjøre det vanskeligere å få tak i råstoff. EU-avtalen kan i tillegg bli en kraftig hindring for bruk av skog.

Hvordan vil Høyre i regjering sikre at norsk skogindustri får rammebetingelser i EU-avtalen som sikrer økt hogst og bruk av skog som klimaløsning?

Stefan Heggelund (H) [10:46:35]: Representanten Myhrvold kjenner utmerket godt til de merknadene vi hadde da vi behandlet klimameldingen, og det er helt riktig som representanten sier, at vi også skal ha et ak-

tivt skogbruk i Norge. Men jeg synes det er litt pussig å få dette spørsmålet fra en representant som ønsket å strupe norsk biodrivstoffnæring. Nå er man liksom opptatt av bionæringen, men da Senterpartiet satt i regjering, gjorde man alt man kunne for å ødelegge for utviklingen av denne næringen i Norge. Det har vi rettet opp i.

Frivillig skogvern i Norge er også viktig i et klimaperspektiv, fordi skog binder karbon. Det har alle andre enn Senterpartiet fått med seg. Jeg tror det kunne være greit i denne debatten å høre fra de andre rød-grønne partiene hva de mener om at Senterpartiet vil kutte ca. 130 millioner i skogvernet i Norge.

Lars Haltbrekken (SV) [10:47:49]: Nå tror sikkert representanten Heggelund at jeg skal spørre ham om palmeolje, men det skal jeg ikke. Det finnes mye vi er uenige om i klimapolitikken, men noe er vi enige om, og det er Stortingets klimamål om at utslippene i Norge skal være på maks 48,6 millioner tonn i 2020. Nå nærmer vi oss eksamen, og vi har fortsatt en del mangler på utslippskuttene, for å si det mildt. Da må vi spørre oss selv: Har vi virkelig prøvd å gjøre det vi kan, eller har vi ting vi burde sette i verk? Det er bedre å nå målet ett eller to år for sent enn bare å gi det opp. Jeg har derfor to utfordringer til representanten Heggelund. Vil Høyre bli med på å stille krav om nullutslipp av klimagasser i nye oppdrettstillatelser, og vil Høyre være med på å stille krav om bruk av hydrogen i supplyflåten til offshore-næringen?

Stefan Heggelund (H) [10:48:55]: Det hadde vel egentlig vært bedre om representanten Haltbrekken hadde spurt om palmeolje istedenfor å komme inn på tema som allerede har vært nevnt i denne replikkrunderen. Jeg vil minne om at jeg har snakket om 2020-målene. Vi ligger nærmere å nå dem enn vi noensinne har gjort. Det kommer ikke av seg selv. SV gikk til valg på å ikke nå 2020-målene. Jeg synes det er pussig hver gang SV snakker om 2020-målene, for det er nyhetsartikkel på nyhetsartikkel fra valgkampen om SVs klimasatsing, men man ville ikke nådd 2020-målene med det SV presenterte i valgkampen i 2017. Så leverer de en rekke forslag som visstnok skal bidra til å nå 2020-målene. De har noen sammen med Arbeiderpartiet, som Arbeiderpartiet også nevner i sitt alternative klimabudsjett. Vel, en rekke av disse tiltakene skal jo iverksettes i 2020 eller senere, så de vil heller ikke bidra til å nå 2020-målene. Vi har altså en realistisk politikk.

Når det gjelder de to tingene representanten spurte om, vil jeg si at vi satser på en nordisk hydrogenstrategi – dette jobbes det med – og vi jobber med grønn skipsfart for å få ned utslippene fra havnæringene.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Terje Halleland (FrP) [10:50:19]: Jeg ønsker å takke for et godt samarbeid i komiteen. For sjettede gang på rad er Fremskrittspartiet med på et flertallsbudsjett som skal gjøre innbyggernes hverdag litt enklere.

Det finnes utrolig mange tiltak å bevilge penger til, enten det er gjennom kommuner, helseforetak eller Nav. Men det er vesentlig færre måter å skaffe inntekter på. For ikke å starte en debatt om forskjellige måter å skattlegge enkeltpersoner og næringslivet på – som andre kan betydelig bedre enn meg selv – vil jeg heller gå rett på mitt poeng: Vi har vært særdeles heldige i Norge som har inntektene fra petroleumsnæringen. Rundt 170 000 sysselsatte i næringen bidrar alene med over 250 mrd. kr bare for å få årets budsjett i havn. Hvor lurt det er, kan sikkert diskuteres, men ingen kan bestride at disse pengene kommer fra én sektor alene, nemlig virksomheten vår på norsk sokkel.

I debatten om klima er stadig flere bekymret for konsekvensene av hva som skjer når det gjøres vedtak som medfører leting, funn og investeringer på norsk sokkel. Jeg mener det er på tide å utfordre de samme på konsekvensene om disse investeringene ikke blir gjennomført. Jeg hører stadig oftere, av stadig flere, om å nedlegge petroleumsnæringen. Riktignok brukes litt finere ord, som utfasing og styrt avvikling. Men er det noen som tror at det å si ifra i dag at i 2035 skal det ikke produseres olje og gass på norsk sokkel, gjør at konsekvensene kommer i 2035? Da er en litt mer enn bare naiv.

I løpet av få måneder ville titusenvis være arbeidsledige, og det ville få store konsekvenser for finansieringen av norsk velferd. Hvorfor våger ikke denne utviklingsgjengen å fortelle innbyggerne i dette landet om konsekvensene av en slik politikk? Ingen tør å fortelle innbyggerne at dette kommer til å gå utover velferdstilbudet vårt. Det vil gå ut over tilbudet til de eldre og skoletilbudet til våre barn og føre til kraftige endringer av samfunnet vårt. Jeg håper noen tar denne utfordringen og forteller meg det. For denne gjengen er helt avhengig av vår politikk for å finansiere sin egen.

Klima skal ligge til grunn for holdninger om nedlegging av norsk sokkel. Sannheten er nok at om vi avvikler norsk sokkel, vil verdens utslipp stige. Men det er bare på kort sikt, blir det sagt – 10–20 år. Og jeg som har trodd at det haster.

Verden vokser med et Tyskland årlig. Mange hundre millioner mennesker er uten tilgang til energi. Skal vi nekte dem det? Hvis vi ønsker å gi verdens innbyggere de samme mulighetene som vi selv har fått, må vi legge til rette for økt energiproduksjon, men vi må legge til rette for en så klimavennlig energiproduksjon som mulig.

Norsk gass gir Europa muligheten til å redusere sine utslipp. Om vi svikter norsk petroleumsnæring, svikter vi Europa, og vi svikter kampen for et bedre klima. Det er ikke bare petroleumsnæringen som er av betydning. For nesten all produksjon som skjer i Norge, har et mindre klimaavtrykk enn det vi ser utenfor våre grenser.

Parisavtalen har Norge sluttet seg til, og i såkalt ikke-kvotepliktig sektor har vi frivillig inngått en avtale med EU om å kutte 40 pst. av våre utslipp innen 2030. Nå kommer flere og flere og sier at målsettingen ikke er god nok, at vi må kutte mer, og i tillegg skal alle kutt tas i Norge. Jeg har inntrykk av at det ikke er så veldig gjennomtenkt, men det er mer som tenk på et tall eller inspirert av best i klassen. Men her er ingen interessert i å diskutere konsekvensene. Hvor skal vi ta denne reduksjonen? Det er en grense for hvor mye vi kan kutte i transport. Da står nemlig næringsliv og landbruk for tur. De fleste partiene ønsker fremdeles norsk landbruk og norsk matproduksjon. Med slike krav legger vi ned norsk matproduksjon, og så begynner vi å importere den samme maten. Vi produserer verdens reneste aluminium, men den dagen piloten ble åpnet på Hydro Karmøy, steg utslippene i Norge. Blir denne produksjonen flyttet fra Norge, blir sikkert innlandsutslippene betydelig bedre, men de globale utslippene kommer til å øke.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Runar Sjøstad (A) [10:55:34]: NVE leverte i desember 2016 en rapport som slår fast at dagens bevilgningsnivå gjør at mange sikringsprosjekter ikke kan gjennomføres. Videre viser NVE til at økte bevilgninger ville kunne føre til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser. Forrige budsjett fra denne regjeringen leverte ikke på det området, og dette budsjettet leverer heller ikke. Arbeiderpartiet har foreslått en økning på 150 mill. kr. Nå har Fremskrittspartiet kommet med en rekke saker til Stortinget og bedt om hjelp fra andre enn regjeringspartnerne. Vil man kunne vurdere det også dersom man ikke når fram – og sikre innbyggere i flom- og skredutsatte områder bedre i framtidige budsjetter?

Terje Halleland (FrP) [10:56:24]: Denne regjeringen satser – og har satset gjennom hele perioden – på sikring mot flom og skred. Vi har hatt en jevn økning på et område som er veldig utfordrende. Behovet for sikringsmidler er økende, og vi vet at vi står foran mange og store utfordringer. Jeg ser at det har satt seg en holdning om at det er kutt i disse budsjettene, men en misforstår lite grann. Vi hadde et par krisepakker som gjorde at bevilgningene steg enormt over et par år. Nå har en tatt vekk igjen de såkalte krisemilliardene, men vi

ligger altså ennå på et høyere nivå. Og det skal vi gjøre, vi kommer til å satse videre på dette. Vi har stor økning innenfor kartlegging som skal til for å se hvilke ressurser som må settes av i framtidige budsjetter.

Runar Sjøstad (A) [10:57:21]: Jeg kritiserer ikke for kutt, men jeg kritiserer for manglende økning i bevilgningene. For vi vet at det er mye billigere å forebygge enn å reparere, og ikke minst er det mindre belastning på de innbyggerne som lever i flom- og skredutsatte områder.

Terje Halleland (FrP) [10:57:44]: Ja, og som jeg sier: Vi kommer til å prioritere – og har prioritert – dette området. Men det som er viktig nå, er å se på omfanget og få kartlagt situasjonen framover. Uansett hvem som vil styre framover, er en nok nødt til å bevilge mer penger, og innenfor dette området, som så mange andre områder, er det fornuftig å gå inn og forebygge i stedet for bare å reparere.

Sandra Borch (Sp) [10:58:27]: Jeg har merket meg at representanten Halleland har vært litt misfornøyd med egen regjeringens rovdyrpolitikk de siste dagene, og særlig angående vedtaket om ulv. Jeg har også merket meg at representanten har tatt til orde for at det trengs en lovendring for å få skutt flere ulver for å komme ned på bestandsmålet. Jeg kan opplyse at i dag er det fra Senterpartiet og Arbeiderpartiet sendt et brev hvor man ber regjeringen komme tilbake til Stortinget for å redegjøre for vedtaket om lisensfelling av ulv. Her ber vi regjeringen nettopp redegjøre for om det trengs en lovendring for å kunne oppfylle de vedtakene Stortinget har gjort om bestandsmål og uttak av ulv.

Vil Fremskrittspartiet støtte Senterpartiet i at regjeringen bør komme til Stortinget og redegjøre for hvordan vi skal nå bestandsmålet for ulv?

Terje Halleland (FrP) [10:59:19]: Nå kjenner ikke jeg forslaget, så jeg kan ikke si om jeg kommer til å støtte eller ikke støtte det, men jeg kan si såpass mye om situasjonen rundt vedtaket som kom i går, at det er noe Fremskrittspartiet er skeptisk til. Vi har et rovviltforlik som vi legger opp til og ønsker skal følges. Når man ikke klarer å følge et så tydelig flertallsforslag fra Stortinget, må det være verktøykassen til statsråden som ikke er fylt så han kan gjennomføre ønsket fra Stortinget. Da sier vi at vi må se på mulighetene vi har til å gi statsråden de verktøyene han har behov for for å gjennomføre Stortingets politikk.

Une Bastholm (MDG) [11:00:17]: Jeg synes det var mildt sagt oppsiktsvekkende at representanten Halleland bruker hele sitt innlegg – med det bakteppet vi har, med FN-rapporten, som viser hvor travelt vi har

det for å unngå at vi får 1,5 graders oppvarming, eller i verste fall mer enn det, og de store konsekvensene det har – kun på å snakke for en oljeproduksjon, som vi vet skaper utslipp. Det er det bred enighet om. Det det er politisk uenighet om, er hva som er Norges ansvar – å fortsette næringen i Norge, eller å avvikle den.

Men jeg vil gi representanten en mulighet til å snakke litt om klimapolitikken til Fremskrittspartiet, for vi har nylig også hørt at representanten Hallelands kollega i energi- og miljøkomiteen ønsker å fjerne fordelene for elbiler. Noe av grunnen til at vi skal ha de fordelene, er for å klare å nå Stortingets mål om at alle nybiler i 2025 skal være nullutslippsbiler. Mitt spørsmål er: Hvordan skal Fremskrittspartiet ellers klare å oppfylle målet om nullutslippsbiler i 2025, og hvordan skal Fremskrittspartiet ellers klare å nå Stortingets mål i klimapolitikken?

Terje Halleland (FrP) [11:01:26]: Norge bruker nå over 10 mrd. kr på å subsidiere elbilnæringen. Hvis man samtidig skal ha en realistisk politikk og står for et parti som ønsker å nedlegge alle inntektene våre, men samtidig øker alle utgiftene våre, vil den dø ut over tid.

Det Fremskrittspartiet sier, er at de på ett eller annet tidspunkt vil komme med en ny elbilpolitikk. Den har vært særdeles vellykket, men det kommer til et punkt der det blir så vanlig å ha elbil at man må få det samme avgiftsregimet på den bilen som på andre biler. Så kan man diskutere om det skal være i 2019, 2021 eller 2023, men det er altså det som er tanken bak det.

Når det gjelder norsk olje- og petroleumsindustri, foregår 2 pst. av den totale produksjonen i Norge. Det vil sikkert gjøre vondt, og det vil sikkert være godt for noens samvittighet å nedlegge den industrien, men det betyr altså ingen ting for verdens klimagassutslipp.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:02:47]: Samme dag som regjeringens forslag til statsbudsjett ble lagt fram, fikk vi også FN's siste klimarapport. Innholdet burde ikke overraske noen, selv om det virker som om det gjorde det. Tiden er i ferd med å renne ut om vi skal klare å nå målet om ikke å overstige en temperaturøkning på 2 grader.

Noen har forsøkt å framstille Senterpartiet som klimasinke, men Senterpartiet har, siden de første klimarapportene kom, vært opptatt av å minimere konsekvensene av klimaendringene. Vi har til og med vært i en regjering som valgte å satse postene sine – da flertallet i denne sal tvang igjennom byggingen av et ulønnsomt gasskraftverk. Senterpartiet sto i spissen for innføring av grønne sertifikater i den rød-grønne regjeringen, og Senterpartiet har også vært pådriver for skifte i personbilparken i Norge.

Senterpartiet mener Norge må ta en tydelig lederrolle internasjonalt i omstillingsarbeidet for å nå klimaforpliktelsene sine. Omleggingen i bærekraftig retning gir store muligheter for utvikling av ny norsk industri, teknologiutvikling og kompetanse. Derfor satser vi gjennom å øke risikokapitalen i klimainvesteringsfondet Nysnø til 1 mrd. kr, vi bruker 200 mill. kr gjennom satsing på klimavennlige ferjer og båter, noe som vil fortsette å stimulere og videreutvikle norsk maritim kompetanse, teknologi og industri. Det er også på overtid å få på plass et CO₂-fond for omstilling av næringstransporten – et fond som vil gi raske utslippskutt og bidra til utrulling av eksisterende og ny teknologi. Senterpartiet øker også støtten til klimaforskning i husdyrproduksjonen for at også landbruket skal være med og ta klimaan-svar.

Bærekraftig bruk av naturressursene har bidratt til geografisk og sosial utjevning i landet vårt, men også til å hindre eller å bremse klimaendringer. Den rene norske vannkraften er et eksempel på det. Skogen er en annen ressurs som kan bidra til klimaløsninger, til nye industrieventyr og til helhetlige, grønne verdikjeder. Trær som vokser, opptar og binder karbon. Trær som råtner, slipper ut karbon. Det er sånn – det har vært sagt før: Alt som kan lages av olje, kan også lages av trevirke. Dette innebærer enorme muligheter for norske ressurser. Derfor styrker vi i vårt budsjett arbeidet med tiltak i skogbruket.

Senterpartiet er i den forbindelse alvorlig bekymret over at Norge nå ser ut til å overlate til EU å styre forvaltningen av norske skogressurser. Senterpartiet kan ikke godta at Norge gir fra seg muligheten til å bestemme hvor mye skog som skal hugges i Norge. Vi er derfor meget bekymret for hvilke signaler regjeringen vil gi til EU før nyttår. Ni av elleve scenarioer vil nemlig begrense norsk skogbruk. Bare ett vil med rimelig sannsynlighet sikre grunnlaget for å utnytte avvirkningsmulighetene vi har, uten å få bokført utslipp fra skog.

Det vil være en tilnærmet skandale om regjeringen setter oss i en situasjon der det blir skapt usikkerhet rundt muligheten til å øke hogsten av norsk skog, eller – enda verre – at vi kommer i en situasjon der vi risikerer å måtte betale EU for å få lov til å ta i bruk norsk natur og norske ressurser på en bærekraftig og klimavennlig måte.

Senterpartiet er også bekymret over at regjeringen ikke tar konsekvensen av klimaendringene inn over seg. Vi har de siste årene sett økende tendens til ekstremvær – enten det er tørke, flom eller skred, alt med stort skadepotensial og store utgifter for både det private og det offentlige. Både NVE og kommunenes organisasjon, KS, har meldt at det med regjeringens opplegg ikke er mulig å iverksette tilstrekkelig med forebyggende tiltak på

området. Senterpartiet foreslår derfor, i tråd med anbefalingene fra NVE, å øke bevilgningene til flom- og skredsikring med 200 mill. kr utover regjeringens forslag. I tillegg kommer en satsing på flom- og skredforebyggende tiltak langs fylkesveiene.

Jeg må også si det er overraskende og ikke så rent lite arrogant når regjeringen velger å se bort fra Stortingets klare vedtak om å utrede og legge fram en utjevning-modell for nettleie. I stedet peker man på fusjoner av nettselskaper som en god løsning. Jeg tror mange i Distrikts-Norge er sterkt uenig i dette. Lokale nettleverandører har ofte høyere både effektivitet og sikkerhet i sitt nett enn hva de store nettselskapene har kunnet tilby. Dessuten står de for arbeidsplasser og kompetanse i hele landet. Senterpartiet foreslår derfor en utjevning-post på 40 mill. kr inntil en ny modell er på plass.

I vår la Vitenskapskomiteen for mat og miljø fram et klart råd: Villsvin bør ikke få etablere seg i norsk fauna. Det var derfor gledelig å høre statsråd Elvestuen i en interpellasjonsdebatt tidligere i høst si at han ønsket å bekjempe villsvinenes inntog i norsk natur. Dessverre er det langt fra ord til handling, og vi har ennå ikke sett forslag til handling. Senterpartiet har derfor lagt inn midler i sitt alternative budsjett til bekjempelse av en art som kan medføre alvorlige konsekvenser for helse og for norsk mat.

Til slutt: Gårsdagens avgjørelse om ikke å felle ulveflokkene på Mangen og i Hobøl er på linje med nettleie-saken en oppvisning i den største arroganse. Økningen i forbyggende tiltak er selvfølgelig ingenting verdt når man ikke tar ut bestandsmålet.

Presidenten: Ønsker representanten å ta opp for-slag?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:07:56]: Det ønsker representanten. Jeg tar med dette opp Senterpartiets forslag i sak nr. 2 – og også de forslagene Senterpartiet har sammen med Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Renate Sølversen (H) [11:08:13]: Mange kommuner og fylkeskommuner jobber godt med å utvikle prosjekter som bidrar til å få ned utslippene lokalt. Prosjektene dreier seg om alt fra å bygge klimavennlige offentlige bygg, som skoler og barnehager, og å få ladestasjoner til prosjekter for å redusere matsvinn og gjøre grønnere innkjøp. Vi er helt avhengige av at kommunene er i førersetet for en positiv utvikling i lokalmiljøet. Kommunen og fylkeskommunen er ofte forbilder, og Klimasats-ordningen gir dem muligheten til å være det.

Klimasats har i 2018 gitt støtte til 252 gode, viktige lokale tiltak. Mitt spørsmål er om Senterpartiet, som vanligvis pleier å slå et slag for kommunene, er komfortabel med å være det partiet som gir minst penger til Klimasats i neste års budsjett.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:09:04]: Senterpartiet mener at kommunene har en helt avgjørende rolle på Klimasats-siden, og vi har også det inne i vårt budsjett. Vi mener at kommunene må sikres forebyggende tiltak, og derfor gir vi 200 mill. kr ekstra til forebyggende tiltak i kommunene, hvor mange av midlene ligger. Kommunene har en helt sentral rolle, men så langt har kommunene selv meldt inn at de ikke har tiltak nok til å få brukt de midlene som har ligget i Klimasats-ordningen. Det var signalene vi fikk i budsjett-høringen.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:09:51]: I september i år var flere medlemmer av Stortingets energi- og miljøkomité, inkludert undertegnede og representanten Myhrvold, i Indonesia. Vi var samstemte om at dette var et viktig initiativ og et viktig satsingsområde. Bevaring av regnskog er et godt klimatilskudd, men det er også en god måte å bevare naturverdier og utrydningstruede dyrearter på. Alle partier, inkludert Senterpartiet, mente at det var et godt tiltak.

Senterpartiet ønsker nå imidlertid å kutte 200 mill. kr til bevaring av de samme regnskogene som det var viktig å bevare i september – hvorfor?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:10:30]: Senterpartiet er opptatt av regnskogprosjektet og ønsker å støtte det. Det vi har vært skeptisk til, er den økningen regjeringen la inn, ut fra de rapportene som har kommet fra regnskogprosjektet i Brasil. Vi ønsker å støtte regnskogprosjektet, men vi må ha sikkerhet for at pengene blir brukt til det de skal, at det er en effektiv bruk av dem. Da vil vi være med og støtte det i framtiden, men i år så vi det ikke opportunt å legge inn den økningen som regjeringen gjorde, nettopp på bakgrunn av de riksrevisjonsrapportene vi har fått.

Lars Haltbrekken (SV) [11:11:12]: Det er snart jul, og da har vi alle noen ønsker. Noen her i salen har ytret ønske om at vi skal diskutere palmeolje. Jeg synes det er fint å oppfylle gode, viktige ønsker.

Mitt spørsmål til representanten Myhrvold er: Hvorfor svikter Senterpartiet norskprodusert biodrivstoff basert på norske fornybare ressurser og under finansdebatten vi hadde i Stortinget for noen uker siden, stemte imot en avgift som ville kastet palmeoljen ut av de norske bilene, og i stedet stimulert til produksjon av norsk biodrivstoff?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:12:02]: Det er nettopp fordi vi ikke har sikkerhet for at det vil stimulere norsk biodrivstoffproduksjon. Norsk biobransje selv sier at de er svært skeptisk til den type avgift, fordi de mener det vil kunne svekke dem.

Vi ønsker helhetlige, langsiktige verdikjeder også for biodrivstoff og støtter opp under ethvert tiltak. Senterpartiet vil faktisk prøve å ta til orde for et nasjonalt forlik, slik at vi kommer på banen. Jeg tror det er tverrpolitisk enighet i salen om at vi ønsker å stimulere til produksjon av norsk biodrivstoff i framtiden, men slik som det er nå, klarer man ikke å komme fram til omforente tiltak som bygger opp under den industrien vi trenger.

Ketil Kjenseth (V) [11:12:48]: Representanten Myhrvold bekrefter iallfall at Senterpartiet har fått med seg FN-rapporten, og at tida er i ferd med å renne ut. Jeg forstår behovet for å forsøke å grønnvaske politikken noe, men ungdomspartiet, Senterungdommen, sa jo i Nationen 20. november at Senterpartiet «sover i timen» når det gjelder klimapolitikken.

Når det gjelder biodrivstoff, satt Senterpartiet i den rød-grønne regjeringa, som endret veibruksavgiften og sørget for at biodrivstoffabrikker i Østfold, i representantens eget hjemfylke, ikke ble bygd. Det å gi en fossilrabatt på nesten 1 mrd. kr vil ytterligere forsinke overgangen til nullutslippsbiler. I tillegg gir Senterpartiet en rekke CO₂-rabatter til næringslivet som gjør at man utsetter overgangen til ny teknologi. Hva er sammenhengen i Senterpartiets klimapolitikk egentlig?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:13:49]: Senterpartiet er opptatt av omleggingen til det grønne skiftet. Heldigvis er det slik at fabrikken for biodrivstoff i Fredrikstad er i gang igjen. Det er vi veldig glad for. Vi mener at det må iverksettes flere tiltak for å få i gang biodrivstoffproduksjon i Norge. Vi må ha en opptrapping av omsetningskravet. Vi kan f.eks. ha en dobbelttelling for avansert biodrivstoff. Den må opprettholdes.

Når det gjelder dette med drivstoffavgiftene, er det slik at det langt på vei er bekreftet at regjeringens avgiftsøkning er en fiskal avgift. Dessuten er det slik at for de syklende klasser innenfor Ring 2 i Oslo er det greit med en økning i drivstoffavgiften, men i store deler av dette landet bor faktisk folk rundt omkring. Senterpartiet er også opptatt av å forhindre økte sosiale og geografiske forskjeller. Da er ikke dette veien å gå. Da trenger vi differensierte klimatilskudd.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Lars Haltbrekken (SV) [11:15:05]: «Dere sier at dere elsker barna deres over noe annet, men likevel stjeler dere framtida deres rett foran øynene på dem.»

Disse ordene tilhører Greta Thunberg, den svenske jenta som i høst gjennomførte sin egen skolestreik i protest mot den tafatthet verdens politikere møter klimakrisen med. I forrige uke deltok Greta, sammen med en rekke andre, i de internasjonale klimaforhandlingene i Polen. Med rette er hun sint på politikere som snakker i store ord, men som ikke gjør nok for å løse klimakrisen. Foran hundrevis av delegater ga hun klart uttrykk for at hun har lite til overs for flertallet av dagens politikere. Hun sa:

«Dere er ikke modne nok til å fortelle sannheten som den er. Til og med den byrden sender dere videre til oss barn.»

Hadde vi hørt på alle Greta-ene som var her da klimaforskerne kom med sine første advarsler om at mennesket var i ferd med å endre klimaet på kloden, ville vi ha løst klimakrisen allerede. Vi ville ha stabilisert temperaturøkningen, unngått at det meste av korallrevene forsvinner, at millioner av mennesker drives på flukt fra klimaendringene, og at matproduksjonen i store deler av verden vil gå ned.

Men vi lyttet ikke. Vi brukte tiden på å diskutere om advarslene var reelle. Var det virkelig sånn at vi var i ferd med å endre klimaet? I dag ser vi konsekvensene. Denne sommeren var det ekstrem tørke. Minst like vanlig i framtiden blir det med styrtregn og flom, som innbyggerne i Skjåk og Luster opplevde i høst.

Men det er et håp. Vi har fortsatt et tidsvindu hvor utslippene kan kuttes og de verste konsekvensene av klimatrusselen unngås, men da må hvert eneste statsbudsjett framover være tidenes mest ambisiøse miljøbudsjett. Først da klarer vi å kutte utslippene og ta vare på naturen. Derfor satser Sosialistisk Venstreparti på å støvsuge samfunnet for utslipp vi kan fjerne. For som vi leser på salgspakatene i januar: Alt skal bort.

En hovedårsak til at utslippene i Norge er så høye, er olje- og gasssektoren. De har økt sine utslipp med nesten 80 pst. siden 1990. Skal vi komme noen vei, er vi nødt til å innse at lykkelandet må tas over i en ny fase. Vi kan ikke lete etter flere karboner under havoverflaten som skal hentes opp og brennes. Det er funnet for mye. Vi må bruke de store pengene på et næringsliv som kutter utslipp, og som tar oss inn i framtiden. Vi må bruke kompetansen fra oljenæringen i fornybarnæringene. Derfor foreslår SV bl.a. i sitt budsjett at det bygges en demonstrasjonspark for havvind. I tillegg må vi få en forpliktende plan for satsing på CO₂-fangst og -lagring. Usikkerheten som har vært, må bort en gang for alle, sånn at Norge kan ta en viktig rolle internasjonalt.

I debatten i dag har vi allerede hørt regjeringen skryte av at de norske utslippene har gått ned de siste årene, men vi vet alle hva dette skyldes. Det skyldes en klimapolitikk som bader i palmeolje, regnskogodeleg-

gelse og økte utslipp andre steder på kloden. Her hjemme styrer regjeringen bevisst mot å bryte Stortingets mål for utslippskutt innen 2020.

Men andre land har vist at det går, at det går an å ha gode liv, at det går an å ha en god velferdsstat, og allikevel ha lave utslipp av klimagasser. Landet Greta Thunberg bor i, har klart det. Svenskenes utslipp er halvparten av en gjennomsnittsnordmanns utslipp.

Det er ikke bare klimaendringene som truer. Både i Norge og internasjonalt skjer det et omfattende tap av naturmangfold. Hovedårsaken er nedbygging av areal, men tapet av naturmangfold truer hele vårt livsgrunnlag. Naturen renser luften vi puster i, vannet vi drikker, og jorda vi dyrker maten vår i. Den gir oss klær, medisiner og materialer. Derfor har SV i budsjettet økt støtten til å ta vare på truet natur.

Jeg startet med ordene til den svenske jenta Greta Thunberg. Avslutningsvis vil jeg låne ordene fra Penelope Lea, miljøagent her i Norge:

«Jeg setter pris på menneskene, på de jeg kjenner og de jeg ikke kjenner. Jeg setter pris på bladene, jeg setter pris på trærne, og jeg setter pris på jorda og fremtiden.»

Med det tar jeg opp det forslaget SV står bak, og det forslaget vi har sammen med Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [11:20:42]: Denne regjeringa har gjennom alle åra satsa på forskning og utvikling i petroleumssektoren. Det har gjeve betre arbeidsmiljø, betre utnytting av infrastruktur, betre utnytting av investeringar og betra CO₂-utsleppa monaleg. Det har gjeve ein formidabel overføringsverdi til fornybarsektoren, bl.a. til havvind. I tillegg kjem komponentar som har fått overføringsverdi innanfor medisin.

Regjeringspartia ser verdien av å halda fram dette arbeidet – SV gjer det ikkje, i og med at løyvingane i budsjettet i år er strokne frå SVs side. Ser ikkje SV verdien av å føra vidare dette arbeidet? Og ønskjer SV at Noreg skal vera ei sinke på området, med større utslepp og dårlegare utnytting av den infrastrukturen som er etablert, enn dei landa me likar å samanlikna oss med?

Presidenten: Halleland – nei, beklager! Haltbrekken. (Munterhet i salen)

Lars Haltbrekken (SV) [11:21:41]: Jeg har oppfattet det slik at kamerat Halleland kommer etterpå.

Takk for spørsmålet. Som jeg nevnte i mitt innlegg, er petroleumsnæringen hovedårsaken til at norske utslipp har økt kraftig de siste 30 årene, og også en hoved-

årsak til at vi ikke ligger an til å nå våre klimamål. Det viktigste enkelttiltaket for å kutte utslipp i petroleumsnæringen har vært CO₂-avgiften. Uten den ville utslippene fra petroleumsnæringen vært betydelig høyere enn i dag. Derfor foreslår vi å øke CO₂-avgiften for å kutte utslippene i oljesektoren ytterligere.

Når det gjelder pengene til forskning, vil vi i fremtiden bruke de store pengene på forskning på fornybar energi framfor på å stimulere oljenæringen enda mer.

Terje Halleland (FrP) [11:22:53]: SV er blant de partiene som ønsker å utfordre økonomien i den norske velferdsstaten ved å nedlegge norsk oljeindustri. Jeg håper at kamerat Haltbrekken bruker litt tid framover på å fortelle sine velgere om hva slags samfunn han legger opp til med SVs politikk.

SV skal ha for at de skryter mye av regjeringens skattepolitikk, men de mener at det ikke er noen sammenheng mellom skattelette og flere arbeidsplasser. Siden arbeidsplasser er veldig viktig for alle de tre partiene i den tidligere, rød-grønne, regjeringen og samtlige har økt skattene i sine alternative budsjetter, regner jeg med at det er økt skatt som bidrar til flere arbeidsplasser. Hvor mange arbeidsplasser tror SV at en skatteøkning på 20 mrd. kr vil føre til?

Lars Haltbrekken (SV) [11:23:42]: Det er helt riktig, som kamerat Halleland sier, at regjeringens skattepolitikk ikke er det som skal til for å gi flere arbeidsplasser. Tvert imot er det det som skal til for å skape større forskjeller i et samfunn hvor forskjellene øker. Vi ser prioriteringene fra regjeringen, store skatteuttak til de rikeste, mens hvis man ser på SVs budsjett, er det dem med minst som kommer desidert best ut.

Vi vil stramme til for de rikeste i samfunnet, slik at de bidrar mer, også i omstillingen av samfunnet. Vi vet at vi er nødt til å gå bort fra en oljeøkonomi, både når vi skal løse klimakrisen, og når vi skal sørge for flere arbeidsplasser i dette landet. Da er vi nødt til å satse på de fornybare næringene, som har fremtiden foran seg.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:24:57]: Bruk av palmeolje bidrar til nedhogging av regnskog. Det kunne representanten Haltbrekken og undertegnede se ved selvsyn da vi besøkte Indonesia tidligere i år. Samtidig er vi enige om at andelen biodrivstoff i transportsektoren skal økes. Faktum er at det er langt igjen før vi når målsettingene for andelen norskprodusert og bærekraftig biodrivstoff.

Senterpartiet er sterkt tilhenger av biodrivstoff, fordi det gir høy klimanytte, og fordi det kan skape verdier og arbeidsplasser som er bygget på fornybare ressurser, som norsk skog. SV og Senterpartiet skiller derimot lag når det kommer til bruk av skog. Der SV foreslår vern, ønsker

Senterpartiet aktiv bruk og forvaltning av den fornybare ressursen. Med bakgrunn i SVs syn på skogvern: Hvordan vil SV sikre at vi får helhetlige verdikjeder for produksjon av avansert biodrivstoff basert på norske ressurser?

Lars Haltbrekken (SV) [11:25:52]: Det er helt riktig at SV ønsker og har helhjertet støttet opp om det nasjonale målet om å verne 10 pst. av skogen i Norge. Grunnen til dette er at halvparten av de utrydningstruede dyreartene i dette landet bor i skogen. Vi vet også at ødeleggelse av deres leveområder er noe av det som truer dem aller mest. Men når vi sier at vi ønsker 10 pst. vern, betyr det også at det står igjen en relativt stor andel skog som kan brukes. 90 pst. er ikke et lite tall, og det er klart at det å stimulere til en fornuftig biodrivstoffsatsing, særlig basert på avfall fra skogen, er viktig. I så måte ser vi det også som et viktig tiltak å få kastet ut den skadelige palmeoljen, slik at vi gir rom for det norske biodrivstoffet, som har mye større bærekraft.

Ketil Kjenseth (V) [11:27:07]: Representanten Haltbrekken sa i sitt innlegg at han ville støvsuge Norge for klimatiltak, og det er en god ambisjon. Men i realiteten støvsuger jo SV norske småbedrifter for over 11 mrd. kr gjennom formuesskatt. De vil altså øke skattenivået med 20 mrd. kr, og det tar fra småbedriftene – som er langt de fleste, 80 pst. av norske arbeidstakere jobber i en bedrift med færre enn ti ansatte – kapital og muligheter til nettopp å bidra i den grønne omstillingen. Det er ikke å støvsuge for tiltak.

Når det gjelder bilavgifter, vil SV øke dem med 4,8 mrd. kr, mens Senterpartiet vil kutte dem med 1 mrd. kr. Det var en kameratslig tone mellom representantene Haltbrekken og Halleland, men SV og Haltbrekkens bestevenn er jo Senterpartiet og Trygve Slagsvold Vedum. Hvordan skal han få dette til å gå i hop, når det er et så stort sprik i opposisjonen når det gjelder virkelig å støvsuge for de tiltakene, og når det spriker så når det gjelder penger?

Lars Haltbrekken (SV) [11:28:13]: Jeg var fristet til å svare at da kan jeg jo be om råd fra representanten Kjenseth, som har erfaring med å sitte i regjering med Fremskrittspartiet. Men jeg har tro på at det finnes grønne krefter også i Senterpartiet. Vi har kritisert Senterpartiets avgiftspolitik i deres framlagte alternative statsbudsjett. For å si det sånn: Dette ville de ikke ha fått gjennomslag for i en rød-grønn regjering, som hadde kommet til å kutte norske utslipp. SV la i fjor fram en plan for hvordan vi skulle nå Stortingets klimamål, og en av måtene vi skulle gjøre dette på, var å kutte utslippene i transportsektoren.

Vi er forbi det punktet i Norge der forurensing kan gjøres billigere. Det må i årene framover bli dyrere å for-

urense. Men så må vi (presidenten klubber) sørge for en omfordeling som gjør at (presidenten avbryter) folk allikevel kommer godt ut.

Presidenten: Da er tiden er ute, og replikkordskiftet er omme.

Tore Storehaug (KrF) [11:29:32]: La meg begynne med å takke komiteen for eit godt samarbeid med å få i hamn innstillinga som ligg her. Sidan ingen andre har gjort det, vil eg òg takke vår nye komitésekretær Marit Halleraker. Det krev ein viss fleksibilitet og innsats – frå både vår eiga og hennar side – å møte energi- og miljøkomiteen. Eg er glad for at vi no har klart å få ei god budsjettinnstilling og ein god prosess.

Eg trur òg vi alle kjenner oss privilegerte som får lov til å jobbe med dei tematikkane vi no diskuterer. Enerkipolitikk og kanskje spesielt klima- og miljøpolitikk er noko av det mest spennande og viktigaste arbeidet som skjer i Stortinget. Det handlar om bakteppet vi har for klima- og energipolitikken vår, som kanskje framfor alt blei veldig tydeleg i dagane då statsbudsjettet blei lagt fram. Det blei lagt fram på same tid som IPCC-rapporten sa noko om kva det vil seie å nå 1,5-gradersmålet.

Eg skal ikkje gå gjennom alle funna i den rapporten. Det held for meg å trekkje fram at havforsuringa kjem til å bli så mykje verre med 2 grader enn med 1,5 grader, at forskjellen er om vi vil ha korallrev eller ikkje mot slutten av dette hundreåret – eller at forskjellen vil vere stor for dei av våre medmenneske som lever på meir utsette stadar enn oss, anten vi snakkar om avlingane deira, om moglegheitene deira til å fiske og hauste av ressursane i havet, om havnivået som kjem til å stige, eller om ekstremtørka som kjem til å råke dei som ikkje er like privilegerte som oss. Det er eit dystert bakteppe.

Statsbudsjettet 2018 var òg fyrste gongen vi fekk sjå rapportering etter klimalova i statsbudsjettet. Eg liker å tru at mykje av debatten etter at statsbudsjettet blei lagt fram, òg var prega av at vi har klart å få på plass rapportering etter klimalova, og at ho i så måte har tent etter hensikta, som er å flytte norsk klimadebatt og gjere at vi har meir objektive talgrunnlag for å føre diskusjonane våre framover. Det tekniske berekningsutvalet er enno ikkje oppe og går, men arbeidet med å rapportere etter klimalova blir styrkt, og det blir sett av meir midlar til det etter budsjetteinigheita som no ligg mellom Kristeleg Folkeparti og regjeringa. Det synest eg er bra, for vi treng meir objektivitet, og vi treng meir framdrift i måten vi driv klimapolitikken på.

I Kristeleg Folkepartis alternative statsbudsjett har vi føreslått påplussingar for drygt 0,5 mrd. kr, og vi har føreslått ei trinnsvis oppfølging av det grønne skatteskiftet som vi må gjennom. Forliket vårt har enda med eit rimeleg godt statsbudsjett som blei enno betre, og eg er glad

for at løyvingane til økologisk grunnkart er auka, at klimasatsløyvingane, som dei siste åra har ført til gode klimatililtak i eit stort tal kommunar, òg blir styrkte. I ein del klimadebattar vi har, er jo svaret lova, og så lurar alle på kva spørsmålet var. Eg er glad for at vi har fått ei stor påplussing i det som kom i forslaget frå regjeringa, og at det har blitt styrkt vidare. Og eg er fornøgd med at vi òg har klart å styrkje innsatsen mot marin forsøpling. Det er eit tverrpolitisk engasjement i denne salen for å styrkje den innsatsen. Regjeringa har levert eit godt stykke arbeid, og no får vi òg på plass føringar i budsjettet som seier at vi vil ha ei styrking i Nord-Noreg, der ein i dag ikkje blir dekt av Skjærgårdstjenesten eller andre.

Energimiksen for framtida er mykje meir kompleks enn den vi har i dag, og på biodrivstoffeltet betyr det at vi steg for steg må endre regelverket, slik at vi får ut det biodrivstoffet som har høgast klimarisiko. Kristeleg Folkeparti er difor godt fornøgd med å ha fått gjennomslag for dette i budsjettforhandlingane.

Forskjellane i nettleiga er problematisk og rammar innbyggjarane i kraftfylka og distrikta unødig hardt. I vårt samfunn er tilgang til straum eit heilt nødvendig gode. Når nettenestene er eit naturleg monopol der kundane ikkje kan velje ein annan leverandør, er det ei offentleg oppgåve å sikre like eller likare prisar i heile landet. Eg blei skuffa over svaret som regjeringa kvitterte ut, der dei argumenterte for at ein ikkje trong politiske verkemiddel, men at konsolideringa var verkemiddelet, og eg er glad for at vi har fått på plass ein verbal som gjer at vi får eit betre kunnskapsgrunnlag og held oppe kampen for likare pris for forbrukarane.

Klimautfordringane er globale, og i verbalane legg vi òg ei føring om at Stortinget ber regjeringa gjennom norsk klimafinansiering sikre at utviklingsland får støtte i kampen mot kolkraft og til fornybare kjelder. Det same gjer vi når det gjeld å få i gang arbeidet med garantiordninga for fornybar energi i utviklingsland. Det blir ofte sagt at ingen kan gjere alt, men alle må gjere noko. Eg trur i alle fall ein kan seie det på klimafeltet – at alle saman må gjere meir. Det gjer dette statsbudsjettet, men vi er ikkje i mål, og dette må bli det fyrste av fleire statsbudsjett som blir grønare enn nokon gong før.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:34:54]: Det er et tydelig gap mellom Stortingets klimamål og dagens vedtatte klimatililtak og virkemidler. Det er et klart behov for å forsterke klimaforliket og presse på for flere tiltak.

Det er all grunn til å tro at Kristelig Folkeparti går inn i regjering i løpet av kort tid. Mitt spørsmål til representanten Storehaug blir: På hvilken måte vil landets befolkning merke en endring i klimatiltak av at Kristelig Folkeparti har gått inn i dagens Høyre–Fremskrittsparti-styrte regjering? Venstre har vi sett lite til.

Tore Storehaug (KrF) [11:35:33]: Den påstanden vil eg for det første seie at eg er ueinig i. Eg meiner at budsjettframlegget som regjeringa la til grunn, viste at ein i regjeringa har prioritert fleire summar som Stortinget har måtta prioritere opp, at det låg inne i statsbudsjettet denne gongen, og eg meiner at Kristeleg Folkeparti skal kunne klare å styrkje det endå meir når vi går inn i regjering.

Eg har ambisjonar om at både landets befolkning og resten av verda skal merke at Kristeleg Folkeparti går inn i denne regjeringa, både når vi seier at klimaet i sør skal vere ein prioritet for ei ny regjering, og at ein har ønskt å betre klimarapporteringa, slik at vi får betre framskriving og får flytta klimadebatten i riktig retning.

Så meiner eg òg at vi er nøydde til å ta ein debatt om den fasen som norsk oljenæring er inne i, og i så måte har eg merka meg representanten Haukeland Liadal, som på den eine sida seier at vi må drive meir klimapolitikk, og at det må gjelde på alle felt, men så fort Kristeleg Folkeparti løfter debatten om norsk oljenæring, seier ho at det er alvorleg, og at det trugar det føreseielege for næringa.

Hege Haukeland Liadal (A) [11:36:34]: Jeg takker for svaret.

For å bevege oss i retning av et nullutslippssamfunn må 2030-målene konkretiseres mer på hver enkelt sektor med hovedvekt på transport, bygg, landbruk og avfall, som ikke er en del av EUs kvotesystem. Vi må gå foran, og vi må vise at det er mulig å kutte betydelig i egne utslipp gjennom konkrete tiltak her hjemme.

Mitt oppfølgingsspørsmål til Kristelig Folkeparti vil være: Hvor mye tenker Kristelig Folkeparti at det er mulig at vi kan kutte?

Tore Storehaug (KrF) [11:37:08]: Det er veldig mange usikre moment ein skal ta stilling til når ein skal svare på det, og det trur eg òg dei forhandlingane som ein no er inne i, i lag med EU, viser.

Mykje av grunnen til at eg er glad for at vi no har ei rapportering etter klimalova, er at det sørgjer for at ein har ein objektivitet som gjev eit betre grunnlag for å sjå kvar Noreg faktisk er på veg, med summen av den politikken vi fører. Det blir styrkt etter budsjetteinigheita.

No jobbar vi med å få på plass eit teknisk beregningsutval som òg skal gje moglegheit til meir objektivitet i korleis vi driv klimapolitikken. Det meiner eg at

Kristeleg Folkeparti, i lag med Arbeiderpartiet, som òg støtta forslaget om ei klimalov, har vist at vi vil ha, og det kjem vi til å følgje opp.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:38:04]: I fjor sto Kristelig Folkeparti og Senterpartiet sammen i kampen for likere nettleie i landet. Sammen fikk vi flertall for et forslag som krevde at regjeringen skulle utrede og legge fram et forslag som sikret utjamning av nettleie, uavhengig av hvor man bor eller driver næring. Svaret regjeringen ga oss i dette statsbudsjettet, var nedslående. Stortingets vedtak var overhodet ikke fulgt opp. Det var kun konstatert at det var utredet tidligere, og at fusjoner av nettselskap var den beste metoden for utjamning av nettleie.

I denne budsjettinnstillingen står Kristelig Folkeparti sammen med nettopp regjeringspartiene og krever en ny utredning. Er Kristelig Folkeparti enig i at regjeringen har sviktet i sitt framlegg til Stortinget? Og hvordan mener Kristelig Folkeparti at de skal få gjennomslag for kravet om likere nettleie i kompaniskap med partier som har strittet imot det gjennom mange år?

Tore Storehaug (KrF) [11:39:01]: Eg slo jo fast i innlegget mitt i stad at eg var skuffa over regjeringa si oppfølging av det vedtaket, som både Senterpartiet og Kristeleg Folkeparti hadde ivra for å få på plass. Det eg er veldig fornøgd med med det verbalforslaget som no ligg føre, er at ein nemner spesifikt at ein òg skal sjå på frimerkeprinsippet og på korleis ein kan jamne ut dei delane av nettleiga som ikkje kan påverkast, som at landet vårt ser forskjellig ut, at topografien er forskjellig, og at det er historisk ulikskap som gjer at ein i dag har forskjellig nettleige i ulike delar av landet.

Eg meiner at det som er viktig for å få framdrift i denne debatten, er at ein òg sørgjer for at ein har eit betre faktagrunnlag om kva alternativ vi faktisk diskuterer, og som gjer at eg håpar vi kan få på plass ei systemendring, i motsetnad til den endringa som ein fekk på plass i raud-grøn tid, som eigentleg var ei lappeordning over statsbudsjettet som eg meiner ikkje leverte godt nok for å få jamna ut desse forskjellane.

Lars Haltbrekken (SV) [11:40:10]: Som vi alle har fått med oss, har det vært en del diskusjoner i Kristelig Folkeparti i høst, men én ting synes alle å være enige om, og det er at klima er viktigst. Derfor vil jeg også, slik jeg utfordret representanten Kjenseth, utfordre representanten Tore Storehaug. Hva er de tre konkrete klimasakene som Kristelig Folkeparti ønsker gjennomslag for i regjeringsforhandlingene med Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre?

Tore Storehaug (KrF) [11:30:47]: Eg trur det første kjem til å vere at vi treng eit løft for resten av verda når det gjeld kampen mot kol. Når andre land òg i dag planlegg å byggje kolkraftverk som skal stå og pumpe ut CO₂ i uoverskødeleg framtid, er vi nøydde til å kome med ein politikk òg frå norsk side som viser at dette er ei utvikling vi ikkje er nógde med.

Så kan eg òg nemne at vi ønskjer å sjå ei betre klimarapportering, og at den rapporteringa òg kan bevege seg i retning av å gje oss framskrivingar, som òg vil gje oss moglegheit til sjå på korleis vi skal nå dei sektorbanene som vi må nå for å kunne drive ein god klimapolitikk i ikkje-kvotepliktig sektor.

Eg meiner vi er nøydde til å ta debatten om norsk oljepolitikk og korleis vi kan vri han i ei meir restriktiv retning, anten det handlar om ekstra sårbar område eller om korleis vi bør ha eit meir provenynøytralt skatteregime.

Og det må handle om skatteregimet vårt «as such» – unnskyld, president, det var ikkje meininga å bruke engelsk – for eg trur vi òg treng ein debatt om korleis vi skal få fart på det grønne skatteskiftet.

Då fekk representanten fire for tre!

Presidenten: Replikkordskiftet er avslutta.

Une Bastholm (MDG) [11:42:12]: Jeg tror jeg vil begynne med å innrømme at i denne debatten har en ensilig grønn representant veldig mye på hjertet. Og så er jeg litt spent på fortsettelsen – hvordan dette kommer til å begynne og å ende.

Når flere viste til det bakteppet vi hadde, FN's klimarapport, som viser hvor stort alvor vi står overfor, som viser forskjellen på 1,5 graders og 2 graders oppvarming av kloden, og hva som skal til for at vi skal unngå 1,5 graders oppvarming, er det – og dette sier jeg ikke for å skryte, jeg sier det fordi jeg mener det er veldig alvorlig – bare Miljøpartiet De Grønne som viser i sitt statsbudsjett, gjennom et karbonbudsjett, hvordan vi kan nå målet om en halvering av utslippene våre fram til 2030.

Regjeringen, vet vi, har laget en framskrivning som legger opp til bare en tredjedel av kuttene som trengs. Når vi spør, svarer klima- og miljøministeren at regjeringen har planer om nye tiltak som skal gjøre at vi kommer i mål – men det er det ikke budsjettet for. Det er derfor, kjære sal, folk har demonstrert utenfor Stortinget i mange uker nå. Det er ikke fordi man har misforstått hva regjeringen har lagt fram i budsjettet. Vi tror ikke at det er regjeringens mål å kutte bare 13 pst., men regjeringen svarer ikke på hvordan man skal komme i mål. De har heller ikke budsjettet for en politikk som gjør det. Det er derfor vi er utålmodige.

Det eneste vi vet, er at statsminister Erna Solberg allerede har vist at hun ikke tar klimamål tungt. Regjering

gen bryter 2020-målet med et skuldertrekk. De mangler kontroll i klimapolitikken. Det burde ikke dette storting ha akseptert.

Norsk politikk står i en spagat. Fra klimatoppmøtet i Polen nylig, hvor klima- og miljøministeren jobbet for å få på plass det regelverket som trengs for å oppfylle Parisavtalen, gjentok klima- og miljøministeren for pressen hvor viktig det er at vi klarer å unngå 1,5 graders oppvarming. Men her hjemme har vi ikke politikken som trengs, verken i denne salen eller i regjeringen, for å kunne hindre 1,5 graders oppvarming.

Regjeringen later som om det ikke er noen sammenheng mellom oljepolitikken og klimapolitikken, men hver gang statsminister Erna Solberg jubler for et nytt oljefunn, jubler hun for mer flom og ekstremvær. Klimarisikoutvalget, som nylig la fram rapporten sin for regjeringen, slår fast det som De Grønne har sagt lenge: Jo mer ambisiøs den globale klimapolitikken blir, jo mindre vil norsk olje være verdt. Det gjelder også gassen. Det betyr risiko for Norge.

Som om ikke det var nok, la EU-kommisjonen i november fram forslag til en ny klimastrategi – mens vi i denne salen stort sett har vært opptatt av Kristelig Folkepartis gjennomslag i budsjettforhandlingene. Klimastrategien følger opp Parisavtalen og legger opp til en dramatisk nedgang på 70 pst. i energiimporten til EU i årene framover. Det vil ramme norsk olje- og gasseskraftig og mye hardere enn det Det internasjonale energibyrået har tatt høyde for. Merk deg det, president – for jeg har også lagt merke til hvordan regjeringspartiene har stor tillit til det Det internasjonale energibyrået redegjør for.

Å investere i olje- og gassleting nå er å satse på at verdens klimapolitikk mislykkes. Likevel subsidierer regjeringen oljeselskapene med milliarder – vi kan telle 20 mrd. kr til sammen, med leterefusjonsordningen, friinntekter, diverse avskrivningsregler, gode renteorrdninger – fordi man ønsker at de skal lete etter mer.

De Grønnes alternative statsbudsjett viser hvilken vei vi er nødt til å gå. De Grønne går inn for en gradvis og styrt avvikling av oljeindustrien. Vi vet at vi ikke kan fortsette å investere og lete etter mer olje og gass når vi allerede har funnet mer enn vi kan brenne. En styrt avvikling, hvor vi slutter å investere i nye prosjekter, vil være bra for miljøet og klimaet. Det vil være bra for de ansatte i oljebransjen og for norsk økonomi – mye bedre enn en krasjlanding fordi klimapolitikken globalt virker.

Miljøpartiet De Grønne bruker til sammen 20 mrd. kr på klima i sitt alternative statsbudsjett:

- Vi begynner de store overføringene som trengs for å rense de største utslippene innen industrien, ved å sette av 3 mrd. kr til fullskala karbonfangst og -lagring i et fond, som selvfølgelig må vokse.

- Vi oppretter også et fond for støtte til elektrifisering av næringstransporten.
- Vi styrker Enova kraftig, til 1 000 nye ladestasjoner for elbil, til elektrifisering av kysttrafikken.
- Vi setter også av en folkemilliard som enkeltmennesker kan søke på for å oppnå kutt i sin hverdag. Jeg kunne ha fortsatt lenge.

Kristelig Folkeparti skal nå inn i regjeringsforhandlinger. Partiet har varslet at klimaet er deres viktigste forhandlings sak. Jeg forventer at de følger opp med konkrete tiltak – også når de kommer i havn med regjeringsplattformen.

Presidenten: Då er det klart for replikkordskifte.

Aase Simonsen (H) [11:47:33]: Regjeringen øker i dette budsjettet bevilgningen til geologisk kartlegging av kontinentalsokkelen med inntil 50 mill. kr. Dette er en økning som har sammenheng med kunnskapsinnhenting i Barentshavet nå, med innsamling av 3D-seismikk over en stor grenseoverskridende struktur på delelinjen mot Russland, noe som vil gi oss detaljerte kunnskaper om ressurspotensial på norsk side av delelinjen. Det er kjent at det er samlet inn seismikk på russisk side, og mitt spørsmål til representanten Bastholm er hvorfor ikke Miljøpartiet De Grønne mener at også Norge skal øke sin kunnskap om dette viktige området inn til delelinjen mot Russland. Vi bør vel ha kunnskap om hva og hva slags ressurser vi har til rådighet – eller er det viktig for Miljøpartiet De Grønne at det er nettopp Russland som eier ressursene?

Une Bastholm (MDG) [11:48:25]: Hvis saken om seismikkskyting i Barentshavet bare hadde handlet om å innhente kunnskap, kunne nok jeg og representanten fra Høyre skålet for det med en juleakevitt. Først vil jeg si at jeg har merket meg den nye forklaringen på denne satsingen hos regjeringen på å skyte seismikk i Barentshavet med at man skal øke kunnskapen, men det vi alle vet, er at den kunnskapen ønsker vi også for å kunne fortsette med olje- og gassutvinning, og lansere leteområder i dette området, som for øvrig er veldig sårbart. Det er et veldig sårbart område for artsmangfoldet i havet, noe vi for øvrig vet altfor lite om, og det er en utvinning som vi vet at vi ikke trenger, fordi vi allerede har funnet mye mer olje og gass enn vi kan ta opp. Det er det ene. Det andre er at når Europa ønsker norsk gass akkurat nå, betyr ikke det at de ønsker det i 2020, 2030, 2040, som de investeringene vi gjør i dag, er det som en her legger opp til.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:49:41]: At MDG vil skrinlegge Norges største og viktigste næring, kom ganske tydelig fram i innlegget som ble holdt nå.

Men i tillegg å påstå at det er bra for de ansatte i næringen, må framstå som veldig underlig, spesielt for de 200 000 menneskene som sysselsettes i denne næringen, og må jo være en underlig julepresang fra Miljøpartiet. Dette er Norges viktigste næring, men allikevel vil MDG bruke de pengene som næringen bringer inn på statsbudsjettet, i sitt eget alternative statsbudsjett. Hvorfor har MDG lagt opp til å bruke oljepenger i sitt statsbudsjett, når de faktisk vil avvikle den samme bransjen som de får inntektene sine fra?

Une Bastholm (MDG) [11:50:31]: Miljøpartiet De Grønne bruker vesentlig mye mindre oljepenger enn det regjeringen gjør.

Jeg vil gjerne komme tilbake til dette tallet som gjentar seg, med 200 000. Det er veldig viktig at Stortinget har klart for seg at det ikke er 200 000 mennesker som jobber på oljeplattformer. Det er rundt 50 000, og så er det veldig mange som jobber i tilknyttede næringer. De folkene kunne fått oppdrag fra andre enn oljesektoren, hvis vi bare hadde satset på en offensiv grønn næringspolitikk. Og det er det man bør gjøre, bl.a. ved å bruke mye mer penger til incentivordninger på ulike måter til elektrifisering av kysten, som verftene, f.eks., ville kunne levert til. Men det betyr ikke at ikke oljenæringen er viktig for oss, det betyr i hvert fall ikke at de inntektene ikke har vært viktig for Norge gjennom historien, men det er en horisont som står foran oss, som er veldig tydelig. Den sier for det første at energimarkedet i verden endrer seg. Det betyr risiko for Norge som energiland og energiexportland. For det andre har vi klimaendringene, som vi er nødt til å ta inn over oss. Og Miljøpartiet De Grønne mener at Norge må ta det ansvaret vi har, og ta ansvar for utslipp som det at vi tar opp olje og gass, fører til.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:51:46]: Undertegnede deler bekymringen til representanten Bastholm fra Miljøpartiet De Grønne vedrørende klimaendringene. Men i Politisk kvarter 16. november hevdet representanten Bastholm at regjeringens avgiftsøkninger kun var fiskale. Hennes eget parti vil øke miljøavgiftene med 45 mrd. kr. Spørsmålet mitt er: Hvordan mener representanten Bastholm dette ivaretar hensynet til sosial og geografisk utjevning? Eller er det ikke et mål for Miljøpartiet De Grønne at klimapolitikken skal ta slike hensyn?

Une Bastholm (MDG) [11:52:19]: Det er hyggelig å få snakke om skatter og avgifter også i energi- og miljøkomiteens budsjettdebatt. Jeg har allerede vært i en slik debatt, siden jeg også sitter i finanskomiteen, men la oss også ta den her. Den debatten i Politisk kvarter som jeg tror representanten viser til, handlet om flyseteav-

giften. Der sier regjeringen direkte selv i statsbudsjettet at dette regnes som en fiskal avgift, dvs. en inntekt til staten, og man vet ikke klimaeffekten av det. Jeg mener det er høyst problematisk, jeg mener man bør bruke miljøavgifter til det de skal gjøre, nemlig å endre adferd, og da bør man ikke planlegge for å få inntekter fra den avgiften. Tvert imot skal man jo planlegge for at inntektene går ned. – Så det var til den debatten som representanten tok opp.

Avgiftspolitikken til Miljøpartiet De Grønne er grønnere, men det vil ikke nødvendigvis føre til mer avgifter for den enkelte familie, for det enkelte medlem. Vi har regnet på det, vi ser at det er rundt 400 kr per familie per år dersom det er en gjennomsnittlig familie med gjennomsnittlig forbruk av bilreiser og flyreiser, og med en gjennomsnittlig inntekt.

Ketil Kjenseth (V) [11:53:35]: Miljøpartiet De Grønne henter mye inspirasjon fra De Grønne i Tyskland, og der har de hatt et «Energiewende». De legger opp til storstilt omlegging, å vinne mye på fornybar energi, men også veldig mye sol. Miljøpartiet De Grønne skal ha for at de går for mange radikale tiltak og utfordrer forbrukerne, innbyggerne, på radikale omlegginger – å spise mye mindre kjøtt f.eks. – og de vil avgiftsbelegge voldsomt og trekke inn mye avgifter. Men jeg er litt overrasket over at Miljøpartiet De Grønne ikke spiller mer på lag med forbrukerne med tanke på mer solceller på taket f.eks. – det er ingen radikal omstilling, egentlig – og i stedet snakker om folkefinansieringsfond. Det er litt vanskelig å forstå – hva er det? For vi legger jo penger i Enova, vi utbetaler støtte til dem som legger solceller på tak, f.eks., så pengene går jo ut. Hvorfor disse radikale forslagene som står i veien for en mer dynamisk omlegging?

Une Bastholm (MDG) [11:54:42]: Akkurat når det gjelder sol, har Miljøpartiet De Grønne en rekke tiltak for å bidra både til at det blir lettere for folk å ta den utgiften det er å installere solcelleanlegg, og bidra til at markedet kommer mer opp. For det er i installeringen bøygen egentlig er nå, så der foreslår vi bl.a. momsfritak, og i skatte- og avgiftspolitikken vår har vi også tiltak der.

Det var litt uklart for meg hvorfor representanten viste til Tyskland her, bortsett fra at de gjør mye på sol, for Norge har full anledning til å gjøre disse tingene allerede. Tyskerne er ikke mer glad i avgifter eller mer glad i klimapolitikk enn nordmenn. Tvert imot ser vi i den siste undersøkelsen at klimaendringer nå er det som bekymrer folk aller mest. Da har vi et ansvar som politikere for å levere den politikken som trengs for at man kan gjøre de tiltakene i hverdagen som folk ønsker å gjøre. Jeg tror vi som politikere ofte velger å overdrive den be-

kymringen enkeltmenneskene har for faktisk å merke at klimapolitikken virker.

Presidenten: Då er replikkordskiftet omme.

Bjørnar Moxnes (R) [11:56:14]: Nylig ble klimaforhandlingene avsluttet, og statsråden kom hjem og sa at han var fornøyd med at Parisavtalen endelig er fullstendig, og at verden som helhet nå har mulighet til å kutte utslippene nok til å kunne nå 1,5-gradersmålet. Mulighetene er der, men er det nok vilje hos den sittende regjeringen? Rapporten fra FN denne høsten viser at vi har tolv år på oss til å gjennomføre drastiske tiltak for å sikre at den globale temperaturen ikke stiger mer enn 1,5 grader. Men statsbudsjettet svarer ikke på det enorme behovet for taktskifte i klimapolitikken. Regjeringen er mest opptatt av ny teknologi som løsning, i tillegg til å legge til rette for økt oljeleting i nord og fortsatt vekst.

Etter en varm sommer der alle var enige om at den lange tørken var en konsekvens av klimaendringer, trengs det rask klimatilpasning i alle sektorer. Forebygging er mye billigere enn å betale for konsekvensene når de kommer, men her satser ikke regjeringen nok. Kommunene har ikke midler som skal til for å drive overvannshåndtering, skred- og flomforebygging, og landbruket står dårlig rustet overfor et varierende klima med henholdsvis mye tørke og mye nedbør.

Med regjeringens politikk er det de som har råd, som kan kjøpe seg forbi avgifter og få subsidier til nye dyre elbiler. Samtidig spiller regjeringen hasard med arbeidsplasser i industrien og gjør seg avhengig av den usikre ressursen olje i stedet for å sikre klimavennlige endringer. Gevinstene oljenæringen tar ut, privatiseres, mens tapene sosialiseres. Toppene blir rikere, mens de som rammes av konjunktturene, er de som har gitt sitt arbeidsliv til å bygge vår velferdsstat.

Jeg tror opprøret fra de gule vestene i Frankrike viser tydelig hvorfor det ikke holder med en politikk som bare er grønn. Den må også være rød og rettferdig. Folk har grunn til å være forbanna på en president som først kutter i formuesskatten, og så øker drivstoffavgiftene for å betale for skattegevinstene som de rikeste har fått. Lærdommen fra Frankrike er at sender du regningen for det grønne skiftet til dem som allerede sliter mest – ja, da kan du få brennende bildekk tilbake.

Det viser også problemet med den overdrevne troen på at miljøavgifter er løsningen. Avgiftene er urettferdige og slår hardere ut for dem med minst penger og få alternativer til privatbilen. Vi må ha en miljøpolitikk som fungerer. Da må vi også se på hvordan vi kutter, ikke bare øke avgiftene. Vi må også ta kostnadene i fellesskap. De som har skapt store verdier for fellesskapet på norsk sokkel, skal ikke ta regningen i form av arbeidsledighet

og utrygghet. Vi må derfor sørge for en rettferdig og planmessig omstilling av oljeindustrien.

I vårt budsjett får vi til utslippskutt gjennom en rekke tiltak, gjennom mer penger til investering, drift og vedlikehold av jernbane og kollektivtransport, gjennom å fjerne letesubsidier for oljeselskapene, ved å kutte utbygging av store forurensende motorveier, gjennom en økt CO₂-avgift, ved å reversere avgiftskuttet på flyreiser og heller redusere prisene på togbilletter i landet vårt – og i tillegg ved å fjerne merverdiavgiften på reparasjoner, slik at det blir lettere å ta vare på det man har, framfor å måtte kjøpe nye ting.

I tillegg sikrer vi naturmangfoldet, skogene og truede arter. Vi ønsker å rydde opp mer i marin forsøpling og restaurere flere myrer. Og ikke minst, Norge trenger en ny, grønn, industriell revolusjon. Vi har enorme fornybare ressurser i hav, vind, jord, skog og fossefall, og sammen med høykompetent arbeidskraft er dette grunnlaget for verdiskaping i landet vårt for framtida. Det er her vi trenger en kraftig innsats fra regjeringen, ikke i form av usosiale miljøavgifter eller økte klimagassutslipp, men tvert imot gjennom en satsing på å bygge opp nye fornybare næringer basert på våre evigvarende fornybare ressurser.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Ketil Kjenseth (V) [12:01:24]: Til representanten Moxnes: Det er interessant å diskutere revolusjon med Rødt, i hvert fall den grønne. Men jeg synes den er lite grønn, den revolusjonen han skisserer, og jeg blir provosert når representanten trekker inn Frankrike. I Norge har vi hatt en elbilpolitikk i 15 år. Det er ikke en avgiftsøkning, for det er null avgifter på elbiler. Det er det som er greia, og det er ganske rettferdig. Det gjør at alle lag av befolkningen har mulighet til å kjøpe seg en bil i dag, til og med en ny bil. Det har aldri vært så billig å eie og bruke bil i Norge som i dag, og inntektene på bil til statskassa har falt med bortimot 40 mrd. kr de siste årene. Så det er ikke en avgiftsøkning vi snakker om. Det er en gedigen avgiftslette. Jeg anbefaler representanten fra Rødt å ta seg en tur til Raufoss, der det er en grønn industrirevolusjon på gang. De leverer bildeler til hele verden hver dag, og utfordringen til Rødt er å ikke skulle forholde seg til verden og ha et marked. Hvordan er den grønne revolusjonen til Rødt?

Bjørnar Moxnes (R) [12:02:34]: For det første: Det skjer masse bra på Raufoss. Det vet Rødt veldig godt. Vi har mange som jobber i industrien der som kjenner veldig godt til hva som skjer, og som er viktig for det grønne skiftet.

I vårt budsjett gjør vi masse for å stimulere til nye næringer som er fornybare, og som også er miljøvenn-

lige. Vi styrker miljøteknologiordningen, vi går inn for en storstilt opprustning av vannkraftverk, vi satser på klimatiltak i industrien, vi går inn for en demonstrasjonspark for flytende havvind, vi øker de regionale utviklingsmidlene, og vi vedlikeholder og rassikrer fylkesveier – for å nevne noe. Men først og fremst må det være en rettferdig politikk, som ikke rammer usosialt. Det er lærdommen fra Frankrike at hvis man ikke har en grønn og rød politikk, får man en boomerang der folk flest reiser seg mot miljøpolitikken, og det er vi ikke tjent med. Derfor er vi for en rød og grønn politikk i sammenheng.

Ketil Kjenseth (V) [12:03:40]: Til representanten Moxnes: Det er en ganske rettferdig politikk når Norge har fritak for elavgift for den industrien som produserer mye av de varene, og hvor en del av Rødts medlemmer riktignok jobber – ja. Men det er også et bidrag til å holde den industrien i Norge. Vi må bli enda flinkere til å bygge den typen industri. Alle de tiltakene som representanten Moxnes her ramser opp, ligger inne i regjeringens budsjett. Det er ikke noe nytt. Utfordringen for Rødt er det å eksportere varer, det å forholde seg til en EØS-avtale som gir tilgang til et indre marked – det skal vi ut av. Det er en proteksjonisme: Hvor skal vi få solgt alle de varene som vi ønsker å produsere, med billigere elavgift for industrien i Norge, subsidiert av fellesskapet? Hvordan skal vi få avsetning på markedet og skape den grønne revolusjonen som vi egentlig er enige om her?

Bjørnar Moxnes (R) [12:04:41]: Norge eksporterer olje, gass, fisk og en del metaller som er nødvendige innsatsvarer i produksjonslivet bl.a. i EU, som de er helt avhengige av. Kvitter vi oss med EØS-avtalen, kvitter vi oss med fjernstyringen fra Brussel. Da kan Stortinget bestemme landets lover og ikke være et postkasseorgan for vedtak fattet i Brussel. Jeg er helt sikker på at forbrukerne i EU fortsatt kommer til å ønske seg norsk gass, og at industrien i EU vil trenge aluminiumen som produseres i Norge. Problemet er at Venstre, sammen med andre partier, svekker vilkårene for industrien gjennom å støtte ACER, som gir EU større kontroll over norsk energipolitikk. Det er fullstendig bakvendt når målet er å styrke denne industrien for framtiden. Da skal den styres av norske politikere, ikke kontrolleres i større grad av Brussel.

Une Bastholm (MDG) [12:06:00]: Miljøpartiet De Grønne og Rødt er de to minste partiene på Stortinget, og vi blir ofte puttet i samme bås av andre partier. Av og til blir det bare veldig, veldig klart for meg – og jeg håper det er klart for andre også – at vi ikke er det samme partiet. Hittil i debatten har det vært tydelig på flere punkter.

Jeg tenkte jeg skulle ta opp det med grønne avgifter. Rødt har et sterkt sosialt engasjement, og klimaendringene er det mest usosiale verden står overfor. Det største solidaritetsprosjektet vi har globalt, er å klare å hindre så alvorlige klimaendringer at det scenarioet som Verdensbanken nå skisserer, blir virkelighet, som vil si at 143 millioner klimaflyktninger vil måtte flytte rundt i verden i 2050, og derfra øke kraftig. Det er den største utfordringen vår. Da synes jeg det er trist at Rødt skyver fattige foran seg i enhver debatt som handler om klimatiltak som faktisk virker. Hvilke tiltak har Rødt som gjør at vi kommer i mål?

Bjørnar Moxnes (R) [12:07:07]: Rødt har mange tiltak i sitt budsjett som vi går inn for. Vi kutter bl.a. bygging av store, forurensende motorveier. Vi øker CO₂-avgiften. Vi reverserer avgiftskuttet på flyreiser. Vi kutter prisen på togbilletter. Vi fjerner momsen på alle reparasjoner. Vi ønsker å stanse leterefusjonsordningen for oljebransjen.

Men vi ser også at hvis ikke miljøpolitikken oppfattes – og er – reelt rettferdig, hvis regningen sendes til dem som har minst i samfunnet, hvis ikke de som har mest, pålegges å bidra aller mest, risikerer vi at miljøpolitikken mister legitimitet, og at folk gjør opprør mot usosiale avgiftsøkninger. Vi må ha en politikk som ikke bare er grønn, men som også er rød og rettferdig, og der er det nok i praksis en ganske stor forskjell, tror jeg, på politikken til Rødt og Miljøpartiet De Grønne.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Statsråd Ola Elvestuen [12:08:26]: Global oppvarming er det største problemet verden står overfor. Den siste rapporten fra FNs klimapanel viser at klimaendringene vil bli dramatiske. Den viser også hvor stor forskjell det er på om vi klarer å holde oss under 1,5 grader, eller om vi går opp til 2 grader eller mer. Skal vi beholde en gjenkjennelig verden, slik vi kjenner den i dag, trenger vi en langt større og raskere omstilling enn vi kanskje noen gang har hatt tidligere.

Klimatoppmøtet i Polen ga oss en retning med et felles sett med regler for hvordan 196 land skal gjennomføre Parisavtalen. Verden er et viktig skritt nærmere målet om å begrense jordens oppvarming til 1,5 grader. Men klimaproblemet kan bare løses gjennom et globalt samarbeid, og det er nå, etter avtalen i Katowice, det virkelige arbeidet starter. Derfor skal vi kutte våre klimagassutslipp med 40 pst. innen 2030, i samarbeid med EU. Vi har også denne enigheten på plass, og både EU og vi skal legge inn nye mål til FN i 2020. Norge skal være en pådriver i det internasjonale klimaarbeidet, og vi skal kutte våre utslipp i Norge.

Regjeringen fører en klimapolitikk som gjør at Norge oppfyller sine klimaforpliktelse og samtidig skaper nye arbeidsplasser. Statsbudsjettet for 2019 inneholder en rekke satsinger som vil gi reduserte utslipp og stimulere til grønn omstilling. God klimapolitikk er god næringspolitikk. Teknologit utvikling og det å ta den i bruk er en viktig del av svaret på klimaproblemet. Regjeringen øker derfor overføringen til Enova med 344 mill. kr. Jeg er glad for at budsjettforliket med Kristelig Folkeparti styrker satsingen med ytterligere 100 mill. kr.

Økningen skal først og fremst innrettes mot utslippskutt i transportsektoren, der vi ser klart at det er mulig å øke takten på innføringen av null- og lavutslippsteknologi. Transport er en av de største kildene til klimagassutslipp. Vi må legge til rette for en omstilling til fossilfritt og nullutslipp innenfor alle transportformer, og vi er på god vei, ved at 30 pst. av nybilsalget i år er elbiler, og at 71 elferger er på vei til å tas i bruk i Norge fram mot 2021. Vi styrker også satsingen på grønn skipsfart i budsjettet.

Det er flere som har snakket om behovet for et CO₂-fond. Vi trenger en sterkere innsats når det gjelder tungtransport, og regjeringen er i samtaler med NHO om et CO₂-fond.

Kollektivtrafikken styrkes i budsjettet. Bevilgningene til jernbaneforvaltning foreslås økt med nesten 3 mrd. kr. Videre foreslår regjeringen nær en dobling av utgiftene til statlig delfinansiering av store kollektivprosjekter i de fire største byene.

Økt vern av regnskogen er avgjørende om vi skal klare å begrense global oppvarming. Vi foreslår å øke bevilgningene til det norske klima- og skoginitiativet med 200 mill. kr neste år, slik at samlet innsats for regnskogen blir på 3,2 mrd. kr.

Å ta vare på natur kan være 30 pst. av løsningen for å holde oss under 1,5 grader fram mot 2030, men det biologiske mangfoldet utgjør også en kjerne i hele vårt livsgrunnlag – det handler også om å stoppe et katastrofalt tap av natur i verden. Det betyr at vi må jobbe internasjonalt, men vi må også jobbe i Norge for å ta ansvar også her. Regjeringen foreslår derfor å styrke både skjøtsel og tilrettelegging i verneområder og også kampen mot fremmede arter. Skogvernet videreføres på et historisk høyt nivå, med 444 mill. kr, i tillegg til en tilsagnsfullmakt som gjør at den samlede summen kommer opp i 795 mill. kr i 2019. Det betyr at jobben med skogvern aldri har vært prioritert høyere enn det den vil være i 2019.

Til slutt: Rovdyrforvaltningen styrkes med 15 mill. kr. Midlene skal gå til Statens naturoppsyns feltvirksomhet og til forebyggende tiltak for å redusere rovdyrskader.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [12:13:44]: Da daværende klima- og miljøminister Vidar Helgesen la fram klimameldingen, uttalte representanten Elvestuen at det – i motsetning til den daværende regjeringens syn om å ta minst to tredjedeler av utslippskuttene hjemme – burde være fullt mulig å ta alle utslippskuttene hjemme. Det synes jeg var klokt sagt av representanten Elvestuen.

Jeg vil gjerne høre hva statsråd Elvestuen mener har endret seg, utover at Venstre har gått inn i regjering, som gjør at det nå er tilfredsstillende å ta kuttene også i ikke-kvotepiktig sektor sammen med EU, men uten at vi spesifiserer egne mål. Som oppfølging til det vil jeg gjerne vite: Når man sier at vi skal gjøre mest mulig hjemme, hvordan skal Stortinget i ettertid måle om man har gjort mest mulig? Det er et tall som er litt vanskelig å gripe, så jeg vil gjerne høre hva statsråden Elvestuen tenker om dette.

Statsråd Ola Elvestuen [12:14:35]: Det er mye som skal skje, og det skal skje parallelt neste år. Nå har vi endelig fått på plass en avtale med EU. Dermed er rammeverket på plass. Det må vedtas. Så skal både vi og EU som en oppfølging av Parisavtalen også foreta en vurdering av egne mål fram mot 2030. Dem skal vi levere inn i 2020. Når vi har de målene og målsettingene klare, må vi legge fram en plan for hvordan vi skal nå dem. Det står i Jeløya-plattformen. Det står også at det skal være sektorvise planer. Vi må selvfølgelig også legge en plan ut fra denne diskusjonen – hva er målet? Jeg mener fortsatt at ingen land i verden gjør mer innenfor transportsektoren enn Norge. Vi ligger langt foran. Vi har mange mål innenfor det feltet – 50 pst., også mer spesifikke. Vi bør fortsatt ha mål om at vi skal kunne ta mest mulig, og da hele forpliktelsen, i Norge.

Espen Barth Eide (A) [12:15:37]: Det er jo en nyanseforskjell mellom «hele» og «mest mulig», men vi skal følge med på dette med stor interesse, og statsråden får sikkert ordet etterpå.

I forlengelsen av det har jeg bare lyst til å si at vi anerkjenner – jeg har jo allerede sagt at statsråden gjorde en god jobb i Katowice – og setter stor pris på mange av de langsiktige tiltakene vi har i Norge, både skogstøtten og tiltakene for transport, som har vært i mange år, og som regjeringen har arvet fra tidligere regjeringer. Det er veldig bra.

Men hvilke helt konkrete ting har Venstre tilført regjeringen på dette feltet det siste året? Hver gang vi spør om det, får vi en liste over gode tiltak som var velkjente lenge før Venstre kom inn i regjering.

Statsråd Ola Elvestuen [12:16:24]: For det første, og dette er en diskusjon som Arbeiderpartiet tidligere har

tatt opp at de vil gå bort fra, viderefører vi nettopp elbilfordelene gjennom hele denne stortingsperioden. Forrige måned var det 42 pst. salg. I tillegg har vi en styrking av grønn skipsfart, det ligger også i dette budsjettet, og vi holder på med en handlingsplan. Vi holder også på med en strategi for hydrogen, og det er en økning i implementeringen og støtten knyttet til hydrogen.

Jeg vil også ta med det internasjonale arbeidet. Skal vi nå 1,5-gradersmålet, må vi avvikle bruken av kull. Doblingen som ligger på fornybar energi internasjonalt, er også en viktig del. Skal vi nå målet, må vi ta vare på natur. Økningen i regnskogsatsingen er viktig i dette budsjettet, men det er også fortsatt satsing på å ta vare på natur i Norge. Det er et budsjett som er blitt økt hvert år siden 2013.

Marit Arnstad (Sp) [12:17:44]: Et veldig bredt flertall på Stortinget har vedtatt at vi skal ha et bestandsmål på fire til seks ulvekull. I dag ligger vi svært langt over det. Rovviltnemndene har gjort en samvittighetsfull jobb med å vurdere uttaket av ulv basert på tallene fra Rovdata og på rovviltforskriften. Da regjeringen i går kastet vrak på den anbefalingen rovviltnemndene kom med, betyr det at vi ikke har noen sjanse til å komme ned på det bestandsmålet som Stortinget har vedtatt. Regjeringen har til og med sluttet å snakke om bestandsmål, egentlig. Det passer kanskje ikke når vi ligger så skyhøyt over som det vi gjør i dag. Likevel står Stortingets brede vedtak fast. Det er bare drøyt to år siden det ble fattet. Hva er regjeringens strategi for å komme ned på det bestandsmålet på mellom fire og seks ynglinger som Stortinget har fastsatt?

Statsråd Ola Elvestuen [12:18:34]: Vi har en aktiv rovviltforvaltning i Norge, også når det gjelder ulv. De tre vedtakene som kom i går, var resultatet av en klagesaksbehandling og en vurdering av det juridiske grunnlaget for de beslutningene som ble tatt av rovviltnemndene. Vi mener at de i Slettås kan begrunnes med naturmangfoldloven § 18 c, om vesentlige samfunnsforhold, men at samme begrunnelse ikke kan brukes i Hobøl og Mangen.

Hva som ligger langt over, er jo en vurdering, men de siste tallene fra Rovdata viser at det vi vet så langt i år, er at det er dokumentert fire valpekull i helnorsk revir. Det er ett i et grenserevir, og sannsynligvis er det også et helnorsk revir til og to grenserevir. Med det vi vet så langt, har vi seks og en halv yngling i Norge. Det kan riktignok være flere, men jeg er usikker på om representanten ønsker at vi skal finne flere eller ikke.

Marit Arnstad (Sp) [12:19:45]: Statsråden refererer nå beleilig én av de fire rapportene som skal komme fra

Høgskolen i Hedmark til Rovdata om telling av ulv. Det viktigste som blir sagt i den delrapporten som gjelder oktober til desember, og som ikke tar med seg noe av resten av vinteren, er at vi antakelig kommer til å få en kraftig økning utover det som i dag er registrert.

Statsråden var opptatt av § 18 i naturmangfoldloven. Det er to krav i naturmangfoldloven. Det er § 18 a, som sier at det ikke skal være til hinder for bestandens overlevelse, og det er det jo definitivt ikke når vi ligger skyhøyt over bestandsmålet. Det andre er § 18 c, som ble grundig gjennomgått av Stortinget for et og et halvt år siden. § 18 c stenger på ingen måte muligheten for å kunne ta ut alle de tre revirene i ulvesonen dersom en ønsker det. Jeg ser at statsrådets regjeringskollega fra Fremskrittspartiet sier det er behov for en lovendring for å komme ned på bestandsmålet og få tatt ut det som er nødvendig. Mener statsråden det er nødvendig med en lovendring for å gjøre det, eller ser han også at § 18 c er dekkende, og at dette bare er retorikk fra regjeringens side?

Statsråd Ola Elvestuen [12:20:50]: Jeg driver vår rovviltforvaltning ut fra de to rovviltforlikene. Det er flertallsvedtaket om ulv og vedtaket fra 2017. Ellers er det naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen. Naturmangfoldloven må ligge innenfor Bernkonvensjonen. Det ligger også til grunn for Jeløya-plattformen, og jeg ser på dette som et godt felles rammeverk for den politikken som skal gjennomføres. Jeg vil også påpeke, med hensyn til om en kan benytte seg av en juridisk vurdering etter § 18 c, at vår vurdering er at det kun for Slettås er en situasjon som gjør at man kan benytte vesentlige samfunnshensyn og § 18 c, etter den presiseringen som Stortinget har gitt.

Lars Haltbrekken (SV) [12:21:53]: Jeg er kanskje den eneste i denne debatten som vil gratulere statsråd Elvestuen med i hvert fall to tredjedeler av gårsdagens vedtak, men det er ikke det mitt spørsmål til statsråden i dag gjelder.

Da man laget naturmangfoldloven for noen år siden, anslo man at ca. 400 arter i norsk natur kunne være aktuelle å gi status som såkalte prioriterte arter. Da Stortinget i 2016 behandlet Meld. St. 14 for 2015–2016, Natur for livet, skrev energi- og miljøkomiteen:

«Komiteen mener at ambisjonsnivået for prioriterte arter og utvalgte naturtyper bør være slik det ble lagt opp til i forbindelse med utarbeidelsen av naturmangfoldloven.»

I Dagsavisen i dag kan vi imidlertid lese at Miljødirektoratet nylig har foreslått å gi bare to nye arter status som prioriterte arter. Hva er det som har skjedd? Er trusselen mot naturen blitt redusert, eller legger regjeringen føringer på fagmyndighetene, der man er mer

opptatt av å spare penger på kort sikt enn å ta vare på naturen?

Statsråd Ola Elvestuen [12:23:01]: Dette er en rapport som kommer fra Miljødirektoratet, og det faglige innholdet i den er det Miljødirektoratet som står bak. Nå har vi fått den, og vi vil gjøre en vurdering av innholdet og hvilke tiltak vi skal gjennomføre. Det er viktig å se på hele virkemiddelapparatet. Prioriterte arter er ett virkemiddel. Det kan være handlingsplaner og nye verneområder. Man må se på hele summen av virkemidler vi har, når vi skal følge opp rapporten. Men innholdet er det Miljødirektoratet som står ansvarlig for.

Une Bastholm (MDG) [12:23:54]: Jeg vil begynne med å si at jeg synes klima- og miljøministeren ofte er veldig god til å skissere og vise både oss politikere og befolkningen det alvoret vi står overfor. Jeg har hørt statsråden flere ganger legge fram dette på en måte som jeg tror engasjerer, og slik det er nødt til å sies veldig ofte framover for at vi skal huske alvoret.

Når Miljøpartiet De Grønne er utålmodig, gjelder det politikken som faktisk blir levert fra regjeringen. Jeg har flere ganger tatt opp gapet mellom de målene vi har sagt at vi skal nå, og de tiltakene som regjeringen viser at man har. Jeg refererer også til at når vi spør, får vi bare til svar at det kommer mer politikk. Mitt spørsmål er: Hva er egentlig det? Klimaloven er veldig tydelig på at Stortinget skal få vite hvordan budsjettet som legges fram hvert år, viser hvordan vi kommer i mål, og hvilke tiltak som skal gjøre at vi kommer i mål. Det skal også være sektorvise utslippsbaner som viser hvordan f.eks. nye motorveier påvirker klimapolitikken.

Statsråd Ola Elvestuen [12:24:59]: Klimarapportering etter klimaloven ligger i budsjettet i år, og dette er første året vi har det. Det er ikke noen tvil om at dette er noe som må utvikles over tid for å bli bedre enn det er i år, og det er det ingen som underslår. Vi vil også få med enigheten med EU. Vi skal huske på at det bare er tre land som har en forpliktelse på 40 pst. reduksjon fram mot 2030. Det er Sverige, Luxembourg og nå Norge, så det er et høyt ambisjonsnivå. Vi vil også få utslippsbaner som vi må følge med tanke på regelverket i EU. Når vi har disse målene på plass, skal det ut fra Jeløya-plattformen legges fram en plan for hvordan vi skal nå målene. Der skal det være sektorvise planer innenfor det som er ikke-kvotepliktig sektor.

Presidenten: Replikordskiftet er avslutta.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:26:06]: Norges store utfordring i mange tiår framover er å holde balansen i steget fra oljenæringen til nye næringer. Det handler om å flytte vekten fra den ene foten først når vi vet hvor

det neste steget er. Gjør vi det for tidlig eller for sent, mister vi balansen, en balanse som både har sikret og i mange år framover skal sikre velferd og velstand for folk.

Vi har i dag en trygg plass å stå på. Norge har gjennom olje- og gassnæringen bygd en tryggere framtid for oss alle. Det er noe å være stolt av. Våre dyktige kvinner og menn i oljebransjen har ofret mye, og de har satsset hardt. Samtidig har denne næringen fremdeles mye igjen å gjøre. Verden trenger energi, og Norge som sådant ville ha blitt kastet ut i kollaps hadde vi stoppet i morgen.

Noen mener vi trenger å stenge ned olje- og gassproduksjonen fort. Jeg er grunnleggende uenig i det. Det gode arbeidslivet og tryggheten er en forutsetning for å takle de utfordringene Norge møter, det er ikke en hindring. Legges olje- og gassnæringen aktivt ned for fort, vil vi fjerne våre forutsetninger for å bygge noe nytt. Det ser vi hver dag i industrien på Vestlandet.

Debatten om norsk klimapolitikk må derfor ikke snevres inn til en debatt om oljenæringens sluttdato. Debatten må i større grad handle om det neste steget og hvor vi skal, og det er noen plasser som peker seg godt ut for å satse på.

La meg peke på en sånn mulighet: havvind. Parisavtalen og behovet for stabile fornybare energiresurser har økt behovet for havvinder. Installasjonene må derfor av land og lenger ut på havet. Det betyr dypere farvann og behov for flytende havvind. Det betyr også at verden trenger en næring som kan hav. Med andre ord er det en stor mulighet for norsk næringsliv.

Vi som folkevalgte kan være med og bygge disse næringene, legge politikk bak det. Det handler bl.a. om å åpne opp for et hjemmemarked med havvindparker, sikre at Enova kan og vil satse på havvind, og stille krav gjennom vårt eierskap.

Vi må faktisk også lette foten fra der vi står i dag. Der er jeg helt enig med de ulike miljøorganisasjonene. Hvis verden ikke går bort fra fossilt brensel, vil vi heller ikke møte en trygg framtid for de neste generasjonene. Klimaendringene vil skyve oss helt ut av balanse med mer ekstremt vær. Norge vil også tape hvis vi ikke posisjonerer oss i nye næringer. Men nettopp derfor blir mitt hovedpoeng i dag at vi må holde fokus på hvor vi skal, ikke at en næring skal legges ned. Det vil Arbeiderpartiet være med på.

Liv Kari Eskeland (H) [12:29:58]: Denne regjeringa har ambisjonar – ambisjonar om å levera på grønne løysingar som vil gagna oss og etterkomarane våre. Det grønne skiftet betyr både utfordringar og moglegheiter for næringslivet. Me ser at Noreg på basis av den teknologiutviklinga som er tufta på den maritime marin- og

petroleumskompetansen vår, kan bidra òg internasjonalt til å få ned klimautsleppa. På fleire område har Noreg gode føresetnader for å ta ei leiande rolle, og her vil grøn skipsfart vera eit viktig bidrag til å få ned utsleppa. Ein treng eigentleg ikkje gå lenger enn til skipsappen som syner alle verdas skipsbevegelsar, for å forstå kva teknologiframsteg innan grøn skipsfart vil bety for å redusere omfanget av CO₂-utslepp. Med denne regjeringa legg me opp til ordningar som underbygger desse teknologiutviklingane.

Når no Noreg ligg fremst i verda med nær 70 ferjer under produksjon og i drift med fornybare framdriftssystem drivne fram av våre fremste ingeniørar og tiltak sette i gang av regjeringa, er det klart at det både vil gje oss fortrinn og bidra til at andre land kan ta del i den teknologirevolusjonen me her har hjå oss. Eksempel finn me i Sunnhordlands-miljøet, hos Wärtsilä, der dei saman med Teekay, verdas største leverandør av skytteltankarar, har utvikla eit skipskonsept der ein forventar å redusera det årlege utsleppet av CO₂ med meir enn 40 pst. samanlikna med konvensjonelle bøyelastarar.

Og når Norled, LMG Marin, Hyon og Selfa Arctic går i gang med eit teknologiutviklingsprosjekt for utvikling av nullutslepp frå hurtigbåtar, handlar det om leiande norsk maritim kompetanse og teknologi som skal gje oss nullutslepp frå hurtigbåtar på lik linje med norske ferjer. Regjeringa har difor i årets budsjett også sett av midlar til internasjonal profilering av næringslivet som leverer grønne løysingar, og som har moglegheiter på internasjonale marknader. Satsinga skal medverka til å fremja gode gründerar, fleire vekstkraftige bedrifter og fleire innovative næringsmiljø, som samtidig skal bidra til berekraftig utvikling og overgang til lågutsleppssamfunnet.

Me har òg sett av midlar til å følgja opp Grønt skipsfartsprogram og driftsmidlar til Sjøfartsdirektoratet. Grønt skipsfartsprogram er eit offentleg-privat samarbeid som vil verta ein viktig premissgjevar for det vidare arbeidet, saman med Sjøfartsdirektoratet, som må liggja i framkant med regelverk for å møta dei nye løysingane næringane kjem opp med.

Eg registrerer samstundes at Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og Miljøpartiet Dei Grøne meiner at me må auka satsinga på området, utan at dei har sett av ei einaste krone til det. Satsingane som denne regjeringa har gjort på området, og svara som næringslivet gjev i form av ny teknologi og framsteg, syner korleis me byggjer vidare på fortrinna våre, byggjer arbeidsplassar og støt opp under innovasjon og utvikling som bidreg til det grønne skiftet.

Det er eit faktum at me med denne regjeringa får ein reduksjon i klimagassutslepp i Noreg, sjølv om utsleppa har auka globalt. Det skjer uavhengig av at me beheld le-

vestandarden vår, at me har hatt ein befolkningsvekst, og at me har fått 65 000 fleire i jobb, tre fjerdedelar innan privat sektor. Det fortel oss at me ikkje berre har ambisjonar, men òg evne og handlingsvilje til å gjennomføra dei måla me har sett oss. Høgre sitt overordna prosjekt er å byggja eit berekraftig velferdssamfunn, få fleire i jobb og inkludera alle i samfunnet, samstundes som me innfrir klimamåla som me har sett i ein internasjonalt forpliktande fellesskap.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:34:33]: Jeg mistenker allerede nå at debatten blir slik som en budsjettdebatt generelt er. Uansett om budsjettet er bra eller dårlig, høster det gjerne kritikk fra opposisjonen. Det er greit nok, jeg skjønner at det er sånn den politiske hverdagen fungerer, men jeg kan ikke la være å legge merke til at det er litt hult. Det er en kritikk som går på autopilot, og hvor svaret alltid er å gi en symbolsk sum mer penger enn regjeringen.

Men faktum er at vi løser de store utfordringene med dette budsjettet. Vi er med på å løse den globale trusselen, vi tar den på alvor. Jeg var en av dem som var så heldig å få lov til å være med på klimatoppmøtet i Katowice i Polen i forrige uke. Og jeg tenkte det var et litt underlig valg for et klimatoppmøte, for i Polen går det meste på kull – skittent, klimafiendtlig, miljøødeleggende kull, og smogen ligger som en tåke over byene. Dette kullet har jeg lyst til å erstatte med bl.a. ren, norsk miljøvennlig gass, til glede for både Polen, Norge og klimaet, men det er det noen av partiene i denne salen som er imot. Hvorfor det er klimavennlig hvis polakkene utviner egen gass som erstatter kullet, mens det er klimafiendtlig om vi selger vår gass som erstatter samme kullet, er for meg en gåte. Men jeg regner med at vi får en oppklaring i løpet av debatten i dag.

Vi har videre en parisavtale, som denne regjeringen følger opp. Utslippene har ikke vært lavere siden 1995, og det er med Fremskrittspartiet i regjering til og med. Hvem hadde trodd det? Vi kutter mer med Fremskrittspartiet i regjering enn man gjorde med klimapartiene i den forrige regjeringen. Utslippene går ned, men likevel får man kritikk for å være en klimasinke – en kritikk som går på autopilot.

Mange tror at vi kan redde klimaet ved å ha ineffektive tiltak hjemme, gjerne tiltak som spiller på skyldfølelse: at man skal skamme seg på flyet til Syden, at man skal fortelle folk hvor klimafiendtlig biffen man spiser, er, eller hvor klimafiendtlig jobben er – enten det er som bonde eller som oljearbeider, osv. Men det de samme politikerne sjelden har lyst til å diskutere, og som er elefanten i rommet, er hvordan man får de store landene, som Kina, USA og Russland, til å kutte sine utslipp. Hadde vi fulgt deres klimapolitikk, og hadde deres klimapo-

litikk vært gjeldende, hadde verden blitt varmet opp med over 5 grader. Det er likevel i Norge man skal stoppe den oppvarmingen, uten å stille de strenge kravene til elefanten i rommet.

Mange vil si at vi må jo gjøre noe, alle bekker små, alle monner drar, osv. Ja, det er jeg enig i. Derfor gjør Norge mye med det vi er best på, vi har nemlig en offensiv fornybarpolitikk, vi bygger ut både vann og vind – både til lands og til vanns. Enova har mangedoblet sine budsjetter opp gjennom årene, og vi har bl.a. åpnet for støtte til flytende havvindprosjekter. Og nettopp fordi vi har en olje- og gassnæring, er det noe som kan lykkes.

Videre styrker vi Norges internasjonale lederrolle i arbeidet mot marin forsøpling. Denne komiteen var i Indonesia, hvor vi så hvor mye plast og avfall som kastes, og som liksom bare forsvinner i havet. Problemet er at det ikke forsvinner, det spres av havstrømmene, brytes ned i bitte små biter og går inn i naturens kretsløp. I likhet med klimautfordringene er marin forsøpling et globalt problem som trenger globale tiltak. Det var mange som var skeptisk til å bruke bistandsmidler til å bekjempe marin forsøpling, men der var Fremskrittspartiet veldig tydelig på at har vi et globalt problem, må vi også ha globale løsninger. Jeg er veldig glad for at vi bruker bistandsmidler også til å bekjempe marin forsøpling.

Denne regjeringen bevarer også regnskogen, som i likhet med marin forsøpling har et bredt engasjement i befolkningen. Regjeringen viderefører skogsatsingen, og energi- og miljøkomiteen fikk førstehåndskjennskap til Norges offensive politikk under et besøk i Indonesia.

Jeg ser fram til en videre god debatt og håper at vi også kan diskutere elefanten i rommet i dagens debatt.

Sandra Borch (Sp) [12:39:45]: En annen elefant i dette rommet er rovdyrpolitikken. Det står ikke så mye i budsjettet om rovvilt, men det er en samlet komité som stiller seg bak erkjennelsen av at rovdyrforvaltningen byr på store utfordringer i hele landet, og at midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak må ha høy prioritet.

Jeg vet ikke om det var tilfeldig at det var akkurat i går miljøministeren kom med vedtaket om hvor mange ulv som skal tas ut i ulvesonen. Det begynner nærmest å bli en vane for denne regjeringen å pushe beslutningen så langt inn mot jul som overhodet mulig, for å gi minst mulig rom for debatt i saken. Uansett tror jeg vi kan konkludere med at dette er en arbeidsmetode fra regjeringen som er alt annet enn konfliktdempende. Det er ingen tvil om at den todelte målsettingen i rovdyrforvaltningen må tydeliggjøres. Det må bli helt tydelig at det er to likestilte målsettinger som skal balanseres i tråd med Stortingets tidligere vedtak. Det helhetlige bildet som avtegner seg, er at rovviltforvaltningen i dag i alt for liten

grad tar hensyn til berørte lokalsamfunn og næringsutøvere, noe som bringer norsk rovviltpolitikk i vanry og skaper en rekke problemer for næringsdrivende og lokalsamfunn landet rundt.

I går kom årets julegave fra regjeringen og statsråden: vedtaket om felling av ulv innenfor ulvesonen, en ulvesone som nærmest har blitt et ulvereservat under denne regjeringen. Rovviltnemndene hadde foreslått et uttak på 17 ulver, etter grundige og lokalt forankrede vurderinger. Regjeringen svarer med å ta ut to ulver, kanskje tre, og argumenterer med naturmangfoldloven. Miljøminister Ola Elvestuen bruker naturmangfoldloven § 18 c, om helse- og sikkerhetshensyn eller andre offentlige interesser, som begrunnelse for å gi fellingstilatelse på to til tre ulver i Slettås-flokken, men nekter felling av Hobøl- og Mangel-flokken på samme grunnlag. I pressekonferansen sa statsråden at forskjellen var at folk i Slettås-reviret hadde levd lenge med ulv og opplevd en større belastning enn i de andre to revirene. Statsråden innfører med dette en turnusordning som ødelegger for folk som finner husdyrene sine revet i filler og næringsgrunnlaget sitt ødelagt. Dette rammer folk som driver med jakt, går tur og lever tett på naturen. Dette er det ikke dekning for i Stortinget og i det rovviltforliket som er vedtatt.

Statsråden og regjeringen mener det ikke kan tas ut flere dyr, på grunn av frykten for bestanden i Norge. Men til og med Miljødirektoratet sier at det ikke vil true bestanden av ulv i Norge å ta ut disse tre flokkene. Vi har altså en regjering som nå på få år har gjort at vi har en rovviltpolitikk helt ute av kontroll, en regjering som nekter å følge opp Stortingets rovviltforlik, og som nå helt har sluttet å forholde seg til bestandsmålet. Gang på gang ser vi det, og det er helt klart et brudd på Stortingets vedtatte forlik, som fastslo at det skulle være 4–6 ynglinger i Norge. I dag ligger bestanden på det dobbelte.

Regjeringen påstår at det er tatt færre beitedyr av ulv de siste årene innenfor ulvesonen. Det som er viktig å ha med seg her, er hele historien. En stor del av årsaken til at tapet av sau går ned i enkelte områder, er at det ikke er beitedyr igjen i disse områdene. Dersom statsråd Elvestuen fortsetter å bruke dette argumentet som et bevis på at regjeringens rovviltpolitikk fungerer, bør han være så redelig at han forteller hele sannheten, ikke bare det som passer inn i hans egen virkelighetsforståelse og forestillingen om en vellykket og balansert rovviltpolitikk.

Det er regjeringens ansvar å følge opp Stortingets vedtatte bestandsmål for ulv. Det vi derimot ser, er en form for politisk ledelse som mangler nødvendig demokratisk forankring. Dette bør bekymre flere enn Senterpartiet. Imidlertid ser det ut som statsråden holder en

kontinuerlig hjemme-alone-fest i rovvilt-saken, og at Høyre og Fremskrittspartiet har gitt Venstre fullstendig selvråderett over rovviltpolitikken her i landet. Samtidig sitter lokalbefolkningen igjen – oversett, overprøvd og overkjørt. Nå har Senterpartiet bedt om en redegjørelse fra regjeringen om hvordan vi skal oppnå bestandsmålet. Jeg håper at vi får tilslutning til det.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:44:51]: Petroleumsnæringen er landets største næring og har siden oppstarten generert rundt 14 000 mrd. kr til fellesskapet. Den skaper lønnsomme arbeidsplasser over hele landet, og den gir store ringvirkninger. Rundt 170 000 personer jobber i og for denne næringen, og disse menneskene bor i hele landet.

La meg ta to eksempler på hva denne næringen betyr. De totale forventede investeringene på Johan Castberg er på 47 mrd. kr i 2017-kroner, og med 47 000 årsverk i byggefasen. Johan Sverdrup-feltet alene er ventet å gi fellesskapet inntekter på 900 mrd. kr i sin levetid, med 150 000 årsverk fram til 2025.

Overføringen av teknologi og kompetanse fra petroleumsnæringen til andre næringer er stor. Det har ført til at virksomheten er en vekstmotor for andre næringer. Det er bare å se på havbruksnæringen. Potensialet for ytterligere verdiskaping er stort. Under halvparten av våre utvinnbare ressurser er produsert.

Det er gjennom stabile og forutsigbare rammebetingelser, tilgang på attraktive leteareal og satsing på forskning og utvikling vi legger til rette for nye investeringer og prosjekter. Her er også leterefusjonsordningen viktig.

En samlet næring har klart å øke effektiviteten og redusere kostnadene. Samtidig jobber næringen med å redusere klimagassutslippene ytterligere. Utslippene fra norsk sokkel er i gjennomsnitt under halvparten av gjennomsnittet ellers i verden.

Men på sikt vil aktiviteten være avhengig av nye funn, at eksisterende funn bygges ut, og at prosjekter for økt utvinning gjennomføres. Inntektene fra petroleumsnæringen utgjør cirka én femtedel av statens inntekter i 2019. På en dag som i dag: Verdier må skapes før inntekter kan fordeles.

I Norge lever vi godt av våre energiresurser, og dette startet lenge før lykkelandet. Det norske industrieventyret startet med vannkraften for over hundre år siden, og det har gjort den norske kraftforsyningen tilnærmet hundre prosent fornybar. Denne regjeringen bygger ut mer fornybar kraft enn på mange tiår. Med den fleksible vannkraften som ryggraden i vårt energisystem, og et vindfullt land – i alle fall der jeg bor – har vi naturgitte, gode muligheter for vindkraft. Regjeringen jobber med en nasjonal ramme for vindkraft. Dette er ikke en utbyg-

gingsplan, men å styre lokaliseringene av vindkraft til de mest egnede områdene i dette landet. Vi legger også opp til å åpne ett eller to områder for konsesjonssøknader om vindkraft til havs.

Vi må ta vare på og videreutvikle den eksisterende vannkraften, samtidig som vi legger til rette for verdiskaping og utbygging av ny, lønnsom fornybar kraft. Dette er en viktig jobb, for kraften tas i bruk på stadig flere områder og i stadig flere sektorer. Derfor må vi videreutvikle de konkurransefortrinnene vi har, for dette gir arbeidsplasser, og det hjelper oss på veien mot lavutslippssamfunnet.

Regjeringen har en ambisjon om å realisere en kostnadseffektiv løsning for fullskala CO₂-håndtering, gitt at dette gir teknologiutvikling i et internasjonalt perspektiv. Vi vil komme tilbake til Stortinget for en investeringsbeslutning når forprosjektet er gjennomført.

De årlige bevilgningene til forebygging av flom- og skredskader har økt under denne regjeringen og utgjør i budsjettforslaget 394 mill. kr når Svalbard inkluderes. Regjeringen har videre i endringsproposisjonen for 2018 foreslått 55 mill. kr for å følge opp flommen i Oppland og på Vestlandet tidligere i år.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [12:50:07]: I Norge liker vi å mene at vi er best på det meste. Hvis presidenten lover å ikke si det til noen, kan jeg innrømme at det ikke alltid er sant. Men på ett område er det faktisk riktig: hvordan vi håndterte oljemulighetene og oljeformuen, der vår håndteringsmodell overgår det noe annet land har klart å lykkes med. Der har vi mye å være stolt av. Kloke mennesker gikk inn i sin tid og så både utfordringer og muligheter med dette.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden på en potensiell motsetning mellom to hensyn. Nå har vi fått Klimarisikoutvalgets rapport, som jeg mener er en svært god utredning. Den er veldig grundig og sier mange kloke ting, og én av dem er at alle sektorer må stresstest opp mot klimarisiko, altså også økonomisk klimarisiko, ikke bare klimapolitisk risiko. På den annen side har vi alle sagt – og de aller fleste i denne salen sier det fortsatt – at det skal være stabile rammevilkår. Kan vi fortsette å si det i all framtid, eller må vi også ta inn over oss behovet for å stressteste oljepolitikken opp mot klimarisiko?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:51:15]: Jeg mener dagens system allerede ivaretar dette på en god måte. Jeg merker meg at Klimarisikoutvalget mener at norsk økonomi, samlet sett, er relativt robust. Men Norge er en liten og åpen økonomi, og klimaendringene kommer til å påvirke oss også. Petroleumsnæringen og -virksomheten er svært viktig for norsk økonomi. Utvalget peker

på at klimarisiko ikke tilsier at man bør fravike prinsippet om nøytralitet i petroleumsskattesystemet. Finansministeren mottok denne rapporten sist uke, og jeg mener den er i trygge hender. Den kommer til å bli sendt ut på en bred høring før den får sin oppfølging.

Espen Barth Eide (A) [12:52:20]: Jeg takker for svaret. Vi ser fram til en diskusjon og forventer at regjeringen går inn i dette på alle sektorer. Siden vår største sektor er den statsråd Freiberg sitter på, er det viktig at også denne sektoren tar dette på veldig stort alvor. Som statsråden helt riktig var inne på, vet vi nå at mer enn halvparten av de samlede ressursene er tatt ut. Klimarisikoutvalget sier at verdien av de gjenværende ressursene er avhengig av hvordan det går med Parisavtalen. Hvis Parisavtalen lykkes, er verdien av de gjenværende midlene lavere enn hvis den ikke lykkes, fordi etterspørselen vil falle kraftig. Mener statsråden at vi skal legge opp til å styre mot et scenario der oljepolitikken vår er forenlig med at Parisavtalen lykkes? Eller bør vi heller gamble med at Parisavtalen mislykkes, og da regne med at vi har de verdiene vi tidligere la til grunn?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:53:09]: Jeg mener at dagens petroleumspolitikken styrer mot 2-gradersmålet og 1,5-gradersmålet i Parisavtalen.

Klimautfordringen er global og må løses globalt. For å bruke det internasjonale energibyråets analyser: De viser at det vil være behov for olje og gass i framtidens energimiks i mange tiår framover. Norge har en konkurransedyktig og attraktiv sokkel, fordi vi har gode virkemidler og en god skattepolitikk for det.

Espen Barth Eide (A) [12:54:05]: Igjen vil jeg takke for svaret. Jeg er for så vidt enig i det statsråden sier om bærekraften i selve næringen. Mitt poeng her var i mindre grad et klimapolitisk tiltak, men mer en økonomisk vurdering. Hvis klimarisikoutvalget har rett, er den gjenværende formuen under bakken mye mindre verdt om Parisavtalen lykkes enn om den ikke lykkes. Siden vi i vår alminnelige politikk legger til grunn at Parisavtalen lykkes, vil det fortsatt være mye penger å hente – flere hundre milliarder dollar – men mindre enn det man tidligere har lagt til grunn. Da er spørsmålet: Må det føre til noen justeringer av de beregningene vi gjør? Eller må det kanskje føre til en enda raskere omstilling over i andre næringer, siden vi nå har Klimarisikoutvalget? Jeg forstår egentlig at statsråden ikke har alle svarene på dette nå, men jeg vil utfordre ham til å se på dette, slik at vi i oppfølgingen av Klimarisikoutvalget kan se nærmere på dette, også de partiene som mener at forutsigbarhet og lange linjer er viktig i oljepolitikken.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:55:07]: Som jeg viste til i forrige svar, er klimautfordringene globale og må løses globalt. Én ting kan vi sikkert si når det gjelder oljeprisen: Den kommer til å gå opp og ned. Norge har en attraktiv sokkel i dag, det vet vi og ser vi, og vi vet det kommer til å være et behov for norsk olje og gass også i framtidens energimiks i mange tiår framover.

Sandra Borch (Sp) [12:56:03]: Jeg skal ikke spørre statsråden om ulv, for der tror jeg vi er ganske enige. Men jeg skal spørre statsråden om utjevning av nettleie. For litt siden utfordret jeg olje- og energiministeren på manglende oppfølging av Stortingets vedtak om utredning av ulike modeller for nettleie. Statsråden hevdet at det var gjort. Kapitlet i budsjettproposisjonen fra departementet kan strengt tatt ikke kalles en utredning. Departementet vurderer bare én modell, nemlig sammenslåing av nettselskap. Et bredt flertall på Stortinget har bedt om at det legges fram en utredning om ulike modeller for utjevning av nettartiffer i en egen sak som skal sikre mer like priser, også i distriktene. Mitt spørsmål er om statsråden har tenkt å følge opp flertallsvedtaket fra Stortinget. Når kan man forvente at en slik utredning blir klar og legges fram for Stortinget?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:57:05]: Strømnettet vårt er avgjørende for en sikker kraftforsyning. Kostnadene ved vedlikehold og utbygging av strømnettet betales av dem som bruker nettet. Regulering av strømnettet skal medvirke til effektiv drift og utbygging av nettet, og til at kostnadene for strømkundene ikke blir høyere enn nødvendig.

Så mener jeg at jeg svarte ut det som Stortinget gjennom anmodningsvedtaket ba om, i vår budsjettproposisjon. Der viser jeg bl.a. til den rapporten som ble laget tidligere, og som er omfattende, der kunnskapsgrunnlaget er oppdatert og framkommer i proposisjonen. Så kan jeg bekrefte at statsråden selvfølgelig kommer til å følge opp det anmodningsforslaget som jeg oppfatter at kommer til å bli vedtatt i dagens budsjettvotering.

Lars Haltbrekken (SV) [12:58:26]: Under klimaforhandlingene i Polen nylig gikk Fremskrittspartiets miljøpolitiske talsperson, Gisle Meininger Saudland, ut og sa at vi måtte slutte å klimapine befolkningen. Han mente at Norge gjør nok i klimakampen. Elbil var ett av tiltakene han listet opp som en klimapine for befolkningen. Mitt spørsmål er: Mener også statsråden at regjeringen klimapiner befolkningen, og mener også statsråden at Norge virkelig gjør nok i klimakampen?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [12:59:21]: Jeg mener at regjeringserklæringen, som er mitt oppdragsdoku-

ment, trekker opp en riktig retning for klimaarbeidet og det viktige arbeidet vi har framfor oss. Det samme mener jeg at statsbudsjettet gjør. Klima- og miljøministeren har nettopp vært på talerstolen og redegjort for bl.a. hva regjeringen gjør. Tar man seg en kjøretur – i den grad man har bil – vil man se at det er langt mellom skiltene det ikke står «el» på, nettopp fordi det er en bevisst politikk, en villet politikk og en riktig politikk med hensyn til jobben med klimautfordringene.

Ketil Kjenseth (V) [13:00:26]: Den store diskusjonen om fornybar energi er også viktig å ta, og en utfasing av olje- og gassektoren på sikt innebærer muligheten til å bygge opp noe nytt. I høst har jeg prøvd å invitere til en debatt om å tenke enda mer nordisk – et sterkere nordisk energisamarbeid framover, særlig knyttet til elektrisitet, er viktig. Norge ligger veldig gunstig til ved Nordsjøen, vi har en aktiv sokkel, Storbritannia ønsker seg et tett samarbeid, og vi har nordiske naboer som vi samarbeider godt med. Mitt spørsmål er: Hvilken visjon kan vi dra opp for de neste 25 årene knyttet til det nordiske samarbeidet for å elektrifisere Norden? Også når det gjelder en nordisk hydrogenstrategi – kan statsråden si noe om hva en gjør der for å styrke det nordiske samarbeidet?

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [13:01:31]: Jeg mener vi jobber på et bredt felt mot våre europeiske venner på energiområdet. Norge som nasjon har masse å bidra med her.

Vi har vært inne på havvind, og her har Norge absolutt en rolle å spille, ikke minst fordi vi har kompetanse og teknologi fra petroleumsnæringen som kommer til å spille en viktig rolle inn i dette. Derfor jobber vi med å åpne to områder for havvind.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Åsmund Aukrust (A) [13:02:28]: Samme dag som regjeringen la fram sitt budsjett, kom FN med sin 1,5-gradersrapport. Den viste to ting: Den viste hvor stor forskjell det er på 1,5 grader og 2 grader, og den viste hvor langt unna vi er å nå klimamålene våre.

Klimapolitikken er preget av dårlige nyheter. Utslippene går ikke ned, konsekvensene blir verre, og stadig flere mennesker får kjenne prisen av klimaendringene på kroppen. Men det som er den gode nyheten, er at det er mulig å gjøre noe med det. Det er mulig å ta i bruk ny teknologi og gjøre ting på andre måter dersom vi har viljen. Men da må det handles raskt, og det må handles kraftig. Verden har bare få år på seg dersom vi skal unngå de farligste klimaendringene. Derfor må

klima være rammen rundt alt det vi gjør. For alle politiske valg vi tar, må vi spørre oss selv om klimaeffekten av det.

Dette budsjettet svarer ikke på det. Det er nesten rent komisk å høre skryteinnleggene fra spesielt Høyre, som kan rapportere at i Norge står alt bra til. Problemet er at det er ingen andre som har skjont det, bortsett fra Høyres stortingsgruppe. Sannheten er at kontrasten mellom FN-rapporten og Siv Jensens framlegg av statsbudsjettet, kunne knapt vært større. Dette er ikke et budsjett som tar innover seg det alvorset som klimatrusselen er.

Dette er det første statsbudsjettet som Venstre har vært med på å skrive selv. Jeg må ærlig innrømme at jeg hadde troen på at det skulle komme i hvert fall noen nye klimaløft. Man skulle tro at Venstre skulle fått noe igjen for å bryte sitt valgløfte om ikke å bli en juniorpartner for Fremskrittspartiet. Men nei da, her er det ingen nye klimaløft, ingen nye initiativer. Det er å fortsette med det samme ganske begrensede klimaengasjementet denne regjeringen har hatt. Ola Elvestuen har ikke fått til noen ting i dette budsjettet som ikke Tine Sundtoft og Vidar Helgesen fikk til. Jeg synes det var en god illustrasjon nettopp her, hvor Venstre måtte bruke replikk mot sin egen statsråd for å få svar på det de lurte på. Nå er det Ola Elvestuen som har fått erfare hvordan det er å jobbe med klima i en regjering hvor Siv Jensen skal ha siste ord. For å bruke statsministerens egne ord: Det er vanskelig å stå opp for klima i en regjering hvor noen ikke er så opptatt av det.

I Arbeiderpartiet er vi svært opptatt av det. Det er vår aller viktigste sak. Klima må være avgjørende for alle politiske spørsmål. I årets statsbudsjett var klimaregnskapet like viktig som det økonomiske regnskapet for oss. Eller egentlig er det enda viktigere, for statsbudsjettene kommer og går, en dårlig bevilgning ett år kan rettes opp et år etter, men utslippsregnskapet er endelig. De utslippene vi gjør i 2019, kan ikke gjøres opp senere. Derfor har Arbeiderpartiet gjort den jobben som regjeringen ikke har klart å gjøre selv, nemlig å lage et klimabudsjett som viser veien mot 2030.

Dagens regjering leverer ikke i klimapolitikken. De lovet å forsterke klimaforliket. Sannheten er at de ikke vil være i nærheten av å nå det. Så med dagens regjering vil vi ikke nå målene for 2020, og vi vil for første gang ikke lenger ha et nasjonalt klimamål å strekke oss etter. Vi fikk i replikkordskiftet fra Fremskrittspartiet høre hvordan de tok på seg æren for at Norge nå skulle kjøpe utslippskutt i utlandet istedenfor å handle hjemme, og at det skjer med en klimastatsråd fra Venstre, er ganske utrolig.

Arbeiderpartiet vil gjøre mye mer. Vi vil ha forsterkede nasjonale mål, for alle må gjøre sitt. Vi vil ikke ut-

sette det ved å kjøpe oss fri, for vi vil investere i Norge – skape ny grønn industri, satse på havbruk, på ny teknologi og på kollektivtrafikk i byene. For det klimavennlige samfunnet skal skape nye næringer, og de må det satses på nå. Sånn unngår vi for brå endringer, og vi unngår at klimahandlinger gir større forskjeller mellom folk. Vårt krav er det motsatte: Vi vil ha en rettferdig omstilling hvor alle er med, og hvor forskjellene mellom folk blir mindre. Da trengs det en mer aktiv klima- og næringspolitikk enn det vi får fra dagens regjering.

De eneste skrytetallene vi får fra denne regjeringen, er at utslippstallene omsider går litt ned. Det skulle jeg gjerne vært glad for, men sannheten er at dette ikke skyldes god miljøpolitikk, det skyldes dårlig miljøpolitikk. For det kommer på grunn av massiv bruk av palmeolje. Det ser kanskje bra ut på et regneark, men det fører til massiv avskoging og økte utslipp i andre land. Vi vil ha palmeolje ut av biodrivstoff. Her har regjeringen vært totalt handlingslammet. Til og med de vedtakene som Ola Elvestuen selv var med på å gjøre her i Stortinget, har ikke hans regjering klart å følge opp. Det er bra at Stortinget nå i årets budsjett har fått et vedtak om å få det ut, men med den erfaringen vi har, er det utrolig at vi gir dem et helt år på å få det til.

En ting er sikkert: Her kommer Arbeiderpartiet til å følge med – vi godtar ikke nok et år med brutte løfter fra denne regjeringen.

Renate Sølversen (H) [13:07:36]: De fleste kjenner fortellingen om Norge. Historien vår er preget av vikingtid, svartedauden og unioner, men historien vår er også en historie om energi. For snart tusen år siden skjønte vi at en vandrevet mølle kunne hjelpe oss med å forvandle korn til mel og mel til brød. Vannkraften var også helt sentral da vi senere fant nye og smartere måter å foredle tømmer på. Den stolte industrihistorien vår fra 1900-tallet og utover er bygget på – ja, nettopp – vannkraft. På 1900-tallet opplevde vi krig som satte dype spor i samfunnet vårt. Vi var ganske fattige, og vi hadde et stort behov for å bygge samfunnet opp igjen. På 1970-tallet kom langt flere kvinner ut i lønnet arbeid, og vi gikk også inn i en ny energiepøke – vi fant oljen.

Når jeg står her i dag, vet jeg at historien vår generelt, og 1900-tallet spesielt, ga oss mange goder. Økonomisk har det vært gode tider for mange enkeltpersoner og familier, for staten og velferdssamfunnet vårt. Vi står likevel overfor store utfordringer i framtiden på grunn av bruken av ressursene våre. CO₂-avtrykket vi har skapt, gjør at klimaendringene i dag er verdens desidert største utfordring. Jeg vet godt at min pensjon ikke kommer til å være finansiert av oljepenger. Jeg, og generasjonene etter meg, har rett og slett ikke råd til å tenke at det

er oljen vi skal leve av, for oljen kommer ikke til å gi oss alle fantasillionene vi kommer til å trenge for å finansiere framtiden. Vi er helt nødt til å ha flere ben å stå på.

Så hva da med framtiden? Hva slags historie er det vi skal skrive? Vi må tro på at løsningene finnes der ute, for: Hva fikk forfedrene våre til å hoppe i vikingskipene sine og seile til Island og Amerika? Det var optimisme og ingeniørkunst. Og hva fikk forfedrene våre til å satse på vannkraftverk og arbeidsplasser i stor skala «der ingen skulle tru at nokon kunne bu» for over 100 år siden? Det var også optimisme og god ingeniørkunst. Vi må også møte klimaendringene med optimisme, en tro på at det kan gå, fordi vi fortsatt har ingeniører og andre kloke hoder som er i stand til å gjøre en stor forskjell. Så hvordan kan dette budsjettet bidra til at optimismen er velbegrunnet?

Vandrevne møller og sager er eksempler på hvordan gode ideer forandrer måten vi gjør ting på. Sam Eyde og Kristian Birkeland satte i gang kunstgjødselproduksjon, Norsk Hydro og et stort industrieventyr basert på norsk energi. I dag har vi Enova, som støtter utviklingen av ny energi- og klimateknologi. Med over 3 mrd. kr på neste års budsjett forventer vi resultater som tar landet i riktig retning. Enova er nåtidens verktøy for å hjelpe folk som Eyde og Birkeland fram når de utvikler morgendagens løsninger. Vi har også Nysnø, som helt bevisst investerer klimavennlig for å trekke Norge i riktig retning. De gode ideene finnes der ute, og virkemiddelapparatet må innrettes slik at de får blomstre og til og med kanskje skape et nytt fornybareventyr.

Denne regjeringen satser på forskning og innovasjon i klimaarbeidet. Det handler ikke bare om hva vi gjør nasjonalt. Det handler også om internasjonalt arbeid. Godt klimaarbeid forutsetter tett internasjonalt samarbeid, og ikke minst at vi deler kunnskap og løsninger. Her kan og bør Norge ta en lederrolle fordi vi har noen fortrinn. Vi har hatt en vekst som har gjort gode levekår tilgjengelig for de aller, aller fleste.

I mange land oppleves det å si nei til fossil energi som å si nei til bedre levekår. Derfor satser vi på fornybare løsninger og andre klima- og miljøtiltak i bistandsbudsjettet, slik at det å redusere utslipp og bedre levekårene for dem som har det vanskeligst, ikke utelukker hverandre.

I klimaendringene ligger det en stor trussel, men det ligger også en stor mulighet i det nødvendige grønne skiftet. Vi må ha en ambisjon om å utvikle grønne løsninger for hele verden. Vi kan være et grønt laboratorium. Norges kinderegg er at vi er eksperter på energi, har økonomi til å gjøre lønnsomme investeringer, og at vi har en kunnskapsrik befolkning. Det som er avgjørende nå, er at vi bruker det på riktig måte, og at det går fort nok.

Vi trenger å opprettholde samfunnet. Vi trenger å opprettholde velferdssamfunnet, og vi trenger å få ned klimagassutslippene. Jeg håper at de neste kapitlene i Norges historie vil vise at vi klarte det.

Runar Sjøstad (A) [13:12:15]: Klimakrisen er menneskehetens største felles utfordring. Klimapanellets rapport viser at selv om temperaturøkningen i snitt stopper ved 1,5 graders oppvarming av kloden, kan temperaturene i snitt likevel bli 3–3,5 grader høyere i Norge. Det er heller ingen selvfølge at vi når målet om 1,5 grader. Det betyr svært store endringer i folks liv. Mest sannsynlig vil konsekvensene bli alvorligst nordpå, da oppvarmingen er sterkest når man nærmer seg polene.

De klimaendringene vi allerede registrerer, fører til varige og dramatiske endringer. Klimaendringene fører til mer nedbør, kraftigere nedbør og ekstremvær. Vi må derfor være forberedt på hyppigere flom og skred.

NVE har en viktig oppgave med å kartlegge risiko og forebygge og begrense skade som følge av flom og skred – som en konsekvens av bl.a. klimaendringer. Det er viktig at NVE Anlegg har medarbeidere med rett erfaring og kompetanse til å gi råd til kommuner og entreprenører og å bistå i nødvendig planlegging. Mange kommuner har ikke utført faresonekartlegging og kan dra nytte av NVE i arealplanlegging som skal sikre mot risiko knyttet til skred og flom i vassdrag.

NVE leverte i desember 2016 en rapport som slår fast at dagens bevilgningsnivå gjør at mange sikringsprosjekter ikke kan gjennomføres. Videre viser NVE til at økte bevilgninger ville kunne ført til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser, både direkte kostnader for reparasjon av bygninger og infrastruktur og følgekostnader ved brudd i infrastruktur. I tillegg vet vi at mange som lever og bor i flom- og rasutsatte områder, føler stor grad av usikkerhet og frykt.

All erfaring viser at det er klokere og billigere å forebygge framfor å reparere skader i ettertid, noe som ble bekreftet og godt dokumentert i bl.a. svenske offentlige utredninger. Samme forhold gjelder også for Norge. Utredninger viser at kostnadene ved å forebygge skader på veier og broer på grunn av skred, ras, nedbrytning og oversvømmelse ble anslått til om lag fire ganger lavere enn kostnadene ved å reparere. Behovet for økte bevilgninger og betydningen av disse er godt dokumentert.

Derfor ønsker Arbeiderpartiet å øke bevilgningene til klimatilpassing og flomdemping med 150 mill. kr utover regjeringens forslag. Tilskuddene skal gå til tiltak mot klimaendringer og ekstremvær, flom og skred, kartlegging, forebygging, sikring, utstyr og kunnskap.

Vi må gjøre det lettere for vann å finne veien ned i jorda – ha grønne og åpne områder, la trær forsinke van-

net og ha et ledningsnett som tar unna nedbør. Mer nedbør og ekstremvær fører til økt press på vann- og avløpssektoren, hvor det allerede er et stort etterslep på vedlikehold og opprusting. Arbeiderpartiet foreslår derfor 40 mill. kr utover regjeringens forslag til klimatiltak og klimatilpassing i kommunene.

Skredsikring av riks- og fylkesveier er en av Arbeiderpartiets hovedprioriteringer i Nasjonal transportplan for perioden 2018–2029. Arbeiderpartiet foreslår derfor 300 mill. kr mer til skredsikring av riks- og fylkesveier. Det er stor avstand mellom regjeringens budsjett og det reelle behovet. Arbeiderpartiet ønsker derfor å styrke innsatsen mot flom og skred med nær 500 mill. kr i det alternative budsjettet.

Jeg registrerte at statsråd Freiberg nevnte et tall for forventet investering i Johan Castberg-utbyggingen. Det er et stort beløp. Dette er en utbygging som bidrar til viktige industrioppdrag for norsk industri over hele landet. Jeg håper statsråden har regnet inn en ilandføringsterminal på Veidnes i det beløpet.

Med det vil jeg bare si jeg er i ferd med å bli kraftig forkjølet – jeg håper jeg ikke smitter noen – og ønsker alle en god jul. (Humring i salen)

Aase Simonsen (H) [13:16:48]: I en tid der det ser ut til at vi mennesker i større og større grad evner å ta inn over oss at noe må gjøres med klimaforandringene, merker jeg at vi er mange som kanskje, i vår iver etter å beskrive både farer og muligheter, nok også er med på å skape en frykt og en redsel for fremtiden blant både unge og eldre. Jeg mener selvsagt at fakta skal fram, vi skal være tydelige på konsekvensene av vår livsstil, og vi skal si klart ifra om det vi vet, at vår velstandsutvikling har medført skadelige utslipp, en konsekvens som vi ikke evnet å se da det tok til. Men det jeg nå synes er vår viktigste oppgave som folkevalgte, er å legge fram og synliggjøre gode tiltak som gir menneskene håp om at dette løser vi – sammen. Vi må få til dette.

Verden der ute er i ferd med å få øynene opp for alvor, og vi legger føringer for hva vi skal bidra med her i landet, både nasjonalt og internasjonalt. Jeg vil så gjerne være en klimaoptimist. Jeg vil tro at vi skal klare det, og jeg skal være villig til å ta tøffe beslutninger som helt sikkert vil smerte noen, men det vil være en kortvarig smerte sett opp mot perspektivet om en framtidig jord i en god stand.

Klimaendringene fører til et våtere og villere vær, og her hjemme er de største utfordringene flom og ras, og det er umåtelig viktig å sette av penger til flom- og skredforebygging til de enkelte kommunene framover. Her er det virkelig store behov, som må tas over tid, men denne regjeringen, sammen med Kristelig Folkeparti, følger godt opp. Vi har satt av 257 mill. kr til dette i 2019. Sam-

tidig har vi også gitt en fullmakt til å overskride dette beløpet med inntil 150 mill. kr. Viktig er også de 8 mill. kr som er bevilget til nye stillinger i NVE for å bistå de enkelte kommunene med håndtering av overvann. Her er behovet stort for å styrke kunnskapsgrunnlaget om avrenning i byer og tettsteder.

Og vi skal ikke bare bry oss om det som skjer her hjemme. Mer enn noen gang er det viktig å styrke vår innsats for klima, miljø og energi i resten av verden. Det gjør vi til gagns over bistandsbudsjettet for 2019 – til hav og marin forsøpling, til forebygging og klimatilpassing og til innsats mot miljøgifter i utviklingsland, for å nevne noe.

Viktigheten av forskning og utvikling kan ikke understrekes nok. Mitt fylke er det såkalte oljefylket, Rogaland. Vi er i omstilling etter noen tøffe år, men det er ennå slik at optimisme rundt arbeidsplasser og velferd stiger i takt med oljeprisen. Oljesektoren er – og blir – svært viktig for Rogaland i mange år framover, men omstillingen til nye og bærekraftige næringer er viktig hos mange aktører. Mye av kompetansen fra oljen skal hjelpe oss med omstillingen til å bli et energifylke, og det er også interessant at de store oljeselskapene vender sine blikk og sine investeringer mot fornybar energi, og det er her vi må evne å tenke to tanker – minst – samtidig.

Olje- og gassnæringen er vår største og viktigste næring, og vi skal være stolte av den velferden og verdiskapingen som den næringen har gitt oss. Jeg er glad for at denne regjeringen fortsatt skal føre en stabil og forutsigbar petroleumspolitikk, som har tjent oss godt, samtidig som vi skal øke satsingen på kunnskap og forskning for å framskaffe ny viten og nye løsninger innen klima, energi og petroleumsteknologi som bringer hele verden framover mot et lavutslippssamfunn.

Jeg er stolt over at vi tar mål av oss til å være et foregangsland innen miljøvennlig energiproduksjon, og det at vi nok en gang øker støtten til Enova, bekrefter denne regjeringens og Kristelig Folkepartis vilje til å spisse og styrke dette arbeidet. Det er dette vi kaller for «grønn omstilling». Så kan vi nok mene at mer drastiske tiltak skulle vært igangsatt, men vi er i gang og dette skal vi fortsette med. Økningen i Enovas budsjetter er det denne regjeringen som har bidratt til, og det er vi som har erstattet den rød-grønne symbolpolitikken med reelle utslippskutt.

Vi ønsker oss alle en sunn jordklode, også for fremtiden. Jeg ble farmor for snart tre år siden og – det må jeg bare si – det gir ekstra motivasjon til å våge å være tøff av hensyn til henne. For det er våre barn og våre barnebarns framtid det dreier seg om, og av hensyn til dem kan vi ikke våge å la være å ta klimautfordringene på alvor.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tuva Moflag (A) [13:22:02]: Alt henger sammen med alt, så vår tidligere miljøvernminister, statsminister og generaldirektør i Verdens helseorganisasjon, Gro Harlem Brundtland, og sjelden passer sitatet så godt som når det kommer til sammenhengen mellom en sunn planet og vår egen helse.

Tidligere i høst la Verdens helseorganisasjon fram en rapport om nettopp klima og helse. Det er en sterk sammenheng mellom klimaendringer, luftforurensning og helseproblemer. La oss ta luftforurensning først. Hvert år dør over 7 millioner mennesker som følge av luftforurensning. Dødsårsaken er gjerne hjertesykdom, slag, kronisk lungesykdom eller lungekreft, men egentlig er det luften på stedet de bor, som tar livet av folk – som tar livet av oss. 90 pst. av folk som bor i urbane strøk, puster inn luft som overstiger Verdens helseorganisasjons grenseverdier for luftforurensning. Derfor er jeg så stolt av de grepene det rød-grønne byrådet gjør i Oslo, det er villet politikk som gjør byen mer miljøvennlig og mer helsevennlig. Det samme gjelder min hjemkommune, Ski, som har framtidens miljøby som et av sine fem hovedsatsingsområder.

Klimaendringene påvirker oss både direkte og indirekte. Temperaturøkning, hetebølge, tørke og flom fører til en rekke helselaterte plager og dødsfall. Det kan dreie seg om vannbårne sykdommer, skader, forgiftning, underernæring, hetslag, infeksjoner m.m. Og så er det slik at klimaendringene påvirker en del av oss mentalt, noe som jeg selv kjenner meg igjen i. Jeg har fått fire barn i verdens beste land for mammaer og barn, og jeg har – bank i bordet – hatt få bekymringer etter at jeg ble mamma for første gang for ti år siden, men etter den sommeren vi har lagt bak oss, har jeg kjent på en sterk uro, ja, jeg må faktisk innrømme at jeg er litt redd for hvordan framtiden til mine barn og deres generasjon vil se ut, med tanke på stabilitet i verden, fare for ekstremvær og naturkatastrofer og tilgang på mat og medisiner. Jeg er urolig for om våre barn og barnebarn kan leve et godt liv i helsefremmende omgivelser.

I denne salen er vi 169 representanter, som har et særskilt ansvar. Vår generasjon ser allerede de store konsekvensene av klimaendringene. Vi har nok kunnskap. Vi er den siste generasjonen som kan gjøre kraftfulle nok grep til å stoppe klimaendringene. Jeg er bekymret, men like fullt optimist.

Den 8. desember 2018 var det 100 år siden Hans Børli ble født. Avslutningsvis vil jeg derfor gjøre hans ord til mine:

«Du og Jeg er ikke rette ord å si.

– Verdens håp er dette vesle ordet Vi.»

Arne Nævra (SV) [13:25:15]: Verden opplever tap av natur som vi aldri har sett maken til så lenge menneskene har eksistert. Det er et faktum. Hvert eneste år mister vi rundt 2 pst. av verdens dyreliv. I løpet av mitt voksne liv siden 1970 – 1970 var for øvrig det første naturvernåret – har verdens dyrebestander blitt redusert med i gjennomsnitt 60 pst., ifølge WWFs Living Planet Report, som er vel kjent.

Mange har hørt om insektenes betydning i det siste, og det har kommet alarmerende opplysninger fra Tyskland. Det kjenner vi også til. Mens bestandene synker, dør også artene ut i høy fart. Samtidig blir det mindre villmark – mindre og mindre. Det verste for oss er at naturtapet foregår i like stort omfang i Norge, og det verste av alt er at feil arealdisponering er den viktigste årsaken til alt dette. Enda verre: En liberalisert utbygging og nedbygging er en ønsket politikk fra denne regjeringen. Det har jeg tatt opp flere ganger i denne salen, bl.a. i en interpellasjon for kort tid siden.

Nå konstateres det, med dyp bekymring, som det heter, at de fleste bærekraftsmålene i FN ikke kan holdes innen 2020, i uttalelsene fra det nettopp avholdte FN-møtet om naturmangfold i Sharm el Sheikh i Egypt. Der var vår miljøminister, Ola Elvestuen, så han kjenner godt til dette.

I Norge har minst 114 arter dødd ut de siste 200 årene. Hver femte art i norsk natur er i større eller mindre fare for å dø ut, om vi ikke gjør noe, ifølge den norske rødlisten over truede arter – ikke minst er gjennomtenkt og langsiktig arealdisponering avgjørende for at ikke natur, arter og dyrket mark skal gå tapt. Regjeringen har gitt klare føringer for at man skal gi kommunene større frihet og færre innsigelser fra Fylkesmannen og andre fagetater. Dette gjelder f.eks. tolkingen av naturmangfoldloven. Dette gjør at naturen taper – igjen og igjen.

Et ferskt eksempel kan fortelle det aller, aller meste. Saken om en omkjøringsvei på Karmøy i Rogaland, fv. 47 Åkra sør-Veakrossen, er blitt en prøvestein på regjeringens respekt for naturmangfoldloven. Her står store naturverdier på spill. Fylkesmannen kom med sine innsigelser for andre gang, men Kommunaldepartementet godkjente planen i 2016. Så kommer Sivilombudsmannen på banen og krever ny behandling av departementet, med henvisning til naturmangfoldloven § 7. Men så, på min bursdag den 7. desember, for en uke siden – takk til statsråd Mæland for gaven – godkjenner statsråden utbyggingen, eller kommunedelplanen, og overkjører naturvernprotester og Fylkesmannens innsigelser igjen, dvs. med noen uklare formuleringer om

noen avbøtende føringer for reguleringsplanen. Så jeg ber om at man legger seg dette på minne: Arealdisponering er veldig, veldig viktig.

Anne Kristin Bryne (A) [13:28:29]: Vi vet at klimautfordringene blir stadig større. Vi vet også at vi må ta større ansvar for løsningene. Byområdene våre har et stort potensial for å redusere klimautslipp. En stor del av kuttene må skje innenfor transportsektoren, og biltrafikken må ned. Reduksjon i biltrafikken må følges av større satsing på kollektivreiser samt bedre framkommelighet for dem som går og sykler. Dette minsker køkjøring og lokal luftforurensning på tettsteder, og det gir nye muligheter til å utvikle bedre og mer miljøvennlige offentlige rom.

I de største byene våre vet vi at mange av innbyggerne har lagt seg til gode vaner når det gjelder å bruke sykkel og kollektive transportmidler. En slik trend trenger vi også i de mellomstore byene. Men for å klare å endre disse holdningene og handlingene må politikerne være ansvarlige og gi drahjelp fra statlig hold.

I Bodø, Ålesund, Haugesund, Arendal, Grimstad og Vestfoldbyen arbeides det nå målrettet for å øke kollektivandelen samt å legge til rette for gående og syklende. Disse byene samarbeider tett med fylkeskommunene for å få bussen raskt fram, og de styrer etter de samme målsettingene som storbyene – med byfortetting og null vekst i personbiltransporten. Det forventes også en befolkningsvekst i disse mellomstore byområdene fram mot 2040, og det sier seg selv at dersom det ikke blir gjort tiltak her, vil dagens transportfordeling gjøre at bruken av privatbil forsterkes framfor å reduseres.

Arbeiderpartiet mener vi raskt må få en avklaring på når ordningen med byvekstavtaler skal utvides til å omfatte flere, noe jeg også sendte samferdselsministeren et skriftlig spørsmål om i forrige uke. I svaret står det at hvorvidt ordningen skal utvides til flere byområder eller ikke, er noe en kan ta stilling til ved neste rullering av Nasjonal transportplan, altså i 2022. Dette framstår som en vente-og-se-holdning og vil ikke bidra til at vi kommer nærmere målet om å redusere klimautslippene, snarere tvert imot.

I de fem nevnte mellomstore byregionene bor det til sammen en halv million mennesker. Nærmere 80 pst. av reisene her skjer i dag med bil. Potensialet for å endre reisevanene og dermed klimautslippene er stort. Her kan vi virkelig gjøre noe som monner.

Arbeiderpartiet er tydelig på at vi vil utvide ordningen, slik at den gjøres tilgjengelig for flere byer. For Arbeiderpartiet er det vesentlig å bruke samferdselspolitikken som ett av flere verktøy for å redusere klimautslippene. Dette må det gjøres noe med nå, og vi har altså ikke tid til å vente.

Eirik Sivertsen (A) [13:31:48]: Klima står sentralt i denne debatten, og det er på sin plass. I høst la FNs klimapanel fram sin siste rapport, og den viser store forskjeller i Arktis. Med en temperaturstigning på 1,5 grader i gjennomsnitt globalt vil vi se to til tre ganger så høy temperaturstigning i Arktis, i tillegg til ekstremt store regionale forskjeller. I denne sammenhengen er Arktis også Nord-Norge.

Endringene som kommer som følge av denne oppvarmingen, er ikke noe som kommer i fremtiden. Vi kan allerede observere dem. Sjøisen er mindre enn noen gang og tynnere enn før. Nord for Grønland ser vi at flerårsis smelter. Før var den solid; nå sprekker den opp i små biter. På Svalbard går det skred der det aldri gikk skred før, også med fatale utfall. Permafrosten tiner, og det ødelegger infrastruktur. I Alaska flytter man hele landsbyer fordi de raser i sjøen som følge av økt erosjon.

Endret naturform truer de tradisjonelle måtene å leve på, slik at inuitter, samer og andre urfolk trues. Når jeg møter reindriftsutøvere på Finnmarksvidda, sier de: Her vokser det bjørk, det gjorde det ikke før. Konsekvensen er at livsgrunnlaget deres trues.

Rapporten fra AMAP, Arktisk råds arktiske overvåkings- og evalueringsprogram, fra oktober om havforsuring viser at havforsuring i kombinasjon med høye temperaturer truer torskefisket i Barentshavet. Det har en verdi i størrelsesordenen 10 mrd. kr på både russisk og norsk side. Nettoeffekten av det kan være på opptil 2,3 mrd. kr årlig i tapte inntekter av verdiskaping. Klimaendringene har kommet, og de har konsekvenser for folks liv.

I september deltok jeg på den trettende arktiske parlamentarikerkonferansen i Finland. Der var selvfølgelig klima helt sentralt. En av diskusjonene som går, er at klimaendringer ikke er noe som skapes lokalt. De skapes heller ikke i Arktis. De kan bare løses globalt, som statsråd Elvestuen var inne på tidligere i dag. Hvis det er sånn at vi i nord blir truffet først og hardest, kan vi samtidig ta innover oss at Arktisk råd, inkludert landene med observatørstatus, herunder EU, står for 80 pst. av de globale utslippene. Hvis det er så vanskelig å finne en løsning globalt, er kanskje utfordringen statsråd Elvestuen skal ta fatt på, å sette Arktisk råd i førersetet og få de 20 aktørene til å inngå et partnerskap for å lede an, så vi kan løse den globale krisen mellom 20 land, i stedet for at 200 land skal bli enige til å begynne med.

Siri Gåsemyr Staalesen (A) [13:34:56]: Byene i Norge går foran i kampen for miljøet. Vi trenger modige politikere som våger å utfordre og å skape politikk for fremtiden, modige politikere som velger smarte løsninger, bygger miljøvennlig, forurensar mindre lokalt og bidrar til mindre utslipp globalt. Politikere i byene våre

viser handlekraft og har innført tiltak for å bedre miljøet, som satsing på kollektivtrafikk, sykkelveier, restriksjoner på bilbruk og lokale bilfrie områder.

I Oslo er klimagassutslippene på vei ned, og klimapolitikken vår vekker stor oppmerksomhet internasjonalt. I 2016 gikk utslippene ned med 8 pst., mens de totalt i Norge gikk ned med kun 1 pst.

Ikke minst trenger vi politikere som tør å utarbeide klimabudsjett. Statsbudsjettet i kroner kan og bør få følge av et budsjett som teller våre egne utslipp. I Oslo har vi lagt fram klimabudsjett i flere år nå. Hvordan vi politikere løser de store globale megatrendene, er avgjørende. Gode svar knyttet til klima, migrasjon, urbanisering og integrering er vesentlig for om vi lykkes med å skape en bærekraftig klode.

Til nå har for få politikere våget å gå foran og ta modige valg for framtiden. De politikerne som har tatt dristige steg, har det til felles at de representerer store byer. Gode eksempler er ordførerne i London og Paris og ikke minst Oslos byrådsleder, Raymond Johansen. De store byene ser nå til Oslo og kommer hit på besøk for å lære. Barcelona har besøkt Oslo og skal nå kopiere Oslos klimabudsjett. Klimasjefen i New York var her nettopp og ønsket å lære om hvordan Oslo stiller klimakrav til både Oslos pensjonsfond og til utslippsfrie byggeplasser.

I Oslo Arbeiderparti har vi ønsket oss bilfritt sentrum siden 2003. I 2014 vedtok fylkeslaget en helhetlig og radikal miljøpolitikk vi gikk til valg på i 2015. Nå gjennomfører byrådet den politikken vi vedtok i 2014. Det å tilhøre et moderne og framoverlent miljøparti som Oslo Arbeiderparti gjør meg stolt – stolt av å være politisk aktiv og drive fram politikk som gjør en forskjell. Tenk at jeg er med på det laget som politikere fra hele verden nå kommer til for å lære av.

For å bevege flokken må noen gå foran og vise vei. I vår tid er det byene og faktisk særlig Oslo som er en slik veiviser. Nå må nasjonene ta etter og lære av byene. Regjeringen kan når som helst besøke Oslo og lære av Raymond, slik som så mange andre miljøforkjempere i hele verden gjør. Velkommen skal dere være.

Stein Erik Lauvås (A) [13:38:06]: Statsråd Elvestuen har med godkjenning fra sine regjeringspartnere i Høyre og Fremskrittspartiet overkjørt de regionale rovviltneemndene og de faglige rådene fra eget direktorat og tillater altså ikke jakt på ulv i Hobøl-reviret og i Mangen-reviret. De har i samme slengen også overkjørt og sett bort fra stortingsforliket i denne saken. Begge deler er hver for seg en alvorlig sak.

Like alvorlig er det når Fremskrittspartiets egen landbruksminister er med på framleggelsen av beslutningen om å overkjøre rovviltneemndene, direktoratet og forliket som er gjort i Stortinget. Så opplever vi altså

noen minutter etter at framleggelsen er gjort, at Fremskrittspartiet kommer på banen og er uenig med egen regjering og egen statsråd.

Denne formen for mangel på koordinering og styring fra regjeringen er til skade for saken, den er til skade for tilliten til hele rovviltforvaltningen, og det er vi ikke tjent med. Rovviltdebatten er vanskelig nok som den er, og nå roter regjeringen og Fremskrittspartiet, sammen med statsråd Elvestuen, det til nok en gang.

Ulvesonen, der Østfold inngår, skal ikke være et hel-fredet reservat for ulven. Det har aldri vært meningen. Det skal være en forvaltning av ulv også innenfor sonen, akkurat slik som rovviltneemndene har besluttet, men som nå altså overstyres av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, ved statsråd Elvestuen. Vi må kunne forvente at en regjering forholder seg til et stortingsvedtak og et forlik gjort i Stortinget, og vi må kunne forvente en ryddigere opptreden av regjeringspartiene, som sitter med det daglige ansvaret. Vi må dessverre si at det ikke ser slik ut om dagen.

Arbeiderpartiet har, sammen med Senterpartiet, sendt et brev til statsministeren i dag og bedt om at regjeringen kommer til Stortinget og redegjør for vedtaket. Det er det stort behov for, særlig når vi ser Fremskrittspartiets opptreden og holdning til saken, hvor Stortings-Fremskrittspartiet er uenig med Regjerings-Fremskrittspartiet nok en gang. Det er bare noen timer siden sist.

Avslutningsvis må jeg bare innrømme at jeg er sjelden enig med Fremskrittspartiets fylkestopp i Østfold, Håvard Jensen, men nå krever han Fremskrittspartiet ut av regjering, og det synet støtter jeg. Jeg kan legge til for egen regning: De skulle aldri ha vært der.

Marit Arnstad (Sp) [13:41:07]: Et fellestema for Høyres talere her i dag har vært naturressursene våre, både den verdiskapingen vi bygger på vannkraft, og den verdiskapingen vi bygger på olje. Og det er lett å være enig i det. Så må det dog nevnes at hvis vi hadde gjort som Høyre ville når det gjaldt vannkraften, hadde vi kanskje ikke vært helt der vi er i dag, når det gjelder nasjonalt eierskap og offentlig kontroll, verdiskaping og muligheten for vannkraft til å være en motor i grønn omstilling.

I denne oppramsingen av naturressurser savner jeg én ting, og det er skog. En nevner ikke skogen, men det er klart at skogen og treforedlingsindustrien også er en av våre store næringer, som bygger mye verdiskaping på norske naturressurser. Derfor er det mange som er bekymret for at Miljødirektoratet nå i Trøndelag og Nordland alene registrerer 82 000 mål skog med tanke på vern, fordi de ønsker å oppfylle det 10 pst.-skogvernet som Stortinget har vedtatt, som vil være over en tredobling av dagens frivillige vernepolitikk.

Det som bekymrer oss enda mer, er at i dag er det 13 dager til regjeringen skal melde inn til EU den såkalte referansebanen for opptak av utslipp av klimagasser i landøkosystemet, deriblant skog. Det handler rett og slett om hvilken mulighet vi skal ha til å bruke skogen som klimaløsning i årene framover. Det har vært en prosess full av hemmelighold og med lite debatt, men realiteten er at av de elleve ulike referansebanene som Miljødirektoratet har utredet, er det bare en av dem som vil gi oss mulighet til å bruke skogen som en del av klimaløsningen. Alle de ti andre vil sette begrensninger på bruken av skog som en norsk naturressurs.

Det viser seg at den anbefalte referansebanen som Miljødirektoratet har foreslått, ikke gir mulighet til å opprettholde avvirkning fordi den viser til stammevolum, ikke til tømmervolum, og det betyr at hvis man trekker fra det, vil man trekke fra en god del av det man har mulighet til å bruke i skogen. Den eneste modellen som er mulig å akseptere hvis vi skal opprettholde det Stortinget har sagt om å bruke skogen som klimaløsning, er den såkalte modell 11, som ikke er utviklet etter EUs regneregler, men i stedet laget av svenskene.

Vi kan komme i en situasjon der vi blir nødt til å betale kvoter til EU for å få lov til å dyrke opp dyrkbar mark. Det kan hende det blir greiere miljømessig å importere tømmer fra Russland enn å bruke norsk tømmer. En slik løsning vil være hinsides all fornuft, og om 13 dager skal regjeringen bestemme seg, og hvis regjeringen gjør feil der, kommer det til å bli et rabalder.

Karin Andersen (SV) [13:44:18]: Så kort tid etter at vi har fått nye rapporter som viser hvor alvorlig klimatrusselen er, er det ganske nedslående å være vitne til en debatt der det fremdeles er mange i denne salen som går opp på talerstolen og nærmest snakker som om det er oljeboring for klima.

Det er det å ikke gjøre noe med klimaet som kommer til å bli dyrt, vanskelig og farlig, og det er det å prøve å vri oss vekk nå fra farlig olje- og gassvirksomhet og over på klimavennlige løsninger som kommer til å være det som er trygt i framtida, både for å skaffe oss nye arbeidsplasser som vi trenger å leve av, og for at klimaet skal være i balanse. Ikke minst er det det veldig mange andre land gjør. Så vi kan ikke risikere å bli sittende igjen uten å ha vært med på den moderne teknologiutviklingen.

Jeg hører at flere har vært på talerstolen og sagt at de har blitt bestemor. Jeg er farmor til fire, og jeg er helt enig med representanten fra Høyre i at det bidrar til et nytt alvor inn i det hele, men da må det jo være sånn at vi tar dette på større alvor enn det Høyre gjør, bl.a. ved å skaffe oss mat. Vi har en tørkesommer bak oss. Vi vet hva det betyr hvis vi ikke klarer å skaffe oss mat. Dette er alvor mange steder rundt om i verden, der områder der

det går an å produsere mat i dag, kanskje ikke blir mulig å leve i. Det kan være snakk om hundretusener av flyktninger. Det er ingen trygg verden. En verden med store klimaendringer er ingen trygg verden. En verden med store klimaendringer er en dyr, forferdelig verden å overlate til barnebarna våre. Så alt som er lønnsomt, er ikke verdifullt og verneverdig. Det kan til og med skade oss. Da må vi snu i tide.

Det er litt forstemmende å høre etter den klimaavtalen som nå er inngått i Polen, som er et stykke på vei, men som mangler noen av de helt avgjørende virkemidlene som gjør at vi faktisk når målene, at vi i Norge, som er et veldig rikt land, ikke kan ta på oss en førerrolle for å snu dette. Det ville faktisk også være i vår egen interesse, for da ville vi ligge hestehoder foran i å utvikle ny teknologi som vi kunne leve av framover. Så alle vi som er besteforeldre, har virkelig en jobb å gjøre for å trygge verdenen for barnebarna våre.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:47:42]: Representant etter representant tar til orde for klima- og miljøforandringene verden står overfor. Dette er vel og bra, og det er viktig å minne om tingenes tilstand. Samtidig vil jeg utfordre: Hva er de konkrete tiltakene? Hva kan vi gjøre som faktisk bidrar i klimaregnskapet? Hvordan kan vi erstatte forbruk med gjenbruk?

Senterpartiet vil ha en klimapolitikk for de store tiltakene. Vi er derfor sterke tilhengere av et CO₂-fond for næringstransport. Vi har allerede erfart at Næringslivets NOx-fond har vært en stor suksess. Det bygger på en modell hvor tilsluttede bedrifter i næringslivet betaler inn til fondet i stedet for å betale en NOx-avgift. Næringslivet kan så søke fondet om støtte til utslippsreducerende tiltak. Dette viser en direkte sammenheng der kostnader fra utslipp går til å stimulere til reduserte utslipp og reducerende tiltak. Tungtrafikk står i dag for dobbelt så store utslipp som personbilparken. Her må og kan vi kutte store utslipp raskt. Senterpartiet mener derfor det er viktig å komme i gang med løsninger for denne sektoren nå.

FNs siste klimarapport viser at regjeringen svikter i arbeidet med å få en raskere grønn omstilling – det går for sakte. Næringslivet selv er utålmodig etter å komme i gang, men regjeringen har signalisert at de vil ha en løsning hvor staten går via Enova for å administrere et slikt fond. Dette innebærer en avvisning av næringslivets initiativ til å etablere en miljøavtale de kan administrere selv. Det er ingen god måte å sette i gang et så viktig arbeid på.

Allerede i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2017 ble det vedtatt å etablere et CO₂-fond, men i statsbudsjettet for 2019 er det fortsatt verken bevilget midler eller gitt uttrykk for at dette er en

satsing som kommer i gang i nær framtid. Dette er for svakt og viser ingen handlingsvilje eller evne til å gjøre en jobb for de store og konkrete tiltakene. I stedet er klimaministeren i dag mest opptatt av å kutte inntaket av kjøtt hos norske forbrukere og oppfordrer til mindre matsvinn. Disse tiltakene er ikke i nærheten av å være politikk for betydelige klimakutt og virker ærlig talt ganske tafatt.

Næringslivet har hatt et stort ønske om å administrere et liknende fond for næringstransport, men regjeringen er lite imøtekommende. Senterpartiet har lenge sett behovet for en slik modell for transportsektoren og har foreslått bevilgninger til formålet. Jeg skal hilse fra NHO og resten av næringslivet. De er motiverte og klare til å ta fatt på arbeidet – er regjeringen det?

Nils Kristen Sandtrøen (A) [13:51:02]: Over flere år har det i Norge vært en debatt om omstilling og det grønne skiftet. Alt ligger til rette: Vi har bedrifter som tar initiativ, og som kan vise til gode enkeltseksempler, og vi har ikke minst dyktige arbeidsfolk. Men det er påfallende hvor lite informasjon vi får om hvordan det faktisk går med omstillingen. Hva viser tallene?

Mens Sverige er på samme nivå som før finanskrisen når det gjelder investeringer i ny industri som i stor grad baserer seg på fornybare energikilder og råstoff, ligger tallene for Norge flatt. Over flere år har det vært slik at mens Sverige går opp, ligger Norge flatt. I september kom det nye tall fra SSB som viste utviklingen av produksjonen i industrien. Da kunne de rapportere at fra mai til juli var det en økning på kun 0,4 pst.

Mens vi ser at det er behov for langt større investeringer i nye arbeidsplasser og ny industri i Norge, øker samtidig de økonomiske forskjellene mellom folk i Norge. Dette er veldig vesentlig i denne debatten om omstilling og et mer klimavennlig samfunn, for det er bare de landene med små økonomiske forskjeller mellom folk som vil være rustet til å gjennomgå en forbedring av samfunnet, og som vil få utslippene ned.

Det er en lærdom vi kan ta fra det som vi nå ser av opprør i Frankrike: Når forskjellene blir for store, blir det i praksis svært krevende å se for seg at folk ønsker å være med på den omstillingen som skal til. Derfor er det en elefant i dette rommet som ikke har blitt nevnt, men det ble etterlyst elefanter i rommet. Da trenger vi, i en så viktig debatt som denne debatten i energi- og miljøkomiteen på Stortinget er, å finne den.

Når vi har norgeshistoriens mest markedsliberalistiske regjering, som bevisst øker de økonomiske forskjellene mellom folk, skaper det et langt dårligere utgangspunkt for å skape en bedre framtid, med gode framtidsutsikter og lavere utslipp. Det er kun de brede, folkelige partiene, som kjemper for mindre forskjeller

mellom folk, som kan være i stand til å gjennomføre den positive endringen som vi nå trenger.

Lars Haltbrekken (SV) [13:54:18]: Kampen mot klimaendringene er en dugnad, en dugnad der alle må bidra. Særlig vi, som har tjent oss søkkrike på forurensning, har et ansvar. Akkurat dette poenget har gått Fremskrittspartiets representanter i denne sal hus forbi. Vi må slutte å klimapine befolkningen, sa stortingsrepresentanten Gisle Meininger Saudland under klimatoppmøtet i Polen og nevnte elbil som et eksempel på en klimapine – elbil, som gir oss ren luft, som reduserer CO₂-utslippene, og som, etter det jeg hører, gir gode kjøreopplevelser. Men det er visstnok sånn at så lenge bilen ikke går på bensin eller diesel, eller gir folk helseskader, er den en klimapine.

Hva vil Fremskrittspartiet? Jo, de vil gjøre det dyrere å kjøpe elbil, gjøre det dyrere for vanlige folk å kjøre miljøvennlig. Mens prisen på en Porsche Cayenne, som kun de rikeste i dette landet har råd til å kjøpe, skal være uforandret, skal prisen på elbil opp. Og ikke bare det, men Fremskrittspartiet mener også at de økte prisene på elbil skal gå til å sponse Porsche Cayenne-bilistene gjennom bomringen. Inntektene skal øremerkes reduserte bompengesatser. Med Fremskrittspartiet skal altså forurenser betales – ikke betale. Og ikke nok med det, forurenser skal betales av dem som kjører mest miljøvennlig.

Så har elefanten vært oppe i dette rommet – eller denne salen – noen ganger i dag. I klimapolitikken sies det at elefanten i rommet er utslippene fra energibruk i Kina, India og andre store utviklingsland. Men hva har regjeringen gjort med satsingen på ren og fornybar energi i utviklingsland? Jo, de første årene av sine regjeringsår kuttet de dramatisk i bevilgningene til ren og fornybar energisatsing i utviklingsland. Så har de fått til en økning den siste tida, men fortsatt ligger de under det den rød-grønne regjeringen bevilget da de la fram sitt siste budsjett. Så ja, vi må gjøre mer – vi må gjøre mer både hjemme og ute.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:57:41]: Norge er et langstrakt land med enorme ressurser, som generasjoner før oss har utnyttet, og som vi også må sørge for å utnytte i enda bedre grad i framtiden. Det er jordressurser, det er skogressurser, det er vannet, det er mineraler, det er olje og gass, og det er fisk og andre marine ressurser. Skal vi få til dette, må vi ha en politikk for at folk kan bo, arbeide og leve et godt liv i hele landet. Vi må legge til rette for dem som ønsker å drive næringsvirksomhet, skape nye jobber basert på de rike fornybare naturressursene som vi har i hele landet, vi må oppmuntre dem og gjøre hverdagen enklere. Ta eksempelvis alle dem som velger å bosette seg i Vardø og pendle til jobb i

Båtsfjord – det er drøyt 17 mil. Det er av stor verdi for det norske samfunnet, og de bør ikke pålegges økte kostnader, men det bør tvert imot legges til rette for at de får en enklere hverdag og får bidra til å utnytte ressursene i den delen av landet. Eller f.eks. de som i perioder må pendle med fly fra Bodø til Brønnøysund fordi en har arbeidsplass der – ja, de gjør en viktig jobb for at hele Norge blir tatt i bruk. Vi må legge til rette for det for fremtiden. Istedenfor at en rent symbolsk i denne salen skal legge økte avgifter på noen av dem som nettopp bidrar til dette, må en sørge for å ha en reell politikk som funker for å bidra til økt næringsvirksomhet, men også for å løse klimaproblemene.

En av de sakene som det har vært en del oppmerksomhet på tidligere, bl.a. i budsjettdebatter i Stortinget, er et CO₂-fond for næringstransporten. Der er næringen selv veldig tydelig på at en ønsker en modell etter det NO_x-fondet som har virket, og så ønsker man en tilsvarende modell for et CO₂-fond for næringstransporten for å få inn ny teknologi, nye løsninger. Vi trenger det, og vi trenger det kjapt. Dessverre møter vi veggen så langt i forhandlinger med regjeringen. Det drar ut i tid, regjeringen legger seg på en annen modell, som ikke næringslivet har tro på, som ikke vil kutte utslipp, og som ikke er det vi trenger for fremtiden.

Skal vi løse klimautfordringene for fremtiden – ja, så må vi satse på skogen og økt avvirkning av skog i større grad enn det som skjer i dag. Det må vi gjøre gjennom nasjonale tiltak, alt fra gjødsling, planteforedling til skogsbilveier, og ha et grønt investeringselskap for å få trøkk på utnytting av skogressursene. Men så handler det også om de internasjonale rammevilkårene som er, og de forhandlingene som er med EU. Jeg viser også til det som representanten Arnstad utfordret statsråden på i stad. Jeg vil be ham om å komme opp her og svare på hva slags forpliktelser Norge nå skal inngå i avtale med EU om skog, hva slags referansebane som vil bli meldt inn fra Norges side. Det forventer jeg at statsråden svarer på før han forplikter Norge.

Ketil Kjenseth (V) [14:00:59]: Venstre har ledet an og vil fortsette å kjempe for ledertrøya i klimapolitikken. I fortsettelsen vil vi åpne for at Statens pensjonsfond utland kan investere i unoterte aksjer og fornybar energi. Vi har kapital og muskler til å bidra til det skiftet – øke støtten til forskning på nullutslippsteknologi, utrolig viktig, oppskalere ordninger som Enova, Nysnø og Klimasats, som alle er barn av Venstre, sørge for at miljøvennlige innkjøp alltid blir prioritert i offentlige anskaffelser. Dette er særlig viktig fordi offentlig sektor også er en så stor kjøper og kan påvirke og drive fram ny teknologi. Det er viktig at både kommuner, fylkeskommuner og andre offentlige, statlige aktører kjøper

framtidens løsninger – og ikke fortidas energikrevende løsninger.

Da er vi over på en sektor som det har vært lite snakk om her i dag. Når Arbeiderpartiet og Senterpartiet, med så mange ordførere, utfordrer regjeringa på at det er transportnæringen som skal være én løsning på utfordringene – og den andre er skognæringen – sitter en altså med en stor offentlig sektor som også skal være med på en storstilt omstilling, som skal fase ut alle kjemiske renseanlegg innen vann- og avløpssektoren de neste 10–15 årene, og gå over til biologiske renseanlegg. Arbeiderpartiet og Senterpartiet sitter helt stille i båten. Når det gjelder jordvern, hvilke ordførere er det som lar jorda glippe? Når det gjelder skogvern, er det knapt vilje til det. Naturvern er også en del av utfordringen.

Vi er nødt til å organisere også den tekniske sektoren i kommunene på en annen måte. Vi sliter med kapasiteten når det gjelder å resirkulere og gjenvinne – vi må ha en bedre struktur i avfallssektoren. Også vann- og avløpssektoren har store utfordringer med både klimatilpasning og å ta i bruk ny teknologi. Vi ser i dag at vi har for små kommuner, som ikke tør å ta risikoen ved investeringer i ny teknologi. Her må vi tilpasse til det nye og framtidsrettede. Det er reinspikka prosessindustri som også er litt av svaret på klimautfordringene vi står overfor. Det passer ikke nødvendigvis for en debatt i et kommunestyre å diskutere investeringer på det nivået, verken når det gjelder kapital eller teknologi.

Når det gjelder sirkulær økonomi, er det utfordringer med å få ressursene som er på avveier, i omløp – bruke dem lenger og bedre. Det er viktig.

Vi må også en tur innom bistandsutfordringene eller land i sør. Utfordringene i Arktis er nå så, men det er de landene som ligger lavest, som har utfordringer. Øystatene i Stillehavet er en av de store utfordringene her. (Presidenten klubber.)

Så skulle jeg gjerne vært innom arbeidsledigheten i Hedmark og Oppland, (presidenten klubber igjen) som er den største utfordringen – dette til representanten Sandtrøen. Det er ikke (presidenten klubber hardt) – beklager. (Munterhet i salen)

Presidenten: Det er fullt mulig å be om ordet flere ganger.

Ketil Kjenseth (V) [14:04:13]: Da tegner jeg meg til et innlegg til.

Arne Nævra (SV) [14:04:26]: I dette innlegget hadde jeg tenkt å si mye om vern av natur og arts mangfold, for jeg har sett mye av det i mitt tidligere liv. Jeg har også sett hvor mye som går tapt. Jeg hadde tenkt å anbefale en del verktøy statsråden kunne bruke – fra kof-

ferthen sin – for å få det til, om han vil bruke dem, og om han får lov til å bruke dem.

Jeg hadde tenkt å si litt om at han skal la naturen jobbe for klimaet, la naturen få en sjanse til å ordne opp en viss del selv. Naturen binder og lagrer store mengder karbon, dvs. at han må ta vare på myr, gammel skog, heier og dyrket mark – og kanskje tenke på å verne 10 pst. av skogen på ti år.

Jeg hadde tenkt å si at han burde få fortgang i å etablere et økologisk grunnkart. Det er avgjørende viktig å vite hva vi ødelegger. Det vet vi ikke nå. Jeg har sett hele tiurleiker forsvinne – fullstendig forsvinne. Det er hogd ut, borte, fordi vi ikke visste at de var der – dvs. vi visste det, men det var ikke kartlagt og satt på nasjonale kart.

Jeg hadde tenkt å be statsråden sørge for at regjeringa tar vare på 20 utvalgte naturtyper og 100 prioriterte arter.

Men så må jeg si: Jeg lar meg provosere – det gjelder rovdysrasen, som kommer snikende hver gang. Er det mulig å se så mye bort fra fakta som innenfor dette temaet? Er det mulig? Det er i praksis ikke sauer der ulveflokkene er, altså ingen tap av sauer der. De tapene av sauer vi har, skyldes i hovedsak enkelt dyr som kommer fra Sverige. Dette er uomtvistelig. Alle forskere vet det. Alle forvaltere vet det. Det er tydelig at til og med rovdymotstanderne vet det. Det er det samme for tapet av sauer om det er tre, fire eller sju flokker innenfor ulvesonen. Hver av dem trenger 300–1 000 km². Jeg har gått der og tråkket, jeg kjenner godt til det. Ingen andre ulver får etablere seg der det er revir. Det er den beste garantien for at det ikke blir flere innenfor et sånt territorium.

Gitt at vi skal ha ulv i Norge – da ser jeg bort fra dem som mener at vi slett ikke skal ha det, at vi ikke skal ta internasjonalt ansvar, og ikke ta ansvar for naturmangfold og økologi – er ulvesonen et perfekt sted å ha dem. De tar elg, ja – de kan til og med ta jakthunder. Noen frykter dem, ja, men sånn sett er forholdene i sonen helt lik den i Sverige, der det er så mange, mange flere ulver enn i Norge.

For ikke å snakke om jerven – den får jeg ikke så mye tid til å si noe om akkurat nå, kanskje jeg tar det i mitt siste minuttinnlegg. Rovviltneemndene i Hedmark hadde nemlig et ekstraordinært møte her om dagen, om rovvilt i region 5, hvor de skulle jakte på flere jerver. Jeg skal utdype hvorfor dette vedtaket var fullstendig feil – og at statsråden må svare dem på en fornuftig måte – i mitt siste minuttinnlegg.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninn tatt presidentplassen.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:07:44]: La meg få rette opp litt fra i stad – jeg vil understreke det. Jeg skal innrømme at det gikk litt fort i svingene her. Jeg ble litt

satt ut i replikkordvekslingen etter replikken fra representanten Sølversen, som spurte hvorfor Senterpartiet ikke var med på Klimasats i kommunene. Senterpartiet er selvfølgelig med på Klimasats i kommunene, det var derfor jeg ble satt ut. Vi har en økning i vårt budsjett på 20 mill. kr i forhold til hva regjeringen la opp til. Selvfølgelig skal kommunene ta sin del og sin forpliktelse.

Jeg vil fortsette litt der noen av mine medrepresentanter har vært før meg i dag, nemlig dette med CO₂-fond for næringstransport. Etter å ha fulgt den saken en stund og stilt en del spørsmål rundt den over tid, er det for meg helt ubegripelig at regjeringen ikke klarer å bli enig med næringslivet i dette spørsmålet. Unnskyldningen er at regjeringen gjerne vil ha dette underlagt Enova, og at det skal være i strid med EØS-lovgivningen. Næringslivet ønsker et frittstående fond etter NOx-fondsmodellen og har solide juridiske utredninger som viser at dette er håndterbart innenfor EØS-lovgivningen. Høyres representanter har vært ganske høye og mørke på vegne av klima i dag. Derfor er det enda merkeligere at Høyre, som tradisjonelt kaller seg et næringsvennlig parti, ikke støtter næringslivets eget initiativ, næringslivets egen modell, som vi vet vil gi store utslippskutt raskt i den sektoren som har størst utslipp i ikke-kvotepliktig sektor i Norge. Da er spørsmålet: Handler det om at man kun anser CO₂-avgiften for en fiskalavgift, eller er det noe prinsipielt knyttet til organiseringen opp mot Enova som gjør at dette er vanskelig for regjeringen? Så spørsmålet er: Setter man altså prinsipper om organisering framfor hensynet til raske utslipp? Det kunne vært nyttig å få avklart.

Senterpartiet øker også støtten til klimaforskning innen husdyrproduksjon med 25 mill. kr. Det har vært en målrettet satsing på forutvikling og avl gjennom 100 år i Norge som har gjort den norske kua til en av verdens mest klimavennlige. Mat må vi ha, og Parisavtalen slår også fast at klimamålene ikke skal gå på bekostning av matforsyningen. Da er det interessant at vi har en regjering med en miljøstatsråd som tar til orde for redusert kjøttforbruk, en landbruksminister som ber oss spise mer rødt kjøtt, og en utenriksminister som jobber for å øke tollkvotene på importkjøtt fra Argentina, som har den mest klimafiendtlige kua i verden. Det henger ikke på greip, og det kunne vært interessant å høre regjeringspartienes syn på saken.

Marit Arnstad (Sp) [14:10:57]: Jeg har lyst til å gå litt videre med det som gjelder skog, for det som skjer når det gjelder innmelding av skog til EUs klimaavtale, er i alle fall ingen ting å le av. Det kan få ganske store konsekvenser, og det kan avgjøre om vi kan bruke skogen som en del av klimaløsningen. Hvis en melder inn

referansebaner som ikke har med seg hele tømmervolumet en kan ta ut, begrenser vi våre egne muligheter. Det er min mening at regjeringen i realiteten ikke har noen fullmakt til å forplikte Stortinget på en referansebane som den Miljødirektoratet anbefaler. Både i klimameldingen og i klimaloven er det et bredt flertall i Stortinget som sier hvordan vi ser for oss at skogen skal brukes i en klimaløsning. Nå er ikke Venstre bestandig med på de flertallene, men Høyre, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti har vært nokså klar på akkurat det.

Da er det slik at av de elleve referansebanene som NIBIO og Miljødirektoratet har utredet, er det bare én som kan være aktuell, og det er den som bygger på de svenske reglene, ikke på EU-kommisjonens regler. I tillegg til det jeg nevnte om at det vil vanskeliggjøre uttak av f.eks. oppdyrking av dyrkbar mark, vil det også vanskeliggjøre muligheten vår til å utvikle andre generasjons biodrivstoff som er basert på norske ressurser. Vi kan komme i en situasjon der vi blir nødt til å betale kvoter til EU for å få lov til å utvikle andre generasjons biodrivstoff. Det ville være helt paradoksalt. Ingen ting ville være bedre enn om statsråden i dag kan bekrefte at denne regjeringen kommer til å legge seg på scenario 11, altså det som er basert på de svenske reglene for beregning for skog, og ikke på noen av de andre scenarioene. Da ville vi følt trygghet. Hvis ikke må jeg spørre om det er sånn at Høyre og Fremskrittspartiet synes det er greit å bli lurt av Venstre én gang til.

Jeg må også få lov til å kommentere rovvilt med noen få ord. Det ene er at jeg har respekt for at SV mener noe annet enn Senterpartiet om rovdyrpolitikken, men faktum er at Stortinget har vedtatt et bestandsmål. SV vil ikke forholde seg til det, men Stortinget har vedtatt et bestandsmål. Økningen i antall revir har vært særdeles sterk de siste fem årene, og vi ligger nå langt over det bestandsmålet. Regjeringen skal forholde seg til det Stortinget har bestemt.

Jeg er fortsatt forundret over at en her bruker lovtekniske argumenter. Stortinget gikk grundig gjennom både Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven § 18 våren 2017. Vi gikk gjennom alle ulike paragrafer, både § 18 a og § 18 c, og vi baserte oss på noe av den fremste juridiske ekspertisen en har på Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven i Norge. De sa: Det er ikke noe problem å bruke § 18c for å komme ned på bestandsmålet. Det er fullt mulig å legge vekt på både lokale næringsinteresser og distriktsinteresser, og de har full mulighet til å ta ut de kullene de ønsker i ulvesonen.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:14:11]: Arbeiderpartiet vil ha økt verdiskaping på fornybare naturressurser i Norge. Derfor er vi bl.a. opptatt av at vi også må

forny skogen vår. Vi skal ha skogbruk, det krever at man hogger for så å fornye og plante. Derfor har vi satset på det i vårt alternative statsbudsjett. Det handler også om å se den jobben folk gjør rundt omkring i hele landet for nettopp å få til økt næringsvirksomhet og verdiskaping på fornybare norske naturressurser.

I et interessant debattinnlegg fra en av Venstres kommunestyrerepresentanter i Tolga kommer det fram en dyp konfliktlinje som går tvers igjennom partiet Venstre, fra det som kanskje er igjen av noen få distriktsrepresentanter i partiet og opp mot ledelsen. Kommunestyrerepresentanten i Tolga påpeker at landet vårt er bygd gjennom å bruke fornybare naturressurser, enten det er ved å sette garnet i sjøen, sette ploegen i jorda eller ta fram øksa når en skal i skogen.

Da er det som bl.a. nå skjer i rovdyrdiskusjonen, urovekkende, for det er en parallell. Tilliten brytes ned på felt etter felt når ikke folk kan få være med i den positive verdiskapingen som vi nå trenger mer av. Når Stortinget har vært tindrende klar på at vi skal ha en faktisk bestand i Norge på mellom fire og seks ynglinger i året, går det ikke an å forklare seg bort fra det. Det er et brudd på Stortingets klare vedtak. Derfor er Arbeiderpartiet sammen med Senterpartiet nå i ferd med å kreve at regjeringen må komme til Stortinget og forklare seg om hvordan dette bruddet kan oppstå.

Det er stadig viktigere å få en forståelse for at den store jobben vi skal gjøre sammen som samfunn, når vi skal få utslippene ned og verdiskapingen opp på fornybare naturressurser, må det være en rød tråd som går fra den jobben folk gjør ute i landet hver dag gjennom hardt arbeid, til de vedtakene som fattes i denne salen. De har jo i dette tilfellet vist seg å være veldig gode, men regjeringen har ikke oppfylt sitt parlamentariske ansvar og fulgt det opp.

Nå trenger vi langt mer ydmykhet, hvis ikke kommer vi til å se større markeringer. Bjørgulv Braanen påpeker nettopp i Klassekampen i dag at saken om regjeringens brudd på å følge opp bestandsmålet handler om noe langt mer enn ulvedebatt, den handler om tillit til demokratiet.

Statsråd Ola Elvestuen [14:17:26]: Det ble tidligere i debatten etterlyst en lederrolle fra norsk side når det gjelder reduksjoner av klimagassutslipp. Vi har en lederrolle. Det har vi internasjonalt, og det har vi nasjonalt. Skal vi ha mulighet til å nå 1,5 grader og holde oss under det, er det på sju områder vi må jobbe:

1. En må erstatte kull så raskt som mulig. Vi øker satsingen på fornybar energi, som er internasjonalt, og vi øker også inn mot Norfund.
2. Vi må slutte med alt fossilt drivstoff så fort som mulig. Vi leder an i elbilsatsingen i verden, og vi gjør

det også for tungtransporten med de målene som er i Nasjonal transportplan. Det ble etterlyst et CO₂-fond. Vi er i samtale med NHO om et CO₂-fond.

3. Vi må foreta et grønt skifte innenfor industrien. Derfor styrker vi virkemidlene for å få til det ved at det er en økning innenfor forskning, det er økning gjennom mange år av miljøteknologiordningen, det er av Enova, og vi har også fått på plass Nysnø.
4. Vi må ta tak i det som er lokal forurensning, de korte klimadrivene, også det som er metan. Derfor støtter vi opp under at vi skal ha klimavennlige byer. Vi satser på kollektivtransport. Vi har gitt mange virkemidler til byene i forrige stortingsperiode, og det satses på jernbane.
5. Vi må ta vare på naturen. Derfor øker vi innsatsen globalt inn mot regnskogsatsingen, og vi må stoppe det katastrofale tapet av regnskog som vi ser, men vi må også gjøre mer her. Vi har vedtak om å ivareta myr, restaurere myr. Vi har skogvernmål som det vil bli en høyere sum til neste år enn det vi har hatt tidligere, men vi skal også drive skogen. Vi må drive den og utnytte ressursene i skogen, også for å redusere utslipp. Ja, vi skal referere en referansebane til EU før nyttår, men vi må følge EUs regelverk. Det kommer også Sverige til å måtte gjøre. De har ikke et eget. Vi vil også få en kompensasjonsordning som gjør at det er rom for økning i uttak også fra skogdrift i Norge. Det er ikke slik at selv med en enighet om felles målsettinger er det EU som setter politikken. Politikken bestemmer vi, og den bestemmer vi selv, som de andre landene.
6. Vi må bygge opp en sirkulær økonomi. Det tar tid, men det betyr at det å redusere matsvinn også er viktig. Det å spise sunnere med mindre kjøtt er også et klimatiltak, og vi må følge opp de tiltakene vi har for å redusere bruk av plast, og ha gjenbruk av ressurser i årene framover.
7. Vi må bygge opp teknologien for karbonfangst og -lagring. Derfor fortsetter regjeringen med prosjektene på Norcem og Klemetsrud.

Samtidig med dette må vi også stoppe de andre store krisene. Vi må stoppe et katastrofalt tap av natur og en katastrofal forurensning, ikke minst marin forurensning.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:20:49]: Jeg skjønner at det å redusere bompengene var et kontroversielt utspill for en SV-er, men jeg sa også at det ikke først og fremst er et klimatiltak å legge om avgiftssystemet. Det er nettopp for å komme en debatt i forkjøpet. Man kan si at det for en FrP-er må være fantastisk å ha en bil som er avgiftsfri, og som man ikke betaler bompenger for. Så vet jeg like godt som alle andre i denne sal, at på et eller annet tidspunkt vil det komme en

endring. Og da er det de rød-grønnes avgiftspolitikken jeg er redd for, for da vet jeg at på et eller annet tidspunkt vil man avgiftsbelegge denne bilen uansett. Da har jeg lyst til å være føre var og heller øremerke den avgiften til andre ting som kommer bilistene til gode. Jeg mente også at forslaget var relativt moderat fordi det kun er snakk om moms, som det meg bekjent er på alle varer, tjenester og produkter i dette landet.

Jeg tenker også at jeg gjerne kan moderere forslaget mitt lite grann for å komme representanten Haltbrekken i møte. Hvis vi bruker noen av de midlene som vi nå kunne tatt inn på moms, på andre klimatiltak, mer effektive klimatiltak, som fører til at vi reduserer CO₂-utslippene med mer enn det de reduseres med nå: Vil representanten Haltbrekken fortsatt være mot en omlegging av de avgiftene selv om det vil resultere i et mindre CO₂-avtrykk enn dagens system?

Jeg merker også at den norske klimadebatten på mange måter blir så smal at man måler klimavennligheten til partiene opp mot hvor mye man er villig til å subsidiere elbilene med. Men jeg vet også at representanten Haltbrekken og jeg har vært ute en vinternatt før, og det jeg ikke fikk svar på, som jeg tok opp i mitt første innlegg, er: Hva skjer med klimaet hvis vi kutter ut norsk olje- og gassproduksjon? For et år siden var representanten Haltbrekken og jeg på klimatoppmøtet i Bonn, og jeg må minne om at der var det en tysk MDG-politiker som hadde lyst til å kjøpe norsk gass, nettopp for å fase ut sin kullproduksjon og gjøre det i et klimaperspektiv. Jeg hadde håpt at SV kunne vært med på Fremskrittspartiets klimapolitikk, som hadde ført til lavere utslipp enn SVs klimapolitikk. Invitasjonen til å avklare standpunktet for norsk gass står fortsatt.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [14:24:09]: Det blir 1 minutt om Innlandet til representanten Sandtrøen, for representanten var inne på de store og økende forskjellene. Ja, det er inntektsforskjeller i Norge, men de er mindre enn i noe annet land i verden. Utfordringen er at vi har en aldrende befolkning, og ser vi 10, 15 eller 20 år framover i tid, kommer den eldre befolkningen til å bli enda større, og den har ikke inntekt. Ergo blir inntektsforskjellene større – ja.

Utfordringen for oss i Oppland er at vi har 1,5 pst. arbeidsledighet. I Hedmark tror jeg den er på 1,7 pst. Det å få den arbeidsstyrken inn i det grønne skiftet og få til den omstillingen, blir en stor utfordring fordi så mange av de hendene skal inn i pleie- og omsorgssektoren til nettopp en aldrende befolkning som bor ytterst i distriktene. Vi står overfor en krevende spagat. Jeg skulle

ønske at Arbeiderpartiet brukte mer tid på å diskutere hvordan vi kan sikre at vi kan bidra i det grønne skiftet med flere hender, som vi virkelig trenger, i stedet for å snakke om de store og økende forskjellene – for vi har både hender og kapital hvis vi prioriterer riktig.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:25:32]: Jeg ville satt pris på om statsråden, i stedet for å bruke taletiden på å ramse opp en uendelig skryteliste over regjeringens innsats, hadde svart på konkrete spørsmål som blir stilt i denne sal.

Til CO₂-fond for næringstransporten: Vi er fullt klar over at det pågår samtaler med NHO. Det vi spør om, er den konkrete modellen. Utfordringen er ikke at det pågår samtaler. Det som er problemet, er at samtaler ikke tar slutt fordi regjeringen ikke gir seg og ikke ser at det er næringslivets modell som må legges til grunn for å sørge for praktiske og gode løsninger som gir utslippskutt, og som også gir framdrift for næringen i Norge.

Til referansebanen for skog: Statsråden sier at politikken bestemmer vi selv. Så sier han i samme åndedrag at vi må følge EUs regelverk. Ja, hva betyr det konkret for den referansebanen som statsråden har tenkt å melde inn og forplikte Norge på innen 13 dager? Hva betyr det? Hva slags referansebane er det statsråden på vegne av Norge har tenkt å forplikte oss på? Kan statsråden bekrefte at det er bane 11 som blir valgt, eller mener statsråden at bane 11 ikke kan velges fordi man da ikke vil oppfylle EUs regelverk? Det er utrolig viktig å velge en referansebane som sørger for at man fortsatt kan bruke skogen for økt avvirkning og bruke skogen som en ressurs for biodrivstoff.

Så til rovdyr, som har vært et stort tema også i debatten i dag. Jeg var i dag tidlig på Bjørkelangen og møtte flere av dem som i månedsvis har forberedt seg på å skulle følge opp rovviltnemndenes vedtak, bl.a. om uttak av Mangen-flokken. Nok en gang blir rovviltnemndene overkjørt. Nok en gang blir også stortingsflertallet forsøkt overkjørt av regjeringen. Det er ikke regjeringen som skal sitte og fortolke hvorvidt stortingsflertallets vedtak og et rovviltforlik er i tråd med naturmangfoldloven og i tråd med Bernkonvensjonen. De vurderingene har stortingsflertallet gjort, og stortingsflertallet er også tydelig på at man skal ha fire–seks ynglinger per år, nå er det langt over. Derfor er det som nå skjer, et klart brudd med rovviltforliket. Man overkjører igjen de lokale rovviltnemndene, og det er derfor behov for – slik Senterpartiet og Arbeiderpartiet har varslet i denne debatten – at vi får en egen redegjørelse om denne saken.

Karin Andersen (SV) [14:28:23]: Nå er representanten fra Venstre oppe og sier at vi har hender og kapital. Ja, det har vi. Vi har smarte hoder også. De smarte hodene må vi bruke i fornybar satsing, og kapitalen må vi

bruke på grønn satsing og på vanskeligstilte, ikke på fortsatt satsing på olje og gass. Det binder arbeidskraft der, og vi er nødt til å satse på bedre fordeling, nettopp for at den klimasatsingen vi gjør, ikke skal ramme vanskeligstilte. Den rammer nok der fra før.

Jeg er også bekymret for den klimaavtalen som er inngått, både fordi det fremdeles kan foregå dobbelttelling på kvotepolitikken, og fordi det nå er hvert lands ambisjoner som styrer om vi lykkes eller ikke. Og da er jeg ikke trygg på den norske regjeringen, og jeg er heller ikke trygg på andre regjeringer, så det er ganske skremmende det vi har foran oss.

Så er Venstre oppe og snakker om kommunesektoren. Det er vel og bra, men hvorfor stemmer da Venstre imot å bevilge mer penger til fylkene slik at de kan satse mer på elferjer eller kollektivtrafikk? Det stemte Venstre imot på fredag. Det at kommunesektoren må ha kompetanse for å ivareta både biologisk mangfold, natur, jordvern og ikke minst sitt klimaansvar, ble det fremmet forslag om i Stortinget på fredag – Venstre stemte imot. Det er ikke så greit å få til dette hvis man ikke har veldig høy og god kompetanse i kommunesektoren, som kan gi politikerne et skikkelig faglig godt grunnlag. Det er mange nok som presser lokalpolitikere og regionpolitikere til å drive med utbygging som ikke er klimavennlig, som tar matjord, og som ødelegger den planleggingen som kunne gjøre det mulig å nå klimamålene. Den kompetansen må på plass, den er ikke der, men Venstre stemmer dessverre imot.

Vi skal behandle en annen sak her i dag, om regionreform, der SV har tatt til orde for at vi kanskje kunne gitt fylkeskommunene et ansvar for arealplanlegging, slik at vi kan nå målene om at framtidig transport skal tas med gange, kollektiv eller sykkel. Men det vil ikke Venstre. Venstre lager en sånn rar region – Viken, der Oslo ikke er med – og så vil de ikke engang at dette skal utredes. Dette kunne være en oppgave som man er nødt til å se i en større sammenheng, der man nettopp tar vare på muligheten til å gjøre dette uten å komme i kollisjon med verken biologisk mangfold, klima, jordvern eller naturvern. Men Venstre har dessverre sagt nei til det, og det sier vel at man er mer interessert i å sitte i regjering enn å ta vare på disse verdiene.

Presidenten: Representanten Arne Nævra har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Arne Nævra (SV) [14:31:35]: Jeg lovte å komme tilbake til én art, til jerven, som Norge har et veldig spesielt ansvar for. Rovviltnemnda i Hedmark vil veldig gjerne jakte jerv i skogsområder i lavlandet – der det ikke er sau. Er det mulig! Det var veldig bra at statsråden tok til følge denne klagen på felling av 20 jerver i høst, redu-

serte antallet til 16 og ville felle jerv der det var prioriterte saueområder. Det skulle bare mangle. Det er åpenbart logisk dersom konfliktnivået skal ned, for jerven gjør overhodet ikke skade i barskog der det ikke er sau. Da disse 16 så var skutt, kom rovviltnemnda sammen igjen på hastemøte – nå, nettopp – og vedtok nok en gang ny kvote på flere dyr. En ny klage ble i dag sendt til departementet, og jeg tar for gitt at Elvestuen står rak i denne saken igjen, som han helt riktig har hatt en veldig god holdning til så langt. Det skjønner jeg at han ikke kan kommentere akkurat i dag.

Terje Halleland (FrP) [14:32:44]: Jeg har lyst til å kommentere lite grann de ytringene som kommer, spesielt fra klimakameratene våre. Jeg tror at hvis andre nasjoner hadde fulgt denne debatten, hadde de lurt veldig på hva vi egentlig er uenige om, men jeg forstår at her gjelder det bare å gå lengst.

Vi er en komité som heter «energi og miljø», og det betyr altså at vi skal diskutere litt miljø, og vi skal diskutere litt energi. Vi er nok i en situasjon i dette landet der tilgang til energi og den situasjonen vi har på dette området, blir tatt som en selvfølge. Milliarder av kroner har ført oss til det samfunnet vi har i dag, vi tar det helt for gitt, og det har vel også egentlig kommet forslag om at oljefondet vårt skal slutte å investere i olje. En miljødebatt og en klimadebatt er viktig å ta, men når en får mer eller mindre beskyldninger om at det er useriøst, og en ikke blir tatt på alvor når en har en alternativ politikk, så reagerer jeg på det.

Når utslippene kommer i Kina, hva hjelper det da å kutte i Norge? Klimautfordringene er internasjonale, de er globale. Da må vi også være med på å jobbe for å få til internasjonale avtaler som gjør at alle er med på dette. At det bare skal gjøre vondt i Norge, hjelper ingen. Med den politikken som blir ført, gjelder det altså å begrense verdens tilgang til energi. Da har jeg bare lyst til å minne om at i dag står energimiksen som er skapt av sol og vind, for ca. 2 pst. Da blir mitt spørsmål: Er det lettere å møte utfordringene som samfunnet vårt står overfor, med mindre energi, eller med større tilgang på energi? Billig energi betyr billige produkter og billige varer. Dyr energi betyr dyre varer. Er det dette vi skal møte verdens fattige med? Vi opplever også at fossilt selvfølgelig skal ut, mens de samme partiene kjemper imot etableringer av både vann og vind fordi det utfordrer norsk natur. Dere vil virkelig tilbake til hest og kjerre.

Fremskrittspartiet vil møte utfordringene med å bruke overskudd fra Nordsjøen og norsk sokkel til teknologiutvikling, bruke det på CCS, et eksempel på en teknologi som kan være avgjørende for framtidens klimautslipp og bidra til internasjonale avtaler der utslippene virkelig er.

Renate Sølverson (H) [14:36:06]: Jeg vil først få lov til å oppklare en misforståelse. Jeg anklaget ikke Senterpartiet for ikke å være med på Klimasats. Jeg spurte bare Senterpartiet, som vanligvis slår et slag for kommunene, om de er komfortable med å være det partiet som gir minst til Klimasats i neste års budsjett. Jeg lover at jeg ville brukt langt mer taletid på å forsvare Klimasats dersom noen foreslo å kutte ordningen helt.

Samtidig vil jeg komme med et bitte lite ønske for det neste året. Mange har snakket om juleønsker og julegaver, men jeg vil komme med et nyttårsønske: Jeg håper at denne debatten neste år handler mer om hvordan vi bruker ressursene våre, og ikke minst om hvordan vi kan bruke dem om igjen. Sirkulær økonomi vil være tema i en strategi som kommer fra regjeringen. Jeg håper at den for alvor kan sette i gang den debatten.

Sirkulær økonomi høres kanskje litt fremmed og tørt ut, men selve essensen er jo grunnleggende god. Det er å få mer ut av de ressursene vi allerede har hentet ut. Det handler om så mye mer enn avfall. Det handler om utvikling av smarte produksjonslinjer og samarbeid på tvers av sektorer som ser at de kan finne verdier hos hverandre. Det er ikke alltid naturlig at en som driver med fiske, samarbeider med en som driver med helse, men der kan sirkulær økonomi være en løsning.

Det handler om utleie, abonnementer og smarte systemer for deling. Til syvende og sist handler det om hvordan jeg som forbruker kan ta valg som gjør at mitt karbonavtrykk her i verden blir litt mindre, at jeg kan kjøpe en kjole som er laget av materialer som er brukt tidligere, i stedet for å kjøpe en som er helt ny, og at jeg kan velge produkter basert på hvordan de er produsert, og om de er mer klimavennlige enn andre. Derfor gleder jeg meg til strategien kommer.

Sirkulær økonomi er en naturlig videreføring av tanken om en bærekraftig politikk og å ta vare på ressursene vi har. Jeg håper at 2019 blir året da det får en naturlig plass i klimadebatten.

Stefan Heggelund (H) [14:38:39]: Jeg kan forstå hvorfor enkelte kan bli oppgitt over klimadebatten, for når man hører Arbeiderpartiet snakke og så ser deres alternative budsjett, og ser hvor milelang avstanden er mellom det de påstår at de gjør, og det de faktisk gjør, kan man ikke annet enn å bli forundret.

De skryter av at de har levert et klimabudsjett i sitt alternative budsjett i år. Hvor har de fått de tallene fra da? De har fått dem fra regjeringen. Det kommer ingenting om at vi nå rapporterer på klimautslipp for første gang, og at vi gjør det på grunn av at de borgerlige partiene har sagt at det er nødvendig. Det er ikke noe nytt eller unikt med Arbeiderpartiets budsjett – snarere tvert imot.

Jeg har for øvrig lagt merke til at det har vært flere enn vanlig fra Arbeiderpartiet som har deltatt i klimadebatten i dag. Det er bra, for vi vet at dette er et tema som vanligvis ikke har ligget Arbeiderpartiets hjerte nært. Noen har også vist til min hjemkommune, Oslo. Der så vi hvordan samferdselsbyråden var ute og sa at man burde ha fem klimatips til alle storbyer, for det er dette vi gjør her i Oslo, sa hun. Punktene 3, 4 og 5 av de fem klimatipsene var nasjonal politikk – det var regjeringens politikk.

Senterpartiet har også villet snakke om klima. Det er nytt for denne stortingsperioden. Vi hører bl.a. om CO₂-fondet, som Arbeiderpartiet også er opptatt av. Til det vil jeg for det første si at dette flertallet styrker bevilgningene til omstilling i tungtransporten. Enova-bevilgningene er på et historisk høyt nivå, og de skal brukes bl.a. på dette.

Det overraskende når det gjelder debatten om CO₂-fond, er at Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil forringe forurenser betaler-prinsippet ved å hoppe inn i en foreslått modell og bare godta den og ta den for god fisk. Det er jo nettopp derfor man har samtaler med NHO – for å finne en modell som vil være best både for utslippene, for å bevare forurenser betaler-prinsippet, og for at avgiftsfritakene ikke skal bli så store at man mister CO₂-avgiften som et klimavirkemiddel.

Når det gjelder skog, kan det være verdt å minne om at Senterpartiet var med på klimameldingen hvor vi bestemte å koble norsk klimapolitikk opp mot EU. Når det snakkes om regelverket, er det viktig å huske på at Norge her vil få en kompensasjon. Dette er også behørig dekket i flertallsmerknadene i innstillingen om klimameldingen.

Statsråd Kjell-Børge Freiberg [14:41:52]: Det har vært mange gode innlegg i denne debatten, og det har vært mye debatt om klima. Det er bra. Men vi er nødt til å slå fast at klimaproblemet er globalt og må løses globalt. Derfor er Norge en pådriver i det internasjonale klimaarbeidet. Vårt bidrag til Parisavtalen er basert på at vi fortsatt skal ha en aktiv petroleumpolitikk. I dette bildet er norsk gass viktig.

Norsk gass muliggjør et skifte fra kull til gass i Europa, som i Storbritannia. En slik endring gir raske, store og billige utslippsreduksjoner i land som bruker kull. Gass er også utmerket i samspill med varierende energi fra sol og vind. Dette gjør gass til en løsning i EU-lands klimapolitikk. I kombinasjon med CCS kan gass på lang sikt gjøre hydrogen til en viktig del av løsningen på klimautfordringene.

Representanten Karin Andersen sa at det er farlig med olje og gass. Nei, bruker man gassen til det den er veldig godt egnet til, er det ikke farlig. Hvis de ca. åtte

millioner hjemmene og boligene i Storbritannia ikke hadde fått gassen fra Norge, ville alternativet ha vært kull til oppvarming. Engelskmennene er litt som oss: De er hyggelige folk som liker det gode liv, men de kommer ikke til å sitte med pledd om vinteren for å holde varmen. De kommer til å finne andre energikilder. Det er nærliggende å tro at kull vil være den energibæreren.

Da vil jeg takke for en god debatt.

God jul, president.

Presidenten: Takk for det. Det var kanskje litt tidlig for denne salen, for her kommer nok flere til å oppleve en vinternatt sammen utover kvelden. Men takk allikevel.

Representanten Marit Arnstad har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Marit Arnstad (Sp) [14:44:33]: Jeg blir ganske urolig av det statsråden sier om skog, for hvis man melder inn en referansebane som ikke er nummer 11 og i tråd med svenske regler, er man i brudd med det Stortinget har sagt om bruk av skogen som klimaløsning. Jeg må si at hvis Høyre og Fremskrittspartiet har tenkt å godta det, blir jeg meget bekymret. Kompensasjonsordningen som enkelte viser til her, vil bare gjelde forvaltet skog, den vil ikke gjelde de andre kategoriene. Det jeg nevner som eksempel, at vi kan komme til å betale kvoter til EU for å få lov å dyrke opp dyrkbar mark i et land som har 3 pst. dyrket mark, står fast.

Når representanten Halleland er opptatt av at vi må se klimakampen globalt, vil jeg si at Fremskrittspartiet må følge med på det som skjer i Norge og i egen regjering. Vi kan være i ferd med å fraskrive oss skog som en del av klimaløsningen. Det burde representanten Halleland konsentrere seg om.

Til representanten Heggelund vil jeg bare si at når jeg hører ham angripe Arbeiderpartiet og Senterpartiet om CO₂-fond, høres det hele ut som en særdeles god søknad til embetsverket i Finansdepartementet.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [14:45:51]: Representanten Meininger Saudland var oppe og prøvde å gjøre rede for hvorfor Fremskrittspartiet vil gjøre nullutslippsbiler dyrere og dermed mindre konkurransedyktig i kampen mot fossilbilene. Det er jo akkurat det som er problemet med Meininger Saudlands forslag – elbilen vil bli svakere i konkurransen mot bensin- og dieslbiler, for prisen på Porsche Cayenne ønsker ikke Fremskrittspartiet å gjøre noe med.

Så spør representanten Meininger Saudland hva jeg mener om miljøpartiet De Grønne i Tysklands holdning til norsk gass. Vel, jeg er ikke medlem av miljøpartiet De Grønne i Tyskland, og de skal få lov til å svare for det selv. Men vi vet at EU-kommisjonen har lagt fram planer om en kraftig satsing på fornybar energi og på energieffektivisering, og vi ser da at behovet for gass til EU går kraftig ned. Så der fins svaret.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [14:47:09]: Det var representanten Kjenseth som hadde et innlegg til meg og egentlig bare forsterket hele poenget og kom med et kjempepoeng, og det er den aldrende befolkningen i deler av Distrikts-Norge. Svaret på å gjøre noe med den utfordringen er ett ord: næringspolitikk. Det er jo derfor jeg har snakket om næringspolitikk i begge innleggene mine her i dag. Og ikke nok med det – vi har et representantforslag på gang, som skal behandles her rett over nyttår, om trygg matproduksjon på norske ressurser, noe som vil føre til arbeidsplasser i hele Norge.

Egentlig holder det å sitere et tidligere Venstre-medlem som er varaordfører i Engerdal nå, og som var med og la ned Engerdal Venstre i fjor, for han er en av dem som har kjent sentraliseringspolitikken, de økende forskjellene og manglende næringspolitikk på kroppen:

«Det ble helt utenkelig å skulle drive valgkamp til høsten for et parti som snakker bygda mi midt imot.»

Espen Barth Eide (A) [14:48:27]: Jeg tror representanten Stefan Heggelund har med seg et kort der det står at man til enhver tid skal fortelle at Arbeiderpartiet nettopp har begynt med klima- og miljøpolitikk. Som det har vært nevnt før her i salen, var altså Gro Harlem Brundtland verdens første miljøvernminister. Hun sto mange år senere i spissen for Vår felles framtid og satte veldig mye av tonen for det internasjonale klimaarbeidet som har kommet senere. Jens Stoltenberg initierte skogsatsingen, som er helt unik i verden, og som denne regjeringen følger opp, noe som er utmerket. Røttene til den moderne elbilpolitikken som Norge fører, altså den første ideen om avgiftsfritak, kom også under en Arbeiderparti-regjering.

Det er, for å si det forsiktig, noe overdrevet at dette er noe vi har kommet på nå. Men det er riktig at vi sier klart og tydelig at klimapolitikk må være rammen rundt all politikk, og at et ansvarlig styringsparti ville vært uansvarlig hvis man ikke prøvde å styre innenfor naturens rammer. Det vet vi veldig mye mer om nå enn man gjorde for bare noen tiår siden.

Jeg har også lyst til å oppklare en annen påstand som har kommet noen ganger i dag, om at Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett og utslippsbudsjettet er kopiert fra regjeringen. Det er galt, for i Prop. 1 S for 2018–2019 fra Klima- og miljødepartementet sier man eksplisitt på side 295 at framstillingen som gis av Miljødirektoratet, ikke er noe regjeringen slutter seg til. Det er altså noe man har gjengitt som et slags vedlegg fra Miljødirektoratet. Da vi ønsket å lage en oversikt over utslippseffekten av vår politikk på en mest mulig realistisk måte, brukte vi det beste fagmiljøet som er, nemlig Miljødirektoratet, og de beregningene de har gjort, men vi har også tatt tydelige valg på noe som er politikk, noe vi ønsker å gjennomføre, til forskjell fra regjeringen. Det gjorde ikke regjeringen i klimameldingen og heller ikke i statsbudsjettet. Derfor har man ikke en konkret plan.

Jeg har lyst til å si litt om det som har vært oppe om norsk gass. Statsråd Freiberg sier helt riktig at det nå og i nær framtid ikke er noen tvil om at norsk gass har vært med på den store omleggingen som Storbritannia har fått til, som har hatt et veldig kraftig kutt i klimautslippene. Det er fordi Storbritannia har ført en krig mot kull, som i stor grad har lyktes, og om bare få år, kanskje i 2025, er kull helt ute av miksen. Den store vinneren er jo vindkraft, som nå virkelig har tatt av, og som Storbritannia har blitt en stor bruker av.

Det jeg vil advare mot, er å tro at det man ser i dag, vil være der i all framtid. Jeg tror at man i den neste runden – både i britisk politikk, samme hva som skjer med den etter brexit, og i EU – også vil redusere kraftig på importen av fossilt. Derfor skal man ikke projisere fra nå-situasjonen, som er riktig beskrevet, til at dette nødvendigvis er der om 30 år. Det er det jeg mener med – og som jeg inviterte til tidligere i dag – en diskusjon om hvordan vi ser Klimariskoutvalgets anbefalinger opp mot framtidige, videre investeringer i norsk olje og gass.

Presidenten: Presidenten vil bare opplyse om at den første klima- og miljøministeren var Olav Gjærevoll, så har vi lært det også i dag.

Åsmund Aukrust (A) [14:51:43]: Noen ord på slutten: Naturvern har vært lite nevnt i denne debatten. Det er synd, for det er den andre store miljøutfordringen verden står overfor. Tap av det biologiske mangfoldet er en like stor utfordring som klimautfordringen. Heller ikke på dette området har vi fått et kraftfullt budsjett fra denne regjeringen. Arbeiderpartiet vil mer. Vi vil ha en større satsing på miljøovervåkning, så vi vet hva vi skal ta vare på. Vi vil satse mer på Artsdatabanken, som tar vare på de utsatte artene. Vi vil ha en større satsing mot marin forsøpling, for også her hjemme må vi rydde opp i våre hav.

Flere har snakket om skogvern. Det er veldig bra at det er tverrpolitisk enighet om at skogvern er viktig, og at ordningen om frivillig vern fungerer bra. Det er likevel et paradoks at man for første gang på mange år altså vil ha et kutt i skogvernet under denne regjeringen. Nå har det vært økninger siden 2011, men i år – med en Venstre-statsråd – kom det et kutt.

Det har vært snakket om det internasjonale arbeidet. Det internasjonale arbeidet er veldig bra. Jeg heier på hver eneste krone Norge kan bruke ute i verden, for det er ute i verden vi virkelig kan være med og utgjøre en stor forskjell ved å satse på fornybar energi i utviklingsland. De økningene som nå kommer, kommer jo etter fem år med kutt fra Børge Brende. I dag skrytes det av en historisk satsing, men det er fortsatt to tredjedeler av det vi lå på for fem år siden. Man skulle trodd vi hadde kommet mye høyere enn der vi var for fem år siden, men det er altså historien til denne regjeringen. De driver en jopolitikk hvor de kutter det ene året for å skryte av en økning det andre året.

Med de kuttene vi nå får fra amerikanerne, er det spesielt viktig at Norge ikke gjør det samme. Tiden for store fornybarkutt fra dagens regjering må være slutt når vi ser hva amerikanerne gjør.

Når vi hører Stefan Heggelund, høres det ut som om resten av salen har funnet opp klimaproblemet for fem minutter siden. Det er med respekt å melde bare tull. Klimapolitikken går som en rød tråd gjennom Arbeiderpartiets historie: fra Trygve Bratteli, som var med på å opprette det første Miljøverndepartementet i verden, til Gro Harlem Brundtland, som ble verdens klimaminister, og til Jens Stoltenberg, som ble FNs spesialutsending for klima.

Jeg er stolt av hva mitt parti har gjort, men jeg synes ikke vi har gjort nok, for klimautfordringen er så stor og fundamental at ingen kan si de har gjort nok. Derfor blir jeg veldig bekymret når jeg hører hvor selvtilfredse Høyre-politikerne er i dag. Mens verden står på kanten av stupet, sier altså Høyre at vi gjør mer enn nok her hjemme i Norge, og når alle andre kritiserer oss, er det alle de andre som ikke har forstått, for vi gjør mer enn nok.

Sannheten er allikevel at det ikke tas noen nye initiativ. Man styrer mot ikke å nå målene for 2020. Vi har ingen egne mål for 2030. Dette blir nok en tapt mulighet for klimaet. Men Arbeiderpartiet kommer ikke til å slippe av. Det kommer en ny mulighet i januar, da de 37 forslagene fra Arbeiderpartiet og SV skal opp til behandling. Da har posisjonen muligheten til å stemme for dem.

Statsråd Ola Elvestuen [14:55:02]: Jeg tok i mitt forrige innlegg opp hvordan Norge ligger foran i klimainn-

sats, så det kommer jeg ikke til å gjenta nå, men når det gjelder spørsmålet om skogvern, er det altså sånn at aktiviteten innen skogvern øker til neste år. Vi opprettholder summen på 444 mill. kr, og så er det en tilsagnsfullmakt som gjør at den totale summen blir 795 mill. kr. Det har aldri før vært mer aktivitet enn det det blir til neste år.

Så var det noen kommentarer omkring Venstre og distrikt. Heldigvis er det sånn at for å kunne nå 1,5-gradersrapporten, kreves det mye innovasjon, det kreves arbeid, og det kreves næringsutvikling over hele landet. Hvis vi ser det som nå skjer, med både å investere innenfor biogass, det som skjer på avansert biodrivstoff, det som skjer langs kysten på maritime næringer, og nullutslipp innenfor grønn skipsfart – det er massevis av aktivitet som skjer på bakgrunn av den miljøpolitikken som føres.

Så var det noen spørsmål. Representanten Andersen var opptatt av dobbelttelling. Selv om markedsdelen av regelverket i Parisavtalen ble utsatt, slår Parisavtalen likevel fast at dobbelttelling ikke er lov, så det skal være ivarettatt.

Så var det gjentatte ganger spørsmål om CO₂-fond. Det pågår samtaler mellom regjeringen og NHO, og da kan jeg ikke referere til resultatet av det, hva det kommer til å bli, før vi har en enighet. Men det er kjent hva som er regjeringens utgangspunkt, og det er kjent hva som er NHOs utgangspunkt. Nå pågår samtalen.

Når det gjelder referansebanen – og det er referansebanen for forvaltet skog som må meldes inn før 1. januar – er det slik at NIBIO og Miljødirektoratet nå ser på det, og de ser også hen til diskusjonen som er i Sverige. Men det er klart at når vi tilslutter oss en enighet om et system i EU, vil vi måtte følge regelverket, og det kommer vi til å gjøre.

Helt til slutt: Vi hadde tre klagesaker på felling av ulveflokker i går, og når vi gjør vår vurdering av beslutningen om det, følger vi de vedtakene Stortinget har gjort: Stortingets vedtak om naturmangfoldloven, Stortingets vedtak om å tilslutte seg Bernkonvensjonen, og de stortingsvedtakene som vi har for øvrig.

Så vil jeg også takke for debatten.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [14:58:10]: Det er litt forunderlig når man hører representantene fra regjeringspartiene snakke om grønn omstilling, for det virker som om de har lært seg noen talepunkt, at kommunikasjonsavdelingen i departementet sier at nå er det mye mer grønn omstilling enn før, at det er mindre oljeavhengighet i norsk økonomi nå enn tidligere. Men sannheten er jo at det er motsatt. Det oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet i år er høyere enn i 2013. Vi er mer oljeavhengige nå enn vi var da Erna Sol-

berg ble statsminister. Det er faktum. Når man ser investeringene i norsk økonomi neste år, skal de antatte investeringene i oljesektoren ifølge SSB øke med 20 mrd. kr. Det er ca. like mye som hele investeringen i norsk fastlandsindustri. Bare økningen innenfor olje- og gasssektoren er ifølge SSB på ca. 20 mrd. kr, og så står statsråden her og sier at vi er mindre oljeavhengig. Vi er mer oljeavhengig.

Det er ikke sånn at vi har omstilt norsk økonomi. Det er olje- og gasssektoren og boligsektoren som er de to store driverne i norsk økonomi. Det er et faktum, og det er på tide at regjeringen begynner å snakke om det som er virkeligheten, ikke det som er festtaler.

Når jeg hører Stefan Heggelund fra Høyre før i dag, virker det som han har glemt at Høyre er et parti som har tro på den private eiendomsretten, som har tro på lokal forvaltning, og som har tro på enkeltmennesket. En av Høyres sterke talspersoner, Gunnar Gundersen, skrev i går på Facebook:

«Det finnes ingen ideologisk ryggrad igjen. Alt kan forhandles bort. Respekt for enkeltmennesker, eiendomsrett og demokratiets beslutningsorganer er borte.»

Det er det folk opplevde i går. Punkt én, eiendomsrett: Det er klart at når det blir en så stor ulvebelastning som det nå har blitt i store deler av ulvesonen, går det ut over muligheten til å drive næringsaktivitet. Det er et klart brudd på det Høyre tradisjonelt har stått for. Punkt to, demokratiske beslutningsorganer: Her har det vært en stor prosess, både i Stortinget og i de regionale rovviltnevndene, som har sagt at man skal ta ned antall ulv fordi det skaper så stor belastning for den enkelte. Men nei, når Ola Elvestuen sitter på sitt kontor, tar han ikke hensyn til det, han gir blaffen i de lokale beslutningsorganene, overkjører dem og overkjører enkeltmenneskene. Det er grunnen til at det blir så høyt konfliktnivå i ulvedebatten: at man gang etter gang opplever at når det kommer til departementet, tar man ikke hensyn til lokalbefolkningen, til enkeltmennesker, til den private eiendomsretten, til de regionale beslutningene og til det lokale demokratiet.

Jeg håper at Fremskrittspartiet og Høyre begynner å finne tilbake til sine grunnrøtter når det gjelder troen på det lokale, ikke bare på sentralstyring, for den beslutningen som ble tatt i går, er et nytt overtramp mot lokalbefolkningen i kommune etter kommune, og det kommer til å bli masse uro hvis man ikke begynner å lytte til dem som faktisk kjenner virkeligheten, ikke bare til dem som er i departementet.

Une Bastholm (MDG) [15:01:26]: Nå begynner vi vel å nærme oss den delen av debatten hvor det er lov å oppsummere litt. Jeg synes dette har vært en debatt

som viser veldig tydelig at denne salen er klar over det alvorlige bakteppet vi har. Problemet er at vi i dag ikke har politikken som skal til for at vi når målene våre og til og med klarer å forsterke dem, slik at vi kan svare på FNs anbefaling nå – som ikke er å kutte 40 pst. fram mot 2030, men som er at hele verden skal kutte i utslippene sine med 50 pst. i løpet av de neste tolv årene, innen 2030. Og i det scenarioet kan det godt tenkes at Norge også skal gjøre mer enn bare det aller minste vi har lyst til, for det at vi klarer mer, gjør også at andre land slipper å kutte så mye at det går ut over f.eks. velferd.

Så har jeg fått med meg at noen av oss har vært i Tyskland og fått høre fra de grønne der at de også der er opptatt av miljøpolitikk. Det burde jo ikke overraske noen at et land som ikke er selvforsynt med energi, og som ønsker å ha minst mulig utslipp, ønsker å bruke gass i stedet for kull. Det kunne jeg ha fortalt før komiteen reiste til Tyskland. Spørsmålet er jo hva Tyskland ønsker seg i 2030, i 2040, i 2050. For den debatten vi har om framtiden til norsk olje- og gasssektor, handler ikke om de utslippene som kommer i dag og i morgen. Til og med Miljøpartiet De Grønne anerkjenner at vi har inngått kontrakter på sokkelen, som kommer til å fortsette å stå der og gå – og så lenge det er lønnsomt, kommer de til å gjøre det. Men vi må ha en politikk fra denne salen som rigger Norge for den framtiden vi skal inn i. Det handler om nå ikke lenger å ha en politikk for mer investeringer på sokkelen, men å sørge for at de aktørene som er på sokkelen, får en trygg avvikling, og at de som jobber på sokkelen og i tilgrensende næringer, går en trygg framtid med tryggere jobber enn dem vi sørger for i dag, i møte.

Olje- og energiministeren viser til IEAs anslag om at verden vil trenge 70 millioner fat olje per dag i 2040, og at det er nødvendig å finne ny olje for å dekke etterspørselen. Men det ministeren beleilig hopper over, er at dette scenarioet for 2040 bryter 1,5-gradersmålet. FNs klimapanel er krystallklare: Skal vi holde oppvarmingen under 1,5 grader, må verdens utslipp av klimagasser halveres innen 2030 og være netto null i 2050. Og Klimarisikoutvalget som regjeringen nedsatte, og som leverte rapporten sin nylig, viser veldig tydelig at jo mer vi lykkes med klimapolitikken, desto dårligere kommer det til å gå med norsk økonomi dersom vi fortsetter å ha den samme politikken som vi hadde på 1970-, 1980- og særlig 1990-tallet – en politikk for mer investeringer. Den tiden er over. Vi må være lykkelige over det vi har fått til, og så må vi tenke nytt. Vi må klare det mens vi fortsatt også tenker på dem som er her og nå.

Sandra Borch (Sp) [15:04:44]: Først til representanten Nævra og SV: Jeg vil først si at jeg respekterer SVs

syn på rovdyrpolitikken. Men vi er strengt tatt nødt til å følge opp det rovviltforliket vi har vedtatt med et bredt flertall i dette stortinget. De to rovdirene representanten Nævra nevnte, var jerv og ulv, og det er akkurat disse to rovdirene som ligger langt over bestandsmålet i dag. At ikke SV vil anerkjenne rovviltmyndenes jobb og grundige vurderinger i disse sakene, synes jeg er lite tillitsfullt overfor den gode jobben nemndene faktisk gjør.

Representanten Nævra sier også at verken jerv eller ulv har gjort noen særlig stor skade. Da vil jeg råde representanten til å reise ut til de bøndene som har brukt store deler av sommeren på å lete etter døde og skadde dyr.

Så til skog: Jeg må si at jeg ikke er beroliget av noen av statsrådenes svar på Senterpartiets spørsmål angående forhandlingene med EU som nå pågår. Dette kan få store konsekvenser for skogen, både for næringen og ikke minst for skogen som en del av Norges klimaløsning.

Senterpartiet har ikke bestridd at vi har måttet følge et regelverk. Ja, vi vil måtte følge et EU-regelverk, men spørsmålet er hvilken referansebane vi skal velge å melde inn. Det er bare ett alternativ av de elleve som er utredet, som er akseptabelt, og mitt spørsmål er om regjeringen vil melde inn det, og om Høyre og Fremskrittspartiet vil følge statsråden opp på det. Det er et enkelt spørsmål som statsråden bør kunne svare ja eller nei på.

Heidi Greni (Sp) [15:06:50]: Statsråd Elvestuen var på talerstolen her i stad og klargjorde hva slags vurderinger som var lagt til grunn for å overprøve rovviltmyndene. Jeg syntes tydelig han sa at han fulgte Stortingets vedtak når han gjorde den vurderingen. Da vil jeg sterkt anbefale statsråden, som er statsråden med ansvaret for dette feltet, å ta en liten titt på rovviltforliket. I rovviltforliket står det nemlig at vi skal ha to til fire ynglinger av ulv i Norge, og i dag har vi det dobbelte. Er det slik at statsråden ikke har lest rovviltforliket, eller er det slik at han bestrider det bestandsestimater som er – at vi faktisk har dobbelt så mye ulv i Norge som det Stortinget har sagt vi kan tolerere?

Stortinget har vært tydelig på at uttak skal skje også innenfor sonen. Det skal gjennomføres for å prøve å komme ned på bestandsmålet. Det har Stortinget sagt helt tydelig fra om. Dette er en hån mot demokratiet, det er null respekt for Stortingets vedtak, og det er også en hån mot rovviltmyndene. Stortinget har sagt at rovviltmyndene skal ha en tydelig rolle i denne forvaltningen – nå blir de nok en gang overkjørt. Ikke minst er det en hån mot lokalbefolkningen, som har levd med de alvorlige konsekvensene av en dobling av ulvestammen nå i flere år, og nå øynet et håp om at de kanskje kunne få en litt mer levelig hverdag, og så opplever de at Stortingets

flertall blir overkjørt på denne måten. Så jeg må virkelig spørre statsråden: Har han ikke lest rovviltforliket, eller er han ikke enig i de bestandsestimater som er? Er han enig i at vi har dobbelt så mye ulv som det Stortinget har sagt vi faktisk skal ha?

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Espen Barth Eide (A) [15:09:01]: Jeg vil bygge videre på representanten Bastholms gode innlegg nå i stad og si at når vi skal vurdere våre klimapolitiske forpliktelser, Klimarisikoutvalgets innstilling og olje- og gassektoren, er det en viktig faktor vi ikke har snakket så mye om i dag, men som bør være nevnt, og det er investeringene i karbonfangst og -lagring. Jeg vil bare understreke hvor utrolig viktig det er å lykkes i den satsingen, som er et sted hvor Norge har gått foran, og hvor vi vanskelig kan regne med at noen andre gjør det for oss. Vi skal få med oss andre land, men vi må beholde ledertrøyen.

Dette er viktig med tanke på klimapolitiske mål, men jeg har også lyst til å si i denne salen at det også er viktig med tanke på olje- og gassektorens framtid. For kanskje ligger mange av svarene nettopp der på hvordan man f.eks. kan konvertere naturgass til hydrogen – hvis man da kombinerer det med CCS, kan man levere et rent produkt videre, til dels med eksisterende infrastruktur. Så folk bør være opptatt av det enten de kommer inn i det av et ønske om å oppfylle Parisavtalen, eller for å ta vare på arbeidsplassene innen olje og gass. Men vi må altså komme videre, og vi må få til en investeringsbeslutning når tiden er inne for det.

Statsråd Ola Elvestuen [15:10:23]: Når det gjelder referansebanen, tror jeg at jeg har svart på det flere ganger, at vi har nå en enighet med EU når det gjelder å forvalte skog. Vi kommer til å levere inn det innen 31. desember, og vi vil selvfølgelig følge reglene i det systemet vi tilslutter oss. Men det er en prosess med NIBIO og Miljødirektoratet, som også ser hen til den diskusjonen som er i Sverige og andre land som skal levere inn på samme tid.

Ellers er jo dette en budsjettdebatt, og når det gjelder rovvilt, er det på budsjettet for neste år 15 mill. kr i økning. Det er økning til FKT-tiltak, og det er økning til SNO. Det ble i går gjort vedtak når det gjelder klagebehandling. Det er klart at når vi følger opp rovviltpolitikken, er det vi følger, Stortingets vedtak, det er vedtak om å tilslutte seg Bernkonvensjonen, det er vedtak om naturmangfoldloven, det er de to rovviltforlikene, det er flertallsvedtaket på ulv, og det er flertallsvedtaket på ulv med presisering av § 18 c under naturmangfoldloven. I vurderingen i går er det ut fra § 18 c det er gitt tillatelse til

uttak av Slettås-flokket, ut fra det som er vesentlige samfunnshensyn.

Presidenten: Representanten Stefan Heggelund har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Stefan Heggelund (H) [15:12:01]: Jeg er ikke noen embetsperson i Finansdepartementet, jeg er en helt vanlig idealist for bedre klimapolitikk. Det som overrasker meg med Arbeiderpartiet og Senterpartiet når det gjelder CO2-fond, er at de vil gå for en modell hvor hverken storting eller regjering kan stille noen konkrete krav til at fondets midler skal brukes på en bestemt måte. Det synes jeg er rart.

Det er heller ikke sant at regjeringspartiene og flertallet er selvtilfredse. Det er jo derfor vi sier at klimapolitikken skal forsterkes hvert eneste år. Hvis man trenger noe tegn på at klimapolitikk er et nytt gebet for Arbeiderpartiet, er det bare å se på de forslagene som representanten Aukrust viste til. Der kan man se at regjeringen allerede er i gang med de aller fleste av de forslagene. God jul, sier man til det.

Til representanten Espen Barth Eide kan jeg bare si at vi skal fortsette å legge inn tall i våre budsjetter som Arbeiderpartiet kan klippe og lime inn i sine egne alternativer, og så etterpå kalle det for sin egen idé.

Terje Aasland (A) [15:13:21]: Egentlig har jeg sittet og hørt på debatten med interesse, og jeg synes det har vært mange viktige innlegg om framtiden, klima, de store utfordringene. Jeg synes ikke minst det som vår hovedtalsperson, Espen Barth Eide, har sagt om klimavisjonene til Arbeiderpartiet og klimakonkretiseringene som ligger i det forslaget, har vært viktig.

Men jeg måtte ta ordet da jeg hørte statsråd Elvestuen snakke om at han følger opp Stortingets vedtak om ulveforvaltningen. Det er med respekt å melde ikke riktig. Jeg satt i de forhandlingene, og det var ganske intens stemning mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet. Ola Elvestuen var aldri en del av de forhandlingene. Han var sterkt imot det som var konklusjonene.

Men konklusjonene fra stortingsflertallet var veldig tydelige. De fastslo at det skulle være en ulveforvaltning på fire–seks ynglinger per år som et faktisk tall. Det var grunnlaget for hva de fire partiene ble enige om, og det var veldig tydelig understreket også i stortingsvedtaket.

Når statsråden da tillater seg å bruke denne talerstolen til å stå og si at han følger opp Stortingets vedtak når det gjelder ulveforvaltning, er det med respekt å melde feil. Det er ikke riktig. Dette var en veldig tydelig konklusjon fra de fire partiene, og hvordan Stortingets vedtak var å forstå, ble ettergått også i runder med daværende

statsråd Helgesen. Helgesen innrømmet det etter de oppklarende rundene. Jeg synes det er ganske alvorlig at en statsråd på tampen av en debatt faktisk sier så tydelig at han følger opp et vedtak fattet i Stortinget, som han overhodet ikke følger opp.

Heidi Greni (Sp) [15:15:29]: Jeg stilte noen spørsmål i mitt forrige innlegg som statsråden overhodet ikke svarte på. Har statsråden fått med seg at bestandsmålet er totalt fire–seks ynglinger hvis vi regner med grenseulven? Eller er det sånn at statsråden ikke betrakter det estimatet som er på minst 50 pst. mer, som reelt? Mener han at vi ikke har mer enn fire–seks ynglinger i året? Er vi altså nede på bestandsmålet? Hvis vi ikke er nede på bestandsmålet og han aksepterer at vi har altfor mye ulv i Norge, er det et brudd med stortingsvedtaket når det ikke blir jobbet effektivt fra regjeringens side for å prøve å komme ned på bestandsmålet. Når vi har et bestandsmål på fire–seks, betyr det at vi skal være innenfor rammen på fire–seks ynglinger. Det betyr ikke at vi kan ha åtte–ti–tolv ett år, og at vi så plutselig skal ned på én eller to året etterpå.

Jeg vil ha en avklaring fra statsråden: Er det sånn at han ikke aksepterer det bestandsestimatet som ligger til grunn for diskusjonen, eller er det sånn at han totalt overser Stortingets vedtak om at vi skal ned på fire–seks ynglinger av ulv i Norge?

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ole André Myhrvold (Sp) [15:17:05]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å ta ordet i rovdyrsaken, men likevel: Er det sånn at man nå er i ferd med å innføre en turnusordning for folk som bor i rovdyrområdene – at i fjor var det altså ikke samfunnsmessige belastninger av betydning i Slettås, mens i år er det det, mens Hobøl og Mangen må vente på tur fordi de ikke har levd med denne konflikten lenge nok? Er det sånn at regjeringen mener at det i Stortingets rovviltforlik ligger inne en slags turnusordning, sånn at man kan sjonglere med hvilke deler av befolkningen som skal ha denne belastningen? I så fall lurer jeg på når det er Hobøls tur, og når det er Mangens tur.

Willfred Nordlund (Sp) [15:17:58]: Det passer bra at statsråden har tegnet seg etter mitt innlegg, for et av de store temaene som nå dukker opp her, er om regjeringen har tenkt å melde inn en av referansebanene til EU som gjør at vi fortsatt skal kunne drive skogdrift i dette landet. Det er flere av representantene som har utfordret statsråden direkte på om det er det regjeringen har tenkt å melde inn. Det statsråden presterte å

svare i forrige runde på dette spørsmålet, var at man i samråd med NIBIO og eventuelt i lys av hva andre land melder inn, skal vurdere hva man skal melde inn.

Spørsmålet er enkelt og greit: Har regjeringen tenkt å melde inn en referansebane til EU, som gjør at det skal være mulig å drive skogdrift i dette landet framover uten at vi skal måtte betale til EU for å ha den muligheten? Er det sånn at når statsråden viser til andre land, så er det i lys av den enigheten som Nordisk råd hadde her for noen uker siden om at man skulle ha et felles skandinavisk standpunkt overfor EU nettopp når det gjelder skog, fordi man har en annen kulturelt og historisk betinget forståelse av skogdrift i de nordiske landene enn det man nødvendigvis har i EU?

Jeg må gjenta spørsmålet som flere av representantene har stilt: Kommer regjeringen til å melde inn en referansebane til EU som gjør at vi fortsatt kan ha lønnsom skogdrift her i dette landet, eller er regjeringen mer opptatt av å melde inn andre baner for å nå noen mål som det er diskusjon om hvordan man skal bruke Norges forutsetninger i den grønne omstillingen for å nå, eller mener regjeringen at man skal melde inn de banene som er forsket fram, nemlig den ene banen av de elleve, eller er det andre baner man har tenkt å legge til grunn?

Så må jeg få si helt på slutten, i lys av det representantene Bastholm og Barth Eide var inne på, at vi står overfor et behov for å gjøre drastiske tiltak i dette landet. Nå har jo til og med Fremskrittspartiet blitt enig i det. Men det som de fleste etterlyser, er jo vilje til å se helheten og hele landet når man skal ta i bruk de virkemidlene man er nødt til å ha på plass for at man skal nå den grønne omstillingen. Skog er en av de forutsetningene, og statsråden klarer altså ikke å svare på om han har tenkt å melde inn en referansebane som gjør at man får drevet skogbruk og får tatt i bruk det grønne karbonet til beste for en grønn omstilling. Det er egentlig oppsiktsvekkende.

Statsråd Ola Elvestuen [15:20:32]: Selv med en enighet med EU er det vi som beslutter hvilken politikk vi skal føre for skog. Vi skal nå melde inn en referansebane, og dette er et arbeid med beregninger som pågår med NIBIO og Miljødirektoratet. Det vil også være en kompensasjonsordning som ligger innenfor regelverket, og jeg mener det vil gi godt rom for vekst i norsk skognæring.

Når det gjelder vedtakene i går, er de enkeltvedtak. Kommer det nye klagesaker til neste år, vil de også være enkeltvedtak med en vurdering i det enkelte tilfellet. Vi skal følge alle Stortingets vedtak. Stortinget er også lovgiver. Det har vedtatt naturmangfoldloven. Det har vedtatt naturmangfoldloven § 18 c og § 18 b, som gjelder i dette tilfellet. Selv om man har et bestandsmål på fire-

seks ynglinger, viser tallene siste år at det først var ti og en halv yngling. Så ble to av flokkene tatt ut, slik at det var åtte og en halv yngling. Tallene for det vi kjenner til så langt i år, viser at det er påvist fem og en halv yngling. Forventet så langt er seks og en halv yngling. Ja, det kan hende at det er flere, men det vil man vite mer om etter hvert som det blir sporsnø og man får mulighet til å finne ut av det.

Om det er mye eller nært bestandsmålet på fireseks ynglinger, får den enkelte vurdere, men i klagesaksbehandlinger må man uansett ha en begrunnelse også for uttak innenfor ulvesonen. Vi følger den todelte målsettingen, der det skal være lav terskel utenfor og høyere terskel innenfor, også i henhold til §§ 18 c og 18 b. For Slettås-flokken er det vurdert at det etter Stortingets presiseringer våren 2017 er hjemmel for uttak etter § 18 c.

Emilie Enger Mehl (Sp) [15:23:08]: I går hadde jeg litt tillit igjen til at statsråd Elvestuen for en gangs skyld ville velge å følge opp Stortingets vedtak, helt til det kom fram at det selvsagt var en illusjon jeg burde ha skjønt og sett. Med Venstre i Klima- og miljødepartementet blir det ikke tatt ut ulv i tråd med Stortingets vilje. Jeg synes det er helt utrolig at statsråden kan stå her og si at han følger Stortingets vedtak. Det gjør han ikke. Stortingets vedtak er at det skal være mellom fire og seks ynglinger hvert år, inkludert helnorske revir og grenserevir – det er langt over det. Stortinget har avklart at man kan ta ut ulv for å komme ned til bestandsmålet, og alle faglige vurderinger tilsier at ulvebestanden fortsatt vil være levedyktig selv om man tar ut ulv for å komme ned til det bestandsmålet.

Har ikke statsråd Elvestuen lært av de katastrofene vi har sett i Nord-Østerdal, på Hadeland, på Toten og andre angrep? Har ikke Elvestuen lært av at det nesten ikke er en sau igjen i ulvesonen? Jeg synes det er ganske ironisk når statssekretær Hamar sier i Dagsnytt atten at tapstallene for sau går ned, så det går fint. Men det er jo ikke rart at tapstallene for sau går ned når det ikke er noen sau igjen. Når det ikke er noen sau igjen i ulvesonen som ulven kan ta, går selvfølgelig tapstallene ned.

Elvestuen la vekt på at dette er en budsjettdebatt, og at det er lagt inn noen midler til rovvilt i budsjettet. Men tror statsråden at det hjelper de bøndene som mister dyr og får store økonomiske og personlige tap uten at det blir erstattet? Tror han at det hjelper dem som lever med ulven rundt husveggen hver dag og er redd for å sende ungene av gårde på skoleveien? Eller tror han at det hjelper de mange som har opplevd å miste en jakt-hund, og jegerne som ikke lenger kan jakte med løshund innenfor ulvesonen fordi det er så stor risiko for at

bikkjene blir tatt? Det går ut over trivsel, trygghet og kultur.

Og hva vil egentlig Elvestuen si om de mange hundre artene av planter som er avhengig av beitelandskap for å overleve, et beitelandskap som er direkte truet av ulven? For beitemark legges faktisk brakk, bøndene legger ned, landskapet blir endret når ulven gjør sitt inntog og gjør at landbruket må legges ned og sauen må ut. Det er et paradoks som Venstre burde ta inn over seg. Ulven fortrenger faktisk annet biologisk mangfold.

Det er nødt til å skje noe. Vi kan ikke lenger leve med en bestand som er langt over Stortingets vedtak.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2–4.

Sak nr. 5 [15:26:14]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Sametingets virksomhet 2017 (Innst. 85 S (2018–2019), jf. Meld. St. 18 (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Heidi Greni (Sp) [15:27:08] (ordfører for saken): Som sakens ordfører vil jeg først få takke komiteen for godt samarbeid. Jeg vil også få takke Sametingets representanter som møtte komiteen 25. oktober, for en god dialog og innspill til innstillingen vi behandler i dag.

Norge er etablert på territoriet til to folk, samer og nordmenn, hvor begge folkene har samme rett til og det samme kravet på å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Det er nedfelt i Grunnloven at det «påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv».

Sametinget forvalter betydelig ansvar og betydelige bevilgninger. I 2017 ble det gitt en samlet bevilgning på 475 mill. kr. Det var en økning fra 2016, da bevilgningen var på 437 mill. kr. Meldingen understreker Sametingets ønske om at bevilgningene til Sametinget bør samles på færre budsjettposter, med en hovedpost over Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapitler. Dette er nå gjennomført fra og med budsjettet for 2019. Den fragmenterte budsjettmodellen som gjaldt

tidligere, er noe Sametinget har problematisert, og komiteen merker seg at årets modell ble godt mottatt av Sametinget. Endringen skyldes at Sametinget ønsker en budsjettmodell som i større grad gir dem rom for å prioritere samepolitiske tiltak innenfor en gitt budsjettamme. Jeg er tilfreds med at Sametingets ønsker har blitt imøtekommet.

Meldingen etterlyser avklaring angående sørsamisk museum og kultursenter på Snåsa. Det er noe som har vært etterlyst i mange tiår. Senterpartiet er tilfreds med at det i statsbudsjett for 2019 er en bevilgning til nytt bygg til Saemien Sijte. Senteret har betydning for bevaring, forskning og formidling av sørsamisk kultur. Nå forventer Senterpartiet at regjeringen følger opp i bevilgningene for 2020 og 2021, for å sikre ferdigstillelse i 2021.

Samiske språk er under press. Det er derfor viktig at språkområdet er blant de områder som har størst fokus i Sametingets arbeid. I oktober 2016 leverte Samisk språkutvalg sin offentlige utredning som fikk navnet Hjertespråket. Sametinget har behandlet innstillingen og sier i sine vedtak at det må legges vekt på sterk språkinnsett overfor barn. Videre er det vedtatt at det må etableres flere offentlige rom for språkitalisering, og at staten er pliktig til å iverksette positive særtiltak.

Hjertespråket er et viktig arbeid, og det er bra at oppfølgingsprosjektet kom i gang fra høsten 2017. Jeg vil spesielt få understreke Stortingets påpekning om at sørsamisk språk må vies særlig oppmerksomhet i oppfølgingen av Hjertespråket.

Sametingets årsmelding tar for seg kunnskap og opplæring i flere sammenhenger. Mange samiske kommuner er distriktskommuner med manglende tilgang til digitale tjenester. En grunnleggende forutsetning er tilgang på bredbånd. Undervisningsmaterieell og tilrettelegging for digitalisering av samiske læremidler bør på dagsordenen, og Senterpartiets satsing på den digitale allemannsretten er høyaktuell også i de samiske områder. Senterpartiet mener det bør være en selvfølge at samer kan ta i bruk teknologitjenester på sitt eget språk.

Naturressursene er fortsatt hovedgrunnlaget for samisk næringsliv og er viktig for den samiske kulturarven. Utnyttelse av naturressursene kan ofte være grunnlag for konflikter mellom ulike interesser.

Samiske primærnæringer er, som andre som lever av matproduksjon, påvirket av rovdyr. I samisk statistikk for 2018, Samiske tall forteller 11, går det fram at andelen reineiere som er negativt berørt av fredet rovvilt, er 100 pst. – altså samtlige reineiere berøres negativt av rovdyr. Det oppgis at de fleste reineiere må tåle både økonomiske tap, merarbeid og psykisk påkjenning på grunn av trusler og angrep fra rovdyr. I sørområdet er rovvilt det inngrepet som er desidert mest belastende for reindriften. Det er kun én løsning på dette: Rov-

dyrpresset må ned, rovdyrstammen må reduseres, og rovviltforliket må følges opp.

Det er viktig at man har kontroll på reintallet i Finnmark, og det har vært et klart behov for å foreta en reduksjon for å sikre bærekraften i næringen. Samtidig mener Senterpartiet det er viktig å ta hensyn til de enkeltpersonene som lever av reindriften, og som får pålegg om å redusere flokken til et nivå som gjør at det ikke er mulig å leve av reindrift. På denne bakgrunn stemte Senterpartiet for forslaget om å avvente iverksettelse av tvangstiltak.

Sametinget har lenge etterlyst tidligere signaler fra Stortinget om kommende års budsjett. Senterpartiet er derfor glad for at fra neste år vil Stortinget hver vår behandle en framoverskuende melding om samiske forhold. Den skal omtale utviklingstrekk for samiske språk, kultur og samfunnsliv og tjenestetilbudet til samiske innbyggere.

Stein Erik Lauvås (A) [15:32:28]: Takk til saksordføreren for en god redegjørelse for saken. Årsmeldingen fra Sametinget gir et godt innblikk i de ulike samepolitiske utfordringene og hvordan de forsøkes løst og håndtert. Så får vi også si at det gjøres mye bra arbeid med de ulike samepolitiske sakene, det være seg innen språk, innen næring eller innen kultur – som også er viktige kjerneverdier.

Vi ser også at Sametinget mener at det er mye å gå på – for å bruke det uttrykket. Derfor har Arbeiderpartiet, som også foregående år, pekt på flere utfordringer i denne meldingen som vi mener det er viktig å ha fokus på. Da handler det om rammevilkårene som sådan, det handler om språk, om utdanning, om kultur, om næring, om digitale læremidler – det handler om svært mange ting som vi må evne å se helheten i på dette området. Derfor har Arbeiderpartiet for 2019 lagt inn 88 mill. kr mer enn regjeringen til ulike samiske formål. I all hovedsak er disse pengene lagt til Sametinget, slik at intensjonen er at det er Sametinget selv som kan prioritere de ulike satsingene som de ser at det er sterkest behov for. Dette er også en del av den nye budsjettordningen som vi har vært enige om, og som jeg tror blir bra. Vi mener at det er helt nødvendig å styrke budsjettet for Sametinget for at disse satsingene som jeg har nevnt, på språk, næring, kultur m.m., kan følges opp på en skikkelig måte, slik at det er rom for den nødvendige kvalitetshevingen, og ikke minst slik at Sametinget kan se langsiktige løsninger for de ulike oppgavene.

Utover dette viser jeg til de merknadene vi har i saken, og selvsagt også til det budsjettforslaget som Arbeiderpartiet har fremmet for 2019 når det gjelder Sametinget.

Olemic Thommessen (H) [15:35:24]: Det er svært løfterikt å følge utviklingen for både de samiske institusjonene og den samiske kulturens nærvær i det norske samfunnet i sin alminnelighet. I kraft av sin historie og status som urfolk har samene en særegen plass i det mangfoldige norske kulturfellesskapet. Den langsiktige målsettingen er klar, nemlig å sikre den samiske kulturens fremtid, ikke som et musealt fenomen, men som en levende del av det moderne norske kulturmangfoldet. I dette arbeidet er gode rammer om Sametingets arbeid viktig – økonomisk og gjennom de relasjoner Sametinget har til andre norske institusjoner.

Konsultasjonsordningen er et godt, tillitsskapende grep, og det er løfterikt å se i beretningen om Sametingets virksomhet at vi langsomt, men sikkert finner frem til gode og praktiske arbeidsformer som fungerer tilfredsstillende for begge parter.

Det er også viktig at arbeidet med Stortingets sannhets- og forsoningskommisjon får en god gjennomføring, og at intensjonene med kommisjonen nås. Stoltheten over samisk identitet er en viktig premisse for likeverdighet og tillitsbasert samarbeid på alle samfunnsområder.

Tråante 2017 var en storartet og bred mønstring som slo an en ny tone for verdsettelsen av samisk kultur. Det er spennende å se hvordan samiske uttrykk i stadig større grad er til stede i nasjonale kanaler, og hvordan interessen for samiske språk er økende også i den delen av den samiske befolkningen som ikke lenger behersker språket. Oppfølgingen av NOU 2016:18 Hjertespråket er her en hovedsatsing som vil bli fulgt opp. Ikke minst er rekrutteringen av samiskspråklige lærekrefter gjennom hele utdanningsløpet et nødvendig arbeid å prioritere. Utviklingen av samiskspråklige læremidler har også vist seg å være en utfordring – også her er det behov for et løft.

Nytt av året er at regjeringen i samråd med Sametinget legger opp til nye faste rutiner for behandlingen av samepolitikken. Det å samle hovedtyngden av de relevante postene i statsbudsjettet under samme kapittel og fremme en årlig melding om samepolitikken i løpet av vårsesjonen vil legge til rette for en ryddig og oversiktlig behandling av samepolitikken i Stortinget.

Norges historie er historien om to folk som side om side har bebodd dette landet opp gjennom tidene. Majoritetsbefolkningens historie er godt dokumentert. Det er derfor viktig og nødvendig å sikre at også minoritetenes kulturhistorie blir dokumentert for kommende slekter. I denne sammenheng handler dette selvsagt først og fremst om samisk identitet, men det handler også om en gjensidig forståelse av hvordan Norges historie har vært som helhet. Arbeidet med ivaretagelsen og tilgjengeliggjørelsen av den samiske kulturhistorien

må derfor være en viktig målsetting i årene som kommer.

Til slutt vil jeg understreke betydningen av den løpende kontakten som er mellom Sametinget og Stortingets organer. Gjennom besøk og personlig utveksling av kunnskap og erfaringer bygges broer som er viktige for god sameksistens og felles forståelse.

Avslutningsvis vil jeg dermed rette en takk til Sametinget og dets representanter og ledelse for fine møter i året som gikk.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [15:39:19]: I Jeløya-plattformen har regjeringen slått fast at den vil bevare Sametinget. Sametinget inngår som en viktig del av vårt demokrati. Gjennom Sametinget er samene, Norges urfolk, selv gitt et ansvar for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Som en oppfølging av NOU-en Hjertespråket har man fått på plass en registrering av samiske språk i folkeregisteret. Arbeidet med barnehageprosjektet «Samiske barn i nye fellesrom» har gitt 5 mill. kr ekstra i revidert nasjonalbudsjett til samiske barnehage tilbud. Departementet og Sametinget er i gang med å følge opp NOU-en, hvor flere av tiltakene trenger lovendring eller endringer i dagens ordninger. Regjeringen og Sametinget har blitt enige om at det fra 2019 skal etableres en ny budsjettordning, hvor de årlige overføringene til Sametinget i utgangspunktet samles under én post i statsbudsjettet.

Norge, Sverige og Finland avsluttet forhandlingene om en nordisk samekonvensjon i 2016. Den fremforhandlede konvensjonsteksten har vært til behandling i sametingene. Konvensjonen gir samene i de tre landene et felles rettslig rammeverk, tilpasset en samisk-nordisk kontekst. Et overordnet mål med konvensjonen er at samene skal kunne bevare, utøve og utvikle sine språk med minst mulig hinder av landegrensene.

Sametinget er i dag en viktig premissgiver for utviklingen av samisk kunst og kultur. Samtidig har også nasjonale, regionale og lokale myndigheter et ansvar for å gi samisk kultur gode utviklingsmuligheter. Sametinget mottar midler fra departementet som Sametinget selv disponerer til ulike kulturformål.

Denne regjeringen har et overordnet blikk på hvordan vi kan legge til rette for verdiskaping og sysselsetting i alle deler av norsk økonomi. Gjennom sine virkemiddelordninger bidrar Sametinget til vekst og utvikling, bl.a. innen primærnæringene, kultur- og samisk reiseliv. Det er ingen tvil om at Norges nordligste fylker i større grad enn tidligere tiltrekker seg turister. Turisme har blitt en viktig inntektskilde for Norge, og det er vesentlig at nordfylkene fortsetter satsingen for å markedsføre det beste av norsk natur og kultur.

Med innføring av ny budsjettordning blir det meste av Sametingets grunnbevilgning gitt over Kommunal- og moderniseringsdepartementets kapittel 560, post 50, «Samisk språk, kultur og samfunnsliv», om lag 0,5 mrd. kr. Med den nye ordningen gis Sametinget større handlingsrom til selv å prioritere økonomiske virkemidler mellom ulike tiltak.

Som en del av konsultasjonene mellom regjeringen og Sametinget om ny budsjettordning ble det besluttet at det fra 2019 etableres en ordning med at regjeringen hver vårsesjon legger frem en situasjonsbeskrivelse og en fremoverskuende melding til Stortinget om samiske forhold. Videre vil meldingen inneholde utviklingstrekk for samisk språk, kultur og samfunnsliv og tjenestetilbudet til samiske innbyggere. Meldingen vil redegjøre for regjeringens mål i samepolitikken og hva den anser som de viktigste utfordringene fremover.

Sametingets vurderinger skal komme klart frem i meldingen. Sametingets årsmelding/årsrapport skal være fast vedlegg til stortingsmeldingen.

Sametinget har vært opptatt av at en ny budsjettordning skal bidra til at dialogen mellom Sametinget og regjeringen samt Stortinget blir bedre. Jeg har tro på at en mer fremoverskuende melding vil kunne bidra til nettopp det.

Som velferdsstat har Norge et ansvar for å legge til rette for gode velferdstjenester for alle. Dette inkluderer selvsagt også den samiske befolkningen.

Karin Andersen (SV) [15:43:09] (komiteens leder): Først takk til saksordføreren for en god redegjørelse for saken.

Noe av det viktigste for Sametinget, som de har påpekt i denne meldingen, er det nye systemet for bevilgninger. Jeg er glad for at regjeringen har lagt fram et slikt forslag, og at vi følger det opp. Det blir veldig spennende å se når denne stortingsmeldingen, med gjennomgang av Sametingets betingelser, kommer til Stortinget, om det blir en melding der man kan gå gjennom de ulike parameterne mer som man gjør for kommunene, slik at det blir mulig å se om Sametinget får den samme økonomiske utviklingen framover som vi beregner for komunesektoren. Det har vært et av Sametingets ønsker i denne saken, og det ønsker SV å følge opp. Det mener vi er rimelig.

Det har vært påpekt dette med læremidlene, som har vært en gjenganger veldig lenge. Hvis vi skal bevare språk, må man ha læremidler på språket, og det må være moderne læremidler, på linje med det man har i den norske skolen og for det norske språket. Flere har vært inne på NOU-en Hjertespråket, som må følges opp. Det vil kreve satsinger også fra regjeringen og statens side for å kunne gjennomføre det. Det er kanskje spesielt viktig

for de sårbare, små språkene, som også er i det sørsamiske området, der både språk, næring og kultur er veldig smale miljøer.

Flere har også vært inne på dette med å følge opp IKT, slik at det blir tilgjengelig i disse områdene, som jo er ganske ekstremt gravgrendte, hvis man kan si det sånn.

Så vil jeg innom noen punkter. For det første var jeg veldig glad for at stortingsrepresentant Kari Kjønås Kjos, fra Fremskrittspartiet, var oppe og brukte begrepet «urfolk». Det er et stort framskritt. Vi skal jo om ikke lenge stemme over grunnlovsforslag om at dette begrepet bør inn i Grunnloven. Det mener SV.

Det er kommet en veldig alvorlig rapport fra Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter som påviser at det er stor forekomst av vold i samiske miljøer, at samiske kvinner og jenter i særlig grad er utsatt for vold. SV fremmet et forslag fredag om at man må lage en handlingsplan mot dette, og også sikre at det er krisesenter og krisetilbud til stede i kommunene. Senterpartiet var med oss på det ene forslaget, det er jeg glad for. Dette er en viktig sak å følge opp.

Til slutt til dette at vi er opptatt av samisk næring. Det må vi være, men det må ikke bli sånn at den etter hvert blir liksom en kulisse for turistnæringen. Her vil jeg henlede oppmerksomheten på de tiltakene som er gjort for å få reintallet ned. Det er nødvendig å få reintallet ned, men den metoden man har brukt, gjør at de som har minst, må redusere like mye som de som har mest. At regjeringen ikke har vært villig til å utsette tvangstiltakene inntil FNs menneskerettighetskomité har fått sett på saken, må jeg si jeg er veldig kritisk til, for dette rammer så ekstremt urettferdig. Det er viktig at man opprettholder en bredde i reindriftsnæringen, og at man ikke gjennom det å skulle redusere antall rein skviser de minste ut av driften. Det er jo det man gjør med den måten regjeringen har valgt å løse dette alvorlige problemet på. Det hadde vært fullt mulig å oppnå samme resultat, nemlig redusert reintall, gjennom å fordele nedskjæringene i flokkene på en måte som hadde gjort at man hadde kunnet opprettholde det antallet reindriftssamer som vi har i dag.

Jeg mener dette viser storsamfunnets arroganse overfor en næring som mange steder sliter, og som er nødt til å foreta reduksjoner, nettopp fordi miljøbelastningen i beiteområdene er så stor. Da er det ekstremt viktig at vi gjør det på en måte der de minste rett og slett ikke opplever å bli så rammet av disse kuttene at de ikke lenger kan drive i reindriftsnæringen.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

André N. Skjelstad (V) [15:48:23]: Storsamfunnet har ansvar for å gi urbefolkningens kultur i Norge anledning til å utvikle seg på egne premisser. Samene er Norges urbefolkning, og vi har en særlig forpliktelse til å ivareta og styrke samiske språk og samisk kultur. Det er spesielt gledelig at Venstre fikk løftet fram Saemien Sijte i Jeløya-plattformen, og regjeringen leverer allerede i budsjettet for neste år, med fortgang i nytt museumsbygg for Saemien Sijte i Snåsa. Saemien Sijte er en av de viktigste aktørene i arbeidet med å verne og styrke sørsamisk kultur. Med det nye museumsbygget vil Saemien Sijte få helt nye rammevilkår for det arbeidet.

På en dag som denne, når vi litt senere skal diskutere oppgaveflytting til de nye regionene, er det verdt å trekke fram den viktige rollen Sametinget allerede spiller. Sametinget sikrer at samene gjør sine prioriteringer, gir signaler til Stortinget og ikke minst fokuserer på sin kulturarv og sitt samfunnsnivå.

Som en ivrig forkjemper for samenes rettigheter gleder det meg at bevilgningene til samiske formål er satt til 1 mrd. kr, en økning på 3,9 pst. fra i år. Det settes av 540 mill. kr til Sametinget, også det en økning på 3,9 pst. Budsjettet for neste år viser at regjeringen prioriterer samer og samers rettigheter. Forholdene skal legges optimalt til rette for at man skal være i stand til å ta vare på sine tradisjoner. Ikke minst vil Saemien Sijte være med og øke kunnskapen om samiske tradisjoner, også hos dem som ikke kjenner historien like godt.

Kunnskap om samisk kultur vil i hvert fall bidra til å bryte ned fordommer, og ikke minst gi økt kunnskap om Norge som land og om norsk kulturhistorie. I en tid med skarpe fronter og ordskifte på sosiale medier og ellers i samfunnet må vi være på vakt. Jeg mener og tror at økt kunnskap er nøkkelen til forståelse og aksept. Altfor mange nordmenn er seg ikke sitt eget lands historie bevisst. Samenes historie er i aller høyeste grad en del av den norske historien.

Vi skal også være på vakt når vi får situasjoner som i Jovsset Ante Saras sak mot staten om tvangsnedslakting av rein. Vi må vokte oss for ikke å gjøre dette til en kamp om samenes rettigheter. Det må ikke bli fokus i denne saken. Det skal være mulig å stå i en konflikt med staten som same uten at en peker på fortidens overtramp. Det har både vi som politikere på Stortinget og ikke minst samene et ansvar for. Det er ikke nødvendigvis slik foregående taler sa, for økologien er faktisk med på å bestemme dette. Hvis man ikke gjør noen grep, vil det ramme hele næringen. Det tror jeg også foregående taler er nødt til å ta med seg, at det ikke er fordi en ønsker å gjøre det spesielt i et enkelttilfelle, men dette har betydning for hele næringen.

Det er heller ikke til å komme fra at det finnes noen minimumsfaktorer innenfor reindrift. Først og fremst

handler det om beiteområder, ikke minst vinterbeite, for det er hele nøkkelen for å ha rein. Uten beiteområder har vi heller ingen samisk kultur, og derfor er jeg ikke like fornøyd med det som skjedde for et par perioder siden, ikke minst på Fosen, da en bygde ut Storheia. Det er en stortilt vindkraftsatsing som gjør at vinterbeitene for den sørsamiske biten av den sidaen vil bli marginalisert.

Statsråd Monica Mæland [15:52:16]: Regjeringen bygger vår politikk på frihet og tillit til innbyggerne. Vi er opptatt av å spre makt, begrense statlig detaljstyring og bygge samfunn nedenfra. Samme prinsipp mener vi må ligge til grunn også for Sametingets virksomhet.

Gjennom Sametinget er samene, Norges urfolk, selv gitt et ansvar for å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. Som folkevalgt organ skal Sametinget, gjennom bruken av økonomiske virkemidler, selv kunne ta initiativ til å iverksette tiltak og stå til ansvar for egne prioriteringer. Når vi nå samler alle bevilgninger på én post i den nye budsjettordningen, gir vi Sametinget et slikt handlingsrom.

I regjeringen mener vi at politiske avgjørelser blir best når en sak blir vurdert fra ulike ståsteder. Derfor er det viktig for oss å ha god dialog med ulike aktører. Sametinget er en av disse. Som samenes folkevalgte organ kjenner Sametinget til variasjoner i det samiske samfunnet og hva som oppleves som de største utfordringene for den samiske befolkningen.

Selv om det er viktig for regjeringen å ha dialog med Sametinget i saker hvor det ikke er konsultasjonsplikt, er konsultasjonsprosedyrene et av de viktigste instrumentene våre i samepolitikken. Og selv om vi ikke alltid klarer å komme til enighet i konsultasjonene, er erfaringene at prosessene bidrar til at sakene blir bedre opplyst. Vi får mer innsikt i behovene i det samiske samfunnet, og vi får et bedre grunnlag for de beslutningene vi fatter. Regjeringen fremmet tidligere i høst et forslag om endringer i sameloven, slik at loven får et eget kapittel om konsultasjoner.

Samisk språkutvalg slo i sin rapport Hjertespråket fast at alle de samiske språkene er truede språk. Kommunal- og moderniseringsdepartementet samordner arbeidet med oppfølging av språkutvalgets rapport og prioriterer dette arbeidet høyt, i nært samarbeid med Sametinget.

Skal vi klare å øke antallet samiske språkbrukere, må vi satse på barna. Økt bruk og styrking av samiske språk i barnehagen og i skolen er derfor det vi bør prioritere aller først. Til det trenger vi kompetente samisklærere. I regjeringen er vi derfor glade for at Nord universitet har tatt ansvar. Denne høsten ble verdens første sørsamiske og lulesamiske grunnskolelærerutdanning startet her.

Stortinget har bedt regjeringen ha særlig oppmerksomhet rettet mot sørsamisk språk, kultur og næring i oppfølgingen av Hjertespråket. Regjeringen er opptatt av at minoritetene skal bli sett, hørt og synliggjort. I regjeringen er vi fornøyd med at det i statsbudsjettet gis oppstartbevilgning til bygging av Saemien Sijte – sørsamisk museum og kultursenter i Snåsa. Ved oppstart i 2019 vil de kunne åpne andre halvår i 2021.

Vi bygger vår politikk på én av de aller viktigste verdiene vi har i Norge – nemlig at folk skal få leve frie og selvstendige liv. Det gjelder selvsagt også samer. Men hets og latterliggjøring av samer er dessverre noe vi ser altfor ofte. At samer velger bort sin samiske identitet, er alvorlig, ikke bare for den enkelte, men også for samisk kultur og for Norge som nasjon.

Som samfunn har vi et ansvar for å strekke oss etter raue løsninger som bidrar til å skape trygge oppvekstmiljøer for samiske barn og unge. Og det er en stor oppgave vi har foran oss. Sammen med Sametinget og med støtte fra Stortinget skal vi bidra til å oppfylle plikten i Grunnloven § 108. Vi skal legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [15:56:19]: Jeg slutter meg til det statsråden sa i sitt innlegg, og skal fortsette der statsråden avsluttet, nettopp med Grunnloven § 108. Det er min forståelse at det er gjennom språket vi forstår og skaper den verdenen vi lever i. Jeg vil argumentere for at hvis fremtiden er digital, må den også være digital for det samiske folket.

Statsråden er ikke bare kommunal- og moderniseringsminister, men har også ansvaret for IKT-politikken. En av problemstillingene som Sametingets representanter har tatt opp, har vært knyttet til å få samisk skriftspråk akseptert i de digitale standardene til de store globale selskapene. Hvordan kan statsråden bistå det samiske folk for at de store globale selskapene skal ta det inn i standarden, sånn at man kan uttrykke seg digitalt i en digital verden også som same?

Statsråd Monica Mæland [15:57:20]: Jeg forstår at dette er en utfordring, uten at Sametinget faktisk har tatt det opp i konsultasjoner med oss, men det er klart vi kan bidra til det gjennom våre møter med næringsaktører. Dem møter vi jo ofte i ulike sammenhenger både nasjonalt og internasjonalt. Det å snakke fram urfolkets språk og rettigheter er viktig for oss.

Neste år er det FNs urfolksspråkår, og det vil være en god plattform for nettopp å påpeke de rettigheter og muligheter som ligger i dette, for å støtte opp om samenes muligheter for også å utøve sitt språk digitalt.

Eirik Sivertsen (A) [15:57:57]: Jeg takker for svaret. Bare for å være trygg på at jeg forsto statsråden rett: Jeg skjønner at hun ikke er kjent med problemstillingen, men jeg oppfattet at statsråden vil ta initiativ til å få klarhet i problemstillingen med Sametinget. Jeg deler statsrådens oppfatning om at å bruke urfolkens språk i regi av FN vil være en gylden anledning til å reise denne problemstillingen, som jeg har en mistanke om at også kan gjelde en del andre urfolksspråk.

Statsråd Monica Mæland [15:58:30]: For å være veldig presis: Sametinget har selv sagt tatt opp utfordringer knyttet til språk – til nok språklærere, til å spre kunnskap. Når det gjelder digitalisering knyttet til globale selskaper, har ikke det vært tatt opp spesifikt. Men det er forståelig og innlysende, for når man f.eks. har problemer med vanlige lærebøker, har man selvfølgelig også problemer med digitale løsninger. Det er en god plattform for å snakke fram og opp mulighetene for å digitalisere det samiske språket.

Heidi Greni (Sp) [15:59:17]: Som statsråden var inne på i innlegget, skal det nå hver vår komme en fremadskuende melding om samiske forhold. Der skal regjeringen redegjøre for regjeringens mål med samepolitikken og de viktigste hovedutfordringene framover, og det er veldig bra. Stortingsbehandlingen av denne meldingen vil gi viktige signaler til Sametinget når de f.eks. skal i gang med sin budsjettprosess, og da er det viktig at meldingen blir behandlet i Stortinget i vårsesjonen. Derfor er spørsmålet mitt: Når kan vi forvente at meldingen vil bli lagt fram for Stortinget?

Statsråd Monica Mæland [15:59:49]: Det vi har sagt, er at den framoverskuende meldingen skal legges fram til våren. Så er det Stortinget som fastsetter sin dagsorden. Det gjør ikke vi, men vi skal legge den fram til våren. Jeg er glad for spørsmålet også fordi det gir meg mulighet til å kommentere representanten Karin Andersens innlegg, som argumenterte for at dette nærmest var for en kommuneproposisjon å regne. På det punktet er vi ikke enige med Sametinget. Vi har sagt at vi skal legge fram en framoverskuende stortingsmelding til våren, men det er ikke å regne som en kommuneproposisjon, slik Sametinget har ønsket.

Heidi Greni (Sp) [16:00:25]: Takk for svaret. Jeg har også oppfattet at en her ikke skal komme med noen økonomitall, men at det vil gi noen tydelige signaler. Derfor håper jeg den kommer så tidlig på våren at vi i hvert fall får muligheten til å behandle den i vårsesjonen.

Så til noe helt annet, oppfølging av Hjertespråket. Det ble i stortingsmeldingen skissert en rekke tiltak for å ta vare samiske språk – eller rettere sagt, de samiske

språkene. Hvilke av de tiltakene mener regjeringen er de aller viktigste? Det ble også presisert fra Stortingets side at det skulle rettes spesiell oppmerksomhet mot de minste samiske språkene, ikke minst sørsamisk. Har statsråden noe tiltak for å ivareta spesielt de minste og mest truede av språkene?

Statsråd Monica Mæland [16:01:16]: I regjeringen jobber vi nå med oppfølging av Hjertespråket, og det er vår hovedprioritet. Sektorprinsippet gjelder. Det betyr at det er Kunnskapsdepartementet som har ansvaret for kunnskapsdelen, det er Kulturdepartementet som har ansvar for kulturdelen, etc. Men fra KMD samordner vi dette, og det vi i første rekke gjør, er å gå gjennom forslagene. Så skal vi konsultere først og fremst Sametinget når det gjelder hvordan vi konkret skal følge opp dette.

Karin Andersen (SV) [16:01:57]: Jeg har behov for å følge opp litt når det gjelder den stortingsmeldingen som kommer. Jeg er også klar over at det er noe annet, men spørsmålet er jo hva det er. Jeg regner med at når regjeringen og stortingsflertallet har ment dette, skal det være noe mer enn det vi har nå, noe som gir en viss grad av større forutsigbarhet. I og med at meldingen skal komme til våren, forutsetter jeg at regjeringen nå er godt i gang med arbeidet. Spørsmålet da er på hvilken måte man kan sikre denne forutsigbarheten. Vil det i denne meldingen bli lagt fram noen forpliktende parametre? Hva tenker regjeringen seg at denne stortingsmeldingen skal være? Kan statsråden si litt mer om det i dag, slik at vi får et litt bedre inntrykk av hvordan man skal sikre litt bedre forutsigbarhet for Sametingets rammer på de ulike fagområdene som statsråden nevnte, og at det kanskje heller ikke bare er et oppsamlingsheat, men faktisk en prioritering?

Statsråd Monica Mæland [16:03:02]: Den største forskjellen er at vi nå skal gå fra en melding som sier hva som har skjedd, til at vi skal si noe om hva som skal skje. Hvilke utfordringer, hvilke forventninger og hvilke dilemmaer står man overfor? Dette arbeidet skal vi gjøre i nær kontakt med Sametinget. Sametingets syn på dette skal selv sagt framkomme veldig tydelig. Jeg opplever at den største forskjellen er at vi skal se framover heller enn bakover. Så må vi komme tilbake til den endelige utformingen, men det er igangsatt et samarbeid om dette arbeidet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [16:03:54]: Jeg vil starte med å oppfordre alle som ikke har gjort det ennå, til vir-

kelig å sette seg inn i årsberetningen fra Sametinget. Hvis man går nøye inn i den, ser man hvor omfattende Sametingets virkeområde er.

Nå er det jo som sagt siste gang Stortinget skal behandle årsberetningen på denne måten. Fra 2019 skal det legges fram en framoverskuende melding fra Stortinget om samiske forhold. I avtalen med Sametinget er man kommet til at den meldingen skal danne grunnlaget for budsjettbehandlingen, slik at behovene kommer klart fram i god tid før budsjettet ferdigstilles. Jeg var gjort kjent med at man kanskje ikke ville klare å bli enige om en slik behandling, men etter at statsråden var oppe her nå og sa at enigheten er på plass, regner jeg med at det er tilfellet.

For året som gikk, 2017, må vi trekke fram Tråante 2017, som ble en markering av det samiske få torde å drømme om. Jubileet rommet alt – seminar, politikk, kunst, kultur og historie, samt at alt det samiske ble veldig synlig og godt mottatt. Den stoltheten samene satt igjen med etter dette, er nok uvurderlig. Vi ser at flere og flere samer nå vedkjenner seg sin samiske identitet, tilhørighet og historie. Det er også gledelig at flere og flere kommuner ønsker å tilsluttes samiske språk- og utviklingsområder.

Vi har en lang vei igjen før vi kan føle oss trygge på at vi skal klare å ta vare på det samiske. Det er lav rekruttering til samisk lærerutdanning og et stort hull i tilgangen på læremidler. Tar vi f.eks. læreplaner, fagfornyelse, som nå står for døren, klarer man ikke med dagens ressurser å utvikle læremidler i tråd med dette. Det finnes f.eks. ikke digitale læremidler på samisk. Storsatsingen på digitale læremiddelunivers inkluderer veldig mange språk her i Norge, men dessverre ikke samisk. Det er merkelig, all den tid vi har to nasjonale språk i Norge – norsk og samisk. Senterpartiet mener at undervisningsmateriell og tilrettelegging for digitalisering av samiske læremidler bør komme på dagsordenen, og det bør være en selvfølge at samer kan ta i bruk teknologitjenester på sitt eget språk.

Når det gjelder næring, er det to ting jeg vil trekke fram. Vi vet at vi ennå ikke er kommet i gang med norsk-svensk reinbeitekommissjon. Jeg skal komme tilbake til det.

Karin Andersen (SV) [16:07:01]: Jeg har bare behov for å korrigere det representanten Skjelstad fra Venstre sa. Han kunne umulig ha hørt etter hva jeg sa. SV mener og er helt enig i at reintallet må ned. Det sa jeg i innlegget mitt. Det har vært helt klart fra vår side hele vegen. Men det er altså mulig å gjøre det på en måte der man skjærmer dem med det minste reintallet, og at de med de største flokkene må ta en større del av det nedtrekket. Det er det SV har foreslått, og som jeg har oppfattet

at Arbeiderpartiet og Senterpartiet har vært enig i. Det er ingen uenighet om at man må redusere reintallet, så jeg ber representanten fra Venstre om å slutte å spre slike usannheter.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [16:07:58]: Vi vet at vi ennå ikke er kommet i havn med norsk-svensk reinbeitekonvensjon, noe som er alvorlig for reinbeitenæringen i store deler av landet vårt. Vi ser også at regjeringen ikke åpner for noen av de lovendringene i reindriftsloven som næringen selv ber om. Regjeringen velger derimot å kjøre på med de lovendringene de ønsker, på tross av at verken Sametinget eller Norske Reindriftsamers Landsforbund, næringsorganisasjonen, er enig i disse.

Senterpartiet ser at det poengteres også i denne saksutredningen at det er viktig å sikre levedyktige rovviltbestander. I mange områder er samiske næringer sterkt truet av nettopp rovvilt, og regjeringens rovviltpolitikk gjør alt annet enn å sikre levedyktige beitenæringer. De samiske næringene er helt avgjørende for å sikre ivaretagelse av samisk språk og kultur. Senterpartiet mener det er bra at man nå får en annen mulighet til å styrke det samiske og får synliggjort behov i god tid før budsjettet utformes.

Sametinget gjør en formidabel jobb, og det ville være viktig at vi også fra Stortingets side blir flinkere og mer bevisst på det samiske. Vi stortingspolitikere må for fremtiden huske å inkludere tiltak rettet mot den samiske befolkningen i alle store, nasjonale satsinger som gjøres framover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [16:09:48]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Oppgaver til nye regioner (Innst. 119 S (2018–2019), jf. Meld. St. 6 (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Presidenten vil foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten ut over den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torhild Bransdal (KrF) [16:10:41] (ordfører for saken): Denne reformen har hatt en langvarig og til dels smertefull fødsel. Det er ikke enkelt å gjøre så store inngrep i forvaltningens indre liv, og det har heller ikke vært fritt for utfordringer å få på plass en fylkeskommunestruktur som innebærer store nok enheter til å kunne gjennomføre en solid oppgaveoverføring fra staten til folkevalgt regionalt nivå. Senest for to uker siden behandlet vi omkamper om dette. Da sa jeg hva jeg mente om det, og nå skal vi konsentrere oss om oppgavene.

Likevel skal det nevnes at det var med dette bakteppet mitt parti valgte den litt utradisjonelle arbeidsmåten å framforhandle en enighet med regjeringen på, før stortingsmeldingen ble fremlagt. Jeg har lyst til å ta den tyren ved hornene og forklare det. Det var nødvendig å skape ro om vedtatt struktur for å forhindre ytterligere tidstap i mange fylkessammenslåinger. Hvis vi ikke hadde gjort det, hadde usikkerheten og spillet fått fortsette til nå, like oppunder jul, og de nye fylkeskommunene hadde tapt verdifull tid i omstillings- og ansettelsesprosesser. Hensynet til ansatte og deres familier som lever i uvisshet om sin egen arbeidshverdag, og respekten for den innsats som er nedlagt av administrasjon og politikere i de fleste fylkeskommuner, tilsa en rask avklaring. Og jeg minner om at ekspertutvalget var klare på at betydelig oppgaveoverføring krevde en viss minimumsstørrelse på fylkeskommunene, og at det var folketall som var relevant – ikke kvadratkilometer.

Videre vil jeg innledningsvis nevne at det er vesentlig at generalistkommuneprinsippet legges til grunn for de nye fylkeskommunene. Vi kan ikke ha et lappeteppes av beslutningsporteføljer i dette landet. Det ville gitt en uoversiktlig og lite tjenlig modell. Så langt om dette bakteppet.

Som vi bestilte i behandlingen av kommuneproposisjonen i vår, kom stortingsmeldingen i oktober, og jeg vil få takke komiteen for et konstruktivt arbeid med meldingen.

Hele grunntanken i denne reformen er å gjøre fylkeskommunene til sterkere regionale samfunnsutviklere. Det er godt at en mangeårig debatt i det politiske Norge nå munner ut i en regionreform med større og sterkere fylkeskommuner og med en betydelig oppgaveoverføring fra staten. Den bredt sammensatte distriktskommisjonen for 15 år siden hadde dette som sin hovedanbefaling. Det er ingen tvil om at det vi nå gjør, et det viktigste distriktpolitiske grepet som har vært gjort i vår politikergenerasjon. Etter reformen kan fylkes-

kommunene disponere mer av virkemidlene ut fra sin kunnskap og regionale fortrinn og utfordringer. Slikt blir det bedre og mer effektiv politikk av.

Reformen er også en demokratireform som gjør at de regionale folkevalgte politikerne avgjør og får grep om saker som tidligere ble håndtert f.eks. av regionalt statlig byråkrati. Og ikke et vondt ord om statlige byråkrater! Vi har byråkrater i Norge som gjør en utmerket jobb. Like fullt er det grunnleggende i demokratiet at beslutninger som krever politisk skjønn, skal avgjøres av folkevalgte politikere som velgerne kan kaste ved neste valg, og som ved sin ombudsrolle har en annen nærhet og forpliktelse til lydhørhet overfor dem som er berørt av beslutningene.

Jeg skal også legge til at reformarbeid gir en betydelig læringskurve til alle impliserte. Flere av oss har sett at store ord og bokstaver som vi har brukt, nå nyanseres en smule når reformiveren skal avstemmes mot det som er mulig å få gjennomført prompte, og det som krever litt lengre tid. Det er litt smertefullt å erkjenne, men det er vel dette som kalles hverdagspolitikk.

Hagen-utvalget, ekspertutvalget, ga et godt grunnlag for arbeidet med oppgaveoverføring. I meldingen og i enigheten kan beslutningene om oppgaveoverføringer deles i fire kategorier: de som er besluttet i samband med tidligere stortingsbehandling av Prop. 84 S for 2016–2017, de som kan besluttes umiddelbart, de som krever litt lengre forberedelse, og som regjeringen kommer tilbake til i kommuneproposisjonen til våren, og de som krever ytterligere utredninger, som f.eks. Bufetat. En femte kategori er for så vidt forslag som legges til side, i alle fall i denne omgang.

Det har vært viktig å understreke at oppgaveoverføring ikke begrenser seg til det skippertak som nå gjøres. Dette må hele tiden følges opp ved at det vurderes om oppgaver i framtiden kan løses mer hensiktsmessig på regionalt nivå enn på statlig nivå. Oppgaver som er regionale i sin karakter, bør løses regionalt.

Det er viktig at så mange oppgaver som mulig er klare til overføring 1. januar 2020. Likeså er det viktig at så mange avklaringer som mulig gjøres i behandlingen av denne stortingsmeldingen i de varslede prosessene fram mot kommuneproposisjonen for 2019 – dette ikke minst for at både fylkeskommunene, de politikere som stiller til valg i fylkestingsvalget neste år, deres partier og velgere vet, i alle fall langt på vei, hva som skal være fylkeskommunenes portefølje.

Så ser jeg, president, at jeg er satt opp på 5 minutter, jeg trodde jeg hadde 10. Som saksordfører har jeg forbedret meg på 10 minutter.

Presidenten: Det er riktig, da fortsetter Bransdal.

Torhild Bransdal (KrF) [16:15:54]: Fint, da kan jeg kanskje komme igjennom det som jeg har forberedt.

I det arbeidet som skjer etter denne dagen, er det viktig at regjeringen involverer KS og fylkeskommunene på en god måte. Det vil gi både en bedre prosess og, sannsynligvis, bedre beslutninger rundt neste sving. I og med at beslutninger vil komme på litt ulike tidspunkter, er det nyttig om regjeringen i budsjettet neste år gir en samlet rapport om status for innholdet i og gjennomføringen av reformen.

De oppgavene og virkemidlene som nå overføres, er på områder der fylkeskommunene allerede har ansvar og kompetanse. Dette styrker fylkeskommunene som samfunnsutviklere. Fylkeskommunene får nye oppgaver på viktige områder som kompetanse og integrering, folkehelse, klima og miljø, næringsutvikling og landbruk, forskning, samferdsel, planlegging og kultur. Dette er viktige områder for utviklingen av samfunnet i det enkelte fylke og er oppgaver som fylkeskommunene har gode forutsetninger for å løse. Som nevnt: Noe er klart til beslutning nå, noe vil komme i løpet av neste halvår.

Innen næringspolitikken, som er en nøkkel til en sterkere samfunnsutviklerrolle, foreslås i meldingen at oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk og deler at etablerertilskuddet overføres til fylkeskommunene. Videre er det bra om også virkemidlene i reiselivssatsingen overføres, men vi har forståelse for at dette trenger noe utredning. Vi forstår at den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet som regjeringen er i gang med, må gå sin gang, men har klare forventninger til at gjennomgangen fører til mer oppgaveflytting.

Kompetansepolitikken er også et område der regionalisering av makt kan gi mer treffsikre løsninger. Hagen-utvalget foreslo nedlegging av flere direktorater og overføring av hele deres portefølje til fylkeskommunene. Regjeringen har valgt å overføre mye fra IMDi, men å beholde IMDi som nasjonalt fagdirektorat og kompetansesenter. Det er trolig riktig. Like fullt vil vi påpeke at det gir en demokratisk og funksjonell merverdi å overføre bosetting til et folkevalgt styrt organ, og ikke minst at fagmiljøet styrkes nærmere der bosetting finner sted.

Jeg vil videre framheve at alle oppgaver hos Fylkesmannen som innebærer politisk skjønnsutøvelse, er eller blir overført til fylkeskommunen – vel å merke med unntak av truede arter og vernede områder, som følger direkte av statlig vedtatt politikk. Vi tror at forankringen av en miljøportefølje på alle tre forvaltningsnivåer er vesentlig for å oppnå sterkere politisk trykk og forståelse.

Det er nylig framlagt en kulturmelding som går dyper inn i de berørte saksområdene på kulturfeltet. Det

er ingen tvil om at det er mange oppgaver på kulturfeltet som burde forvaltes av regionalnivået. Jeg har en klar forventning til at det legges til grunn ved Stortingets behandling over nyttår.

Den nordligste landsdelen vår, og i særdeleshet Finnmark og Troms, har en spesiell nærhet til og kunnskaper om nordområdeforvaltningen. Vi er derfor glad for at de får en mer framtrædende rolle i Arktisk råd, og at om lag halvparten av midlene over tilskuddsordningen Arktis 2030 overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge.

En av de aller største overføringene Hagen-utvalget foreslo, var Bufetat. Dette gjelder bl.a. tjenestene til de aller mest sårbare barna, og det er ikke rett å gjøre et slikt grep før man har utredet godt om endringen medfører bedre tjenester til disse barna. Dette illustrerer godt at vi ikke kunne levere «en full Hagen», som ble stamme-språk for å iverksette alt ekspertutvalget hadde foreslått, med én gang. Deres mandat var ikke å utrede komplett alle saksområder.

Under Arbeids- og sosialdepartementet foreslås bedriftsintern opplæring overført, og det skal utredes om ansvaret for øvrige opplæringstiltak bør ses i sammenheng med fylkeskommunenes ansvar for opplæring og helhetlig kompetanse.

På helseområdet overføres hele folkehelseporteføljen som i dag ligger hos Fylkesmannen, med unntak av tilsyn. Videre foreslås det at midler som i dag ligger i Helseinspektariatet, innlemmes hos fylkeskommunen etter planperioden. Sammen med friluftsoppgaver har dermed fylkeskommunene et helhetlig grep om folkehelsepolitikken. Det har vi store forventninger til.

En samlet komité støtter at koordineringen av kollektivtrafikken mellom fylke og stat skal utvides, slik at begge kan nå sine målsettinger, og at tilbudet blir bedre og mer samordnet for folk. Overføring av fylkesdelen av sams vegadministrasjon er overmoden, til tross for en del indre skepsis. Vi har forventning om at dette fører til bedre ressursutnyttelse og mer sammenhengende tenking i veiplanlegging og vedlikehold.

Jeg kan ikke gå inn på alle oppgaveoverføringene i dette innlegget, men la meg si at med dette virkeliggjør vi en reform som jeg tror vil tjene landet, innbyggerne og folkestyret vårt godt. Det er viktigere enn spill om enkeltelementer.

Eirik Sivertsen (A) [16:21:17]: Omsider behandler Stortinget spørsmålet om hvilke oppgaver fylkene skal ha. Debatten så langt har i veldig stor grad handlet om struktur og i svært liten grad om innholdet og substansen i reformen. Det er kanskje ikke så rart, for den nye fylkesinndelingen er preget av vilkårlighet, uansvarlighet og umodenhet. Det er ikke lett å skjønne hvordan dette skal styrke demokratiet eller gi bedre tjenester til

innbyggerne. Det er også vanskelig å forstå logikken bak at noen fylker er valgt ut og tvunget til å slå seg sammen mot sin vilje, mens andre får fortsette som i dag. I tillegg er prosessen preget av til dels dårlig politisk håndverk fra regjeringens side. Vi trenger ikke en regjering som ommøblerer landet, vi trenger en regjering som bygger landet, og som spiller på lag med folk.

Nå har vi gjentatte ganger behandlet spørsmålet om hvor mange og hvilke fylker vi skal ha, og stortingsflertallet har stått last og brast sammen og holdt fast på at de vil tvinge gjennom en rekke nye fylker gjennom en tvangssammenslåing som ikke har oppslutning hos dem som faktisk bor der. Det har skapt sår, og det er sår som vil trenge lang tid for å gro, men flertallet i denne saken må bære ansvaret for det.

Dagens debatt skal handle om hvilke oppgaver fylkene skal ha, og for Arbeiderpartiet er det noen klare utgangspunkt for hva som skal være grunnlaget for å overføre oppgaver og myndighet til fylkene. Vi ønsker sterke regioner og fylker under direkte folkevalgt styring. Fylkene skal i samarbeid med kommuner, næringsliv og statlig forvaltning ta lederskap i samfunnsutviklingen. Sterke fylker bør overta flere områder innenfor sektorer som samferdsel, utdanning, forskning, næringsutvikling og miljø. Det regionale nivået må beholde de oppgavene de har, innenfor både skole, helse, kollektivtransport og tannhelse. Så er det noe med å klare å se den helhetlige samfunnsutviklerrollen, både når det gjelder regionale planer, og hvordan de skal kunne utvikles som et verktøy for å få en mer samordnet utvikling. Og la meg bare være tydelig på det: I Arbeiderpartiet er vi positive til lokale prosesser der fylkeskommuner vurderer å slå seg sammen til større fylker, hvis de mener det gir bedre tjenester til innbyggerne og næringsliv.

Regjeringen har begrunnet sitt mål om færre, større og mer robuste fylker med at de skulle få ansvar for flere oppgaver og mer makt og ansvar. Vårt utgangspunkt er litt annerledes. Vi er opptatt av at oppgavene fordeles på en sånn måte at det er effektivt, men først og fremst at det gir bedre tjenester for innbyggerne og for dem som driver virksomhet i fylket. Derfor har Arbeiderpartiet både i denne perioden og i forrige periode fremmet en rekke forslag som ville ha overført makt og myndighet til det regionale folkevalgte nivået. Vi har vært utålmodige og ment at nye oppgaver skulle være på plass før vi diskuterte struktur og størrelse på fylkeskommunene. Det har ikke regjeringen og stortingsflertallet lyttet til, og det kan kanskje forklare noe av den manglende entusiasmen og oppslutningen om – for ikke å si motstanden mot – regionreformen. Man har rett og slett ikke fått vite hva strukturendringene faktisk skal ende ut i.

I februar 2018 la Hagen-utvalget fram forslag til oppgaver for de nye fylkeskommunene. Utvalget foreslo

en overføring av oppgaver og virkemidler fra en rekke statlige etater. Det omfatter oppgaver innenfor næring, innovasjon, forskning, kompetanse, integrering, kultur, folkehelse, samferdsel, klima og miljø. Det var et godt anslag som regjeringen sendte ut på høring. Men før sommeren opplevde Stortinget at regjeringen somlet med å følge opp utvalgets forslag. Regjeringen la opp til at oppgavene skulle komme stykkevis og delt til Stortinget. Derfor så man seg nødt til å instruere regjeringen, med en tidsfrist, om å legge fram en egen sak med en samlet vurdering av oppgaveoverføringer til de nye fylkeskommunene, basert på ekspertutvalgets utredning og den høringen som var gjennomført. Det er denne saken som er grunnlaget for behandlingen i dag.

Jeg må få lov til å si at jeg er kritisk til at ansvaret for kultur ikke er en del av det vi diskuterer her i dag. Det kan oppleves som en obstruksjon av den klare instruksjonen som Stortinget ga i juni. Kultur er en viktig side av det å utvikle og bevare sin identitet. Det er bare å se på hva fylkeskommunene bidrar til å gi støtte til i dag av lokale spel og lokale museum. Aller best er kanskje det man har valgt å gjøre i Trøndelag fylkeskommune, der man har brukt penger på å skrive sangen «Æ e trønder» – kanskje det mest effektive tiltaket for å få prosessen til å gå godt.

Mange av forslagene fra regjeringen er også uklare i form, innhold og tidsplan for gjennomføring. Det er mange nye utredninger, gjennomganger, avklaringer og høringer som skal gjennomføres, før man konkluderer med hvor mange arbeidstakere, hvor mye penger og hvilken kompetanse som skal overføres til fylkene. På mange måter er det forståelig, men Arbeiderpartiet ville gjerne hatt klarere svar på hvilken myndighet, og når myndigheten skal overføres til fylkene. Så ville utredninger underveis kunne ha vist om det hadde vært nødvendig å gjøre justeringer. Hele poenget med å ha en samlet vurdering i Stortinget var nettopp å se ting i sammenheng, og forutsigbarhet er en forutsetning også for fylkeskommunene og lokale folkevalgte i regionene. Stortinget burde i dag vært mye klarere på både retning og farten på myndighetsoverføringen som skal gjennomføres.

Arbeiderpartiet vil gjennom oppgaveoverføringer til regionalt folkevalgt nivå bidra til å styrke fylkeskommunenes mulighet til å legge til rette for nye arbeidsplasser og videreutvikle eksisterende. Vi vil utnytte potensialet som ligger i hele landet. Norge er variert når det gjelder næringer, ressurser, infrastruktur og kompetanse. Da må virkemidlene skreddersys. Derfor vil Arbeiderpartiet styrke nettopp de områdene der fylkeskommunene allerede i dag har et ansvar – næringslivsutvikling, forskning, innovasjon, kompetanseutvikling, samferdsel, regional planlegging og samordning.

Dessuten er det helt sentralt for oss når vi overfører kompetanse og myndighet, at vi også bidrar til å styrke den politiske styringen og får mindre byråkrati. Flere beslutninger bør tas av folkevalgte, som kan stilles til ansvar ved valg. Da får vi en bedre demokratisk styring av samfunnsutviklingen, og da sprer vi mer makt og myndighet i hele landet, fra direktorat og byråkrater til folkevalgt regional styring. Det gir bedre lokale prioriteringer fra dem som kjenner sitt område best. Det er også mer effektivt økonomisk.

Kommuneloven er rammen for all fylkeskommunal virksomhet. Formålet med loven er nettopp å fremme det kommunale og fylkeskommunale selvstyret og legge nødvendige rammer for det. Da bør også oppgaveoverføringen bygge opp under dette.

Arbeiderpartiet fremmer flere forslag enn regjeringen om oppgaveoverføring. Overordnet mener vi at vi burde ha gjort en større innsats for å flytte klima- og miljøoppgaver til det folkevalgte regionale nivået, og vi vil derfor be regjeringen utrede ytterligere overføring på det området fra Fylkesmannen og over til fylkeskommunene. Vi ønsker også å gi fylkeskommunene veiledningsansvar med hensyn til motorferdsel i utmark og å gi dem et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølgingen av klimaloven. Ikke minst i lys av debatten her i salen tidligere i dag ville det vært et effektivt tiltak.

Også på landbruksområdet, der det fortsatt vil være overlapping mellom fylkeskommunen og Fylkesmannen, vil vi at regjeringen uten å svekke landbruksavtalen, med de nasjonale føringene som ligger der, utreder en ytterligere overføring av oppgaver til Fylkesmannen og fylkeskommunen.

Pasientreiser er et annet område der det er grunnlag for å se på samordningseffekter og synergier, særlig i fylker med store arealer, og på den styrkede rollen til kollektivtransport.

De siste årene har regjeringen kuttet kraftig i de regionale utviklingsmidlene, spesielt i distrikts- og regionalpolitikken. Det har gått ut over fylkenes mulighet til å skape arbeidsplasser i hele landet. Det er også underlig at regjeringen i en prosess med en regionreform der nettopp fylkene skal styrkes som regionale utviklingsaktører, velger å kutte akkurat i denne posten. Jeg kan ikke se noen annen forklaring enn at regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiets primærstandpunkt hele tiden har vært at vi skal avskaffe fylkeskommunene.

To ord om nordområdene. Jeg merket meg at saksordføreren var inne på det, men det er en av de delene i innlegget jeg ikke kan slutte meg til, for hun sa at spesielt Troms og Finnmark har nordområdekompetanse. Jeg vil argumentere tungt for at alle de tre nordligste fylkene har god nordområdekompetanse, men den er litt for-

skjellig. I Finnmark er man særlig god på Barentssamarbeidet og det å være nabofylke til Russland, Troms har fantastiske, verdensledende miljøer innen bl.a. klima og havforskning, mens Nordland er det tunge industrifylket som vet noe om hvordan det er å drive eksportrettet virksomhet i Nord-Norge – for å male det med bred pensel.

Arbeiderpartiet tar i innstillingen til orde for at fylkeskommunene på en langt bedre måte må involveres i utredningsarbeidet som er på gang. Det må være en forutsetning når man overfører de oppgavene som faktisk kommer, og jeg forventer at regjeringen følger opp dette.

Jeg beklager at stortingsflertallet valgte å avgjøre denne saken på kammerset gjennom en avtale, istedenfor å søke et bredt forlik om en reform som tross alt er viktig for landet. Det ville ha styrket fellesskapene.

Med det tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet står bak, og de forslagene Arbeiderpartiet har sammen med Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Eirik Sivertsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Norunn Tveiten Benestad (H) [16:31:38]: Saken vi behandler nå, er en del av den største strukturelle oppgave- og ansvarsendringen for fylkeskommunene på mange tiår. Vi forandret ikke fylkeskartet for å forandre det, og vi endrer heller ikke oppgave- og ansvarsfordelingen for å gjøre det, men fordi landet vårt er forandret.

Den vedtatte strukturen på elleve fylker ligger fast, og det er en viktig forutsetning for overføringen av nye oppgaver til fylkeskommunene. Det handler om desentralisering. For oss i både Kristelig Folkeparti, Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre er det viktig å flytte makt nærmere innbyggerne. Vi vet at det er i den enkelte regionen en kjenner utfordringene og behovene best og dermed også kan utvikle løsninger til beste for både innbyggere og næringsliv. Samtidig har regjeringa fulgt prinsippet om at alle fylkeskommunene skal ha samme oppgaver, slik som også Hagen-utvalget gjorde det. Det betyr at fylkesstrukturen og folketallet i den minste fylkeskommunen er dimensjonerende for hvilke oppgaver som kan overføres til fylkeskommunene.

Med ny struktur og flere virkemidler blir fylkene nå bedre i stand til å utføre de oppgavene de har, og de som overføres. Med større enheter vil fylkene ha mulighet til å bli bedre på tjenesteutvikling. De får flere virkemidler til å få flere i jobb, og de kan legge til rette for regionale behov for utvikling av kompetanse, arbeidskraft og næringsaktivitet. Nye oppgaver og ansvarsområder innenfor næringsutvikling, landbruk, forskning, folkehelse, kompetanse, integrering, klima og miljø og også helse

og kultur vil styrke fylkeskommunenes rolle som samfunnsutviklere på en god måte.

Vår forutsetning for å flytte oppgaver til regionene er at vi mener det vil skape både bedre og mer likeverdige tjenester i regionene. De fire partiene som har samarbeidet om regionreformen og overføringen av oppgavene, har vært opptatt av at de nye fylkeskommunene ikke skal bli overkommuner. Derfor har vi flyttet makt fra staten, og vi flytter ikke makt og oppgaver fra kommunene. Det er det som er reell desentralisering.

For å sikre velferden for kommende generasjoner trenger landet vårt omstilling. Gjør vi ikke det, svikter vi vår fremste forpliktelse. En god politikk for distriktene handler også om et bedre samarbeid mellom bedrifter og offentlige institusjoner. Regjeringas politikk for den offentlige forvaltningsstrukturen for kunnskap, kompetanse, næringsutvikling, landbruk, samferdsel og kommunikasjon, helse og kultur er innrettet med sikte på å styrke og myndiggjøre lokalsamfunn, sikre bærekraften og vekstkraften over hele landet.

I forbindelse med arbeidet med oppgavemeldingen har Kommunal- og moderniseringsdepartementet også gjort klart at departementet skal gå gjennom inndelingen av regional stat for å tilpasse seg den nye fylkeskommunestrukturen der det er logisk. Føringsene som er gitt for dette arbeidet, er at det skal prioriteres endringer som bidrar til effektivisering av statlig forvaltning, bidrar til en bedre samhandling på tvers i staten, bidrar til en bedre samhandling mellom regional stat og fylkeskommunene og bidrar til en forenkling for brukere, kommune, næringsliv og innbyggere.

Jeg er glad for at det i komiteen er enighet om mye knyttet til oppgavene som nå foreslås overført til fylkeskommunene. Det er nok slik at opposisjonspartiene legger fram noen flere forslag, og særlig Senterpartiet ønsker en mer omfattende overføring. Men når Senterpartiet vil ha en større overføring, ønsker de altså dette til tross for at de ikke har støttet den strukturforutsetningen som Hagen-utvalget baserte sine anbefalinger på. Så Senterpartiet sier ja til oppgavene, men nei til strukturen. Det er for meg et paradoks.

Så vil jeg gjerne til slutt i dette innlegget minne om at de oppgaveoverføringene som er foreslått i denne meldingen, ikke hindrer at det etter hvert kommer flere oppgaver som kan være egnet til utflytting. Nå har vi en struktur å bygge videre på, og regjeringa og Kristelig Folkeparti har tatt et viktig skritt for å legge til rette for overføring av oppgaver og bygge tyngre fylkeskommuner som kan ta en betydelig sterkere rolle som samfunnsutvikler i sine regioner i framtiden.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [16:36:35]: Aller først vil jeg kommentere at opposisjonen, og da særlig SV, er

veldig opptatt av at Fremskrittspartiet mener at regionreformen er første skritt på veien til å legge ned fylkeskommunene. Jeg synes det er veldig flott å få drahjelp med hensyn til hva som er Fremskrittspartiets primærstandpunkt når det gjelder fylkene. Vi lager nytt parti-program hvert fjerde år i forbindelse med stortingsvalg. Partiprogrammet gjelder i fire år, og i vårt parti-program står det at vi vil legge ned fylkeskommunen. Dette vil stå der i tre år til – minst.

Men så er det også slik at når vi inngår avtaler, gjelder disse. Regionreformen bygger på en slik avtale. Vi ser først og fremst på regionreformen som en desentraliseringsreform. Vi flytter makt fra Oslo ut til fylkene, nær der folk bor. Dessuten flytter vi makt fra Fylkesmannen til fylkeskommune, og slik sett styrker vi demokratiet. Med denne saken viderefører vi enigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti om at regionreformen i sum skal redusere byråkratiet, med færre ansatte i administrative stillinger, færre heltidspolitikere på regionalt nivå og flere ressurser til tjenester for innbyggere og næringsliv. Sammen forplikter vi oss til å sørge for at politikergodtgjørelsene er moderate og har bred legitimitet, og å få på plass retningslinjer for godtgjørelse til folkevalgte på regionalt nivå.

De norske fylkeskommunene er generalistkommuner. Det skal de fortsette å være. Det vises i meldingen til at regjeringen med regionreformen ønsker å legge til rette for positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet, basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer. Fylkeskommunene er sentrale i å tilpasse den regionale politikken til de nasjonale og regionale utfordringene vi står overfor. Regjeringen vil styrke fylkeskommunene som samfunnsutviklere, slik at de får flere virkemidler til å utvikle fylket i ønsket retning. Fylkeskommuner som legger til rette for at flere kommer i jobb, at bedrifter får tak i den arbeidskraften de trenger, og at flere jobber skapes, skaper attraktive regioner og styrket vekstkraft.

Det vises i meldingen til at forslag til nye oppgaver som krever lov- eller forskriftsendringer, vil bli sendt på høring på ordinær måte, slik at høringsinstansene får anledning til å uttale seg om regjeringens konkrete forslag. Forslag til lovendringer fremmes deretter for Stortinget. Forslag fra regjeringen som krever budsjettendringer, vil bli fremmet for Stortinget i forbindelse med de ordinære budsjettprosesser.

Det foreslås oppgaveoverføring innen bl.a. næringsutvikling og næringsrettet forskning, kultur, samferdsel, landbruk, folkehelse samt klima og miljø. Innen samferdsel overføres ansvaret for de statlige fiskerihavnene, som i dag ligger hos Kystverket. Tilskudd til ikke-statlige lufthavner og kjøp av innenlandske flyturer, som i dag gjøres av Samferdselsdepartementet, og den statlige til-

skuddsordningen for utvidet TT-tilbud innlemmes. Ansvaret overføres etter at TT-ordningen er blitt finansiert som en nasjonal ordning. Jeg er kjent med at noen i den forbindelse er bekymret for fortsatt store forskjeller mellom fylkene. Det vil derfor være avgjørende at de nasjonale retningslinjene blir rigget på en slik måte at dagens store forskjeller opphører.

Det overføres også tilskudd til skredsikring av fylkesveier og til gang- og sykkelveier langs fylkeskommunalt/kommunalt veinett. Fylkesdelen av sams veiadministrasjon overføres også til fylkeskommunene. På samferdselsområdet må oppgaver som overføres, være i samsvar med NTP, og vi har en forventning til at dette fører til bedre ressursutnyttelse og mer sammenhengende tenkning, veiplanlegging og vedlikehold.

Når det gjelder kultur, er dette delegert i en egen melding, som vil bli behandlet i gjeldende komité. I denne meldingen foreslås det bl.a. at dagens tilskuddsmidler til tiltak og arrangementer som har en sterk lokal og regional forankring, og som ikke har en etablert stilling på nasjonalt nivå, overføres til fylkeskommunene.

Det går godt i Norge. Den økonomiske veksten er på vei opp, og arbeidsledigheten går ned. Gjennom gode vilkår for næringslivet, digitalisering og sterke kommuner kan vi legge til rette for nye, trygge jobber og bærekraftig velferd i hele landet. En god distriktspolitikk handler også om bedre samarbeid mellom bedrifter og offentlige institusjoner i byer og distrikter. Regjeringens politikk for kommunestruktur, kompetanse, næringsutvikling, landbruk, samferdsel og kommunikasjon, kunnskap og helse er innrettet med sikte på å styrke lokalsamfunn og distriktssentre og gjør det mulig å bo og leve over hele landet.

Regjeringen satser ytterligere på Merkur-programmet i 2019.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften er et kraftig distriktspolitisk virkemiddel og utgjør om lag 15,4 mrd. kr for 2019.

Bevilgningene til samferdsel har økt med om lag 75 pst. i vår regjeringsperiode. Dette reduserer avstanden, binder lokalsamfunn sammen og gir nye muligheter for folk og næringsliv i hele landet.

Målet med regional- og distriktspolitikken er regional balanse gjennom likeverdige levkår og bærekraftige regioner i hele landet. Regjeringen vil fortsette arbeidet med å legge til rette for levende lokalsamfunn og vekst i hele Norge. Regjeringen vil derfor legge frem en distriktsmelding i 2019.

Sittende regjering har også gått grundig til verks for å gjøre hele samfunnsstrukturen bedre, mer lønnsom og bærekraftig. Samtidig har Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV brukt debattene til å snakke denne regionreformen ned. Disse partiene kunne brukt debatten nyttig

med å snakke opp distriktene, men som vanlig har disse partiene ett fokus: mer penger, mer stat. Jeg etterlyser politikk fra venstresiden som ikke vil føre til økte skatter for innbyggerne.

Regionreformen blir viktig fremover, ikke minst med tanke på å bidra til at flere innvandrere deltar i arbeidslivet. Fylkeskommunenes styrkede rolle i kompetansepolitikken medfører at de skal utarbeide planer, som også omfatter tiltak for å kvalifisere flyktninger og innvandrere til å møte regionale arbeidsmarkedsbehov. Videre skal fylkeskommunene bidra til bosetting av flyktninger internt i regionen.

Integreringsspørsmålet er avgjørende for en bærekraftig økonomi i fremtiden, og integreringsspørsmålet er noe jeg har fulgt tett de siste årene. Mange unge med kort botid har formell rett til videregående opplæring, men mange har ikke reelle muligheter til faktisk å fullføre, fordi de mangler nødvendig grunnopplæring. Bare om lag halvparten fullfører derfor videregående opplæring. Det må vi gjøre noe med.

I tråd med enigheten mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti vil vi utrede hvordan vi kan gi fylkeskommunene utvidet ansvar for å tilrettelegge og forsterke opplæringen for alle unge i alderen 16 til 24 år som ikke har tilstrekkelige forutsetninger for å gjennomføre videregående opplæring. Dette vil sikre at unge – bl.a. innvandrere med kort botid – får et tilbud som setter dem bedre i stand til å gjennomføre et videregående skoleløp. Flere fylker har allerede etablert slike tilbud i samarbeid med kommunene, bl.a. såkalte kombinasjonsklasser. Der får ungdom et tilbud som forsterker grunnopplæring i en videregående skole, sammen med andre ungdommer. Kombinasjonsklassene støttes av et statlig tilskudd, Jobbsjansen del B, som vi foreslår å fordoble i 2019. Midlene overføres til fylkeskommunen fra 2020.

Vi skal også vurdere hvordan fylkeskommunene kan få et tydeligere ansvar for å tilrettelegge tilbud om fag og yrkesopplæring til innvandrere som er i samsvar med regionale arbeidsmarkedsbehov. Samlet styrker dette regionenes rolle i kompetanse- og integreringspolitikken og skal bidra til å øke sysselsettingen også blant innvandrere.

Videre skal det utredes hvordan fylkene kan få ansvaret for bosetting av flyktninger internt i regionene og også annen regional samordning av integreringspolitikken. Dette betyr at vi flytter oppgaver og ansvar fra staten til fylkene. Samtidig beholdes Integrerings- og mangfoldsdirektoratet som nasjonalt fagdirektorat på området. Vi trenger en aktør som har oppdatert og nødvendig kunnskap om dette feltet.

Jeg konstaterer at opposisjonen støtter at støtteordninger til utbygging av bredbånd overføres til fylkes-

kommunene fra 2020, men ser også at de skriver at uten at midlene øremerkes i en startfase, vil vi oppleve at det digitale klaseskillet øker, og at utsatte regioner vil miste konkurransekraft. Hvis vi skal gi mer makt til fylkene, må vi også ha tillit til at de klarer å påta seg nye oppgaver. Å uttrykke mistillit mot fylkene samme dag som vi vedtar å gi dem mer tillit, synes jeg er en dårlig start for de nye fylkene.

Senterpartiet skriver flere ganger i innstillingen, som en kommentar til at andre oppgaver skal utredes videre, at de understreker at det må utredes hvordan overføringen skal utføres, ikke om oppgaven skal overføres. Dette er jeg sterkt uenig i. Selvfølgelig må vi gjøre nøye vurderinger i hvert enkelt tilfelle. Vi overfører ikke oppgaver dersom vi mener at dette vil medføre en dårligere tjeneste eller har andre uheldige konsekvenser. Siden Senterpartiet går imot noen av de foreslåtte overføringene, har de selv vist at de mener at ikke alle overføringer vil være et gode.

Et eksempel på et felt som jeg er bekymret for å overføre, er barnevern. Barnevernet har betydelige utfordringer i dag. Selv om barnevernet i dag er atskillig bedre enn for noen tiår siden, vet vi at det fortsatt finnes barn som lider, og som ikke får hjelp. Men vi vet også at barnevernet gjør feil og henter barn som aldri burde vært hentet. Videre kan mange barn og unge fortelle at det faktisk var bedre å leve under omsorgssvikt og mangler hos mennesker som tross alt elsket dem, enn å ha nødvendig trygghet hos mennesker som ikke viste dem kjærlighet.

Vi vet også at det er en enorm belastning å jobbe med disse sakene. Vold og trusler er blitt dagligdags for mange av de ansatte i barnevernet, noe som selvfølgelig er uakseptabelt, og som vi må bekjempe. Fremskrittspartiet støtter derfor alle dem som under høringen var skeptiske til å «tukle» med barnevernet nå, og er enig i at dette må utredes med særskilt nennsomhet, og at de som deltar i dette, må ha relevant og bred erfaring og kompetanse.

Det tas et særskilt grep for å styrke Nord-Norge, ved at om lag halvparten av midlene i tilskuddsordningene og Arktis 2030, som i dag forvaltes av Utenriksdepartementet, overføres til fylkeskommunene i Nord-Norge. Forvaltningen av tilskudd til kvensk språk og kultur overføres til Troms og Finnmark fylkeskommune.

Fylkeskommunenes involvering i planleggingen av gjennomføringen av møter i Arktisk råd sikres og tydeliggjøres gjennom utarbeidelse av målsettinger, regler og rutiner for samarbeidet mellom aktørene. Det etableres et sekretariat for regionalt nordområdeforum i Vadsø.

Det ligger et hav av muligheter i å flytte makt, arbeidsplasser og kompetanse dit folk bor. Regionreformer

men handler ikke først og fremst om byråkrati, antall politikere, gammel eller ny struktur eller reformmotstand. Dette handler om mennesker, velferd, bedre tjenester og et styrket demokrati. Dersom vi skal imøtegå en tid med endringer i demografi, med flere eldre og innvandring, er vi helt avhengig av å endre strukturen. Det er et ordtak som sier at vi må skifte taket mens sola skinner. Det er nå. Det går godt med Norge – så godt at vi kan omstrukturere oss til det bedre, og det helt uten at vi må øke skattene.

Willfred Nordlund (Sp) [16:49:31]: La meg starte med å si at Senterpartiets motstand mot regionreformen slik regjeringen har kjørt den, dreier seg om rekkefølgen som regjeringen har lagt opp.

Tvangsammenslåingen som denne regjeringen har stått i front for, og forslaget som regjeringen her legger fram, mener jeg viser at vår motstand er velbegrunnet. Senterpartiet har imidlertid lenge vært tydelig på at vi ønsker en betydelig overføring av oppgaver, myndighet og midler til fylkeskommunene.

Det er en rekke oppgaver som ikke løses best av statlig byråkrati, verken lokalisert ute i Norge eller sentralt i Oslo, men som krever politisk skjønn. Samtidig vil kommunene i all overskuelig framtid bli for små, uansett hvor mye tvang og tvilsomme gulrotter denne regjeringen er beredt til å bruke for å nå målet om færre kommuner. Da er det bra å ha et nivå som kan ta regionale hensyn.

Senterpartiet foreslo i 2016 ved behandling av Meld. St. 22 for 2015–2016 å overføre flere store oppgaver til fylkeskommunene, og foreslår i denne omgang betydelig flere og større oppgaver enn hva regjeringen gjør. Et helt avgjørende premiss for Senterpartiet er at økonomiske bevilgninger skal følge med oppgaven. Vi er derfor skuffet over regjeringens forslag til oppgaveoverføring, og mener det foreslås for små og for få oppgaver. Oppgavene som er nevnt i stortingsmeldingen, skal i all hovedsak utredes og vurderes, og det foreligger svært lite reell overføring i forslaget. Vi mener det er uheldig at det foreslås å flytte kun deler av oppgavene fra ulike direktorater og fra Fylkesmannen, og at ikke hele oppgaveporteføljer overføres til fylkeskommunene. Med en slik oppstyking risikerer man ansvarspulverisering og utilstrekkelig finansiering, i tillegg får en ikke redusert byråkratiet med forvaltning av oppgaven i det omfanget man kunne.

Når regjeringen foreslår å flytte mindre deler av oppgaver, eller myndighet, reduserer man videre muligheten til å arbeide med overordnede målsettinger, som vil variere fra fylke til fylke. Det å se på tvers av sektorer for å løse oppgaver på en effektiv og hensiktsmessig måte med regionale forutsetninger svekkes.

Senterpartiet mener Stortinget burde benytte anledningen til å overføre betydelige oppgaver til fylkeskommunene, og samtidig redusere statlige forvaltningsoppgaver og byråkrati. Regjeringen burde fulgt Hagenutvalgets tilråding og foreslått nedleggelse av hele direktorater og statlige institusjoner.

En slik helhetlig oppgaveoverføring ville medføre en mer demokratisk tilnærming til viktige samfunnsoppgaver. Ved å overføre betydelige oppgaver til fylkeskommunen styrkes fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler, samtidig som man styrker mulighetene til å se gode løsninger på tvers av sektorer og i lys av de lokale og regionale forhold.

Senterpartiet mener alle Fylkesmannens oppgaver som krever politisk skjønn, bør overføres til fylkeskommunen, med unntak av jordvernet. Fylkesmannen bør på sikt bli et rent klage-, kontroll- og tilsynsorgan. Fylkeskommunen har nemlig langt på vei bedre forutsetninger enn staten for å tilpasse forvaltningen til gode, regionale løsninger.

Ved å overføre de fleste av oppgavene som Hagenutvalget foreslo, og litt til innenfor andre områder, kunne Stortinget sørget for en betydelig reduisering av statlig byråkrati til fordel for desentralisering av arbeidsplasser, myndighet og makt ut i hele landet. Det ville styrket folkestyret, under forutsetning av at tilstrekkelige midler fulgte med. I høringsinnspill fra fylkeskommunene ble det tydelig understreket at fylkene forventer en betydelig overføring av oppgaver, og ikke minst full finansiering av disse.

Dersom vi skal lykkes med å omstille Norge, må man se offentlig forvaltning på tvers av sektorer og evne å tilpasse offentlige løsninger til de lokale og regionale forutsetningene. Fylkene må ha regionale utviklingsmidler som kan stimulere til innovasjonsprogram, og videregående skoler må utdanne ungdom lokalt og i samråd med lokalt næringslivs behov for å sikre tilgang til relevant arbeidskraft, og ikke minst at ungdommene kan få en jobb.

Fylkene må ha infrastruktur og mulighet til overordnet regional planlegging, samt gode lokalsamfunn rundt omkring i hele fylket som sørger for at folk ønsker å bo og arbeide i hele landet. Det er en nøkkel for å få tatt i bruk de ressursene som ligger i hele landet.

Flere høringsinstanser trakk fram kompetansepolitikken og næringsutviklingen som viktige områder for regional utvikling, der fylkeskommunene burde få en sterkere rolle. En mer helhetlig tilnærming til disse feltene kan føre til en mer effektiv virkemiddelbruk og mer lokalt tilpassede løsninger. Jeg vil i den sammenheng vise til en kartlegging fra NIVI Analyse, gjengitt i Produktivitetskomisjonens sluttrapport i 2016. Der ble det vist til at 38 statlige direktorater har 36 ulike geografiske

inndelinger. Dette er ikke effektivt, og det gir heller ikke et godt utgangspunkt for å se på tvers av fagfelt for å finne de beste løsningene for offentlig forvaltning. Ved å gi fylkene mer makt og ressurser kan man få gevinst av å bygge på lokalkunnskap og på folkevalgt styring av tjenestene i større grad enn dagens oppstykkede statlige organisering.

Når vi nå skal sørge for oppgaveoverføring til fylkeskommunene, må vi sørge for at det gjøres med en helhetstenkning. For å få til dette må fylkeskommunene selv involveres i mye større grad. Senterpartiet forventer at fylkeskommunene involveres i det videre arbeidet med oppgaveoverføringen, og at fylkeskommunene derfor gis reell medvirkning i hvordan man kan løse overføring av oppgaver på en god måte.

Senterpartiet forventer i hovedsak at alle oppgaver i meldingen som er foreslått utredet eller vurdert overført, skal overføres. I de tilfeller der det er foreslått utredning, eller der noe skal vurderes overført, bør det utredes hvordan oppgaven skal overføres, ikke om den skal overføres.

Vi mener alle oppgaver som er foreslått i Meld. St. 6 for 2018–2019 og av Hagenutvalget, og alle Fylkesmannens oppgaver som ikke omhandler tilsyn, kontroll eller klage, skal overføres til fylkeskommunen. Det finnes noen få unntak: Statped, tilskudd til studieforbund, statlige fiskerihavner, jordvern, Distriktssenteret og Merkurprogrammet. Årsakene til at vi mener at disse oppgavene ikke skal overføres, er at fagmiljøene er små og spesialiserte, og derfor bør de beholdes som i dag. Jordvernet er holdt utenfor vårt forslag fordi matjord er en nasjonal ressurs, og fordi vi i dag ikke har et regelverk som sikrer tilstrekkelig vern mot nedbygging.

Det er helt avgjørende at fylkeskommunene har økonomiske muligheter til å løse sine oppgaver. Vi mener derfor at oppgaver som skal overføres til fylkeskommunene, må fullfinansieres, og at de økonomiske overføringene til fylkene generelt må styrkes, ikke svekkes.

I denne sammenheng mener Senterpartiet det er meget kritikkverdigg at regjeringen i statsbudsjett for 2019 kutter i poster som bl.a. rammeoverføring til fylkeskommunene, regionale utviklingsmidler, bredbånd og regionale forskingsfond. Dette er midler som fylkeskommunene i dag bruker til grunnleggende oppgaver og til det samfunnsutvikleroppdraget regjeringen mener skal styrkes gjennom regionreformen. Dersom Stortinget og regjeringen mener alvor med at vi skal sikre utvikling i hele landet med økt digitalisering og et kompetent og omstillingsdyktig næringsliv, kan man ikke fjerne virkemidlene vi har for å få dette til.

Jeg vil videre benytte anledningen til å vise til rapport fra Opplysningsrådet for Veitrafikken, som viser at vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene er økende i

Nord-Norge og på Vestlandet, og konstant på Østlandet. Dette viser tydelig hvilken krevende situasjon fylkene havner i når bevilgningene som trengs for å løse oppgavene, ikke er tilstrekkelig.

I budsjettet for 2019 er det ingen økning i rammeoverføringene til fylkene, tvert imot. Selv om fylkene som veieiere gjør en god jobb med midlene de har, har kostnadene økt mer enn overføringene.

Fylkeskommunens andre oppgaver er kostnadskrevenne, og med store satsinger på kollektivtilbud rundt om i hele landet, i tillegg til utgifter til videregående skole, er det krevende å få budsjettene til å gå opp. Særlig rammes mange distriktsfylker, spesielt kystfylkene våre, og det er urovekkende.

For å bli en god tjenesteleverandør av nye oppgaver må det følge med finansiering for å sikre at både nåværende og nye oppgaver kan løses på en god måte. Når de økonomiske virkemidlene reduseres, har ikke fylkene anledning til å løse oppgavene de allerede har, og langt mindre å løse nye og flere oppgaver. Selv om de første nye oppgavene til fylkeskommunene først skal overføres fra 2020, er det bekymringsverdig at regjeringen har redusert disse bevilgningene drastisk de senere årene.

Når fylkene skal overta nye oppgaver – etter at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti gjennom sine budsjettforlik i seks år har redusert bevilgningene til dem – er det helt avgjørende at alle partiene nå sørger for at fylkeskommunene har rom for å bygge opp de kompetansemiljøene som er nødvendig, og ikke minst å drive utvikling av eksisterende og nye tjenester og oppgaver. Jeg vil også påpeke at Senterpartiet i utgangspunktet er positiv til økt rammestyring og mer handlingsrom for fylkeskommunene, men det betyr ikke at det er greit å legge stadig flere oppgaver inn under rammeoverføringene uten at overføringene øker tilsvarende.

I dag har Stortinget en kjempemulighet til desentralisering av makt, myndighet og tjenesteutvikling, tilpasset de regionale forutsetningene. Den mener Senterpartiet at Stortingets flertall burde benytte til det beste for hele landet.

Med det tar jeg opp de forslag Senterpartiet har lagt fram alene, og de forslag vi har fremmet sammen med SV.

Presidenten: Representanten Willfred Nordlund har tatt opp de forslagene han refererte til.

Karin Andersen (SV) [16:58:49] (komiteens leder): En regionreform som gjennomføres av partier som sier de ønsker å legge ned regionnivået – noe som allerede igjen har blitt bekreftet her i dag – som tvangssammen-slår fylker, og som kutter i de viktigste regionalpolitiske virkemidlene, inngir ikke tillit. Og det handler ikke om hvorvidt SV har tillit eller ikke, det handler om de men-

neskene som bor ute i fylkene – de har jo ikke tillit til det som skjer.

SV ønsker et fylkesnivå som har økonomisk handlingsrom, og det foreslår SV. Vi ønsker virkemidler til næringsutvikling, det foreslår SV. Vi kutter ikke i de regionalpolitiske virkemidlene – som regjeringen sjøl sier gir 5,6 pst. mer verdiskaping og 6,1 pst. større vekst i antall ansatte enn i sammenlignbare bedrifter. Dette er det som kan skape utvikling i regionene, det er den rollen regionene skal ha – og de har blitt møtt med kutt fra regjeringen.

Vi i SV foreslår mer penger til innovasjon, forskning og kompetansebygging. Det er de viktigste virkemidlene en region kan ha. Dessuten foreslår vi flere midler til desentralisert høyere utdanning, og at fylkeskommunene og universiteter og høyskoler må få slike virkemidler. Det møter behovet for kompetanse i hele landet, slik at den kan utvikles i tråd med de regionale forutsetningene som er, og i tråd med det regionale arbeidsmarkedet og behovene i det. Regjeringen svarer ikke på noen av disse punktene, som jo er den regionalpolitiske rollen som regionene bør få.

SV mener at de oppgavene som fylkeskommunene skal få, må være fullfinansiert av staten. Det er en av grunnene til at vi er skeptisk til at det skal legges inn i rammen. Det har vært diskusjoner også her i dag om f.eks. midlene til bredbånd. Det er veldig ulike behov for det i fylkene. Regjeringen har også endret inntektssystemet for fylkene, som gjør at distriktsfylkene har tapt voldsomt. Legger man dette inn til utbygging i regionene, vil mye av pengene havne i Oslo. Det har ingen mening at slike midler skal inn i rammen, med de fordelingsmekanismene som ligger der. Så det er grunn til å være skeptisk til mye av det som blir framlagt av regjeringen.

En av de tingene som er helt nødvendig å ha og å styrke kraftig, er de regionale forskningsfondene. Det er ulike forhold rundt omkring i landet som trenger en forskningsinnsats. Vi har markert ganske sterkt i merknadene våre at det er viktig at vi styrker dette. Man må altså ikke svekke de nasjonale forskningsmiljøene for å få dette til.

SV har også fremmet forslag om en av de tingene som fylkeskommunene virkelig burde ha råderett over sjøl, det samme som kommunene burde ha. Det gjelder skolestruktur – de er jo skoleeiere. Men det er slik at de verken kan si nei eller kan sette foten ned for etablering av private skoler eller når de skal redusere antall skoleplasser. For å tilpasse det til f.eks. elevgrunnlaget har de ikke mulighet til å gjøre det i private skoler, de må ta det bare i de offentlige. Det burde være en helt soleklar rett for skoleeierne å bestemme skolestruktur sjøl.

Kollektivtrafikken er en av de oppgavene fylkene har. Jeg ser til min store forskrekkelse at regjeringen nå endrer konsesjonsbestemmelsene, slik at det er frislipp for alle ruter på over 50 km. Det vil sparke bein under inntektsgrunnlaget for noen av de kollektivrutene som fylkene har, da private kan gå inn og ta det ut, mens fylkeskommunene må drifte de rutene som kanskje ikke går med overskudd. Dette er en av de måtene der man hele tida undergraver fylkeskommunenes muligheter til å se dette i en helhet, som alle prater så pent om.

Jeg vil ta opp de forslagene i innstillingen som SV står bak.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

André N. Skjelstad (V) [17:04:10]: I motsetning til mange av de foregående talerne er jeg veldig godt fornøyd i dag. Vi har brukt litt tid på nettopp å få til en storstilt desentralisering. Mange av våre ungdommer ønsker for så vidt å komme hjem etter endt studium. Jeg tror det er et sterkt ønske om det, nettopp for å kunne være med og bidra i sitt lokalsamfunn.

Mange er heldige og finner relevant arbeid, men svært mange gjør det ikke. Da blir det ofte slik at en kommer hjem til jul, men en kommer altså ikke hjem for godt. Det er ikke bare det at folk ikke ønsker å bo i distriktene, i mindre byer og i bygder – der lever mange det gode liv og brenner for sitt lokalsamfunn. Det er mange unge som flytter ut for å studere, og det står nødvendigvis ikke en jobb og venter. Mange ville nettopp ha bidratt som samfunnsutviklere i sitt hjemfylke eller i sin hjemkommune, men det arbeidet finnes ikke.

Jeg har stor forståelse for at nyutdannede fortsatt vil hente inspirasjon fra sine nye fagfelt, og få påfyll i nytt arbeid. Nå legger vi i større grad til rette for at en ikke nødvendigvis trenger å bo i en storby. Med elleve regioner, flere folk og – ikke minst – oppgaver tror jeg at trenden kan være en annen. Jeg ser ikke at en nødvendigvis trenger å bo med utsikt over Oslo for å kunne tiltrekke seg det som er drømmejobben. Teknologi legger til rette for at en kan bo nær sagt hvor som helst. Da må vi også legge til rette for utbygging av bredbånd, satse på lokale gründere og lokalt næringsliv og skape grobunn for flere arbeidsplasser i distriktene.

Det gleder meg at Troms og Finnmark har funnet sammen. Jeg tror det vil kunne gjøre at vi får en bredere kompetansebygging innenfor nordområdepolitikken. Ikke minst gleder vi oss over at vi får etablert et sekretariat for Regionalt nordområdeforum, som skjer i Vadsø, i tillegg til andre oppgaver som nå legges på regionnivå.

Der andre snakker om lange avstander, velger jeg heller å se på hva dette gir av muligheter. Vi er i en digital tidsalder. Jeg vil påstå at det vil ha stadig mindre betyd-

ning hvor i regionen en bor når det gjelder det fylkeskommunale arbeidet. Det er jo ikke slik at en kjører til den ytterste delen av hvert et fylke per i dag heller – det er det definitivt ikke. Jeg tror at en i større grad må fokusere på mulighetene og – ikke minst – på de oppgavene som vi nå snakker om.

Da Hagen-utvalget la fram sine forslag til oppgaver tidligere i år, fikk mange se disse mulighetene. Å slå sammen fylker var en nødvendighet, men med Hagen-utvalget fikk vi også se det store potensialet. En så hvordan det var mulig å spre oppgaver og å få på plass kompetanse og fagmiljøer, noe som før var umulig.

Noen anklager imidlertid den framforhandlede avtalen med Kristelig Folkeparti for å være for svak, for liten, for vag og for at den ikke betyr nok arbeidsplasser. Motstanderne hogger til – det kunne være at de gamle fylkene kunne klart å slå seg sammen. Latteren sitter løst – lell om noen av dem i dag hevder at de var på tilbudsiden tidligere.

Jeg var ordfører for oppgavemeldingen i 2015, da vi la fram dette. Det ble invitert bredt, men jeg oppdaget ikke at Sivertsens parti eller Nordlunds parti tok den hansken og ville gå videre. Motstanderne ville ikke ha dette, en ønsket det ikke. Hele retorikken – som vi også hører i dag – handler om at det er to partier som ikke ønsker å stå for dette. Men de to partiene står ved siden av avtalen, og da er jeg ikke noe bekymret for at vi lager noe som faktisk er bedre, som skaper det mulighetsrommet. Det er litt som Woodrow Wilsons påstand: Hvis du vil skaffe deg fiender, prøv å endre noe. Jeg kan jo si at det ikke har vært noen voldsom applaus, men jeg tror at dette har vært helt nødvendig for at vi i det hele tatt har vilje til å desentralisere oppgaver – annet enn bare tom retorikk som føres fra spesielt til partier i denne salen.

Jeg tror at dette var en nødvendighet. Hvis vi ønsker å bygge opp kompetanse også i distriktsfylkene, har vi gjort det rette i dag.

Statsråd Monica Mæland [17:09:09]: Regjeringen mener at samfunnet best bygges opp nedenfra. Det betyr at tjenester skal besluttes og gis så nær innbyggerne som mulig. Derfor ønsker vi å flytte oppgaver nærmere folk. Regjeringens forslag til oppgaveoverføring forutsetter større og færre fylkeskommuner for å ha nødvendig kapasitet og kompetanse.

Regionreformen innebærer den største struktur- og ansvarsendringen for fylkeskommunene siden de ble opprettet. Det gir nye muligheter og en ny giv for fylkeskommunene. Jeg er glad for at også Troms og Finnmark nå har startet det viktige arbeidet med å bygge en ny fylkeskommune.

Jeg la 19. oktober fram stortingsmeldingen Oppgaver til nye regioner. Her presenterer regjeringen sin

vurdering av hvilke oppgaver som bør overføres til fylkeskommunene. Så er det slik at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har kommet til enighet om oppgaveoverføring og regionreform, og innholdet i denne enigheten ligger således til grunn for stortingsmeldingen.

Regionreformen skal styrke fylkeskommunen som samfunnsutvikler. Det handler både om å styrke fagmiljøene i fylkeskommunen og om flere virkemidler for å kunne utvikle fylket i ønsket retning.

La meg nevne noen eksempler:

Næring: Fylkeskommunene skal styrkes som næringspolitisk aktør ved at de får oppdragsgiveransvaret for virkemidler hos Innovasjon Norge og SIVA.

Landbruk: Fylkeskommunene får ansvar for å utarbeide regionalt næringsprogram, som Fylkesmannen gjør i dag.

Samferdsel: Sams vegadministrasjon, utvidet TT-ordning og tilskuddsordning for bredbånd skal overføres.

Kompetanse: Fylkeskommunene skal få en sterkere kompetansepolitisk rolle gjennom å kartlegge regionale kompetansebehov, formidle disse behovene til utdanningsinstitusjonene og legge til rette for etterspurte opplærings- og utdanningstiltak.

Integrering: Fylkeskommunene skal få et større ansvar på integreringsområdet ved å kvalifisere innvandrere, slik at kompetansen møter regionale arbeidsmarkedsbehov.

I kulturmeldingen foreslås det å flytte oppgaver fra staten til fylkeskommunene. Det foreslås at dagens tilskuddsmidler til tiltak og arrangement som har en sterk lokal og regional forankring, og som ikke har en etablert posisjon på nasjonalt nivå, skal overføres til fylkeskommunene.

Fylkeskommunene skal få et større ansvar for folkehelsearbeidet, fordi det overføres tilskudd fra Helsedirektoratet og Fylkesmannen.

Vi styrker også de nordligste fylkeskommunene med oppgaver innen nordområdepolitikken.

Alt er ikke klart til overføring ennå. Noen av oppgavene skal derfor utredes videre. Det gjør vi for å få best mulig beslutningsgrunnlag. Men intensjonen er veldig tydelig: Regjeringen og stortingsflertallet vil overføre ytterligere oppgaver til fylkeskommunene.

Det skal gjennomføres en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet.

Kunnskapsdepartementet vil legge fram en stortingsmelding om tidlig innsats og inkluderende fellesskap.

Det skal også utredes om fylkeskommunene skal få et større ansvar for opplæringen for unge i alderen fra 16 til 24 år, slik at alle elever får en mer reell mulighet til å gjennomføre videregående opplæring.

Vi skal også se på hvordan fylkene kan få ansvaret for bosetting internt i regionene og annen regional samordning av integreringspolitikken, og vi skal utrede om en overføring av barnevernsoppgavene fra Bufetat vil gi et styrket tilbud til barn og familier som har behov for det.

Noen prinsipper ligger til grunn: De norske fylkeskommunene er generalistkommuner. Det betyr at alle fylkeskommuner, uavhengig av innbyggertall, bosettingsstruktur eller andre forhold, skal imøtekomme de samme kravene til tjenester, planleggings- og utviklingsoppgaver og ivaretagelse av demokratiske funksjoner.

Med regionreformen flytter vi makt og myndighet fra staten til fylkeskommunene. Større ansvar på flere områder kan bidra til å revitalisere fylkesdemokratiet. Vi flytter ikke oppgaver fordi vi må. Vi flytter oppgaver til regionene fordi vi mener det vil skape bedre tjenester og en bedre samfunnsutvikling i regionene – til beste for innbyggere, samfunns- og næringsliv.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [17:13:35]: Jeg deler statsrådets intensjon om å flytte flere oppgaver, makt, myndighet og virkemidler til fylkene fordi jeg tror det vil gi bedre løsninger. Så har vi forskjellig inngang til hvor tydelig vi vil ha det besluttet i dag.

Det har vært en ganske lang prosess, og mitt spørsmål til statsråden er: I ettertid, er det noe statsråden ville ha gjort annerledes i denne prosessen, hvis hun skulle ha lagt opp til en ny runde med sammenslåinger av og oppgaveoverføringer til fylkeskommunene?

Statsråd Monica Mæland [17:14:18]: Jeg er blant dem som alltid tror at ting kan gjøres bedre og annerledes, og at man alltid lærer av de erfaringene man henter seg. Det tror jeg helt sikkert denne prosessen også vil vise. Men det er ikke sånn at denne reformen er gjennomført, ferdig og klar for evaluering. Vi står midt oppe i arbeidet. Det er hardt arbeid, og det er krevende arbeid for mange. Det har vært krevende for denne sal, det har vært krevende for regjeringen, men først og fremst har det vært krevende for dem som står der ute, de som er ansatt i fylkeskommunene, de som er politikere i fylkeskommunene, og som nå jobber med dette.

Men jeg har lyst til å si at jeg står her med en liste – jeg tror jeg har listet opp åtte forsøk fra 1992 på å gjennomføre en regionreform. Det har aldri lyktes. Nå er vi i ferd med å lykkes. Jeg tror dette blir bra. Så kunne vi helt sikkert gjort noe bedre.

Eirik Sivertsen (A) [17:15:07]: Jeg takker for svaret. Så får jeg imøtelse de vurderingene statsråden gjør, når hun har fått alle de prosessene som skal gjennomføres,

på bordet. Det var nå i hvert fall en vilje til å vurdere om man kunne lære noe av denne prosessen.

En annen problemstilling som nå ble løftet opp, og som jeg også har nevnt i mitt innlegg, er knyttet til nordområdemidlene. Denne regjeringen er – og ikke minst var den forrige regjeringen – opptatt av at nordområdene er et strategisk viktig område for nasjonen. Hensikten med å overføre om lag halvparten av Arktis 2030-midlene må jo være at vi skal bygge opp under den nasjonale politikken i en internasjonal kontekst. Jeg har vært opptatt av at Nord-Norge består av mer enn én fylkeskommune, eventuelt to, litt avhengig av hvilket tidspunkt vi betrakter det på. På hvilken måte mener statsråden at disse midlene må rammes inn – hva skal de brukes til, hvordan skal de tildeles for å bygge opp under de nasjonale interessene?

Statsråd Monica Mæland [17:16:11]: For det første har jeg sagt noen ganger – og det må jeg bare gjenta – at det er sånn at sektorprinsippet består. Vi samordner i Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men det er det enkelte fagdepartement som nå følger opp det arbeidet som skal gjøres. Når det gjelder Arktis 2030, er det Utenriksdepartementet som skal jobbe med dette.

Så hørte sikkert representanten at jeg snakket om de fylkeskommunene, altså Nordland, Troms og Finnmark, som nå blir to, og som begge skal bidra til å bygge opp denne kompetansen. Jeg må være veldig ærlig og si at jeg oppfatter at det var et veldig godt initiativ som kom i forhandlingene mellom Troms og Finnmark på Gardermoen, da de fikk hjelp av en meklingsperson for å mekle seg fram til en avtale tidligere, i vinter. Den avtalen ble jo ikke gjennomført, men det var der man først så muligheten for å bygge opp en spesialkompetanse på nordområdepolitikk i større grad enn det man har gjort tidligere, fordi man fikk større kapasitet. Det har vi videreført i dette forslaget.

Heidi Greni (Sp) [17:17:24]: Senterpartiet har vært den største pådriveren i hele prosessen med å få flest mulig oppgaver ut til fylkene, og vi legger også i dag inn betydelig flere oppgaver enn det flertallet vil overføre. Samtidig blir vi stadig mer bekymret, for etter budsjettvedtaket på fredag ser vi at det er kraftige kutt i rammeoverføringene til fylkeskommunen, kutt i bredbånd, kraftige kutt i regionale forskningsfond og regionale utviklingsmidler osv. Samtidig påpeker regjeringen at fylkenes rolle som regional utviklingsaktør skal styrkes.

Samtlige fylkeskommuner påpekte i høringen at de gjerne vil ha en større rolle når det gjelder jobben med samfunnsutvikling og en styrket rolle som regional utviklingsaktør, men at dette oppdraget var umulig å løse på en tilfredsstillende måte uten at de fikk finansi-

ering. Og med det som det nå var lagt opp til, hadde de ikke mulighet til å gjennomføre den rollen på en tilfredsstillende måte. Hvordan tenker statsråden at dette skal foregå når verktøykassa nå snart er tom?

Statsråd Monica Mæland [17:18:33]: Jeg er helt uenig i premisset som spøreren legger til grunn for spørsmålet. Det er jo ikke slik at verktøykassen på noen måte er tom. Det er fylkeskommunene som er vinnere i budsjettet neste år. Man får dramatisk nedgang i andelen 16–19-åringene. Da er spillereglene sånn at når demografien går ned, trekkes penger ut, og når demografien går opp, får man penger tilført.

Vi trekker ikke disse midlene ut, vi henfører dem til fylkesveier, der den rød-grønne regjeringen ga oss en veldig dyr gave i form av riksveinettet, med et stort etterlep. Vi har fylt på med penger for å kunne utbedre dette i flere omganger, også neste år, og man får beholde en solid ramme for nettopp å kunne gjøre sine egne prioriteringer basert på hva som er ens egne utfordringer i de ulike fylkeskommunene.

Heidi Greni (Sp) [17:19:27]: Jeg tør minne om at Senterpartiets alternative budsjett vel inneholder 1,5 mrd. mer til fylkeskommunen enn det regjeringen legger fram, og siden det rød-grønne budsjettframlegget for 2014 er de regionale utviklingsmidlene mer enn halvert. Samtidig sier regjeringen selv at nettopp disse midlene viser veldig god effekt, og at de bedriftene som har fått av disse midlene, viser en mye bedre utvikling enn dem som ikke har fått det.

Men nå til noe helt annet. Det er fortsatt masse i denne innstillingen som skal utredes og vurderes, osv., og vi vet at 2021 kommer veldig fort. Fylkene er akkurat like usikre på hva de skal holde på med etter 2021, som de var før denne behandlingen på veldig mange områder. Når kan vi forvente en endelig avklaring på alle de oppgavene som skal vurderes og utredes? Kan vi forvente at det er avklart før 2021?

Statsråd Monica Mæland [17:20:31]: Først til det økonomiske. Jeg snakket om rammen. Fylkesrammen er solid fordi demografien går ned. Jeg snakket ikke om regionale utviklingsmidler. Jeg har nå hørt gjentatte ganger i Stortinget hvor veldig stor treffsikkerhet de har, men da glemmer man å fortelle at det gjelder en veldig liten andel av dem, nemlig det som går til innovasjonsrettede virkemidler i Innovasjon Norge. Men der er historien slik at vi gjennom disse årene har fylt kraftig opp andre deler av Innovasjon Norges virkemidler som har større treffsikkerhet. Og så har vi hvert år pluss på rammen til fylkesveier fordi vi opplever at det er mye viktigere enn bruken av de regionale utviklingsmidlene for øvrig.

Så er det i meldingen tydelig redegjort for ulike prosesser som går i ulike departementer. For noe trenger vi bare å flytte en post på budsjettet, noe trenger lovendring, og noe må gjennomgås skikkelig med partene – det er ansatte involvert her, så det skal gjøres på en skikkelig måte. Så det er ulike tidsløp basert på ulike oppgaver.

Karin Andersen (SV) [17:21:43]: Når statsråden nå sier at de regner med å lykkes med denne reformen, regner jeg med at Høyre legger bort ideen om at fylkeskommunen bør legges ned. Hvis ikke er vel dette arbeidet ganske forgyves.

Jeg har lyst til å spørre statsråden om et punkt som har vært svært viktig for SV, og det er å få styrket den desentraliserte høyere utdanningen i hele landet. Det har i dag høyskolene og universitetene noen midler til, og en del fylkeskommuner og kommuner har brukt av egne midler for å etablere slike ressursentre. Jeg har sjøl vært med på å dra i gang ett, i 1989, som fremdeles lever i beste velgående og fungerer veldig godt.

Er statsråden enig i at det å få på plass muligheten til å heve kompetansen også på høyere utdanningsnivå lokalt er et kjempeviktig virkemiddel både for regional utvikling og for næringsutvikling i Distrikts-Norge?

Statsråd Monica Mæland [17:22:48]: Dette punktet er ikke behandlet i Hagen-utvalget. Det er UH-sektoren som har ansvaret for forskning og høyere utdanning, også den desentraliserte, og de har en rekke desentraliserte løsninger. Jeg så forslaget fra SV, og vi har ikke funnet noen egne øremerkede tilskudd som kan desentraliseres. Dette håndteres av UH-sektoren. De foretar sine vurderinger basert på det faglige og etterspørselen i markedet blant studenter.

Så er jeg kjent med at man noen steder har laget disse sentrene. De er laget av kommuner og en del klynger og er gode bidrag som man selv har valgt å prioritere. Men det er ikke sånn at vi her har noen tilskudd å flytte over, som denne meldingen handler om.

Karin Andersen (SV) [17:23:42]: Det må jo være en stor misforståelse, for høyskolesektoren har tilskudd til dette. Det er også mulig å etablere slike tilskudd hvis man mener at det er viktig. Jeg savner virkelig at statsråden kan se at det kan være et nytt, godt virkemiddel.

Men så til det andre, til kompetansen på noen av de områdene som foreslås flyttet, nemlig på klima, miljø og naturvern. Der viser vi til forskningsprosjektet EVAPLAN, der det kommer tydelig fram at klima-, natur- og miljøhensyn svært ofte taper i planprosessene. Det er ganske alvorlig. Det er alvorlig når det skjer i kommunene, det er alvorlig når det skjer i fylkeskommunene.

Hva er grunnen til at regjeringen ikke mener at vi må sikre at det er kompetanse på disse viktige områdene i kommunesektoren, slik SV har foreslått, f.eks. innen biologisk mangfold og oppfølging på klima. Når man nå skal ta enda mer vekk fra fylkesmannen og legge det over til fylkeskommunene, må de ha kompetanse.

Statsråd Monica Mæland [17:24:50]: Den desentraliserte utdanningen er det UH-sektoren som har ansvar for. Det sa jeg i mitt innlegg. Det mener jeg UH-sektoren er best kvalifisert til. Dette har ikke vært en melding om å flytte den selvstendige avgjørelsen og de faglige vurderingene UH-sektoren gjør, over til fylkeskommunene. Det mener jeg fylkeskommunene ikke har kompetanse på. Men fylkeskommunene skal utvikle enda større kompetanse på å se de behovene både de som er i utdanning, har, de som er i arbeid, har, og ikke minst de som vi skal ha i arbeid, i integreringsøyemed, har – så det skal vi jobbe med.

Når det gjelder plansiden av spørsmålet, er det slik at vi ikke har ønsket å lage overkommuner. Vi ønsker ikke at fylkespolitikere skal styre over kommunepolitikere. Kommunepolitikere foretar sine arealvurderinger. Skal noen overstyre dem, skal staten, altså departementet, gjøre det.

Presidenten: Replikkkordskiftet er omme.

Stein Erik Lauvås (A) [17:26:09]: Ny inndeling av landet, nye store oppgaver for nye fylker og demokrati-reformen vi ikke hadde sett maken til – dette var noe av det vi hørte da nye fylker skulle på plass og nye oppgaver skulle komme. Og hva endte det med? Møre og Romsdal og Rogaland fikk være i fred, stå alene, mens det var ytterst påkrevet å slå sammen Østfold, Akershus og Buskerud fordi man ville ha en sterk hovedstadsregion. Men hovedstaden Oslo skulle ikke være med! Oslo skal ligge i midten av det nye Viken og dele Viken opp i to geografiske deler. Hvor er logikken når en av hovedsakene var at man lettere skulle se bo- og arbeidsregioner under ett, og så utelater man selve navet i kollektivtrafikken og arbeidsregionen som jo Oslo er for så vel Akershus, Buskerud som Østfold?

Man sier at det var viktig med en felles bo- og arbeidsregion. Jeg har stilt spørsmålet tidligere, men jeg har ikke fått det jeg vil kalle et vettugt svar. Mener man fremdeles at Halden og Hemsedal er et naturlig felles bo- og arbeidsmarked, hvor pendlingen kan gå sømløst og avstanden er rimelig for å gjøre et ærlig dagsverk som pendler?

Problemet var, og er vel fremdeles, at regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti startet i feil ende. Man sa ikke hvilke oppgaver som skulle løses. De syntes det var enklere bare å tegne kart – et kart over de

nye fylkene, som endte opp uten det jeg vil kalle hode og hale. Et Viken med 1,2 millioner innbyggere sett opp mot f.eks. Møre og Romsdal gir ingen fornuftig balanse.

Nå er vi der. De nye fylkesgrensene er vedtatt opptil flere ganger. Vi må se på oppgavene. Men oppgavefordelingen startet heller ikke så veldig glatt for regjeringen. Det var faktisk et stortingsflertall som måtte fortelle regjeringen at oppgavemeldingen skulle komme på bordet nå i høst. Da regjeringen først kom med oppgavene, ble nok mange fylker skuffet. Da premisset ble lagt, sa regjeringen at det var det minste fylket som skulle være førende for oppgavene. Hva ble, nok en gang, igjen av logikken i at vi måtte få gigantfylket Viken, mens andre fylker med mindre innbyggertall enn Østfold alene ikke måtte sammenslås? Her bærer Kristelig Folkeparti et stort ansvar. Vi kunne bidratt til en mer fornuftig løsning. De lot det være.

Utredningen fra regjeringen har nå kommet på plass og diskuteres her i salen. Det er i og for seg bra at den har kommet, men i det store og det hele viser regjeringen til at her må det utredes og her må det vurderes. Å «utrede» og «vurdere» nye oppgaver står omtalt over 80 ganger, og det etter at regjeringen har hatt et par år på seg til å jobbe med oppgavefordelingen. Man kunne kanskje håpet på noe mer og noe mer presist enn så mange nye utredninger og vurderinger.

Arbeiderpartiet er positivt til nye oppgaver for fylkene, og derfor har vi også et eget forslag her i salen til saken i dag. Det hadde vært å håpe at det kunne blitt flertall for det. Uansett vil arbeidet med oppgaver til fordeling i fylkene fortsette, og det skal selvsagt Arbeiderpartiet delta konstruktivt i når disse utredningene og vurderingene måtte komme på plass.

Til slutt må jeg si at det er lovende at statsråden så inderlig håper at vi skal lykkes meget godt med et prosjekt som hun egentlig er helt imot.

Ove Trellevik (H) [17:30:58]: Etter mange år med debatt kunne me for eit par dagar sidan endeleg slå fast her i salen, for anten tredje eller fjerde gongen, at regionreforma faktisk er vedteken. Det er på mange måtar ein gledesdag at me endeleg kan vedta oppgaveoverføring til dei nye fylka. Det er det mange som har venta på.

Hensikta med regionreforma er å styrkja fylkeskommunen som regional samfunnsutviklar. Fleire vedtak skal fattast av folkevalde organ, nærmare den det gjeld. Dette kan vera formålstenleg innan f.eks. distriktspolitikk, landbruk, samferdsel, næringsutvikling, integrering og i andre saker der lokale og regionale forskjellar gjer at regionale politikarar har større moglegheiter til å ta betre avgjerder for regionen og innbyggjarane.

Så er det slik at ikkje alle oppgåver er klare for overføring. Meir skal greiast ut. Fleire har peika på dette i dag, men for Høgre er det viktig med god kvalitet og gode prosessar som involverer dei som involverast skal, framfor ei mengde oppgåver som skal vedtakast raskast mogleg. Like viktig som oppgaveoverføring er det å styrkja samarbeidet mellom fylkeskommunen, regional stat og andre regionale aktørar, som har oppgåver som er viktige for utviklinga i ulike delar av landet, og som også krev tilpassing til regionale forhold.

Høgre ønskjer ein heilskapleg forvaltningsstruktur som møter utfordringane i framtiden, der dei ulike delane av forvaltninga fungerer godt saman. Større fylke legg også grunnlag for nye oppgåver og ansvar på litt lengre sikt, når nye strukturar og oppgåver er implementerte på ein god måte, slik me skal vedta i dag.

Ein føresetnad for å fylla ei strategisk rolle som samfunnsutviklar og møta utfordringane i samfunnet er tett knytt til lokale og regionale strukturar. Målet er difor å gjera regional planlegging meir forpliktande. Det vil bl.a. leggja grunnlag for raskare bygging av nødvendig infrastruktur og avklaring av viktige spørsmål for kommunane, næringsliv og innbyggjarar, og det vil påverka statlege sektormyndigheiter og forplikta staten på ein betre måte i desse prosessane. Det er også viktig å få fram, som statsråden sa, at denne regionale planlegginga ikkje skal bety at dei nye regionane vert overkommunar. Kommunane skal sjølve planleggja og vedta sine kommuneplanar.

Oppgaveoverføringane me i dag vedtek, er såleis både spennande og viktige for regionane. At dei nye fylkeskommunane får tildelt større oppgåver og ansvar innan næringsutvikling, med ansvar for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram og bedriftsnettverk, gjer at næringsutviklinga kanskje vert meir målretta mot behova og fortrinna i regionane.

Innanfor f.eks. samferdsel vert støtteordninga for breiband, fiskerihamner, kjøp av flyruter, tilskot til skredsikring og gang- og sykkelveggar overført. Det er svært positivt. Men også det at fylkeskommunen skal ha ei rolle i å samordna kollektivtrafikk, er viktig for at dei reisande skal få eit attraktivt og meir heilskapleg tilbod. Samordning av ansvaret for tilrettelagd transport for funksjonshemma vil også medføra betre tilbod til brukarane. Eg meiner overføringa av fylkesdelen av sams vegadministrasjon vil kunna gje betydelege fordelar, då utgreiing, planlegging, bygging, forvaltning, drift og vedlikehald vert betydeleg nærare knytte saman sidan oppgåver og ansvar vert samla i dei nye fylka.

Elles er eg lite imponert over Senterpartiet sin iver etter å overføra nye oppgåver. Det dei føreslår, er eigentleg berre ein kopi av rapporten til Hagen-utvalet. Det er etter at dei har streva imot denne regionreforma i år etter år, så

det er underleg å høyra på dei. Til og med under høringa i Stortinget kunne me sitja igjen med eit inntrykk av at Senterpartiet støttar alle dei kritiske røystene som då var mot oppgåveoverføring. Den einaste jubelen i Senterpartiet må ha vore då dei sjølve sat i regjering og fekk overført milevis med elendig vedlikehaldne vegar frå staten til fylkeskommunane. Framleis slit me me dette.

Med ein breiare oppgåveportefølje til dei nye fylka vil me kunna gje dei større fridom til å prioritera og tilpassa tilbodet til innbyggjarane sine behov. Med nye oppgåver og færre fylkeskommunar må me som samfunn òg kunna forventast redusert byråkrati og auka effektivitet til det beste for innbyggjarane våre.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Siv Henriette Jacobsen (A) [17:36:00]: Fylkeskommunenes berettigelse og framtid har til tider vært hardt debattert i denne sal. Det er derfor veldig gledelig at en samlet komité i sine merknader slår ring om fylkeskommunen som en sterk regional samfunnsutvikler og slår fast at oppgaver som kan løses mer hensiktsmessig på et regionalt nivå, bør flyttes fra stat til kommune.

Så gjenstår det å se i hvor stor grad dette vil bli fulgt opp i praksis. Akkurat nå er det ganske mange ute i fylkene som spør seg om det er verdt å gjøre så store endringer for så lite. De fleste hevder at de oppgavene som regjeringen så langt har lagt på bordet, er noe som med letthet kunne vært håndtert av dagens fylker. Det er litt pussig at Buskerud, Akershus og Østfold, som hver for seg har en minstestørrelse på over 240 000, må slå seg sammen for å kunne overta de oppgavene som Nordland og Møre og Romsdal blir tildelt – uten å slå seg sammen.

Vi er enig i generalistkommuneprinsippet, men når absolutt alt skal være dimensjonert ut fra den minste sin evne til å løfte, får man ikke høstet gevinsten ut av fylker som f.eks. Viken. Det er som om man skulle rigge seg til med et dobbelt vogntog for å frakte en pakke tannpirker. Det er litt overdimensjonert.

Det er veldig bra at komiteen slår fast at oppgaver som er regionale i sin karakter, bør løses på regionalt nivå. Det er derfor ekstra synd at det virker som om oppgaver når det gjelder næring, kultur, kompetanse og integrering, er de som sitter lengst inne og blir skjøvet ut i tid.

Det aller viktigste grepet som nå kan gjøres, er å gi fylkene et større ansvar for den regionale kompetansepolitikken. Det betyr både å kartlegge regionale kompetansebehov samt å legge planer for hvordan dette behovet kan dekkes opp i partnerskap med bl.a. næringsliv, partene i arbeidslivet, høyere utdanning, studieforbund og kommuner. Dette har Østfold fylkeskommune alle-

rede gjort sammen med et kompetanseforum som er etablert. I tillegg må fylkeskommunene få et helhetlig ansvar for og i oppgave å bidra med videregående utdanning til alle i yrkesaktiv alder i Norge. Dette er avgjørende viktig både når det gjelder omstilling i næringslivet, ungdom som faller utenfor, og integrering.

Det er i dag rundt 500 000 nordmenn som ikke har videregående utdanning. Disse blir i stadig større grad presset ut av arbeidslivet og inn på varige ytelser. Samtidig ser vi at næringslivet mangler folk med kompetanse, og at utdanning på videregående nivå, som flere faglærte, er det det er størst mangel på.

De nye fylkene er som skapt for å gjøre noe med denne mismatchen mellom ledige jobber og ledige hender. Vi har de folkene vi har i dette landet. Det er på tide å gi dem den kompetansen arbeidslivet trenger. Dette forventer jeg at regjeringen kommer tilbake til både i forbindelse med den bebudede kompetansereformen og konkret som nye oppgaver og finansiering i kommuneproposisjonen til våren.

Det er veldig riktig og viktig at komiteen påpeker at den regionale stat i størst mulig grad må være sammenfallende med de nye fylkene, ikke slik som i dag der de statlige organer organiserer seg på kryss og tvers helt uavhengige av hverandre og av fylkeskommunene. Det er også viktig å se lokaliseringen av kontorer i en sammenheng for å sikre jevn fordeling av arbeidsplasser og kompetanse i regionen.

I den videre delegeringen av oppgaver fra stat til kommune er det viktig å fokusere på en helhetlig oppgaveløsning med minst mulig silotenkning. Det er viktig å sikre effektive tjenester mest mulig nær der folk bor, og mest mulig tilpasset de regionale behov. Men for at denne reformen til syvende og sist skal lykkes, avhenger det av to ord, og de ordene er finansiering og inkludering.

Fylkene og KS må inkluderes i det videre arbeidet, og oppgavene må være fullfinansiert. Det kan ikke være slik at overføring av oppgaver fra staten til fylkeskommunene skal være en ren nedskalering også når det gjelder finanser og oppgavens mulighet til å lykkes i fylkeskommunen.

Mari Holm Lønseth (H) [17:41:01]: I dag vedtar Stortinget den største struktur- og ansvarsendringen for fylkeskommunene siden de ble opprettet. Regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti vedtar i dag å flytte flere oppgaver nærmere folk. Det betyr også at vi får en historisk desentralisering av makt og myndighet fra staten – nærmere der folk bor.

Fylkeskommunens viktigste oppgave er å legge til rette for vekst og verdiskaping i bygder og byer. For fylkeskommunen handler det om å utdanne kompetent arbeidskraft, om å bygge regionene sammen med fyl-

kesveier og om å legge til rette for næringslivet. Det er også disse oppgavene vi sørger for at overføres til fylkeskommunene i dag. I dag vedtar vi å flytte fylkesdelen av sams veiadministrasjon, vi setter et mål om å styrke de regionale forskningsfondene, fylkeskommunenes rolle i å mobilisere og kvalifisere næringslivet til å investere mer i forskning og utvikling styrkes, og i tillegg skal fylkeskommunene få et utvidet ansvar for forsterket grunnopplæring til ungdom som mangler det, sånn at enda flere får en reell sjans til å gjennomføre videregående skole. Dette er viktige oppgaver med stor betydning som bidrar til å skape nye jobber, og som innebærer en reell overføring av makt – ikke bare overføring av søknadsordninger og tilskudd.

Vi skal flytte oppgaver fordi vi mener at fylkeskommunene kan løse dem bedre enn de løses der de er i dag. Men for å vite om oppgaven kan løses bedre i fylkeskommunene enn der de løses i dag, er man faktisk avhengig av at det utredes. Det skulle man jo også f.eks. tro at opposisjonen var enig med regjeringen og Kristelig Folkeparti i. Vi hadde tidligere i år en lengre debatt i forbindelse med vedtakelse av fylkesnavn, der Senterpartiet påsto at utredningsinstruksen var brutt fordi regjeringen hadde benyttet seg av et unntak i regelverket og ikke sendt saken ut på høring før den kom til Stortinget. Da er det ganske bemerkelsesverdig å se hvordan det samme partiet ikke ser behovet for utredning i forbindelse med overføring av oppgaver som omhandler tusenvis av ansatte og tusenvis av brukere av de samme tjenestene. At Senterpartiet mener at det ikke trengs like mye utredning som regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti legger opp til, ser man klart og tydelig i innstillingen, men man ser det også på hvordan partiet uttalte seg til Bergens Tidende i går. Der kunne man lese:

«En kunne overført betydelige oppgaver, og virkelig bygget opp under fylkeskommunen som regional samfunnsutvikler. Men det er så mye som skal utredes, vurderes og tenkes på, sukker Willfred Nordlund.»

I motsetning til opposisjonen er jeg glad for at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti er opptatt av å utrede dette på en ordentlig måte, der man også tar hensyn til de ansatte.

Jeg hører også flere av representantene i salen kritisere regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti – når man faktisk har fått til en regionreform og har tatt for seg strukturen før man gjorde noe med oppgavene. For det første er det ganske fascinerende å se hvilken selvtilit opposisjonen har med hensyn til at oppgavene skulle ha kommet først – når historien viser oss at deres forsøk på å få til en regionreform strandet. For det andre er det faktisk viktig at man vet hvilke forutsetninger fylkeskommunene har for å ta imot oppgaver, før man gir opp-

gavene til dem. Der er derfor det er viktig at man først ser hvilken struktur man har. Dessuten skulle jeg gjerne ønsket at opposisjonen hadde lyttet mer til egne folkevalgte i fylkene når de tok stilling til om oppgavene eller strukturen skulle komme først.

Fylkesordfører i Trøndelag, Tore O. Sandvik, en mann jeg for øvrig sjelden er enig med, sa følgende til Kommunal Rapport den 23. november 2017:

«Det var helt nødvendig å gjøre noe med regionstrukturen for at regionene skulle bli i stand til å påta seg flere oppgaver. Å fortsette med 19 fylkeskommuner ville aldri gitt flere oppgaver, men ført til utarming.»

Jeg er glad for at vi i dag vedtar den største overføringen av oppgaver nærmere folk noen sinne. Dette har vært et ønske gjennom vekslende regjeringer. Nå får vi endelig vedtakene på plass, og fylkeskommunene kan gå i gang med å skape en bedre framtid for sine innbyggere.

Martin Kolberg (A) [17:46:19]: Jeg begynner med å vise til det innlegget som representanten Sivertsen hadde her i starten av debatten, og slutter meg til alle hovedsynspunkter som han redegjorde for i sitt innlegg.

Som veldig mange har vært inne på, har strukturen vært behandlet tidligere, men det er helt nødvendig, selvfølgelig, å diskutere struktur sammen med oppgaver, slik som denne diskusjonen går. Når vi har hatt tre runder med strukturbehandling, er det bare et uttrykk for hvor stor tvil det er i det norske storting om denne reformens strukturelle organisering.

Saksordfører Bransdal, statsråden og Skjelstad sier at dette er en demokratireform. Om det vil jeg si: Det kunne det blitt, men det blir det ikke. Det kunne blitt det hvis man faktisk ikke hadde ironisert om at man kunne gått inn i en bred prosess og diskutert oppgavene først, og man hadde fått en bred diskusjon i hele det norske politiske miljøet om strukturen. Da kunne det blitt en bred demokratireform. Det kunne blitt en styrking av det norske folkestyret. Men det er ikke det som har skjedd.

Oppgavene kommer etterpå, og strukturen blir ikke forsvart. Jeg kommer – og nå snakker jeg gjennom presidenten til Bransdal – fra Viken. Jeg har ikke hørt én representant fra regjeringspartiene som aktivt går opp og forklarer hva det er som er bra med en region som skal dekke 1,2 millioner mennesker. Jeg vet at regjeringspartiene i området er mot, men de vil ikke si det. Men det skal igjennom.

Hvis det hadde vært slik at vi skulle vedtatt oppgaver som trenger så store regioner som Viken, hvorfor aksepterer da Stortinget Møre og Romsdal og Rogaland? Er man med andre ord ikke i stand til å håndtere de opp-

gavene som nå skal vedtas, ettersom man mener at man må ha større regioner, men lar noen fylker stå igjen? Selv om dette er vedtatt tidligere, mener jeg at noen som har ansvaret for dette, må gå opp og forklare det, for det er uforklart gjennom alle de prosessene vi har hatt. Det er uforklart, og det er veldig nødvendig å diskutere det. Så får vi informasjon om at man i valglovkommissjonen diskuterer at man må dele Viken i to ved stortingsvalg. Det viser hvor store problemer vi egentlig strukturelt står overfor i forbindelse med denne behandlingen som vi har her i dag.

Så er det selvfølgelig det med avstand til velgerne. Den blir kortere, sier de. Ja, mon det. Det vi opplever nå, er at man i alle regioner bygger opp store byråkratier. Antallet folkevalgte blir betydelig redusert. Mange gode partifeller i alle partier går ut av rekken og mister sin politiske plattform. Folkestyret blir svekket, det blir ikke styrket. Det er det som egentlig foregår. At man så kan påberope seg dette og si at det er en demokratireform som kommer nærmere befolkningen, forstår ikke jeg. Jeg har tross alt vært med noen år i denne politiske prosessen, og jeg forstår ikke det. Det kunne blitt det, men det blir det ikke med denne oppgaven vi nå har.

Så er det dette spørsmålet jeg for så vidt har vært inne på, men som jeg gjerne vil at både Bransdal, som saksordfører, og statsråden svarer på: Hvilke oppgaver er det nå som skal bli overført, som er så store at vi trenger så store regioner som Viken? Hvilke oppgaver er det, og hvordan mener Bransdal at dette skal kunne videreføres når enkelte fylker som er sånn som de er i dag, skal kunne greie å håndtere de samme oppgavene, når hun har den prinsipielle argumentasjonen som hun har? Det er spørsmål som Stortinget bør få svar på før denne diskusjonen er slutt.

Til sist: Det var representanten Kjønås Kjos som sa at vi bare vil ha større stat. Om det er å si: Hva gjør vi med direktoratene? Skal de bygges ned, eller skal de ikke bygges ned?

Olemic Thommessen (H) [17:51:54]: Et viktig hensyn i arbeidet med oppgavefordelingen mellom forvaltningsnivåene må være å samle beslektede oppgaver på samme nivå. Dette har også vært førende for departementets vurderinger av hva som skal være fylkeskommunens oppgaver på integreringsområdet. Et svært viktig mål i integreringspolitikken er å få innvandrere i arbeid. Sammenhengene med fylkeskommunenes ansvar innenfor videregående opplæring og næringsliv er da iøynefallende. Ikke minst er det viktig å se nærmere på hvordan fag- og yrkesopplæringen kan tilrettelegges for våre nye borgere.

Vi har dessverre altfor mange eksempler på at den kunnskapen den enkelte flyktning har med seg fra sitt

tidligere liv, ikke blir ivaretatt og brukt når vedkommende kommer til Norge, og vi har stort behov for fagarbeidere innenfor flere håndverk og fagområder. Etter å ha tatt utgangspunkt i flyktningenes yrkesmessige kompetanse er det å finne gode, individuelt tilpassede veier frem til de jobbene som faktisk eksisterer, avgjørende. Her har fylkeskommunene et godt utgangspunkt for å kunne gjøre lokale tilpasninger og kartlegge det regionale behovet for arbeidskraft.

I dette arbeidet blir det viktig å få til et tett samarbeid med kommunene og deres arbeid med introduksjonsprogrammet. Et sentralt grep i regjeringens integreringsstrategi er å få til gode, individuelt tilpassede løsninger. Det betyr eksempelvis samordning mellom norskopplæring, yrkesopplæring og – om mulig – det å faktisk stå i jobb.

Fleksibilitet til å planlegge parallelle løp har flere steder vist seg å gi gode resultater. Å være i jobb gir trykksfølelse og selvrespekt, det gir motivasjon, og det gir et godt utgangspunkt for både språk- og yrkesopplæringen. Parallelle løp senker trolig også terskelen for å få jobb i privat sektor. Sysselsettingen i Norge er høy, og behovet for arbeidskraft er stort mange steder. Men skal dette få effekt for den gruppen av nye nordmenn vi snakker om, må vi gjennom utdanning og bosetting bidra til at kompetansen treffer behovet bedre enn tilfellet er i dag.

I lys av dette er det interessant at regjeringen vil se nærmere på mulighetene for å gi de nye fylkene et mer helhetlig ansvar for opplæringen for ungdom i alderen 16–24 år. Ikke minst vil man i disse sammenhengene kunne treffe innvandrere med kort botid – en gruppe som ellers har lett for å komme langt bak i jobbkøen. I denne sammenheng er det også interessant å se hvordan fylkene kan spille en sterkere rolle i arbeidet med bosettingen internt i regionene. Det er her all grunn til å se på hvilke oppgaver som kan overføres fra IMDi, samtidig som det er nødvendig å ivareta IMDi's nasjonale oppgaver med tanke på den nasjonale samordningen.

Generelt sett handler integreringspolitikken om å gjøre godt tilpassede grep der de individuelle behovene kan møtes på en best mulig måte. Dette handler mye om smidighet og lokal kunnskap. Her har fylkeskommunene et godt utgangspunkt sammen med kommunene. Det er derfor interessant når regjeringen bebuder en gjennomgang av dette.

Et eksempel er spørsmålet om flytting av ordningen med minoritetsrådgivere til fylkeskommunen. Sammenhengen med videregående skole er her iøynefallende. Mange av problemene knytter seg nettopp til sosial kontroll som dukker opp i den alderen man er elev på videregående. Det samme gjelder Jobbsjansen del B, som er rettet mot ungdom som har rett til videregående

opplæring, men som ikke har de nødvendige faglige eller språklige kunnskapene som skal til, likeså når det gjelder mentor- og traineeordningene.

Gjennom integreringsstrategien signaliserer regjeringen en politikk der skreddersøm og lokal tilpasning er gode stikkord. Dette er et politisk område der vi kommer til å gjøre store endringer, og det at fylkeskommunen gis en rolle i dette arbeidet, gir også oss en anledning til å legge kortene på nytt.

Et helt annet tema: Jeg har lyttet til særlig Arbeiderpartiets, men også Senterpartiets, innlegg her i salen. Jeg tenker: Er det ikke snart på tide å legge bak seg sutringen over inndelingen av de nye fylkene? Og er det ikke snart på tide å komme over til å snakke om hva innholdet skulle være? Jeg skjønner at man ergrer seg over at vi får til det de selv ikke fikk til, men nå er det ganske viktig å klare å konkretisere noe på dette området vi diskuterer i dag.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [17:57:13]: Jeg må bare påpeke overfor siste taler at det å vektlegge at lokaldemokratiet skal bli hørt, må jo være helt grunnleggende når lokaldemokratiet nå blir satt til å forvalte nye oppgaver. Her er det en sammenheng.

Senterpartiet mener at regionalt nivå ofte er mer effektivt enn statlig byråkrati og bedre kan ivareta nettopp folkestyret. Styring og ansvar må nærmere dem som blir involvert og berørt. To forutsetninger for suksess er for det første at oppgavene må ha konkret innhold og ansvar, der fylkene har tillit til å løse oppgavene ut fra sine forutsetninger, og for det andre at oppgavene må bli fullfinansiert, og fylkene må få handlingsrommet økt i forlengelsen av økt ansvar.

Så konkret til oppgavemeldingen. Den ble jeg skuffet av. Det hele framsto lite ambisiøst. Regjeringen har fortsatt flere utredninger og prosjekter på gang der fylkenes rolle ennå ikke er avklart. Meldingen baserer seg på rapporten fra Hagen-utvalget, som har uttalt at deres utredninger ikke går i dybden på de ulike oppgavene de har foreslått overført. Nå skal vi orientere oss i kaoset – alt fra ekspertutvalg håndplukket av regjeringen, pågående utredninger og arbeid med stortingsmeldinger, tiltak gjort uten utredning og forankring, til omfattende reformer som går på kryss og tvers av sektorer. Da er det godt å vite at vi får denne debatten og behandlingen, der alle felt blir sett i sammenheng. Det som derimot er kritikkverdig, er hastverket og innsnevringen av komitébehandling og debatten i dag. En skulle nesten tro regjeringspartiene ikke ønsket debatt.

Innen kompetanse, utdanning og forskning åpnes det nå for utvidet ansvar for regional kompetansepoli-

tikk. I den bredt ønskede kompetansereformen skal fylkenes rolle være tydelig. Karriereveiledning, næringsutvikling og næringsrettet forskning henger sammen. Folket er vår største ressurs, og nå samles de ulike tiltakene i fylkene. I tillegg vil en helhetlig gjennomgang av det næringsrettede virkemiddelapparatet kunne bidra til at flere oppgaver kan bli flyttet til fylkeskommunene og styrke deres rolle som næringspolitisk aktør. Rundt 90 pst. av våre bedrifter har under ti ansatte, og da er fylkenes oppfølging av små og mellomstore bedrifter avgjørende.

Mer kritikkverdig er undervurderingen av studieforbund i en kompetansereform, distriktsutvikling – med deres samfunnsoppdrag. Det blir utredet en endring av tilskudd til studieforbund, og der forutsetter vi at voksenopplæringen blir lagt til grunn.

Ellers vil jeg poengtere Senterpartiets forslag nr. 8, om utredning av konsekvenser for overføring av oppgaver som ligger til Statped i dag. Her er det enormt viktig at organiseringen legger barna og oppgavene til grunn.

André N. Skjelstad (V) [18:00:40]: Venstre vil bestandig mer, og ikke minst ønsker vi flere oppgaver ute i distriktene. Nettopp gjennom dette gir vi muligheter og mer innflytelse også til innbyggerne ute i distriktene. Da vi tok opp saken i 2014, mente de fleste at dette var umulig. Da er det for så vidt artig for undertegnede, som i 2014 var medforslagsstiller til denne saken, at vi har gjort det umulige i dag.

Det er ikke til å komme fra at dette også vil skape ganske mange muligheter. Fram til nå har man stort sett fra opposisjonen sett på utfordringene, eller for å bruke deres ord: problemene. Diagnosenetknning er ganske enkelt – uten å se på det som er mulighetsrommet her. Jeg mener reiseliv er en av de store mulighetene. Gjennom de effektene som ligger her, og med et sterkt Innovasjon Norge som også vil være med og bidra, og der mange fylker eier en del av de landsdekkende delsekskapene innen reiselivsvirksomhet per i dag, vil dette gi store muligheter, for fylkeskommunene eier mange av dem. Stort sett er de hel- eller deleid av fylkeskommunen. Dette vil gi muligheter som ikke har vært der tidligere.

Jeg har blitt litt forundret i løpet av debatten. Arbeiderpartiet har stort sett hatt håndbrekket på, men plutselig i dag virker det som om de er veldig for, men slik var det ikke da vi startet prosessen. Det er blitt ganske mye av det, også i den debatten vi har om grensesetting, om regional utvikling, og der er jeg helt enig i det som statsråden sier. Det er helt nødvendig å fylle på den gaven den rød-grønne regjeringen ga i 2008, da de overførte de gamle riksveiene, slik at de ble nye fylkesveier, som var underfinansierte så det gjorde monn. Det virker som om

Arbeiderpartiet helt har glemt det. Jeg skulle gjerne debattert og diskutert med representanten fra Buskerud hva som skjer videre rundt direktoratene. Jeg ønsker særdeles velkommen en debatt som jeg synes vil kunne være interessant.

Jeg er svært enig i at vi er nødt til å se på hvordan avgrensningen av regional stat bør være i forhold til de nye regionene. Her bør det etter min mening klart være noen sammenhenger. Det er slik at dette er starten, men det betyr ikke at dette er stoppunktet for regionene. Dette er starten for å se på hva som er mulig, og det er ikke nødvendigvis stille diagnosen på det folk tror er umulig.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:03:55]: Senterpartiet vil bygge landet nedefra. Vi vil at beslutninger skal tas på lavest mulig nivå. Vi vil at det skal gjøres nært folk. Vi vil at beslutninger som krever skjønn, skal tas av folkevalgte politikere og ikke byråkrater. Dessverre ser vi at dagens regjering fører landet i en annen retning. Vi får også flere byråkrater i direktoratene istedenfor mer lokaldemokrati og mer handlingsrom til folkevalgte politikere.

Senterpartiet vil spre makt og myndighet over hele landet. Vi vil gi fylkeskommunen reelt handlingsrom. Det handler om både økonomiske muligheter og mer makt og myndighet. Mer makt til fylkene må også bety at nasjonale myndigheter må gi fra seg makt. Det trengs større rammeoverføringer som har mindre grad av detaljstyring og øremerking. Det vil også gi større autoritet til fylkene og gi fylkene større grad av mulighet til å utvikle sin drift og aktivitet tilpasset fylkenes muligheter til samfunns- og næringsutvikling.

Da regjeringen satte i gang regionreformen, var det et uttalt mål at lokaldemokratiet og samfunnsutviklingen skulle styrkes. Nå ser vi at dårlig planlegging og gjennomføringsevne fra regjeringens side gjør at hele regionreformen ender med massiv motstand og demonstrasjoner. Regjeringen har satt i gang en regionreform som nå ingen vil ha. Både Høyre og Fremskrittspartiet sier selv at de ikke ønsker et regionalt folkevalgt nivå, så vi kan kanskje ikke være overrasket over at entusiasmen og idealismen ikke er til stede når jobben skal gjøres. Istedenfor å starte med hvilke oppgaver som kunne desentraliseres, og hvordan lokale fortrinn kunne utnyttes, startet regjeringen med det motsatte – å tegne et kart. Da visste man ikke hvilke oppgaver man skulle ha, og hastverket i reformen har ført til at prosessen har blitt dårlig.

Et viktig virkemiddel for at regionene skal kunne bidra til næringsutvikling og utnyttelse av regionale fortrinn, er de regionale utviklingsmidlene. Når noen sier at de ikke treffer, er det akkurat de virkemidlene som gjør at en får til en samhandling mellom kommunene, fylket og de som ønsker å få til vekst. Dessverre ser vi at

regjeringen har kuttet disse midlene, år etter år etter at de overtok. Hvorfor i all verden gjør man det? Det burde vært en motivasjon som sørget for at man fikk entusiasme rundt denne reformen. Ett år før de fleste sammenlåingene trer i kraft, er det fortsatt helt i det blå hvilke oppgaver de nye regionene skal få. Mange utredninger og avklaringer gjenstår før det er klart. Vi frykter at oppdeling og bare delvis utflytting av ulike oppgaver fra direktoratene fører til at man rett og slett ikke vet hvilke oppgaver fylkene skal ha i framtiden. Det er ganske alvorlig.

Torhild Bransdal (KrF) [18:07:13]: Av tidligere erfaring vet jeg at det er farlig å snakke om høner i denne forsamlingen, men her reises det stor tvil om hva som kom først – høna eller egget. Jeg vet ikke hva vi skal definere som høna eller egget, men jeg registrerer i alle fall at det brukes vanvittig mye energi på å snakke om inndeling – dette må nesten være den fjerde omkampen. Og hvis representanten Kolberg hadde vært i salen den 6. desember, hadde vi også hatt rikelig anledning til å diskutere det. Det er langt tilbakelagt å diskutere dette, for det ble bestemt da Kristelig Folkeparti bøyde hodet for det, fordi denne reformen betyr så mye for oss. Og dette er bare begynnelsen.

Jeg ble også utfordret på hvilke oppgaver som var store nok til at vi måtte gjøre noe med regionene. Det er en sammensetning av en oppgaveportefølje som stadig skal bli større. Statsråden var utrolig tydelig på at hensikten med utredningene var å overføre makt og myndighet til regionene – det var ikke bare å utrede det og legge det i en skuff.

Som sagt: Her må vi ha en vilje til desentralisering, og derfor tar de fire samarbeidende partiene ansvaret for at denne jobben går videre og ikke sporer av slik som andre prosesser har gjort før. Derfor sier vi også at dette er en stor demokratiseringsprosess, fordi avgjørelsene blir flyttet nærmere brukerne.

Vi har også hørt retorikken om at Høyre og Fremskrittspartiet ikke vil ha en regionreform. Ja, det var utgangspunktet, men det er inngått en avtale mellom fire partier som skal utvikle det regionale nivået, så det er snøen som falt i forfjor – minst – hvis en skal diskutere det.

Så sa representanten Knutsdatter Strand her at ekspertutvalget var håndplukket av regjeringen. Da finner jeg det utrolig bemerkelsesverdig at Senterpartiet trykker ekspertutvalget til sitt bryst og vil desentralisere alle ekspertutvalgets oppgaver, for øvrig med en linje om at det kreves 240 000 innbyggere i regionene for å desentralisere oppgavene.

Til slutt til representanten Nordlund, om noe som jeg gjerne vil ha en presisering på, for jeg vet ikke om jeg

hørte feil da jeg hørte at alle kommuner i framtiden blir for små: Skal fylkeskommunen være en overkommune, eller skal kommunene bli atskillig større, etter Senterpartiets vilje, fordi det kommer oppgaver ut?

Heidi Greni (Sp) [18:10:26]: Senterpartiet har hele tiden vært den største pådriveren for mer oppgaveoverføring til fylkeskommunen. Representanten Trellevik antydte her at vi ikke har kommet med noen nye forslag – det var bare en kopi av Hagen-utvalgets rapport som vi lanserte her i dag. Da tror jeg han må ta en liten gløtt på tidslinjen, for de oppgavene vi har fremmet forslag om her i dag, fremmet vi også under behandlingen av Meld. St. 22 for 2015–2016. Hagen-utvalget kom med sin rapport i februar 2018. Det er godt mulig Hagen-utvalget har vært lat og bare tatt våre forslag og gjort dem til sine, men det får i tilfelle stå for representanten Trelleviks regning. Min umiddelbare reaksjon da de la fram sin rapport, var at dette var overraskende sammenfallende med Senterpartiets tenkning.

Vår motstand mot regjeringens regionreform dreier seg kun om tvangssammenslåing av fylker. Tvangen viser at regjeringen slett ikke har noe ønske om å styrke lokaldemokratiet og få en mer desentralisert offentlig forvaltning. Grunnlaget var sentralisering, og det er en stor utfordring. Senterpartiet ønsker en betydelig overføring av oppgaver til fylkeskommunene, men vi har hele tiden vært tydelige på at det ikke forutsetter tvangssammenslåing av fylker. Dagens fylker er store nok til å løse dagens oppgaver. De er store nok til å løse de oppgavene som er foreslått overført, og de er også store nok til å ta på seg flere og større oppgaver. Det innrømmer regjeringen langt på vei i og med at de sier at Møre og Romsdal er mer enn stort nok til å fortsette som eget fylke. Derfor foreslår Senterpartiet en mye mer offensiv oppgaveoverføring, og den er mye mer omfattende og vil gi mye mer myndighet til fylkesnivået enn det som blir vedtatt her i dag.

For oss i Senterpartiet ligger det et helt sentralt premiss til grunn for oppgaveoverføring, nemlig at alle nye oppgaver må fullfinansieres. Det er helt avgjørende at fylkeskommunen har økonomiske muligheter til å løse sine oppgaver – det gjelder både dagens oppgaver og nye oppgaver. I denne sammenheng er det meget bekymringsverdig at regjeringen i budsjettet for 2019 kutter i poster som bl.a. rammeoverføring til fylkeskommunene, regionale utviklingsmidler, bredbånd og regionale forskningsfond. Dette er midler som fylkeskommunene i dag bruker til grunnleggende oppgaver og til det samfunnsutvikleroppdraget regjeringen hevder de skal styrke gjennom regionreformen. Dersom Stortinget mener at fylkene skal få en styrket rolle som regional

utviklingsaktør, må det fylles på med midler, og det må gis myndighet til rollen.

Regjeringen har hatt flere år på seg til å utrede hva slags oppgaver som skulle overføres. Fylker burde fått en mye tydeligere avklaring. Senterpartiet forventer at alle oppgaver i meldingen som er foreslått utredet eller vurdert, skal overføres, og i de tilfeller der det er foreslått utredning, må det utredes hvordan oppgaven skal overføres, ikke om oppgaven skal overføres.

Karin Andersen (SV) [18:13:43]: Statsrådets svar til meg i replikkvekslingen gjorde meg ganske urolig. For det første: Når jeg snakker om, og spør om, nødvendig kompetanse i de nye fylkene, handler det ikke om overkommune. Det handler om det regjeringen sjøl foreslår. Og denne forskningsrapporten, EVAPLAN, viser at det står ganske dårlig til i kommunene. Nå skal altså fylkeskommunene få et større ansvar, og da er vår bekymring at man tar det miljøet som er hos fylkesmannen og deler det i to – slik at det skal være igjen noen oppgaver på kontroll hos fylkesmannen og noen oppgaver i fylkeskommunene – og at begge disse miljøene blir for svake til å ivareta den viktige oppgaven de har. Dette er kjempeviktige oppgaver, der man er avhengig av å holde oppe noen av de nasjonale målene, og ikke minst noe av det vi har ansvar for internasjonalt.

Så statsråden tar helt feil når det gjelder hva spørsmålet handlet om. SV har fremmet forslag om at vi må sette noen kompetansekrav til disse miljøene, slik at vi vet at det faktisk er kompetanse der til å ta de oppgavene som er.

Det andre gjelder desentralisert høyere utdanning. Da blir jeg nesten enda mer forskrekket over at statsråden ikke har fått med seg hvordan det fungerer. Det er ikke slik at universitetene og høyskolene nødvendigvis har den samme interessen som næringslivet eller de ulike regionene i landet. Tvert imot ønsker mange av dem å samle mest mulig på campus. Det betyr at veldig mange ikke får den høyere utdanningen som *de* trenger, og som bedriften trenger.

Dette har vi gjort mange steder. I mitt fylke er det Kongsvinger og Tynset som har drevet mye med dette. Jeg har vært med på Kongsvinger sjøl siden 1989. Der har tidligere kunnskapsminister Røe Isaksen vært og rost det opp i skyene, og det er det god grunn til. Det handler om at fylkeskommunene sjøl har brukt midler for å få dette til, altså tilretteleggingen, kartleggingen – hva er behovet, hvilke utdanninger finnes, og hvor? – og prøvd å lokalisere disse lokalt når behovet er der. Dette er det nødvendig å gjøre, og alle fylkeskommunene vi har snakket med i denne prosessen gjennom flere år, sier at kanskje det viktigste regionalpolitiske utviklingsmiddelet vi kan få, er noen egne midler til å fasilitere

dette. Man kan ta utdanning fra andre land – også det har vi gjort på Kongsvinger, det er fullt mulig – og sikre at det er på plass. Og de som gjennomfører disse desentraliserte utdanningene, gjør det kjempebra, og de gjør det ofte sammen med det å stå i arbeid, for det er helt nødvendig. Mange av disse flytter ikke fra familien sin til et annet sted og tar utdanning i mange år, men de gjennomfører med glans når dette er mulig å gjøre der de bor.

Siv Henriette Jacobsen (A) [18:16:57]: To ord om temaer som har vært lite berørt i debatten hittil: Det første er kultur. Kultur er gjennomgående viktig for å bygge identitet, og er det noe de nye fylkene trenger, er det identitet. Jeg har ikke hørt – og jeg etterlyser egentlig – noen ambisjoner eller noen ideer fra regjeringspartiene om kulturens rolle i de nye fylkene. Vi ventet lenge på kulturmeldingen. Den er kommet og er levert til komiteen, men den er fremdeles veldig vag. Det sies at man ikke skal bruke *mer* midler. Det er det viktigste som man slår fast, men man tar ikke konkret stilling, synes jeg, til Hagen-utvalgets forslag. Så regjeringspartienes ambisjoner når det gjelder kultur, etterlyses.

Det andre temaet er det internasjonale samarbeidet. Dagens fylker er medlemmer i en rekke internasjonale organisasjoner, det være seg mot Østersjøen, mot Nordsjøen eller andre. De samarbeider bredt internasjonalt for å finne «best practice», for å sikre seg finansiering til utvikling og for å løse felles problemer i fellesskap med sine naboer. Det er veldig merkelig da at oppgavemeldingen fullstendig mangler en internasjonal dimensjon, bortsett fra den nordlige biten. Flere verktøy for internasjonal samhandling er avgjørende for den regionale utviklingen, og dette bør regjeringen skrive seg bak øret, ikke minst i arbeidet med et nytt Interreg-program.

Så er det ulogisk og trist at Samferdselsdepartementet har satt ned foten for fylkesinterne innkjøp av tog-ruter. Det minste et så folketungt fylke som Viken burde få ansvaret for, er i sterkere grad å koordinere buss- og togtilbud slik at det blir flere sømløse overganger, slik at tog kan brukes til et lokalt kollektivtilbud, og slik at det ikke kjøres konkurrerende og overlappende ruter mellom buss og tog.

Fra fylkene der ute rapporteres det allerede om manglende midler til omstillingsarbeidet, og at dagens fylker må ta fra løpende driftsmidler for å drive omstilling. Slik bygger man ikke en robust fylkeskommune. Når det meldes om at man trenger mer midler til omstilling, bør departementet iallfall være åpen for å vurdere det – både der det er mer enn to fylker som slår seg sammen, og når det gjelder innbyggertall og størrelsen på fylket.

Kjersti Toppe (Sp) [18:19:44]: Senterpartiet foreslår i dag å be regjeringa følgja opp ekspertutvalet og gjera ei ny vurdering av organisering av sjukehusa, der ein greier ut ein fylkeskommunal modell. Hagen-utvalet har vurdert kva geografisk nivå som er best eigna til å vareta spesialisthelsetenestene. Dei har vurdert om spesialisthelsetenesta bør tilpassast regionale forhold, og om ho i større grad bør verta underlagt dei regionalpolitiske prioriteringane. Svaret på dette er ja.

Dei skriv at overføring av eigarskap til fylkeskommunen vil kunne gi auka innslag av regionalpolitisk skjønn, særleg i lokaliseringsspørsmål. Dette vil ha to effektar, ifølgje utvalet: For det fyrste vil lokaliseringstak reflektera regionale areal- og transportplanar, og for det andre vil avgjerdene verta fatta av eit organ som debatterer alternativa i opne fora, og av politikarar som kan stillast til ansvar for val som vert gjorde. Utvalet meiner at begge desse endringane er ønskelege.

Hagen-utvalet anbefalar at organisering av sjukehus vert vurdert på nytt. Ein fylkeskommunal modell bør inngå i desse vurderingane, og inntil da bør ein ha greidd ut finansieringsordningar som gir stabilitet i finansiering av universitetssjukehusa.

Men regjeringa avviser å følgja opp Hagen-utvalet på dette punktet. Regjeringspartia, Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti viser i innstillinga til at Stortinget sluttar seg til å vidareføra dagens styringsmodell i forbindelse med statsbudsjettet for 2018 på bakgrunn av Kvinnsland-utvalet sin rapport. Men Kvinnsland-utvalet greidde ikkje ut ein regional modell. Dei fekk ikkje i oppgåve av regjeringa å vurdera alternativ til føretaksmodellen. Dei fekk i oppdrag å koma med forslag til endringar i føretaksmodellen, men der det framleis skulle vera føretak og føretaksstyre. Mandatet til Kvinnsland-utvalet var sterkt kritisert, også av medlemmar i utvalet. Kvinnsland-utvalet er altså ikkje eit argument for å avfeia Hagen-utvalet si anbefaling for sjukehus.

La det vera heilt klart: Senterpartiet har programfesta at vi vil avvikla helseføretaksmodellen og ta sjukehusa tilbake til folkevald styring og offentleg forvaltning. Vi vil vidareføra statleg eigarskap, men overføra dagens regionale ansvar til folkevalde sjukehusstyre valde av og blant fylkestinget sine medlemmar som skal styra innanfor rammene nedfelte av Stortinget i ein styrande nasjonal helse- og sjukehusplan. Det står i innstillinga at oppgaver som er regionale i sin karakter, skal løysast på regionalt nivå, og det er uforståeleg at dette ikkje skal gjelda for helsetenestene våre.

Stein Erik Lauvås (A) [18:23:05]: Regional stat samordnes med de nye fylkene, har det blitt nevnt her, og at det var viktig å se på det. Ja, da spør jeg om vi kan få

noen avklaringer på det overordnede allerede nå i kveld. Skal vi ha ett Nav i Viken, eller skal det deles i to, slik vi har hørt at noen tar til orde for, fordi Viken ble for stort? Skal vi ha ett Statens vegvesen i Viken? Hva er tankegangen rundt de tingene når det gjelder regional stat?

Så blir vi belært av representanten Holm Lønseth om at det er viktig at vi lytter til det lokale og det regionale nivået. Politikerne der ute er det svært viktig at vi lytter til, belærer representanten Holm Lønseth fra Høyre Arbeiderpartiet om. Det kan hende at representanten Holm Lønseth skal se seg selv ganske grundig i speilet og ta med seg resten av sitt parti – og gjerne ta med seg Fremskrittspartiet, Venstre og delvis også Kristelig Folkeparti – for hvis det er noen som ikke har vist noen evne til å lytte til hva det lokale og regionale folkevalgte nivå har ment, er det Holm Lønseth og hennes parti og hennes regjeringskamerater med Kristelig Folkeparti på slep. De har tvangssammenslått kommuner, de har tvangssammenslått fylker. Er det det representanten Holm Lønseth mener er å lytte til det lokale folkevalgte nivået? Eller hva er det egentlig hun prøver å belære oss andre om når det gjelder det temaet? Hun stiller ikke med særlig troverdighet når det kommer til den saken.

Så registrerte jeg at representanten Bransdal avlyste Høyres og Fremskrittspartiets politikk – med tanke på at de nå er for det tredje folkevalgte nivå. Det var interessant å merke seg at nå er situasjonen slik.

Til slutt: Det har blitt sutret over at regjeringen, som står bak regionreformen her, har fått kritikk. Ja, det er helt nødvendig å gi kritikk, for prosessen har vært helt elendig. Det har vært dårlig politisk håndverk fra starten av, som har ført til at vi har fått mye mer støy og bråk enn det som hadde vært nødvendig. Regjeringen kunne valgt å gå en annen vei.

Martin Kolberg (A) [18:26:21]: Jeg vil gi uttrykk for at jeg tar imot kritikken fra representanten Bransdal, om at jeg burde ha vært til stede her den 6. desember og ikke nå gjenta de argumentene som hørte til i den debatten, etter hennes mening. Nå vet representanten Bransdal selvfølgelig at det hender vi ikke har anledning til å være til stede, slik at jeg synes det er en litt urimelig utflukt å bruke det argumentet. Men det får stå.

Når jeg sier det jeg sier, er det fordi det jeg snakker om, er gjennomføringen av oppgavene, som henger sammen med strukturen. Jeg legger merke til at representanten Bransdal ikke svarte på mine problemstillinger på prinsipielt grunnlag. Jeg vet ikke om statsråden har tenkt å ta ordet noe mer, men iallfall bør vi igjen få en avklaring på følgende problemstilling: Møre og Romsdal, og Rogaland, får lov til å fortsette som egne fylker, men Buskerud skal ikke det. Fylkestinget i Buskerud,

i Akershus og i Østfold har sagt nei til regionen. Men regjeringen sier at jo, dere må, for oppgavene er så store at dere må bli stor for å kunne gjennomføre dette.

Men det gjelder ikke for andre fylker, og i relasjon til den saken som Stortinget behandler i dag, om oppgavene, vil jeg før dette er slutt, ha svar på følgende – jeg kan ikke forlange det, men jeg mener det er viktig at vi får svar på det: Hva er logikken i den prinsipielle tenkningen fra flertallspartiens side? Det er det det ikke svares på, ikke i noen debatt om disse spørsmålene. Det er selvfølgelig fordi det ikke lar seg svare på, for den tegningen som handler om strukturen i forhold til oppgavene, henger ikke sammen. Det er derfor det er såkalt sutring, som representanten Olemic Thommessen er inne på. Det er ikke sutring, det er reell politisk debatt og spørsmål som er avgjørende for det regionale nivået i Norge i framtiden. For hvordan skal dette gå, og hvordan skal det ende?

Vi står altså igjen med masse utredninger, som andre representanter har pekt på, men vi står også igjen med spørsmål, for når vi skulle overføre så mange oppgaver til regionene, var forutsetningen at det statlige systemet skulle bygges ned. Direktoratene er det ingen plan for. Samtidig bygger vi opp store byråkratier på regionalt nivå, og antall folkevalgte går betydelig ned. Dette må jo være en betenkelighet med tanke på de oppgavene som også skal gjennomføres, og det er derfor jeg holder disse litt engasjerte innleggene på vegne av norsk demokrati og folkestyre. Dette er ikke en god reform, og det er derfor debatten blir som den blir.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [18:29:35]: Jeg hadde vel håpet at representanten Kolberg også hadde tatt med Nordland, som ikke får en justering – bare for å korrigere.

Jeg hører debatten her og har bare det ene lille minuttet. Jeg vil si: Hva er det som er bremsen her, som representanten Kolberg tar opp? Jo, hvis vi vil gjøre om generalistprinsippet, er det selvfølgelig en mulighet til å ta langt større grep enn dette. Når det gjelder samsveiadministrasjon, som har vært etterlyst av veldig mange fylkespolitikere tidligere, er det tydelig sånn at man er nødt til å justere. Det hadde ikke vært mulig med de aller minste fylkene, i hvert fall ikke så lenge man skal beholde generalistprinsippet.

Til representanten Toppe: Ja, gjerne, velkommen, men da er vi nødt til å se helheten. Det går ikke an å legge ut helseforetaket med den strukturen som har vært med 19 fylkeskommuner.

Ellers synes jeg det for så vidt er mye positivt i det Arbeiderpartiets representanter kommer med i debatten, men intet nytt fra Senterpartiet.

Geir Inge Lien (Sp) [18:30:57]: Eg tenkte eg skulle dra ei likning her no. Når ein skal vaske ei trapp, startar ein oftast øvst oppe – i alle fall gjer eg det – og vaskar seg nedover. Det er viktig om ein skal få til eit godt resultat. Regjeringa, med støtte frå Kristeleg Folkeparti, har etter mitt syn starta om ikkje nedst, så ikkje langt unna. Det gjeld både kommunereforma og regionreforma, der ein har fått forskjellig størrelse på kommunar når det gjeld både innbyggjartal og størrelse på areal. Dette er uforståeleg for folk flest, eller folk ute i både bygd og by.

Eg er utruleg glad for at eg kjem frå Møre og Romsdal, og at vi får lov til å vere eige fylke. Det skal eg kome tilbake til litt seinare. Det som er viktig for at vi skal kunne greie å oppretthalde gode kommunar og gode fylke, trur eg ikkje nødvendigvis er størrelsen, men rammer. Det må kome overføringar som gjer at kommunane og fylkeskommunane kan utføre dei oppdraga som dei vert pålagde frå stat og regjering. Viss ein får rikeleg med pengar, eller i alle fall nok til å utføre gode tenester, greier kommunane dette på ein utmerkt måte. Då leverer både fylkeskommunane og kommunane.

Eg har lyst til kome med eit eksempel, for det var snakk om frå ein representant i stad at det stod så dårleg til med skulen: Aldri før har fleire gjennomført og bestått vidaregåande opplæring sidan Kunnskapsløftet vart innført i 2006. Dei nasjonale tala har auka med omtrent 5 prosentpoeng. Møre og Romsdal kan vise til eit resultat på 76 pst. som har gjennomført og bestått i løpet av fem år. Der har dei fått både vitnemål og fagbrev. Målsetjinga vår er 79 pst. Vi er eit lite fylke, ein liten region, men vi er tett på og driv gode tenester for innbyggjarane, og vi leverer – berre vi får overført gode rammer.

Så har det vore snakk om nærleik til lokaldemokratiet. Eg har store problem med å forstå at når ein aukar avstanden frå der avgjerdene skal takast, så er det med på å styrkje lokaldemokratiet. Eg kan ikkje fatte og begripe det. Det som skjer, er at det vert meir byråkrati og færre politikarar som er ute og skal ta avgjerdar for folk nært. Det er i alle fall ikkje med på å styrkje demokratiet, etter mitt syn, at ein no lagar store regionar som er langt unna folk flest.

Bengt Fasteraune (Sp) [18:34:20]: Arkitektene, pådriverne, for denne reformen er jo Kristelig Folkeparti og Venstre, som motvillig har fått med seg Høyre og Fremskrittspartiet i en avtale, som det blir referert til gang på gang. Det er de som i denne debatten er mest uklare. De snakker fortsatt om at dette bare er starten: Fortsatt må jo dette debatteres, fortsatt må jo vi tenke helhet. Dette er altså ett år før man skal begynne å

iverksette en kjempediger reform. Her burde oppgaver vært formulert som oppdrag til fylkene om hva de skal gjøre om ett år. Det er jo fortsatt helt i det blå hva som skal gjøres og ikke gjøres. Det sitter folk, og man ansetter folk, i administrasjonen i dag som skal gjøre en jobb – og så sitter vi og debatterer og lurer på om det skal være det eller det.

Intet nytt fra Senterpartiet, ble det sagt. Hvem i all verden er det som henviser til flest nye oppgaver i den innstillingen som vi debatterer nå? Jo, det er Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Hør på Kjersti Toppe, som tar opp en helt sentral sak som hadde betydd enormt mye for demokratiet – det å ta ansvar for helsetjenester i de nye regionale foretakene. Det kan vi ikke gjøre, sier Skjelstad – vi må jo tenke helhet. Det er ett år til. Alle vet hva Senterpartiet mener om regionreformen, om størrelse på fylker og om tvangssammenslåing. Det tror jeg de fleste har fått med seg. Men alle vet også at de oppgavene vi ønsker skal ned på det nivået, er det som blir presentert i dag.

Jeg håper inderlig at Kristelig Folkeparti og Venstre støtter de forslagene som Senterpartiet og Arbeiderpartiet, eller mindretallet, nå legger fram. Det er jo det som skal være med og bygge det som Kristelig Folkeparti og Venstre mener er den store, nye byggeklossen som skal forme et samfunn som skal bygges nedenfra. Gjenstående utredninger og manglende avklaringer fra regjeringen fører til usikkerhet blant både ansatte og folkevalgte. Det som man påstår er en populær reform, er altså ikke det. Representanten Skjelstad er glad for at Finnmark og Troms har funnet sammen, sa han i stad. Det sier vel egentlig alt.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Monica Mæland [18:37:20]: Jeg vil anbefale siste taler å ta en prat med sin egen partifelle i Sogn og Fjordane, for der finner man en virkelig entusiast når det gjelder denne reformen.

Jeg har en veldig klar følelse av at de som hele tiden har vært imot, fortsatt er imot. Det er ikke så overraskende, det overraskende er kanskje at man påberoper seg de samme argumentene som om de var nye. Debatten i dag er ikke en debatt om struktur – det er ikke slik at vi må diskutere struktur i dag. Det har man gjort i Stortinget nå i halvannet år. Jeg tror at på et eller annet tidspunkt må opposisjonen finne seg i at strukturen ble lagt i juni 2017. Det var en struktur som var initiert og motivert av et flertall i denne sal. Vi hadde en ny debatt om det i fjor i desember, og så hadde vi enda en ny debatt. Opposisjonen sier at det er deres soleklare rett å fremme omkampforslag. Jeg er helt enig i det. Det er en soleklar rett, og det kan man fortsette å gjøre, men man kan ikke forvente

det samme engasjementet fra flertallet, som altså mener at flertallet bør respekteres.

Jeg var litt tidlig ute før min debatt i dag. Da var det interessant å høre hva Senterpartiet sa om rovdyrpolitikken, for da var det ikke grenser for hvilken respekt man skulle ha for stortingsflertallet: Det måtte regjeringen forholde seg til, og det måtte stortingsflertallet forholde seg til. De flertallene man selv er for, skal altså respekteres, mens dem man er imot, trenger man ikke å respektere.

Strukturen er lagt, og jeg tror det var veldig klokt. Jeg tror ettertiden vil vise at det var klokt. Man sa ikke at slik måtte det bli fordi man fikk nye oppgaver, man sa at dette var fornuftig. Basert på at verden har endret seg dramatisk de siste 50 årene, bør også fylkene gjøre det – basert på de oppgavene de har i dag, de oppgavene man vedtok overført i juni i fjor, og de oppgavene man vedtar overført i dag. Vi sier også at vi skal videre. Vi skal selv sagt også sørge for å overføre oppgaver både til fylker og til kommuner – fordi det er klokt å gjøre.

Representanten Lauvås hadde en visitt når det gjaldt statens innretning. Jeg trodde kanskje Lauvås var kjent med den rapporten som kom forrige uke. Difi har på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet gjort en gjennomgang av elleve statsetater: Nav, Innovasjon Norge, Husbanken, IMDi, Bufetat, Statens vegvesen, NVE, Fiskeridirektoratet, politiet, Sivilforsvaret og Kystverket. Det er tre tematiske gjennomganger. Rapporten ble lagt ut på nett, og det ble laget en presse-melding. Det er interessant lesning. Rapporten er nå på høring, og vi skal diskutere konsekvensene av den i regjering når vi får inn høringsforslagene. Men man skal ikke bekymre seg for at vi ikke også tar på alvor at regional stat også selvfølgelig har et forbedringspotensial når det gjelder måten å omorganisere dette på.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrrensa til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [18:40:14]: Det er to grunner til at struktur kommer opp. Det ene er at det er tvang, og man påstår at det er demokrati. Det andre er at man ikke har svart på spørsmålet: Hvorfor trenger man ny struktur for disse oppgavene? Det trenger man altså ikke. For sams vegadministrasjon trenger man ikke det. Noe av det som bekymrer meg også, er at det bare er Arbeiderpartiet og SV som forutsetter at ingen ansatte skal sies opp som følge av oppgaveendringen. Vi kan nå risikere at resten av Vegvesenet blir kraftig sentralisert. Det tror jeg er en konsekvens av det vi ser nå, og da blir jo – for å si det sånn – desentraliseringen kanskje ikke så stor.

Så til sykehus. SV vil også fjerne foretaksmodellen. Vi ønsker å få dette under politisk styring, men jeg kan ikke se at det lar seg gjøre med den gamle fylkesstrukturen. Da lar det seg heller ikke gjøre med den fylkesstrukturen som nå blir vedtatt, med tvang. Da må vi ha andre regioner, og derfor er det viktig å få det tilbake under demokratisk styring først.

Eirik Sivertsen (A) [18:41:34]: Det er åpenbart at strategien her har vært å forsøke å lage en fortelling om at alle andre enn regjeringspartiene er mot endringer. Men nå er det påpekt mange ganger at Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV legger fram en lang rekke forslag som går lenger enn regjeringen. Det er ingen i denne salen som har uttrykt at de er mot å styrke demokratiet, mot å styrke fylkenes handlingsrom. Det har vi også foreslått og lagt fram konkrete forslag om.

For Arbeiderpartiets del har vi også en solid satsing på fylkeskommunenes økonomiske rammer i vårt alternative budsjett for 2019 – igjen – fordi vi mener at fylkeskommunene har fått redusert sitt handlingsrom, sin mulighet til å gjøre det som er oppgaven de får gjennom denne oppgaveoverføringen, nettopp å være sterkere samfunnsutviklere. Vi har fulgt opp det med konkrete forslag. Så da hjelper det ikke å stå her på Stortingets talerstol og forsøke å skape en annen fortelling, som ikke har rot i virkeligheten.

Så har jeg altså opplevd at jeg og mine kollegaer fra Arbeiderpartiet blir karakterisert som at vi driver på med sutring når vi tar opp den bekymringen som vi hører folk har. For det er ikke riktig som saksordfører Bransdal sier, at strukturen er noe som er forbi for lenge siden. Den debatten pågår fortsatt ute blant folk. Når representanten Skjelstad hevder at Troms og Finnmark har funnet sammen, må det være en stund siden Skjelstad var i Finnmark – eller Troms for den saks skyld – og diskuterte denne problemstillingen med noen som faktisk bor der, for de kjenner seg ikke igjen i det problemet som beskrives i Oslo, de kjenner seg ikke igjen i den medisinen som Oslo foreskriver for dem, og de kjenner seg heller ikke igjen i de løsningene som foreslås. Så må man gjerne være uenig med dem. Men å si at vi som tar opp dette og peker på at det har sammenheng med innholdet, driver med sutring fra talerstolen – president, jeg trodde faktisk ikke det var et parlamentarisk uttrykk, men det har jeg altså lært at det er i dag.

Så har jeg nå hørt representanten Skjelstad snakke om hvordan man har inkludert alle osv., med henvisning til 2016 og at ingen ville være med da. Det representanten Skjelstad hopper bukk over, er jo hvilke premisser det var invitasjonen kom med da. Det var premisser som man ikke kunne akseptere. Men i år fant man tvert imot sammen i et flertall på Stortinget om å be om en

helhetlig gjennomgang. Det var vi enige om. Debatten i dag viser også at det er bred enighet om å overføre oppgaver og myndighet. Det var derfor jeg tok det opp og sa at jeg var skuffet over at man ikke plukket opp det og sørget for en bredere forankring og et bredere flertall i denne salen. Det hadde saken stått seg på. Jeg tror vi ville fått bedre løsninger og mindre politisk kiv om det. Men flertallet rår. De må bære ansvaret. Vi skal selvfølgelig respektere det. Men vi driver ikke med sutring, vi driver med å tale våre velgeres sak.

Willfred Nordlund (Sp) [18:44:46]: Jeg skal i hvert fall bruke muligheten til å sutre med litt selvtillit, som vel var det representanten Lønseth mente Senterpartiet påberopte seg for mye. Jeg må takke representanten for å ha referert til det jeg selv uttalte til Bergens Tidende tidligere. Det er klart at den kritikken står seg fortsatt etter diskusjonen vi har hatt så langt, og de signalene som har kommet i denne debatten. Her hadde Stortinget en mulighet til virkelig å desentralisere arbeidsplasser, makt og myndighet ut til fylkeskommunene, men det skal altså utredes, vurderes og tenkes på fortsatt. Det synes jeg vi med god selvtillit kan påpeke fra Senterpartiets side. Det er ikke en måte å gjennomføre verken denne reformen på, eller en måte vi mener er hensiktsmessig for en rekke av de områdene som er foreslått av Hagen-utvalget, som i all hovedsak var en oppfølging av de samme forslagene Senterpartiet fremmet i 2016 gjennom behandling av Meld. St. 22 for 2015–2016. Det hadde representanten Trellevik fått med seg dersom han hadde lest innstillingen. Det er ikke sann at Senterpartiet driver med blåkopi av Hagen-utvalget. Vi kan med sterk røst hevde at det i så fall er det motsatte som er tilfellet.

Jeg merket meg med interesse statsrådens svar vedrørende arealdisponering og prinsippet om overkommener. Nei, Senterpartiet har ikke noe mål om noen overkommune, men jeg registrerer at statsråden mener at skal det overstyres, skal det i hvert fall gjøres skikkelig. Da skal det være en statlig byråkrat eller et departement som gjør det, og ikke at man kan komme til en løsning med fylkeskommunene der man har regionale muligheter og syn på sakene, slik vi ønsker å få utredet om kanskje kan være hensiktsmessig når vi ser det på litt lengre sikt.

Mange har tatt opp behovet for mer samordning. Representanten fra SV var inne på at det i dag er kommet en forskrift som sier at fylkeskommunene nå skal fratas mulighet til å drive med ekspressbuss, altså konsesjonene til å kjøre ekspressbuss, dersom det er over 50 km. Det står i skarp motsetning til det representanten Trellevik sa i sitt innlegg, at man nå skulle få større samordning mellom statlig og fylkeskommunalt nivå vedrøren-

de kollektivtransport. Det er jo det motsatte. Det er å bli fratatt muligheten til faktisk å drive samordning. Det er helt forunderlig at regjeringen kan stå og skryte av større samordning og bedre muligheter for å løse transportutfordringer, som er det det faktisk dreier seg om her – hvordan folk skal komme seg på jobb, og hvordan skoleelevne skal komme seg på skolen. Det skal man på den ene siden drive større samordning av, men samme dag man hevder det med stor klang, legger regjeringen fram en forskrift som fratrar fylkeskommunen de samme mulighetene. Det er ironisk.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Stein Erik Lauvås (A) [18:48:02]: Jeg registrerer at statsråden klart, sterkt og tydelig står på talerstolen og sier: Verden har endret seg, da må fylkene også endre seg, bortsett fra Rogaland, Møre og Romsdal og for så vidt Nordland. I de fylkene står etter statsrådets syn tiden stille. Det er et illevarslende signal fra statsråden på tampen av denne debatten.

Kjersti Toppe (Sp) [18:48:56]: Eg har ein kommentar til innvendingane mot forslaget vårt om å desentralisera sjukehusstyringa. Fleirtalet skriv i innstillinga at dei

«merker seg at regjeringen viser til at Stortinget sluttet seg til å videreføre dagens styringsmodell i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2018, og at man på denne bakgrunn ikke anser det som aktuelt å følge opp forslaget om å vurdere omorganiseringen av sykehusene på nytt.»

Det som stod i statsbudsjettet, var ei tilvising til Kvinnsland-utvalet sin rapport, og eg gjorde i mitt førre innlegg greie for at Kvinnsland-utvalet ikkje hadde som mandat å greia ut alternativ til føretaksmodellen. Difor er det uforståeleg at ein brukar dette som argument for ikkje å gå inn på forslaget vårt. Forslaget vårt lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp ekspertutvalgets anbefalinger og vurdere organisering av sykehus på nytt med mål om å overføre ansvar for sykehus og DPS til de nye fylkene.»

Så har det vorte hevda no i debatten – det står det ikkje så veldig mykje om i innstillinga – at det framleis er for stor variasjon i storleik på fylka til at dei kan få sjukehusansvar. Eg har gjort greie for Senterpartiet si løysing på akkurat dette, for vi vil vidareføra statleg eigarskap nettopp med tanke på at det framleis er forskjellig struktur. Men vi vil overføra dagens regionale ansvar til folkevalde sjukehusstyre, valde av og blant medlemmar i fylkestinget, og at desse skal styra innanfor rammene nedfelte av Stortinget i ein styrande nasjonal helse- og sju-

kehusplan. Forslaget vårt går på ei utgreiing av dette. Eg synest framleis det er veldig spesielt at ikkje fleire er med på det, i alle fall når det står nesten som første merknad i innstillinga:

«Oppgaver som er regionale i sin karakter, bør løses på regionalt nivå.»

Er det ei teneste som er regional i sin karakter, så er det sjukehus; det er ein veldig høg prosent som vert løyst og gitt innanfor det regionale nivået. At Stortinget er så avvisande til at akkurat desse helsetenestene skal verta drivne regionalt, synest eg ikkje fleirtalet har gitt ei god forklaring på.

Presidenten: Representanten Willfred Nordlund har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Willfred Nordlund (Sp) [18:52:01]: Det er flere av forslagene som er omtalt i innstillingen, som vi ikke rekker å være innoom i debatten her i dag, og det er litt synd, for det burde vi absolutt ha vært. Det gjelder bl.a. hvordan man skal finansiere framtidig kjøp av flyruter i Distrikts-Norge. Vi burde også ha vært innoom debatten om hvordan vi skal sørge for tilstrekkelig digitalisering. Vi burde ha vært innoom debatten om hvordan man ytterligere skal forsterke ikke nødvendigvis de regionale utviklingsmidlene, men oppgavene – altså hvilke verktoy man skal legge i kassen til fylkeskommunen slik at man kan fylle innholdet i regional samfunnsutvikleraktør-rolle. Det håper jeg at folk merker seg og går inn og leser om.

Så skal jeg avslutningsvis hilse til representanten Skjelstad, for hvis denne regjeringen og Venstre hadde fulgt opp gjennom budsjettenighetene, hadde det ikke vært noe problem at man overtok flere kilometer med vei i 2008. Det hadde vært penger til det hvis man hadde stemt for Senterpartiets budsjettforslag de senere årene.

Heidi Greni (Sp) [18:53:13]: Statsrådens ironiske kommentar når det gjelder omkamp og parallell til ulveforliket kan ikke stå uimotsagt. Senterpartiet benytter seg av sin lovfestede rett til å fremme representantforslag her i salen når vi mener det er fattet vedtak som er veldig feil, og som absolutt ikke er i tråd med det som folket der ute ønsker. Vi er ombud for folket og benytter oss av den retten som Stortinget gir oss, til å fremme representantforslag. Regjeringen derimot tror de har fått en eksklusiv rett til å ignorere stortingsvedtak, og det gjelder også statsråden, som er til stede her i salen i dag. I Innst. 52 S for 2017–2018 fattet Stortinget følgende vedtak:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at inntektssystemet for kommunene skal sikre likeverdige muligheter til å utvikle velferdstjenester til

innbyggerne og ikke brukes som element i videreføring av kommunereformen.»

Det er ikke en uke siden statsråden foreslo, og det ble vedtatt her i Stortinget, at vi skal endre inntektssystemet slik at det nå ikke sikrer likeverdige tjenester gjennom regionsentertilskuddet.

Når det gjelder ulvesaken som vi debatterte her før i dag, er det akkurat det samme. Stortinget har fattet et vedtak, og regjeringen ignorerer vedtaket som Stortinget har fattet. Det er ikke nedfelt i reglementet for Stortinget.

Til slutt må jeg si til representanten Skjelstad, som sa at han var veldig fornøyd med det som er framlagt her i dag, og det som blir vedtatt, at hvis vi går tilbake og ser på de ambisjonene som Venstre og Kristelig Folkeparti hadde da denne saken ble brakt på banen, er han i alle fall ikke kravstor. Det tror jeg vi kan slå fast. Det var helt andre ambisjoner de hadde den gangen. Og for oss som husker debatten, er det interessant å se at da skulle alt være på plass. Alle oppgaver skulle være på plass, og det var en lang rekke som skulle gjennomføres. Samtidig var Høyre og Fremskrittspartiets representanter på talerstolen og var så «happy» med at de var kommet halvveis med å legge ned fylkeskommunen. Så det gjenstår å se hva som blir resultatet.

Så må jeg også si at representanten Skjelstad antakelig ikke har fulgt særlig mye med i media de siste par årene når han sier at Finnmark og Troms nå endelig har funnet sammen. Jeg har i grunnen fått inntrykk av at de ikke har funnet sammen aldeles frivillig, og at det har vært en viss form for tvang inne i bildet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [18:56:17]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Innst. 118 S (2018–2019), jf. Prop. 20 S (2018–2019) unntatt kap. 542)

Presidenten: Etter ynske frå komiteen vil presidenten foreslå at taletida vert avgrensa til 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten foreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til tre replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Karin Andersen (SV) [18:56:59] (komiteens leder og ordfører for saken): Komiteen har ikke noen merknader til saken, men det har SV, vi har to.

Det ene handler om ressurskrevende tjenester, der proposisjonen nå viser at regjeringen har hatt 330 mill. kr til overs i år. Da er det grunn til å påpeke at det har vært behov for å gå gjennom retningslinjene for denne ordningen. Det har vært strammet inn i den, og her har kommunene store behov. Det kom et budsjett for 2019 der regjeringen videreførte denne innstramningen, men Kristelig Folkeparti har fått på plass disse midlene igjen.

Her er det behov for å bedre ordningen, for dette er en av de mest treffsikre ordningene for å møte ulike utgiftsbehov i kommunene. Dette er utgiftsbehov som handler både om de aller mest hjelpetrequende blant oss, og også om at man ikke må ta penger fra den øvrige omsorgen for å finansiere mange av de store utgiftene som fremdeles ikke er dekket innenfor denne ordningen. Det er behov for å utvide den også til folk som er over 67 år. Man slutter på en måte ikke å være syk selv om man runder 67, hvis man har vært det i mange år.

Det andre er bostøtten. Der er nå inntektsgrensene så lave at det er veldig få som kvalifiserer for denne ordningen. Utgiftene river over ende familieøkonomien til dem som har dårlig råd. Regjeringen sier sjøl i statsbudsjettet for 2019 at gjennomsnittlig årlig inntekt for husholdningene som får bostøtte, er 134 000 kr. Det sier alt. Og når regjeringen nå igjen sender penger tilbake til seg sjøl og ikke foreslår større bedringer i ordningen enn det de har gjort, så er det behov for å bemerke det og også trykke på alarmknappen, for dette er veldig alvorlig for familiene.

Dette er en fattigdomsmaskin. Boligmarkedet er det. Dette er en av grunnene til at det går veldig galt med mange, og at mange nå er avhengig av økonomisk sosialhjelp i kommunene. Reglene for økonomisk sosialhjelp i kommunene er slik at disse familiene må begynne å omsette eiendeler, så man kan ende opp med virkelig å miste alt det man har spart opp i løpet av livet. Dette er veldig alvorlig, og derfor velger vi å påpeke det når det er så tydelig at her kunne man ha bedret ordningene hvis man hadde ønsket det fra regjeringen og flertallet, men vi registrerer at det ønsker man ikke.

Eva Kristin Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Mari Holm Lønseth (H) [19:00:11]: Jeg skal ikke forlenge debatten, men jeg har behov for å kommentere kort de forholdene som SV tar opp.

Slik jeg forstår representanten Andersen, påstår hun at det ikke er gjort noen endringer i bostøttereguleringen som gjør at man får en bedre og målrettet ordning. Det stemmer ikke. Regjeringen har styrket det boligsosiale arbeidet. Det har vært og er fortsatt et hovedmål for regjeringen at alle skal ha et godt sted å bo, og at

også vanskeligstilte skal kunne skaffe seg og beholde en god bolig. Vi har nå rekordfå bostedsløse i Norge. Det er ikke en utvikling som har kommet av seg selv. Tvert imot er det som følge av et målrettet arbeid gjort av regjeringspartiene og også Kristelig Folkeparti.

Vi diskuterte også dette da vi behandlet statsbudsjett sist. En av de tingene jeg da nevnte, var at vi har rettet opp underreguleringer i bostøtten som fulgte med fra de rød-grønne. Fra 2017 følger bostøtten prisstigningen. Vi har sørget for at bostøtte nå utbetales på bakgrunn av oppdaterte ligningstall – framfor to år gamle ligningstall, som man gjorde tidligere. Det gjorde også at flere fikk vanskelige tilbakebetalingskrav som man ikke klarte å håndtere.

I årets budsjett har vi også styrket bostøtten for barnefamilier. Med den endringen som vi har vedtatt, kan en barnefamilie få opp til 5 000 kr mer i bostøtte.

Totalt sett er det en stor styrking av det boligsosiale arbeidet, selv om SV prøver å påstå noe annet. Jeg vil også gjerne bemerke at antallet mennesker som mottar bostøtte, har falt helt fra 2011, da SV selv satt i regjering.

Det er også viktig å understreke når det gjelder ressurskrevende tjenester, at alle mennesker, uansett hvilken kommune de bor i, selvfølgelig har krav på helse- og omsorgstjenester, og skal få det når de har behov for det – uavhengig av om kommunene mottar tilskudd fra staten eller ikke. Høyre har på sin side tillit til at kommunene selv klarer å gi innbyggerne sine gode tjenester tilpasset behovet lokalt.

Når det er sagt, er det viktig å understreke at det har vært en vekst i ordningen for ressurskrevende tjenester siden den ble innført i 2004. Man gikk altså fra 1,5 mrd. kr i 2004 til 10,2 mrd. kr i 2019. Bevilgningen for 2019 er nesten 0,9 mrd. kr høyere enn utbetalingen i 2018.

Karin Andersen (SV) [19:03:06]: Først til ressurskrevende tjenester. Det er slik at folk nå lever – der de før døde. Det betyr at man nå har et ansvar i kommunene som for mange av disse pasientenes vedkommende handler om å ha kompetanse nesten som en liten sykehusavdeling. Mange av disse utgiftene blir ikke dekket innenfor dette systemet. Det har vi tatt opp flere ganger, og det må regjeringen ta inn over seg.

Det andre er bostøtten. Ja, det er gjort noen endringer i bostøtten. Det har ikke SV sagt ikke er gjort, og flere av dem er greie nok. Men det å påstå at bostøtten og det boligsosiale arbeidet er styrket når færre får hjelp i et boligmarked der prisene har eksplodert, og der inntektene til lavinnteksgruppene har stått stille eller gått ned og vi er blitt flere mennesker – for å si det sånn, det henger rett og slett ikke på greip. Det er gjort noen endringer, men det har ikke tettet det gapet som har

oppstått fordi man ikke har justert de ulike parameterne. Og da handler det ikke bare om prisveksten, det handler om spesifikke boutgifter, og det handler om inntektsnivået for lavinntektsgruppene.

Det andre som har skjedd, er at ikke alle nye uføre kommer inn under bostøttereguleringen. Da er det veldig mange med svært lav inntekt som ikke lenger får bostøtte, og som blir avhengig av økonomisk sosialhjelp, som skulle være en midlertidig ordning, og der man kan stille krav om at vedkommende må omsette sine eiendeler – selge bilen, selge pc-en, selge fjernsynsapparatet, selge det man har – til slutt kanskje selge huset. Jeg har vært borti folk som har måttet det også. Det er ganske alvorlige krav som stilles til mennesker. Vi må ha et bostøtteregulering som gjør det mulig for folk å beholde boligen sin – beholde et trygt hjem. Det har vi råd til.

Vi bruker altså mindre i kroner i år enn vi gjorde i 2009. Det skjønner alle ikke henger på greip. Så her er vi rett og slett nødt til å gjøre noe. Dette er en av de alvorligste forskjellsskaperne som denne regjeringen har bidratt med. Dette er vi nødt til å få slutt på, for folk må kunne bo trygt i hjemmene sine sjøl om de ikke har høy inntekt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [19:05:41]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Justis- og beredskapsdepartementet (Innst. 117 S (2018–2019), jf. Prop. 28 S (2018–2019), kap. 490, 491 og 3490)

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [19:06:24] (komiteens leder og ordfører for saken): I denne saken, som i den forrige, har ikke flertallet i komiteen noen merknader, bortsett fra at flere av oss registrerer at regjeringen bruker disse salderingene til å oppnå egne politiske resultater, og da må det være legitimt for andre å gjøre det også.

SV fremmer forslag i denne innstillingen om at når det er penger til overs på den posten som skal sørge for mat til mennesker som sitter på asylmottak, mener vi at de pengene bør kunne overføres til neste års budsjett for

å heve satsene. Vi vet at det er kommet rapporter om at folk sulter på mottak. Mange er underernært og veldig mange frivillige organisasjoner, bl.a. Røde Kors, har alarmert hele Stortinget om at dette er situasjonen. Det er totalt uverdigg.

Nå har det blitt et budsjettforlik der Kristelig Folkeparti har fått inn noe penger til dette, men ikke opp til det nivået det var før. Derfor mener SV at man bør endre kapittel 490 post 70 ved at man tilfører stikkordet «kan overføres». Det betyr at disse pengene ikke går tilbake til statskassa, men at man så raskt som mulig kan heve satsene for livsopphold i mottak innenfor rammen av den totale bevilgningen som da er til disposisjon, som vil være summen i dette budsjettet pluss det Kristelig Folkeparti fikk inn ved budsjettforliket.

Da vil jeg ta opp SVs forslag, som står i innstillingen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp SVs forslag.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [19:08:15]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kunnskapsdepartementet (Innst. 116 S (2018–2019), jf. Prop. 21 S (2018–2019), kap. 291, 292, 3291 og 3292)

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og regionalkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Karin Andersen (SV) [19:09:00] (komiteens leder og ordfører for saken): Det samme gjelder for denne saken som for den forrige, men her har SV et forslag, og sammen med Arbeiderpartiet støtter vi forslag til vedtak II.

Saken handler også om det faktum at det ble et alvorlig rabalder i regjeringen da det viste seg at Kunnskapsdepartementet hadde redusert bevilgningen til Human Rights Service. Det kan man ikke akkurat si er et nasjonalt ressursmiljø på integreringsfeltet. Det er heller en ganske høyreekstrem blogg, som sprer konspiratoriske ideer.

Jeg var glad da jeg så at Kunnskapsdepartementet hadde tatt litt fatt i dette, men så viste det seg at det ble

bråk ut av det. Regjeringen prøvde da gjennom denne salderingen liksom å rydde opp i rotet sitt. Både SV og Arbeiderpartiet mener det er helt feil at vi skal bevilge penger til en slik blogg. Derfor foreslår vi at vi ikke støtter forslaget om å øke bevilgningen til denne organisasjonen gjennom denne triksingen i salderingsproposisjonen.

SV ønsker å bruke den samme bevilgningen til å styrke Holocaust-senteret og Antirasistisk Senter med 250 000 kr hver – altså bruke nøyaktig den samme bevilgningen til å styrke disse to miljøene, som faktisk bidrar til god integrering og ikke minst til det viktige anti-rasistiske arbeidet som virkelig trengs når det finnes noen som sprer slike konspiratoriske ideer som Human Rights Service gjør.

Dette betyr ikke at SV bare ønsker å gi støtte til organisasjoner vi er enig med – det er viktig å understreke. Vi er villig til også å sponse organisasjoner som vi ikke nødvendigvis er enig med, men det er ikke nødvendig å ha statsstøtte for å ha ytringsfrihet. Det er veldig mange som har det, og som slett ikke har statsstøtte for det. Det må også være visse grenser for hva man støtter.

Derfor støtter vi forslag til vedtak II, og jeg tar opp SVs forslag.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp det forslaget hun refererte til.

Eirik Sivertsen (A) [19:11:55]: La meg starte med å vise til Arbeiderpartiets alternative budsjett, som ble fremmet i budsjettdebatten i forrige uke, der vi ikke hadde noen støtte til Human Rights Service fordi vi mener at det ikke er et spesielt integreringsfremmende tiltak. Vi har ikke noe behov, som SV, for å drive med sensur, men vi mener at de som ønsker å støtte denne bloggen, får finne en annen postering enn integreringsfremmende tiltak å sette det på.

Noen betraktninger om de to siste og denne proposisjonen som vi har til behandling: Det som nå er i ferd med å utvikle seg, er en form for tredje budsjettbehandling. Det er ingen heldig utvikling, og jeg synes at det er relativt uryddig at man salderer neste års budsjett ved å bruke midler fra innværende år som er til overs. Jeg har forståelse for at det kan begås feil på 500 000 kr i et budsjett på nesten 1 500 mrd. kr, og at regjeringspartiene har behov for å rydde opp i det, men det burde vært gjort i budsjettdebatten og ikke i salderingen av 2018-budsjettet, som i all hovedsak er en proformasak.

Så til voteringen. Siden komiteens tilråding fremmes av komiteens flertall, har salens mindretall mistanke om at selv om vi holder gode innlegg her, vil det ikke bli flertall for det vi har tilrådd, slik at I kommer til å bli vedtatt. Det vil medføre at det ikke er relevant å stemme over II, som nettopp er å gjøre noe annet enn det man

vedtok i I – bare så man er oppmerksom på det under voteringen.

Martin Kolberg (A) [19:14:06]: Min tanke om dette spørsmålet som er særlig oppe her, støtten til Human Rights Service, handler om at jeg ikke tror statsråd Sanner eller hans embetsverk i utgangspunktet har tenkt feil. Jeg tror de har vært meget bevisste på hva de gjorde for å følge opp det som er forutsetningen for å få en slik støtte.

Når jeg tar ordet, er det fordi det er andre gang denne uken vi ser eksempler på den interne terrorbalansen som er i regjeringen, hvor Fremskrittspartiet truer Høyres verdikonservatisme over i liberalismen. Så følger Høyre med fordi de må, og – jeg holdt på å si – selv om jeg ikke helt mener det, må jeg si at det får nå gå. Men at Venstre og Kristelig Folkeparti går med på det, er helt ubegripelig – at de ikke ser hva de er med på med tanke på å etablere kulturer og normer i det norske samfunn som er helt utenfor det de egentlig står for. Når skal de oppdage hva de er i ferd med å gå inn i? Det er det store spørsmålet.

Jeg ser at ingen flere ber om ordet, og det er også en del av den kulturen som utvikler seg i disse debattene. De sitter helt stille og ser ned. De forsvarer seg ikke engang. De gjør ikke noe forsøk på å forsvare seg, for de vet at de ikke klarer det, eller de orker det ikke. Jeg provoserer ikke, jeg bare registrerer at det er nå i ferd med å etablere seg som en praksis fordi Fremskrittspartiet presser alle de andre partiene utover kanten. Og de finner seg i det – gang på gang og om igjen og om igjen. Til og med en så solid statsråd som Sanner, som har så lang erfaring, og som ikke gjør slike feil – for han gjør ikke de feilene – sitter stille. Han orker ikke å gå opp og forsvare seg og si: Vi gjorde dessverre en feil.

Nei, dette er uttrykk for den politiske balansen i regjeringen, og jeg registrerer den. Noen julegave fra Kristelig Folkeparti og Venstre til norsk politisk kultur er i hvert fall ikke dette. Og det er helt i strid med de partienes kultur eller oppfatning om hvordan Norge skal være organisert, og hvilken retorikk som skal prege ordskiftet på viktige områder i det norske samfunnet. Jeg beklager det veldig.

Heidi Greni (Sp) [19:17:06]: Siden Senterpartiet ikke ble nevnt i forbindelse med komiteens tilråding II, må jeg gjøre oppmerksom på at også vi står bak tilrådingen, der vi ber regjeringen sørge for at bevilgningen til Human Rights Service ikke økes gjennom omgruppering av statsbudsjettet for 2018.

Jeg må si at det er en merkelig form å bruke en endringsproposisjon til å løse opp i indre stridigheter i en regjering. Jeg håper statsråden kan bekrefte at dette ikke skal være vanlig praksis framover, for da vil det være en

helt ny praksis når det gjelder arbeidet i Stortinget. Det kan skje endringer etter at budsjettet er behandlet i Stortinget, men det er veldig lite som tilsier at det er uforutsette endringer som gjør at dette kommer som en sak i denne endringsproposisjonen.

Så jeg håper inderlig at vi ikke ser at dette skal være vanlig praksis framover, og jeg håper statsråden kan redegjøre for hvorfor dette nå kommer i en endringsproposisjon.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [19:18:15]

Redegjørelse av samferdselsministeren om anbudsrunder for Sørlandsbanen (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsråd Jon Georg Dale [19:18:36]: Takk for muligheta til å gje ei munnleg utgreiing om Samferdselsdepartementet sitt arbeid med og ansvar for anbudet på Sørlandsbanen.

Eg har fått samtykke av Stortingets presidentskap til å gje ei munnleg utgreiing om Samferdselsdepartementet sitt arbeid med og ansvar for anbudet for Sørlandsbanen, Arendalsbanen og Jærbanen, sokalla Trafikkpakke I Sør til Go-Ahead Norge AS. Konkurransen er det første store anbudet om persontransport med tog i ein nyorganisert jernbanesektor og er soleis ein viktig milepæl.

Dei sær gode resultatane frå denne første konkurransen viser at vi leverer på dei måla Stortinget har gjeve til slutning til. Vi legg opp til eit betre tilbod til dei reisande og får meir jernbane for pengane. Dette viser at jernbanereforma og auka konkurranse fungerer. Andre transporttenester har lenge vore kjøpte gjennom konkurranse. No gjer vi det same på jernbanen.

I 2019 brukar vi over 4,2 mrd. kr på å kjøpe togtilbod til dei reisande i Noreg. Dette kjem i tillegg til billettinntektene. Samla sett må vi sikre at dei som leverer tenestene, gjer det så effektivt som mogleg og samtidig leverer høg kvalitet. Eg meiner vi no er på god veg mot nettopp det.

I tillegg til desse store reformgrepa har vi også løyvd meir pengar til jernbanen. I 2019 er endå ein gong jernbanen budsjettvinnar under vår regjering, slik han har vore fleire år på rad. Vi er difor no inne i den mest hektiske og ambisiøse byggeperioden for norsk jernbane sidan Nordlandsbanen vart ferdigstilt i 1962. I 2012, under den førre regjeringa, vart det løyvd 12,5 mrd. kr til jernbaneføremål. I 2019 har regjeringa fremja forslag og Stortinget vedteke ei løyving til jernbanen på heile 26,4 mrd. kr. Så mykje pengar må ein nytte godt.

Jernbanereforma skal gje oss meir jernbane for pengane, best mogleg ressursutnytting og eit betre tilbod til dei som brukar tog. Utvikling av jernbanen skal rettast inn mot kundane og deira etterspurnad etter transporttenester. Der dette kan føre til meir innovasjon og betre ressursutnytting, skal oppgåvene i større grad utførast av aktørar som konkurrerer på like vilkår.

Vi ser no gode resultat av regjeringas politikk. Det er no 100 fleire togavgangar kvar dag enn det var ved regjeringskiftet i 2013, og talet på passasjerar har auka med meir enn 10 millionar.

Sjølv om vi no innfører konkurranse om å vinne trafikkavtalar med staten, vil eg minne om at staten framleis har god kontroll over jernbanesektoren. Staten eig all infrastruktur gjennom statsforetaket Bane NOR, og staten eig alle toga gjennom selskapet Norske tog. Vidare koordinerer staten all utbygging, investeringar i materiell, utvikling av ruteplanar, billettering og drift av togtilboda gjennom kontraktar som Jernbanedirektoratet inngår med verksemdene i sektoren. Statens jernbanetilsyn er tilsynsmynde og overvakar marknadane på jernbaneområdet og skal bidra til ein effektiv marknad med sunn konkurranse på likeverdige vilkår. I tillegg kjøper staten som nemnt togtilboda gjennom trafikkavtalar.

Staten har soleis kontroll på alle sentrale delar av jernbanen. Regjeringa følgjer dermed opp føringane frå Stortinget.

I denne orienteringa vil eg først seie noko om bakgrunnen for sjølv konkurransen, og kvifor det no er Jernbanedirektoratet som inngår og følgjer opp kjøp av persontransport med tog, og ikkje departementet. Deretter vil eg gå nærare inn på sjølv konkurransen om Trafikkpakke I Sør og ansvarsdeling og styringsstruktur i jernbanesektoren. Gjennom orienteringa vil eg få fram at sjølv tildelinga av kontrakten har skjedd utan politisk innblanding.

Ein del av bakgrunnen for jernbanereforma var dei mange utfordringane som jernbanesektoren opplevde i 2009 og 2010. Utfordringane er dokumenterte i rapporten Hovudutfordringar for norsk jernbane frå 2011, som vart tinga av tidlegare statsråd Magnhild Meltveit Kleppa. Rapporten vart forfatta av ei arbeidsgruppe som var sett saman av leiarane i NSB, Jernbaneverket, Statens jernbanetilsyn, Samferdselsdepartementet og i tillegg ein representant for godsnæringa.

Arbeidsgruppa peika på at det var fleire strukturelle svakheiter i jernbanesektoren. Mellom anna var det ein mangel på tydelege mål og lite kundefokus. I tillegg var det for låg effektivitet og samfunnsøkonomisk lønsemd i sektoren, og det var for få forretningsmessige relasjonar mellom aktørane i marknaden.

I rapporten vart det peika på fleire verkemiddel for å skape eit jernbanesystem der infrastruktur og togtil-

bod heng betre saman. Det vart m.a. også peika på i rapporten at det er viktig å tenkje langsiktig og heilskapleg i utviklinga av sektoren, og at det er viktig bruke konkurranse som verkemiddel til å løyse transportutfordringane i utvalde marknader.

Konkurranse gjev staten meir kunnskap om kva ei teneste kostar, ettersom kjøparen kan samanlikne tilbod. Konkurranse bidreg ofte til meir innovasjon og auka merksemd på å gje kundane gode tilbod. Konkurranse er òg vanleg i mange andre former for transport. Fylka legg ut kollektivdrift på anbod. Statens vegvesen legg ut ferjedrift på anbod. Departementet har nyleg hatt ein anbudsrunder om drift av kystruta, og departementet legg ut ulønnsame flyruter, såkalla FOT-ruter, på anbod osv. Konkurranse om drift av togtenester er heller ikkje nytt. Til dømes har NSB vunne to av seks anbuds-konkurransar i Sverige og vunne konkurransen om Gjøvikbanen her i Noreg.

Den politiske plattformen for regjeringa, utgått av Høgre og Framstegspartiet, og samarbeidsavtalen mellom regjeringsspartia og Venstre og Kristeleg Folkeparti i førre periode svara på utfordringane ved å varsle ei omfattande reform av heile jernbanesektoren.

Regjeringa tok tak i utfordringane i jernbanesektoren ved å setje i gang arbeidet med jernbanereforma hausten 2013. I 2015 vart stortingsmeldinga På rett spor handsama i Stortinget. Stortinget gav tilslutning til at reforma skulle gjennomførast, og departementet og underliggjande verksemdar starta arbeidet med reforma med ein gong.

Regjeringa har dei siste åra jobba i høgt tempo med den omfattande jernbanereforma for å løfte norsk jernbane til eit moderne og fungerande transportsystem. Regjeringa har orientert Stortinget jamleg om status i arbeidet gjennom omtale i budsjettproposisjonane.

Måla med reforma er å oppnå ein hensiktsmessig styringsstruktur, forretningsmessig organisasjonsform og tydelege mål for jernbanesektoren. Betre togtenester og meir jernbane for pengane er drivarane i reforma.

I reformarbeidet har Samferdselsdepartementet også lagt til grunn at det skal vere ei meir overordna politisk styring av sektoren, slik at utførande verksemdar får større operativ fridom. Samstundes har det vore viktig å lære frå andre land som har gjennomført tilsvarande eller liknande reformer.

Skal jernbanen spele ei viktig rolle i transportsystemet dei neste tiåra, må standarden på transporttilbodet betrast og kapasiteten aukast. Regjeringa sitt overordna mål for jernbanen er at toget skal vere eit konkurransedyktig alternativ.

For å oppnå desse overordna måla er det særleg tre grep som har vore viktige for konkurranseutsetjinga av persontransporttenester:

1. etablering av Jernbanedirektoratet som ein heilt sentral koordinator i jernbanesektoren
2. skilje ut sentrale produksjonsfaktorar frå NSB for å sikre like konkurransevilkår i konkurransen om trafikkavtalar med staten
3. tillate NSB å delta i konkurransar på same vilkår som andre aktørar

Med etableringa av Jernbanedirektoratet som ein sentral koordinator i jernbanesektoren har regjeringa lagt opp til ein endra styringsmodell for sektoren. Operative og faglege vedtak er i større grad delegerte til utøvande organ. I jernbanesektoren er det spesielt viktig å sørge for at planlegging av nye rutetilbod heng tett saman med utvikling av infrastruktur og investering i materiell. Kvar av desse områda krev detaljert fagkompetanse og langsiktigheit.

Samferdselsdepartementet har det overordna, strategiske ansvaret for utviklinga av jernbanesektoren. Jernbanedirektoratet er etablert for å oppnå eit godt koordinert og effektivt jernbanetilbod. Direktoratet har difor fått både styrings- og samordningsoppgåver delegert frå departementet.

Jernbanedirektoratet har dermed fått i oppgåve å sørge for den operasjonelle styringa og koordineringa av einingar i sektoren og forvaltar dermed tildelte løyvingar. Styringa frå direktoratet skjer i hovudsak som avtalestyring.

Avtalane direktoratet forvaltar, rettast inn slik at krava til leverandøren er i samsvar med føresetnadene som er sette av Stortinget, og føringar som er gjorde gjennom vedtak om løyving.

Slik er Jernbanedirektoratet avtalepart for alle verksemdar eller selskap – i motsetning til slik det var før jernbanereforma, der t.d. avtalar om kjøp av persontransport vart gjennomførte av departementet.

Like vilkår er ein grunnleggjande premis for å sikre rettferdig konkurranse. I Noreg har vi ved å skilje ut dei mest sentrale produksjonsfaktorane frå NSB lagt til rette for at alle tilbydarar får lik tilgang til produksjonsfaktorane på like vilkår.

Nødvendige grep for å sikre like konkurransevilkår har vore å skilje ut rullande materiell i togselskapet Norske tog, skilje ut vedlikehaldsselskapet Mantena og skilje ut nødvendige sals- og billetteringstenester i selskapet Entur.

Entur har òg ansvaret for å hente inn og gjere rute-data tilgjengelege, drifte ein nasjonal, konkurransenøytral reisepanleggjar og sørge for grunnleggjande infrastrukturtenester for elektronisk billettering. Dette er eit grep Stortinget har bedt om, og som departementet har gjennomført.

Regjeringa har ei grunnleggjande tru på at konkurranse i mange marknader kan gje oss meir innovasjon

og betre ressursutnytting. Difor har arbeidet med jernbanereforma hatt høg prioritet.

Ved å tillate NSB å delta i konkurransar må regjeringa sikre at NSB skal kunne

delta på lik linje med andre togselskap.

Samferdselsdepartementet har som eigar av NSB jobba for å setje selskapet i stand til å kunne konkurrere på lik linje med andre togselskap. Regjeringa har m.a. i budsjetta for 2016 og 2017 fått tilslutning frå Stortinget til forslag om redusert utbytte frå NSB for å gje selskapet ressursar til å omstille seg. Departementet har vidare arbeidd mykje med å få avklart dei økonomiske og juridiske rammene og har handtert ulike spørsmål som gjeld pensjon, m.a. gjennom Prop. 129 S for 2016–2017. I den proposisjonen fremja Samferdselsdepartementet eit framlegg om fullmakt til å pådra staten forpliktingar til å gje støtte til NSB AS ved ei eventuell utmelding frå Statens pensjonskasse. Desse grepa har vore eit vesentleg bidrag for å sikre at NSB skal kunne omstille seg og ha moglegheit til å konkurrere på like villkår som andre aktørar. Departementet har også som etatstyrar fått på plass ei fullmakt, slik at Jernbanedirektoratet har kunna inngå ein direkttekjøpsavtale med NSB for å levere dei togtenestene som ikkje er konkurranseutsette. Dette sikrar også at NSB får tid til å omstille sin eigen organisasjon.

Regjeringa har med andre ord gjort fleire grep før trafikkpakkene vart lagde ut, for å leggje til rette for at NSB skal kunne konkurrere på mest mogleg like villkår.

Dette var ein kort gjennomgang av bakteppet for konkurranseutsetjinga.

No vil eg gå over til sjølve konkurransen om Trafikkpakke 1 Sør. Dette er konkurransen om å inngå avtale med staten om å drifte togtilboda på Sørlandsbanen, Arendalsbanen og Jærbanen.

Først vil eg orientere om dei viktige prinsippa staten som kjøpar legg til grunn for dei statlege anskaffingane. Deretter vil eg gå noko meir i detalj om kva for oppgåver Samferdselsdepartementet har hatt ansvar for, og kva for oppgåver Jernbanedirektoratet har hatt ansvaret for, i ulike fasar av gjennomføringa av Trafikkpakke 1 Sør.

Eg vil også gå gjennom korleis samhandlinga mellom departementet og direktoratet har vore etter at direktoratet vart etablert. Til sist vil eg summere opp hovudtrekka i konkurransen.

Konkurransar om persontransport med tog skal og må følgje dei grunnleggjande anskaffingsrettslege prinsippa om konkurranse, likebehandling, føreseielegheit, etterprøvbarheit og forholdsmessigheit. Prinsippa er viktige for å tryggje alle tilbydarane om at dei vert likt handsama. Dei skal også vite kva reglar som gjeld i anskaffinga, og at avgjerda er etterprøvbar. I profesjonelle anskaffingar som denne er det konkurransegrunnlaget

som seier kva reglar som skal leggjast til grunn for kven som vinn. Konkurransegrunnlaget skal liste opp både kva for krav som tilboda må oppfylle, og kva for tildelingskriterium som tilboda vert evaluerte etter.

Det ein kjøpar ønskjer å oppnå, skal speglast i grunnlaget for konkurransen og vere det som tilbydarane konkurrerer på når dei leverer tilboda sine. Å fastsetje mål og tildelingskriterium er ein sentral del av jobben med å førebu konkurranse.

No nokre ord om ansvarsdelinga mellom departement og direktorat.

Ved behandlinga av stortingsmeldinga På rett spor – Reform av jernbanesektoren slutta Stortinget seg til forslaget om ny organisering av jernbanesektoren og etableringa av Jernbanedirektoratet. Overføringa av oppgåver er m.a. omtalt i budsjettproposisjonen med tilleggsnummer for 2017, og sjølve etableringa er forankra i kgl. res. av 5. februar 2016.

Fram til etableringa av Jernbanedirektoratet 1. januar 2017 forvalta Samferdselsdepartementet oppgåva med å inngå og følgje opp trafikkavtalar som regulerer staten sitt kjøp av persontransporttenester med tog. Denne oppgåva vart lagd til Jernbanedirektoratet då direktoratet kom i normal drift 1. januar 2017.

Samferdselsdepartementet hadde ansvaret for førebuing av konkurransen om Trafikkpakke 1 Sør, då planlegginga av konkurransen starta i 2016. Frå 1. januar 2017 overtok Jernbanedirektoratet ansvaret for gjennomføringa av konkurransen. Sjølve konkurransen vart sett i gang ved at konkurransegrunnlaget vart sendt ut av Jernbanedirektoratet 12. oktober 2017. Konkurransen vart avslutta meir enn eit år seinare med kontraktsinngåing mellom Jernbanedirektoratet og Go-Ahead 30. oktober i år.

Tilbydarane konkurrerte om å inngå ein langsiktig trafikkavtale med Jernbanedirektoratet. Dei konkurrerte soleis om retten til å drifte dei togtilboda som trafikkavtalen omfatta. Trafikkavtalen som Jernbanedirektoratet no har inngått med Go-Ahead, inneheld ei rekkje krav til kvalitet på ulike delar av tilbodet. Krava sikrar at dei reisande skal få eit minst like godt togtilbod som vi har kontraktsfesta i gjeldande direktetekjøp med NSB.

Stortinget gav ved behandlinga av revidert nasjonalbudsjett for 2018 Samferdselsdepartementet fullmakt til å inngå kontraktar om kjøp av persontransport med tog. Dette inkluderer avtale om drift av togtrafikken på Sørlandsbanen i inn til ni og eit halvt år. Samferdselsdepartementet har delegert fullmakta til Jernbanedirektoratet i supplerande tildelingsbrev til direktoratet.

Vi kan grovt dele arbeidet med konkurranseutsetjinga av Trafikkpakke 1 Sør i to delar, førebuingssfasen og tilbodsfasen.

Til førebuingfasen: Fram til 1. januar 2017 hadde Samferdselsdepartementet, som tidlegare orientert om, ansvaret for førebuinga av konkurransen om Trafikkkpakke 1 Sør. Førebuingane har skjedd samstundes med oppretting av Jernbandedirektoratet og dei nye selskapa i sektoren og er gjort greie for i budsjettproposisjonane for både 2016, 2017 og 2018. Arbeidet i departementet har omfatta m.a.:

- å varsle marknaden om konkurransen i kunngjering av prekvalifiseringsordninga, det skjedde 4. og 8. april 2016 på Doffin og TED
 - å halde marknadskontakt, m.a. gjennom tilbydar-dag 10. mars 2016
 - å gjere førebuinge arbeid for konkurransen og arbeid med konkurransedokumenta
 - å fastsetje dei overordna måla for togtilbodet i Trafikkkpakke 1 Sør
 - å fastsetje tildelingskriteria for Trafikkkpakke 1 Sør
 - å sende eit førebels konkurransegrunnlag ut på høyring til fylkeskommunane langs Sørlandsbanen, til prekvalifiserte tilbydarar og til alle selskapa i jernbanesektoren 9. desember 2016
 - å fastsetje ein tidsplan for konkurransen
 - å starte arbeidet med prekvalifiseringa av tilbydarar
- Samstundes har departementet også jobba med erfaringsoverføring til Jernbandedirektoratet og arbeid med grensesnitt mellom dei to nye verksemdene.

Som nemnt sende Samferdselsdepartementet eit førebels konkurransegrunnlag ut på høyring til fylkeskommunane. I desse breva orienterte departementet om at konkurransegrunnlaget for Trafikkkpakke 1 Sør ville verte sendt ut noko seinare enn planlagt. Utsetjinga var av omsyn til at dei nye statlege selskapa som var skilde ut frå NSB, skulle få nok tid til å kome i drift. I tillegg trong departementet noko meir tid til avklaringar av pensjon, og ein ville sjå konkurranseutsetjinga i samanheng med ny Nasjonal transportplan som skulle leggjast fram våren 2017.

Ei viktig oppgåve for Samferdselsdepartementet var å fastsetje mål med kjøpet og tildelingskriterium. Måla og kriteria legg ramma for kva ein som kjøpar vil oppnå med konkurransen. Eg vil no orientere nærare om desse.

Måla med konkurransen er omtalte i ei rekkje dokument, m.a. i Samferdselsdepartementet sine høyringsbrev. Der er måla formulerte slik:

«Staten vil gjennom konkurranseutsetting av Trafikkkpakke 1: Sør bidra til flere og mer fornøyde kunder gjennom at den Leverandør som velges skal kunne levere det mest kundevennlige og kostnads-effektive trafikktilbudet.

For trafikkkpakken skal konkurransen spesielt bidra til å oppnå:

Flere kunder og økt kundetilfredshet på Sørlandsbanen, Jærbanen og Arendalsbanen.

Optimal drift og godt vedlikehold av togmateriellet.

En effektiv og markedsorientert organisasjon.

Et godt samarbeid med berørte fylkeskommuner.

Et mest mulig sømløst tilbud mellom lokaltogproduktet på Jærbanen og øvrig kollektivtrafikk.»

Måla er ei direkte oppfølging av Stortinget si tilslutning til målet i stortingsmeldinga På rett spor – Reform av jernbanesektoren, der det står i Innst. 386 S for 2014–2015:

«For å få mest mulig ut av den statlige ressursinnsatsen, og for å innføre en større dynamikk, nytenkning og kundeorientering i persontogmarkedet, vil regjeringen innføre konkurranse om å drive persontogtransport på vegne av staten.»

Etter at Jernbandedirektoratet overtok kjøpsoppgåva, har direktoratet lagt til grunn tildelingskriteria som er fastsette av departementet. Tildelingskriteria for Trafikkkpakke 1 Sør er som kjent pris 40 pst. og kvalitet 60 pst., delt inn i korleis tilbydar vil oppnå fornøyde kundar – 40 pst. vektning, korleis tilbydar forvaltar togmateriell – 5 pst. og tilbydars organisasjon og leiing – 15 pst.

Eg har til no orientert om måla som Samferdselsdepartementet sette for anskaffinga. Måla viser tydeleg kva som er politisk ønskjeleg å oppnå ved kjøp av persontransport på strekninga. Alt dette var altså fastsett før 31. desember 2016.

Eg går no over til å seie litt om gjennomføringa av kjøpet som Jernbandedirektoratet har hatt ansvaret for.

Frå 1. januar 2017 overtok som sagt Jernbandedirektoratet hovudoppgåva med å inngå og følgje opp trafikktalpar som regulerer staten sitt kjøp av persontransporttenester med tog. Direktoratet tok slik òg over den einskilde oppgåva med å gjennomføre konkurransen om Trafikkkpakke 1 Sør.

Jernbandedirektoratet forvaltar oppgåva med å inngå og følgje opp kjøp av persontransporttenester med tog i samsvar med instruks for direktoratet og styrings-signala som går fram av tildelingsbrev for 2017 og 2018.

I tildelingsbrevane har departementet trekt opp mål, vilkår og krav til etaten for dei respektive åra i tråd med budsjettvedtaka i Stortinget. Departementet har òg lista opp dei viktigaste prioriteringane og retningsgjevande prinsippa for kjøparoppgåva. I tildelingsbrevet for 2017 går det m.a. fram at Jernbandedirektoratet på ein effektiv måte skal forvalte og utvikle kjøpet av persontransporttenester med tog. Vidare følgjer det av brevet at dette skal vere i samsvar med overordna transportpolitiske mål, og at Jernbandedirektoratet skal vere ein krevjande og tydeleg bestillar.

Jernbanedirektoratet har også fått beskjed om å se tje seg godt inn i dei marknadene dei kjøper tenester frå, og transportbehova togtilbodet skal dekkje. Kunnskap om marknaden er ein føresetnad for at innføringa av konkurranse om persontransporttenester med tog skal lykkast.

Departementet har i tildelingsbrevet oppmoda Jernbanedirektoratet om å vurdere og føreslå kva andre avgjerder innan kjøp av persontransport som må avklarast med departementet. Direktoratet skal også i nødvendig grad halde departementet informert på området. Vidare er det ei heilt sentral føring at arbeidet med å forhandle fram nye avtalar må tilpassast den ordinære budsjettprosessen.

Jernbanedirektoratet har innanfor dei rammer som departementet har trekt opp, arbeidd med følgjande store hovudoppgåver etter at dei tok over ansvaret for Trafikkpakke 1 Sør:

I førebuingssfasen har dei gått gjennom høyringsinnspela frå fylkeskommunane, og fristen for innspel var 18. januar 2017. Dei har gjort ferdig konkurransegrunnlaget for Trafikkpakke 1 Sør. Dei har slutført prekvalifiseringa av dei tilbydarane som hadde søkt om slik kvalifisering for å kunne delta i konkurransen.

I denne fasen, førebuingssfasen, har Samferdselsdepartementet gjort nokre få avklaringsknytte til framdrift og omtale av pensjon i konkurransegrunnlaget. Dette har vore nødvendig for å skape klare og føreseielege rammer for konkurransen.

I tilbudsfasen har direktoratet hatt ansvar for å sende ut konkurransegrunnlaget til dei prekvalifiserte tilbydarane, og grunnlaget vart sendt ut 12. oktober 2017 med tilbudsfrist 1. mars 2018.

Vidare har direktoratet hatt ansvar for å anonymisere og svare ut spørsmål frå tilbydarane, å evaluere dei mottekne tilboda, å forhandle med tilbydarane i fleire omgangar, å informere tilbydarane om kven dei har valt, og grunngje det. Dei har hatt ansvar for å inngå kontrakt, å behandle eventuelle klager på tildeling av kontrakt og å følgje opp vinnande leverandør

i etableringsåret.

I denne fasen har Samferdselsdepartementet ikkje hatt ei aktiv rolle eller gjeve føringar for utfallet av konkurransen av noko slag.

Summert opp kan ein seie at det er Samferdselsdepartementet som har formulert måla med konkurransen. Jernbanedirektoratet har hatt ansvar for gjennomføringa av sjølve konkurransen med alt det inneber.

Eg vil også seie nokre ord om styringslinjer mellom departementet og direktoratet.

Direktoratet har jobba sjølvstendig med alle dei nemnde oppgåvene i tilbudsfasen og rapporterte på vanleg måte om status, prosess og risiko på eit overord-

na nivå til departementet i den ordinære styringsdialogen. Årsrapportar er publiserte på heimesidene til direktoratet. I nokon av desse rapportane har Jernbanedirektoratet kort omtalt status for arbeidet med konkurranseutsetjinga av Trafikkpakke 1 Sør.

Jernbanedirektoratet har i tillegg til dei korte statusrapporteringane, som eit innspel til budsjettprosessen for 2017 og 2018, utarbeidd eit kort grunnlag til omtale av konkurranseutsetjinga av Trafikkpakke 1 Sør i statsbudsjettet. Samferdselsdepartementet orienterte Stortinget om status i saka om Trafikkpakke 1 Sør i budsjettproposisjonane. Departementet har i 2017 som etatsstyrar i tillegg hatt nokre statusmøte knytte til dei nye oppgåvene som vart overførte til direktoratet, og nokre spørsmål knytte til organiseringa av sektoren.

Både Jernbanedirektoratet og aktørar direktoratet har hatt dialog med, har sett departementet på kopi på fleire av dei breva som har vore utveksla mellom partane. Departementet har i tråd med vanleg praksis berre teke breva til vitande. Det har også førekome at departementet har vorte kontakta direkte. I desse tilfella har ein på administrativt nivå sendt breva til Jernbanedirektoratet, slik at direktoratet har stått for handteringa av dei. Departementet har ikkje teke imot tilbodsdocumenta frå tilbydarane. Vi har ikkje teke imot spørsmål og svar som har vore utarbeidd i konkurransen, og har heller ikkje teke imot evalueringsmodellane frå direktoratet.

Etter at Jernbanedirektoratet overtok kjøpsoppgåva, har departementet gjennomført avklaringsknytte til dei nye sakene kjem eg til i det vidare. Dei er:

- utsetjing av tilbudsutlysing og omtale av pensjon i konkurransegrunnlaget
- utsetjing av tidspunkt for tildeling av kontrakt
- klagesaksbehandling

Våren 2017 avgjorde departementet at tidspunkt for trafikkstart skulle endrast til juni 2019 for Trafikkpakke 1 Sør, og at konkurransegrunnlaget dermed skulle sendast ut i oktober/november. Utsetjinga vart kunnngjort i ei pressemelding frå Samferdselsdepartementet 2. mai 2017. Utsetjinga kom av at det var brukt meir tid på å planleggje gjennomføring, m.a. for å sikre likebehandling av togtilbydarane, og vareta handteringa av pensjonsspørsmålet som tilsette i sektoren hadde peika på.

Departementet avgjorde kva for ein tekst som skulle stå i konkurransegrunnlaget om pensjon. Det var for å sikre at alle tilbydarane fekk lik kunnskap om pensjonsløysingane og kunnskap om tilskotsordningane som NSB kunne søkje på i tråd med budsjettfullmaktene som var gjevne i revidert nasjonalbudsjett 2016. Avklaringsknytte inneber at den som vinn, ikkje arvar meirkostnaden knytt til historiske opptente pensjonsrettar for

dei eldste tilsette som vert verksemdsoverdratte og har SPK-medlemsskap.

Avklaringane om pensjon var soleis viktige av tre omsyn:

1. at NSB og andre tilbydarar kunne konkurrere på like vilkår
2. å vareta eldre tilsette ved ei eventuell verksemdsoverdraging
3. at alle tilbydarane fekk lik tilgang på informasjon

Utover dette har ikkje departementet lagt føringar på pensjon.

Den 9. mai 2018 sende direktoratet eit brev til departementet der dei skriv at dei ville utvide fristen for kontraktstildeling for å sikre ein forsvarleg tildelingsprosess. Dei skriv m.a.:

«Årsaken til forsinkelsene er at tilbudene er mange og omfattende. For å sikre kvalitet i evalueringen og likebehandling av tilbyderne er det gjennomført et omfattende evalueringsarbeid. Ved fortsatt å holde på 1. juli som kontraktstildelingstidspunkt, vil det bli mindre mulighet for kvalitets sikring, og tilbyderne vil få svært kort tid til å levere reviderte tilbud.»

Departementet gav i brev av 15. mai 2018 tilslutning til Jernbanedirektoratet si faglege tilråding om å gje tilbydarane ekstra tid. Departementets vurdering var at dette var viktig for å gje ein berekraftig og reell konkurranse. Jernbanedirektoratet har gjennomført konkurransen i tråd med føresetnadane i jernbanereforma. Dei føresetnadane har altså hatt støtte i Stortinget ved fleire høve.

Samferdselsdepartementet er overordna myndighet for dei enkeltvedtaka som Jernbanedirektoratet fattar, i tråd med føresetnadane i forvaltningslova. I tråd med sektorprinsippet har departementet difor vore klageinstans for to klagesaker. Desse sakene handla om at direktoratet hadde pålagt NSB å sende informasjon om forbruksstatistikk for køyretøy og komponentar, og informasjon om reisemønstra på Sørlandsbanen. Direktoratet meinte tilgang til informasjonen var nødvendig for å kunne leggje best mogleg til rette for ein rettferdig konkurranse, etter jernbanelova § 8 c.

Departementet fann det rett å innhente råd frå Statens jernbanetilsyn som sikkerheitstilsyn og overvakar av marknadane. Dei støtta direktoratet i at denne typen informasjon ville stille dei konkurrerande togselskapa likast mogleg i konkurransen. Dei støtta også at det var nødvendig for dei nye brukarane av køyretøya å kjenne til forbruksstatistikken for å kunne planleggje eit godt vedlikehald. Basert på desse vurderingane fekk NSB ikkje medhald av departementet og måtte difor sende over den informasjonen til direktoratet.

Alle vurderingar utover det eg no har gjort greie for, har altså i perioden etter 1. januar 2017 vore gjorde av Jernbanedirektoratet. Dei har vore gjorde etter denne tidslinja:

- Jernbanedirektoratet gjennomførte prekvalifiseringa frå 1. januar 2017.
- Jernbanedirektoratet ferdigstilte konkurransegrunnlaget frå 1. januar 2017 til 5. oktober 2017.
- Jernbanedirektoratet sende ut konkurransegrunnlaget 12. oktober 2017.
- Jernbanedirektoratet evaluerte tilboda frå tilbodsfristen 1. mars 2018 og fram til tildeling 17. oktober 2018.
- Jernbanedirektoratet forhandla med tilbydarane i to omgangar – første runde frå 22. til 28. mai og andre runde frå 20. til 21. august 2018.
- Jernbanedirektoratet informerte tilbydarane om kven dei hadde valt den 17. oktober 2018.
- Jernbanedirektoratet signerte kontrakt 30. oktober 2018.
- Jernbanedirektoratet handsama klage frå 30. oktober 2018 til 13. november 2018.

Eg tok over som samferdselsminister 31. august i år. I perioden fram til tildelinga av tilbodet har eg ikkje på noko tidspunkt vore orientert om vurderingane som Jernbanedirektoratet har gjort av aktuelle tilbydarar. Eg kjem tilbake til dette.

Avslutningsvis ønskjer eg å samanfatte hovudtrekka i konkurransen.

I Trafikkpakke 1 Sør vart kvalitet vektlagt med 60 pst. og pris 40 pst. i tråd med føringane frå Samferdselsdepartementet.

I Jernbanedirektoratet si tildeling av kontrakt 17. oktober 2018 skriv direktoratet at alle tre leverte tilbod som scora høgt på kvalitet. NSB var noko betre enn Go-Ahead på kvalitet, men Go-Ahead var klart betre på pris. Direktoratet skriv i sitt tildelingsbrev at «prisen i vinnende tilbud ble derfor avgjørende for utfallet av konkurranse. Samlet sett leverer Go-Ahead en besvarelse som gir Direktoratet trygghet for at leverandøren vil levere togtjenester av høy kvalitet gjennom hele avtaleperioden.»

Jernbanedirektoratet har kome til at sjølv om både NSB og SJ får noko høgare utteljing når det gjeld tildelingskriteriet «kvalitet» enn Go-Ahead, er det små skilnader mellom tilboda på dette punktet.

Jernbanedirektoratet skriv i oppsummeringa at

«Go-Ahead på en tillitsvekkende måte har beskrevet hvordan selskapet kommer til å sørge for større dynamikk, nytenking og kundeorientering i persontogmarkedet enn hva som så langt har vært tilfelle. Etter vår oppfatning vil dette medføre flere og fornøyde kunder og at staten får enda mer igjen

for sin ressursinnsats knyttet til kjøp av person- og togtenester. Go-Ahead scorer meget godt på arbeid med punktlighet og regularitet og håndtering av avvik i trafikken.»

Jernbanedirektoratet har informert departementet om at etter at det endelige tilbudet fra Go-Ahead var levert inn, hadde Jernbanedirektoratet eit avklaringsmøte med Go-Ahead 3. oktober 2018. Målet med møtet var å vurdere om økonomien i tilbudet møtte dei krava til sunn økonomi som vart stilte i tilbudsførespurnaden. Dersom dette ikkje hadde vore tilfellet, kunne Jernbanedirektoratet vurdert om ein skulle avvise tilbudet.

Jernbanedirektoratet konkluderte med at det ikkje var grunnlag for å avvise tilbudet. Eg er kjend med at SJ Norge i si klage til Jernbanedirektoratet har fremja ein påstand om at direktoratet har gjennomført eit forhandlingsmøte med Go-Ahead i etterkant av innlevering av endeleg tilbod. Jernbanedirektoratet har gjort Samferdselsdepartementet merksam på at dette er ei misoppfatning. Det kjem klart fram i referatet at dette møtet ikkje var eit forhandlingsmøte, sjølv om ordet «forhandlingsmøte» ved ein feil vart nytta i overskrifta på referatet. Jernbanedirektoratet har orientert Samferdselsdepartementet om at Go-Ahead ikkje fekk høve til å forbetre tilbudet sitt på bakgrunn av møtet.

Jernbanedirektoratet opplyser at på bakgrunn av Go-Ahead sitt endelige tilbod av 4. september 2018 er det inngått kontrakt med direktoratet. Kontrakten mellom Jernbanedirektoratet og Go-Ahead vart signert 30. oktober 2018.

Jernbanedirektoratet legg til grunn i sitt brev om tildelt kontrakt til Go-Ahead at dei ser større marknadsmoglegheiter enn konkurrentane med dei tiltaka dei vel å setje i verk.

Jernbanedirektoratet orienterte Samferdselsdepartementet om vinnaren av Trafikkkpakke 1 Sør 16. oktober 2018 om ettermiddagen. Dette var eit reint orienteringsmøte der direktoratet først orienterte departementet om bakgrunnen for valet og vidare framdrift.

Alle som fekk kjennskap til resultatet i departementet, vart førte opp på innsideliste så snart dei vart gjort kjende med denne informasjonen. Som kjent vart resultatet av Trafikkkpakke 1 Sør kunngjort på ein pressekonferanse påfølgjande dag.

Det har etter tildelinga av kontrakten om Trafikkkpakke 1 Sør vore stilt spørsmål om kvifor Jernbanedirektoratet sjølv har behandla klaga frå SJ. Eg vil gjerne nytte høvet til å seie nokre ord om det.

Det offentlege inngår kommersielle avtalar på same vis som det private. Dette er difor ikkje enkeltvedtak etter forvaltningslova, og reglane i forvaltningslova om klage gjeld difor ikkje. Departementet er difor ikkje klageinstans for Jernbanedirektoratets avgjerd om å tildele

kontrakten for Trafikkkpakke 1 Sør til Go-Ahead Norge. Når det gjeld det offentlege si gjennomføring av konkurranse, er det heilt vanleg at klager vert retta direkte til og vert svara på av det same organet som tildelte anbodet. Førsteinstansen i denne saka er difor Jernbanedirektoratet.

Klagenemnda for offentlege anskaffingar, KOFA, handsamar saker først etter å ha teke imot klager frå aktørar med rettsleg klageinteresse. KOFA skal handsame klager om brot på anskaffingslova og tilhøyrande forskrifter. Leverandørar som ønskjer det, står heilt fritt til å klage til KOFA. Vidare er det naturlegvis høve til å angripe ei anskaffing i det ordinære domstolsapparatet.

I denne saka klaga SJ til Jernbanedirektoratet, noko som er i tråd med vanleg praksis. Då Jernbanedirektoratet ikkje tok klaga til følgje, valde SJ å ikkje ta saka vidare. Samferdselsdepartementet kan difor ikkje sjå at klagehandsaminga i denne saka har skjedd på nokon annan måte enn det som er vanleg for offentlege anskaffingar.

Høve til klage i dette tilbudet er med andre ord handtert i tråd med normal praksis for offentlege anbod. SJ har også i pressemelding av 17. oktober sagt at det har vore nyttig og lærerikt å vere med i anbudsprosessen, og at dei tek med seg den kunnskapen og dei erfaringane dei har tileigna seg, til vidare anbudsprosessar. Vidare gjev SJ uttrykk for at dei vil fortsetje å konkurrere om kommande trafikkkpakker i Noreg.

Eg er fornøgd med at vi no faktisk sparer fleire milliardar kroner dei neste tiåra som vi kan bruke til å styrkje togtilbodet, ikkje berre på Sørlandsbanen eller på Jærbanen, men på togtenester alle plassar i dette landet. I tillegg har vi no sett at gjennom samarbeidet som Go-Ahead skal ha med Kolumbus, eit fylkeskommunalt kollektivselskap i Rogaland, evnar ein både å levere til betre pris og å ha ein målretta strategi for at fleire skal velje å ta toget.

Denne regjeringa har ei målsetjing om å skape eit attraktivt og tilgjengeleg togtilbod for alle som reiser med tog. Dei siste åra har det vore ein jamn auke i talet på passasjerar på norske togstrekningar. I 2017 var det nærare 73,6 millionar reisande. Sidan 2013 har talet på passasjerar auka med meir enn 10 millionar. Fleire brukar tog til og frå jobb og på fritida. Dette viser på mange måtar at jernbanen har vorte rygggrada i kollektivsystemet mellom byområda.

Auken i talet på reisande stiller krav til ein tilstrekkeleg kapasitet og god framkomst på jernbane. Bruk av konkurranse kan gje betre tenester og opplevingar til dei reisande og auka bruk av jernbane. Innan offentlig transport er anbod eit vanleg verkemiddel for å sikre best mogleg reisetilbod for skattebetalarane sine pengar. Anbod vert m.a. nytta innan luftfart, ferje- og hurtigbåttransport og busstransport.

Vi har allereie erfaring med konkurranse om persontransport i jernbanesektoren. Konkurransen om å drive togtilbodet på Gjøvikbanen har m.a. resultert i ei god utvikling i talet på reisande og høg kundetilfredsheit. Målsetjinga vår er å bringe dei positive elementa frå konkurranse inn i persontogtrafikken for å bidra til effektivitet, nyskaping og eit betre tilbod til dei reisande. Norske selskap har også erfaring med å vinne kontraktar utanfor våre landegrenser.

Eg byrja denne utgreiinga med å orientere om sjølve jernbanereforma og seie kvifor det er ønskjeleg og viktig med konkurranse om persontransport på jernbane. Gjennomgangen min synleggjer at regjeringa har teke tak i dei utfordringane som har prega norsk jernbane.

Eg har gjort greie for førebuinga av konkurransane om persontransport på jernbane og at Samferdselsdepartementet inntil 1. januar 2017 var kjøpar av slike tenester og difor hadde oppgåva med å førebu konkurransen. Det var soleis også departementet som først fastsette måla med kjøpet og tildelingskriteria.

Kartlegginga mi syner at både departementet og Jernbanedirektoratet har vore medvitne på sine respektive roller etter at konkurransen vart starta. Det er Jernbanedirektoratet som har hatt ansvar for gjennomføringa av anbudet.

Eg kan ikkje sjå at departementet har gjeve styringsignal eller vore involvert på annan måte som kan tolkast som at det var eit særskilt politisk ønskjeleg resultat under denne anbudsprosessen. Dette har også vore heilt nødvendig for at tilbydarane skal ha tillit til prosessen. I etterkant av tildelinga av Trafikkpakke 1 Sør har eg lese i media at gjennomføringa av anbudsprosessen vart oppfatta som ein rettferdig konkurranse der tilbydarane deltok på like vilkår.

Eg tok som nemnt over som samferdselsminister 31. august 2018 og har difor ikkje personleg førstehands innsikt i alt som er gjort før mi tid. Eg meiner likevel at den kartlegginga eg no har gjort greie for, viser at prosessen omkring anbudet for Sørlandsbanen har vore god og ryddig. Eg legg til grunn at Jernbanedirektoratet har følgt dei offentlege anbudsreglane. Orienteringa mi viser at det var faglege vurderingar som låg til grunn då Jernbanedirektoratet tildelte kontrakt til Go-Ahead Norge AS i Trafikkpakke 1 Sør.

Som eg nemnde innleiingsvis, brukar staten over 4,2 mrd. kr i 2019 på å kjøpe togtilbod til dei reisande i Noreg. Avtalen med Go-Ahead inneber eit årleg gjennomsnittleg vederlag på 150 mill. kr. Vederlaget til NSB i 2019 for Sørlandsbanen er på over 400 mill. kr. Dette syner at konkurranse kan gje meir jernbane for pengane, men også at brorparten av togtilboda framleis vert tilbydde av NSB gjennom langsiktige trafikkavtalar dei har med staten. Resultatet av denne prosessen er m.a. at sta-

ten sparer fleire milliardar kroner dei neste ti åra som vi kan bruke til f.eks. å styrkje togtilbodet på Sørlandsbanen, Jærbanen og i resten av landet.

Eg håpar at denne gjennomgangen viser at Stortinget har vore halde orientert om utviklinga i jernbanereforma. Eg håpar også at gjennomgangen viser at det har vore ei god og profesjonell handsaming av dette første anbudet, og at gjennomgangen viser at det no er større avstand mellom politikk og operatør på jernbanen.

Kartlegginga gjer greie for kva vurderingar som har vore departementet sine, før dei nye verksemdene var på plass, og kva som har vore delegert til Jernbanedirektoratet, og korleis tidslinjene i dette er.

Gjennomgangen avklarar at første gong eg vart orientert om kven som var med i konkurransen om Trafikkpakke 1 Sør, og kven som vart valt som operatør, er mindre enn eit døgn før kunngjeringa, og at eg på det tidspunktet vart ført opp på innsideliste.

Staten er ein stor kjøpar av tenester innan samferdsel. Det er viktig at staten opptrer som ein profesjonell aktør i desse marknadane. No har vi også vore gjennom tildeling av den første kontrakten for transport av togpassasjerar etter at jernbanereforma vart gjennomført. Eg har verken hatt ønskje om å påverke eller har påverka kven som vann anbuds konkurransen om Trafikkpakke 1 Sør.

Eg vonar Stortinget med dette har fått nødvendig informasjon om korleis denne prosessen har vore gjennomført.

Denne regjeringa satsar på jernbanen. Dei gode resultatata frå den første konkurransen viser at jernbanereforma og auka konkurranse fungerer. Det viser også at vi leverer på dei måla Stortinget har gjeve tilslutning til. Vi legg opp til eit betre tilbod til dei reisande og får meir jernbane for pengane. Eg meiner det er god jernbanepolitikk.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Presidenten vil no, etter Stortingets forretningsorden § 45 andre ledd, føreslå at det vert opna for ein kort kommentarrunde, avgrensa til eitt innlegg på inntil 5 minutt frå kvar partigruppe og eit avsluttande innlegg frå statsråden.

– Det er vedteke.

Sverre Myrli (A) [20:08:33]: Norsk jernbane er til salgs, og først ut er persontrafikken på Sørlandsbanen. Deretter kommer trafikken på Dovrebanen, Raumabanen, Rørosbanen, Trønderbanen, Meråkerbanen og Nordlandsbanen. Så kommer alle de andre banestrekningene i tur og orden. Trafikken på alle banestrekninger skal ut på anbud.

Da vi behandlet statsbudsjettet for 2018, for ett år siden, hadde omorganiseringen av jernbanen kostet 1,3 mrd. kr, altså før et eneste tog var lagt ut på anbud. Det skulle vært interessant å få tall på hva kostnadene nå er kommet opp i. Dyrt er det i alle fall. Det koster å opprette nye foretak, nye selskaper, nye enheter. Det koster å ansette og avlønne stadig nye direktører – godt betalte direktører.

Det er stortingsflertallet som har vedtatt dette – Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har vedtatt denne politikken. All jernbane skal konkurranseutsettes, uten unntak. Vi som har stemt imot denne privatiseringen, respekterer at det er flertall for denne politikken, men vi har alle, både posisjon og opposisjon, interesse av at konkurranseutsettingen gjøres på riktig måte. Da må jeg virkelig stille spørsmålet: Har anbudsutsettingen av trafikken på Sørlandsbanen gått riktig for seg? Jeg og Arbeiderpartiet kan ikke svare ja eller nei på det her og nå – heller ikke etter å ha hørt den fyldige og grundige redegjørelsen fra samferdselsministeren. Men vi registrerer jo at svært mange har stilt kritiske spørsmål til prosessen – jurister og andre som har greie på anbud, kontraktsrett og offentlige anskaffelser.

Jeg hørte nøye etter under redegjørelsen, og ifølge samferdselsministeren har dette gått helt bra. Men er det riktig, som det hevdes, at f.eks. NSB scorer høyere enn Go-Ahead på 12 av 15 kvalitetskriterier? Er det riktig at det finnes to regnestykker, og at offentligheten bare har fått se det ene? Dette bør Stortinget og offentligheten få vite, ikke fordi opposisjonen skal ta omkamp på anbudsutsettingen som sådan, men fordi vi skal være sikre på at alt har gått riktig for seg.

I anbudet for Sørlandsbanen skulle kvalitet vektes 60 pst. og pris 40 pst. Er det riktig at Go-Ahead scorer høyest på bare 1 av de 15 kvalitetskriteriene? I så fall kan det virke som om anbudet er utformet slik at det i realiteten er pris som avgjør. Alle anbyderne leverer godt nok på kvalitet, og da er det laveste pris som avgjør. Er det slik? Er det i realiteten slik at dersom en anbyder bare dumper prisen nok, så vinner vedkommende anbudet? Var det ikke nettopp dette vi i opposisjon advarte mot, og som vi fikk forsikringer fra flertallet om at slik skulle det ikke bli?

Samferdselsministeren sa i redegjørelsen sin noe sånt som at selve tildelingen skjedde uten politisk innblanding. Ja, det tror jeg også. Jeg tror absolutt ikke samferdselsministeren selv har sittet og vært med i tildelingen. Men jeg var rimelig sikker på at NSB ikke kom til å vinne det anbudet. For stortingsflertallet og regjeringen har sagt fra første stund at noe av grunnlaget for jernbanereformen er at en ønsker å vingeklippe NSB og ønsker andre aktører inn på jernbanemarkedet.

Samferdselsministeren brukte veldig mye tid på hvilke oppgaver som er delegert til Jernbanedirektoratet, hva departementet har ansvar for, og hva Jernbanedirektoratet har ansvaret for. Det skjønner jeg, og der er det helt klart kjørelinjer. Men det politiske ansvaret har samferdselsministeren. Ansvaret her på talerstolen overfor Stortinget er det samferdselsministeren som har, uavhengig av hva han personlig har gjort etter at han ble samferdselsminister, hva Jernbanedirektoratet har gjort, og hva hans forgjenger eventuelt har gjort. Det politiske ansvaret er det samferdselsministeren som sitter med.

Vi har alt å tjene på åpenhet i denne salen. Arbeiderpartiet mener derfor vi bør gå videre med saken. Alle har alt å tjene på at alle fakta kommer på bordet. Jeg vil derfor foreslå, i tråd med forretningsordenens bestemmelse i § 45, at redegjørelsen sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.

Helge Orten (H) [20:13:56] (komiteens leder): Først og fremst vil jeg få lov til å takke statsråden for redegjørelsen – en grundig redegjørelse knyttet til anbudsprosessen på Sørlandsbanen, Arendalsbanen og Jærbanen, eller Trafikkpakke 1 Sør, som det også blir kalt. Redegjørelsen gir en god oversikt over prosessen, helt fra implementeringen av jernbanereformen og utformingen av målene for anbudsutsetting, til gjennomføring av anbudsprosessen, vurdering av tildelingskriterier og tildeling av anbudet i regi av Jernbanedirektoratet.

Det kan være grunn til å minne oss selv om situasjonen i norsk jernbane bare noen få år tilbake i tid. Den var preget av for dårlig regularitet, driftsavbrudd og misfornøyde kunder. Det er også bakgrunnen for at det har vært nødvendig å satse mer på norsk jernbane og organisere oss bedre. Jernbanereformen legger til rette for en tydeligere ansvarsfordeling, økt satsing på infrastruktur og bruk av anbudskonkurranse i persontogtrafikken. Det er det siste som er temaet her i dag.

Anbudet på Trafikkpakke 1 Sør viser at konkurranse virker. Konkurranse skjerper aktørene når det gjelder både kvalitet og pris, noe som vil komme kundene til gode. Anbudskonkurransen gjør at kunden blir satt i sentrum. Ifølge Jernbanedirektoratet var det små forskjeller i kvalitet mellom de tre anbudene som var med i slutt-runden. I en slik situasjon blir pris en avgjørende faktor, selv om dette kriteriet kun vektes med 40 pst.

Jernbanedirektoratet har gjort en helhetlig vurdering basert på de kriteriene som er lagt til grunn. Selv om kvalitet er vektet med 60 pst., betyr ikke det at pris er uvesentlig. Jo lavere kostnad staten har for å levere et godt kvalitativt tilbud på denne banestrekningen, jo mer penger har vi til andre viktige samferdselsformål, som f.eks. å utvikle norsk jernbane.

Ett viktig mål for jernbanereformen og anbudskonkurransen er flere kunder og økt kundetilfredshet. Når flere tar toget, blir det økte inntekter til togselskapene, og vi avlaster veinettet. Det er interessant å registrere at statens kostnader til kjøp av persontogtjenester på denne strekningen går betydelig ned – ikke fordi det primært er en kamp om å ha de laveste kostnadene, men en kamp om å få flere til å ta toget. Lykkes Go-Ahead med å skape den kundeveksten de har lagt til grunn, er det noe som bør glede hele Stortinget.

En annen effekt av denne anbudsprosessen er at også NSB viser at de kan levere tjenester med høyere kvalitet og til en betydelig lavere kostnad for staten. Det er interessant, det er nok et eksempel på at ny organisering og konkurranse virker. Og selv om NSB ikke gikk seirende ut av denne konkurransen, er de definitivt bedre rustet til å møte neste anbudspakke.

Det er i dag etablert lover, regler og prosedyrer knyttet til anbudsprosesser. Det er også mulig å klage på vedtak, og statsråden har redegjort for gangen i en slik klagebehandling. De som har deltatt i denne anbudskonkurransen, er profesjonelle aktører som kjenner regelverket, og som jeg er sikker på vil bruke muligheten til å klage om de mener at det er grunnlag for det. Det er ingen av aktørene som har brakt dette inn for KOFA, som er klageorganet for offentlige anskaffelser. Slik sett er det all mulig grunn til å tro at aktørene er fornøyd med prosessen, og at reglene for offentlige anskaffelser er fulgt.

Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet har vært mot jernbanereformen fra første dag. Det må de gjerne være, selv om Trafikkpakke 1 Sør viser at anbud fungerer. Kundene får et bedre tilbud, og kostnaden for staten blir redusert. Orienteringen fra statsråden viser at anbudsprosessen for Trafikkpakke 1 Sør har vært gjennomført på en ryddig måte. Denne anbudsprosessen bør derfor ikke være en arena for omkamp om jernbanereformen. Det vil bare bidra til å skape unødvendig usikkerhet knyttet til offentlige anbudsprosesser.

Jeg registrerer at representanten Myrli ønsket at redegjørelsen oversendes transport- og kommunikasjonskomiteen for videre behandling. Etter min mening burde vi kunne avslutte denne saken med den orienteringen vi har fått i dag, men vi vil likevel ikke motsette oss at den blir oversendt til komiteen.

Morten Stordalen (FrP) [20:18:37]: Jeg vil takke for redegjørelsen – jeg synes det var en god og fyldig redegjørelse. Jeg tror det er viktig at spørsmål som har blitt reist, både her i salen og i mediene, blir svart på på en god måte. Om denne saken, som har fått ganske stor oppmerksomhet i mediene, er medieskapt eller politikerskapt, er jeg faktisk litt usikker på.

Når det gjelder satsing på jernbane, har det kommet påstander fra opposisjonen om at denne regjeringen ikke vil noe med jernbane lenger, det er ikke noen satsing. Men det er ingen tvil om at det er over en dobling av satsingen på jernbanen siden denne regjeringen tiltrådte. Det går over 100 flere togsett ut fra Oslo S nå enn det gjorde i 2013, og det skal bygges og satses mer. Jernbanereformen handler nettopp om å kunne skape konkurranse, og for meg og Fremskrittspartiet er det litt spesielt at det er greit med konkurranse innen alle andre transportformer enn jernbanen, for det er så komplisert. Det forstår ikke jeg og Fremskrittspartiet. Det at man har en konkurranse som sørger for å sette kundene i fokus, for å få kundetilfredshet – det er jo derfor man skal kjøre tog. Det er jo kundene det handler om; det er fokus og målstyring som gjør at det skal være kundeopplevelsene og det å kjøre når kunder trenger det, det handler om. Punktlighet og regularitet, det er jo det det handler om for alle som kjører tog, at man kan stole på det, og det skal være et ris bak speilet dersom man ikke leverer tjenestene.

Det store spørsmålet for meg er hvordan NSB selv nærmest kunne halvere prisen på sitt anbud. Det er vel det store spørsmålet alle burde stille seg. Hvordan går det an, hvordan har det kunnet skje at ingen før har tatt tak i det, men kjøpt tog tjenester uten å spørre hva det er vi får? Er det mulig å få det rimeligere, er det mulig å få bedre kvalitet? Det har aldri noen spurt om før. Man bare betaler og kjøper tjenestene.

Overalt ellers i samfunnet ved transporttjenester er man opptatt av pris – ja, selv i fylkeskommunene. Så vidt jeg vet, er det ikke Fremskrittspartiet som styrer dem – de styres av Arbeiderpartiet mange steder. Der kjøper man tjenester innen kollektivtransport – konkurranse – og det fungerer. Man er altså svært fornøyd. Og det at man mistenkeliggjør noen fordi det er noen andre som vinner et anbud, håper jeg ikke blir til en debattarena for en omkamp om prinsippet, for prinsippet tror jeg er slått fast, når selv NSB kan kjøre så mye billigere enn de har gjort tidligere. Det bør være et tankekors.

Fremskrittspartiet er for konkurranse, det har vi alltid vært, men jeg har også stor respekt for at andre har et annet syn. Og når Arbeiderpartiet ved Sverre Myrli tar til orde for at man ønsker en komitébehandling, synes jeg posisjonen skal være raus nok til å ha respekt for det. Vi støtter at vi tar en komitébehandling og får en verdig avslutning på denne debatten, selv om jeg selv ikke ser behovet.

Bengt Fasteraune (Sp) [20:21:22]: Jeg vil også få takke for en grundig redegjørelse som beskriver prosessene fra a til å, og sikkert noe informasjon som statsråden måtte hente før han startet. Mye er sikkert også selv-

opplevd i selve avslutningsfasen. Han beskriver en prosess som egentlig har vært litt todelt. Man har vært inne i en reform, og samtidig som direktoratet ble etablert, gjennomførte man og startet opp en anbudsprosess som gjorde at departementet i en tidlig fase hadde et ganske stort ansvar – jeg vil tro mer ansvar enn når man skal gjennomføre tilsvarende prosesser som en del av de andre jernbanepakkene. Det var departementet som satte de kvalitative målene. De satte tildelingskriterier, og de ga et oppdrag til direktoratet for at de skulle gjennomføre selve anbudsprosessen.

Jeg opplever at i skillet mellom hvem som har et ansvar fra å til å, kan det hende at noen trår feil. Dette med kvalitet var et kriterium som anbudet var tuftet på. Det var det som skulle tillegges mest vekt – 60 pst. på kvalitet, 40 pst. på pris. Alle som har drevet med anbud, vet at det er tildelingskriteriene og vekting av kriteriene som skal føre til hva man velger. Alle som har vært i saker med KOFA, vet at det er det som tillegges vekt.

Når statsråden da sier at det politiske nivået i departementet ikke har hatt hånd på den siste delen av prosessen, dette er delegert ned til direktoratet, er det en beslutning som departementet har gjort. Men all delegering vil føre til at man må ha en kontrollfunksjon. Kontrollfunksjoner er litt spesielt når det gjelder stat og departement i forhold til storting. Det kan ikke ses på på samme måte som en vanlig privat bedrift, og det er klart at de som har rettslige krav til innsyn og til klage for KOFA, har rett til det, som ministeren sier. Jeg vil likevel si at når det gjelder kontroll, kanskje spesielt i en reform som nå på en måte ruller ut, og som er, jeg vil si dimensjonerende annerledes enn det som er gjennomført før, er det selvfølgelig på sin plass når det blir rettet en pekefinger på om alt er gjort rett. Jeg håper alle i denne sal er helt åpen for – og jeg synes også det er bra med de signalene som er sendt fra posisjonen – at dette må få en grundigere evaluering.

Jeg vil også si som Myrli at for oss er det umulig å se hva som er rett eller galt. Men vi er også ombudsmenn, som på en måte skal løfte en pekefinger. Og hvilke konsekvenser kan det få for de neste anbudsprosessene hvis flere tilbydere mister tilliten til at de som leverer beste anbud, vinner?

Så er det blandet litt politikk inn i diskusjonen her også, det er det vel alltid. Når man beskriver at hvis man gjør det på denne måten, har det bevist at det er kvalitet og pris og ikke minst kundetilfredshet som kommer i fokus, vil jeg vel tro at staten, som eier av sitt eget selskap, også tidligere var opptatt av kunder, var opptatt av kvalitet. Reformen går det jo an å gjøre innenfor den organisasjonen som allerede eksisterer. Selv om vi har forskjellig syn på det som går på å legge det ut på det private

marked, tror jeg at de fleste har det samme grunnleggende syn på hva som skal leveres av tjenester.

Det jeg synes er det mest skremmende, er at noen – og disse noen er jo folk med høy kompetanse – påstår og rett og slett sier at her har det vært noe dobbeltkjøring. Her har det vært noen møter og noe påvirkning som ikke skulle ha vært der. Da tenker jeg som så at for å få kanskje enda bedre grunnlag for å mene noe om det, vil i hvert fall vi anbefale det samme som Myrli, at saken blir sendt til komiteen, og at vi kan ta en videre drøfting der.

Arne Nævra (SV) [20:27:32]: Jeg takker statsråden for redegjørelsen. Det var godt han kom til Stortinget og holdt den. Det tok litt tid. Hadde han kommet litt før, hadde han sluppet tre tette spørsmål forrige onsdag.

Men i alle fall: Det er åpenbart at SV har vært motstander av den såkalte jernbanereformen – det er ikke noen særlig stor hemmelighet – av at jernbanestrekninger skal ut på anbud. En så viktig, komplisert del av norsk infrastruktur som jernbanen er, skulle vært på offentlig hender og vært i offentlig drift, det mener nå vi. Men når stortingsflertallet med høyreideologien vil dette, med Kristelig Folkepartis hjelp, må vi kjempe videre for de ansatte og for passasjerene, når Sørlandsbanen skal drives av det britiske selskapet Go-Ahead, som ikke har et spesielt godt rykte med seg.

Jo flere dager som har gått etter at anbudet ble tildelt, jo flere momenter har kommet fram, og jo flere spørsmål skapes det – og det er spørsmål som ikke har fått noe spesielt svar her i salen i dag, det må jeg beklage-ligvis si. Det er unektelig relevant og et snev av morsomt å peke på at en av begrunnelsene for hele jernbanereformen var at passasjerene skulle stå i sentrum. Da forstår jeg det sånn at service og kvalitet skulle være avgjørende. Ja, regjeringa fulgte jo opp dette med å lage kriteriene for anbudet, altså hva som skulle vektlegges, og da skulle de bruke dette grunnlaget for å vurdere anbudene. Det har vært gjentatt her mange ganger: 60 pst. kvalitet, 40 pst. pris. Men så viser det seg altså at Go-Ahead scoret best på bare 1 av disse 15 kvalitetskriteriene i forhold til NSB og SJ, selv om kvalitet skulle telle mest. Det er jo ikke noe rart at det blir spekulasjoner.

Så har det også kommet fram at innenfor de tre delkriteriene, bl.a. å få fornøyde kunder, som skulle vektlegges betydelig, scoret Go-Ahead dårligst på alle tre. Jeg fikk greie på i dag ut fra statsrådens redegjørelse at det var snakk om at kundefornøydhets skulle vektlegges 40 pst.

Det har også kommet fram, gjennom Aftenpostens reportasjer, at Jernbanedirektoratet har operert med to regnestykker – et offisielt og et uoffisielt. Det uoffisielle, som offentligheten ikke får se, og heller ikke vi her i sa-

len, og som skulle inneholde bedriftshemmeligheter, er etter det jeg forstår, grunnlaget for å gi Go-Ahead Sørlandsbanen. Advokat Robert Myhre, som er en ledende ekspert på akkurat dette med anskaffelser og kontraktsrett, sier til Aftenposten at han ikke kan forstå at så viktige deler skulle holdes hemmelig, og han sier rett ut at spillereglene for jernbanekonkurransen er brutt. Det er jo heller ikke da så rart at vi stiller spørsmål og er skeptiske, og vi fikk faktisk ikke noen avklaring på akkurat dette spørsmålet her i dag heller. SV kunne ikke forstå hvorfor statsråden og regjeringspartiene ikke ville være med på å få en uavhengig gjennomgang av dette store anbudet, dette for å skape tillit til så store prosesser. Ved så store omskiftninger på et viktig samfunnsområde burde vel statsråden være interessert i mest mulig transparens, både for ansatte, for passasjerene og kanskje for statsråden selv, slik at han hadde hatt alle fakta på bordet med hensyn til om anbudsprosessen har vært god og etter boka.

Særlig på bakgrunn av siste informasjon rundt pakke nord, men også i lys av denne sørlige delen av anbudsrunder, virker det nesten som om statsråden driver gambling med norsk jernbane. Men han nekter altså å sjekke om spillereglene er fulgt, og det er etter SVs syn ganske uholdbart.

Spørsmål som vi må få avklart, og som ikke denne omfattende redegjørelsen, i hvert fall i volum, avklarte, er f.eks.: Hva viser disse hemmelige regnestykkene skal ha vært avgjørende for at Go-Ahead vant? Hvordan kunne pris ende opp med å bli så avgjørende når kvalitet skulle telle 60 pst.? Hvordan er det mulig? Hva er da vitsen med den vakre fordelingen 60/40 i favør av kvalitet? Det har jeg ikke fått noe svar på. Det kan nesten virke som om vi har fått en slags ny styringsform her i salen, hvor det ikke er statsråden som har ansvaret nedover i rekkene. Og det er jo en underlig affære – selvfølgelig er det statsråden, som representanten Myrli påpekte, som har ansvaret.

Til slutt en liten forklaring på hva SV vil stemme i forbindelse med Rødts løse forslag. En henstilling fra Stortinget om at Riksrevisjonen skal undersøke forholdene, synes vi er et drastisk skritt som sjelden blir brukt. Men på grunn av alvorlighetsgraden vil vi nå stemme for det, og det er rett og slett en flagging av alvorligheten i saken.

Jon Gunnes (V) [20:32:55]: Også jeg vil takke samferdselsminister Jon Georg Dale for redegjørelsen. Den var veldig omfattende, den var lang, og ikke minst inneholdt den informasjon som var viktig for at vi har tillit til at prosessen med disse anbudene har foregått på en skikkelig og god måte. Fra første dag har det sett ut til at man har hatt god kjennskap til hvordan man skal gjennomføre slike anbud – ikke minst i sluttfasen, der det er

viktig at det ikke er noen politisk innblanding, der Samferdselsdepartementet og samferdselsministeren har holdt seg langt unna med hensyn til hvem som ble valgt til slutt.

Det var satt opp klare kriterier – jeg hører at det handler om 60 pst. kvalitet og 40 pst. pris. Men det vi også får høre, er at tilbudene fra de forskjellige var ganske jevne når det gjaldt kvalitet. Da er det klart at sluttregnestykket kan bli i favør av pris, at det er den som avgjør til slutt, i og med at man kanskje har hatt veldig like kvalitetskriterier for dette.

Venstre er veldig opptatt av at vi skal bruke jernbanen mer i Norge. Jeg hørte at statsråden nevnte tallet 74 millioner passasjerer. Det er et anselig tall, men det er vi slett ikke fornøyd med. Vi vil gjerne ha et mye høyere tall, for vi tror det er et potensial for å ha langt flere passasjerer på norsk jernbane i framtiden. Passasjerene ønsker å bruke toget. Man synes det er behagelig og sikkert, og ikke minst at det er en hurtig transportform der man kan både jobbe og ha det ganske behagelig mens man sitter på toget. Det er viktig for Venstre når vi har satset så mye – ikke minst i NTP – for at jernbanesatsingen må bli større i Norge, for det er den transportformen passasjerene ønsker mest av alle transportformer.

Jeg hører at ministeren er veldig opptatt av at det har vært flere anbud på andre transportformer. Det er også det vi spekulerer på. Hvorfor er det ikke like interessant å konkurransesette jernbane som alt annet? For en uke siden hadde vi til dels også en liten debatt om dette, da vi hadde debatten om budsjettet for Samferdselsdepartementet. Representanten Sverre Myrli svarte da at det ikke er rett medisin. Det sa han ved flere anledninger i den debatten – det er ikke rett medisin. Medisin er jo for sykdom. Jeg visste ikke at Sverre Myrli mente at togdriften i Norge var så syk at den trengte medisin – det var tydelig at det var det som framkom. Men konkurransesetting er ikke noen medisin, det er et verktøy for å få det beste tilbudet og den beste både passasjeropplevelsen og prisen – ikke minst for staten og, til slutt, også for kundene. Jeg tror det er utrolig viktig at vi fastholder at vi fortsatt skal ha konkurransesetting av transporttilbudene.

Venstre vil også være med på at vi skal behandle dette videre i komiteen, litt fordi det er første gang vi gjør det. Det skal vi ha respekt for, det er ikke enkelt når man gjør det for første gang. Men dette må også sies: Vi skal ha flere anbud på jernbanepakker rundt omkring framover. Jeg gleder meg allerede til Trafikkpakke 2, for den er i mitt distrikt. Jeg håper at det kan føre til et langt bedre togtilbud enn hva man har i dag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [20:38:02]: Jeg synes det er bra at mange er opptatt av jernbanen, at vi får et

tilbud som svarer til de forventningene vi har til en jernbanereform, at det leveres i tråd med det som har vært intensjonen med denne omorganiseringen.

Jeg har også stor forståelse for at det er noen som var imot denne reformen da den ble innført. Jeg synes det er helt fair å være imot den.

Når Kristelig Folkeparti gikk inn for denne reformen, var det nettopp for at vi skulle få et togopplegg i Norge som gjorde at flere brukte toget enn det man hadde gjort tidligere. Det var for å gjøre det mer brukervennlig, få en bedre jernbane, som kunne være et enda viktigere kollektivtilbud for flere mennesker enn det er i dag. Derfor gikk vi inn for dette, og derfor gikk vi også inn for en jernbanereform som kunne skape større grad av ryddighet og tydelighet når det gjaldt rollefordeling innenfor det jernbaneverket vi hadde hatt fram til da.

Redegjørelsen i dag viser at rollene er blitt praktisert i henhold til det som har vært intensjonen med den nye organiseringen. Jeg synes statsråden på en god måte har gjort rede for dette. Jeg tror vi skal vær glad for at det ble så tydelig redegjort for at det ikke var en politisk ledelse som satt med hendene nede i anbudene og hadde direkte kontakt med de ulike anbuksaktørene som har vært på banen her. Det ville iallfall ha skapt spekulasjoner om ryddighet og om hvordan dette har blitt håndtert.

Når en også hører og ser at staten her kan spare betydelige beløp, store utgifter, synes jeg dette er et poeng som vi skal ta med oss, og som også kan bety mer jernbane, flere tog, for de norske innbyggerne – når vi ellers også opplever at de ansattes arbeidsvilkår er blitt tatt vare på i de overgangsordningene som er laget for dem som har vært ansatt i NSB, og som går over i det nye selskapet.

Representanten Fasteraune etterlyser en evaluering. Jeg er helt enig i at vi bør få en evaluering av en reform av en slik størrelse som jernbanereformen er, men vi må la toget få lov til å forlate stasjonen før vi kan begynne å evaluere den nye reformen som vi nå har fått. Vi må ha noe tid på oss. Så bør vi absolutt komme tilbake igjen til en evaluering av så vel den som av veireformen, som vi også har diskutert en del i denne salen.

Jeg tenker så enkelt som at hvis det var en sterk opplevelse av urettferdighet i denne anbudstildelingen, hadde de første som hadde reagert, vært aktørene selv. Slik er det ellers i næringslivet. De har valgt ikke å forfølge denne saken – og hadde muligheten til det. Jeg opplever at det er et uttrykk for at de opplever konkurransen som fair.

Så vil jeg i dag også støtte forslaget fra representanten Myrli – jeg håper han merker seg at Kristelig Folkeparti støtter Arbeiderpartiets forslag om at saken oversendes komiteen.

Bjørnar Moxnes (R) [20:42:02]: Jo mer som kommer fram om anbudsrunden, dess mer uryddig virker det. Det er skjulte regnestykker og en anbudsvinner som ingen vil forklare hvordan kan ha vunnet. Det er lite tillitvekkende.

I anbudsrunden om Trafikkpakke 1 Sør som Go-Ahead vant, skulle kvalitet telle mer enn pris. Likevel har anbudsvinner Go-Ahead scoret dårligere enn konkurrentene på 12 av 15 kvalitetspunkter. Da Go-Ahead ble annonsert som vinner, trakk direktoratet fram Go-Aheads «ambisøse opplegg for å få flere kunder». Siden har det framkommet at Go-Ahead har et dårligere opplegg for å skaffe flere kunder enn både SJ og NSB.

Det har også framkommet at Go-Ahead hadde et såkalt forhandlingsmøte med Jernbanedirektoratet før de ga sitt endelige tilbud – stikk i strid med reglene for anbudsrunden. I media har direktoratet avvist at dette var et forhandlingsmøte, men det er altså omtalt som det i referatene. Go-Ahead var nær ved å bli avvist på grunn av «usunn økonomisk profil» tidlig i prosessen, men klarte plutselig å levere en langt lavere pris i innspurten – en pris som gjorde at de vant anbudsrunden.

Så er det reist tvil om det foreligger to regnestykker i anbudsrunden. Ett kjenner vi, det er vist fram for offentligheten. Men et internt regnestykke som ikke vises fram og som var avgjørende for at Go-Ahead vant, får vi ikke se. Jeg har prøvd mange ganger å få svar fra statsråden og fra direktoratet på hvordan Go-Ahead kunne vinne når de andre tilbyderne scoret best på satsingsprogram for nye kunder, når det å skaffe nye kunder nettopp var begrunnelsen for at Go-Ahead kunne levere til en så god pris som de oppga.

Statsråden svarer ikke på spørsmålet. Han sier han ikke har innsyn i tilbudene fordi Jernbanedirektoratet står for gjennomføringen av anbudskonkurransen. Da stiller vi direktoratet det samme spørsmålet. Og hva er svaret da? Jo, da er svaret: Spør statsråden om dette! Vi har derfor sett det nødvendig å sende en innsynsbegjæring, via presidentskapet, hvor vi legger vekt på representantenes særskilte stilling og informasjonsbehov. Den forespørselen har statsråd Dale svart på med å si at han ikke har dokumentene jeg spør om, og derfor ikke kan vurdere forespørselen. Han ber meg igjen om å rette forespørselen til Jernbanedirektoratet, som igjen henviser tilbake til statsråden!

I sum: Ingen vil, eller ingen kan, fortelle verken meg eller passasjerene hvordan denne anbudsrunden har foregått, og hvordan vinneren faktisk har blitt valgt ut. Og når verken direktoratet eller samferdselsministeren kan svare, eller vil svare, på forholdsvis enkle spørsmål om hvordan Go-Ahead vant anbudet, da begynner man å lure på hva som har skjedd i saken, ikke minst fordi til-

liten til anbudsrunderen svekkes jo flere opplysninger som kommer fram. Det er ikke særlig tillitvekkende.

Jeg forstår heller ikke motviljen mot å få anbudsrunderen gransket. Nå har statsråden selv sagt til Aftenposten at han ikke har noen planer om å bidra til en gjennomgang av konkurransen, mens Riksrevisjonen sier de vurderer om de skal se på anbudsrunderne.

Kristelig Folkeparti og de borgerlige stemte i forrige uke ned et forslag om en uavhengig granskning av anbudsrunderen. Disse partiene burde se at også de som er for privatisering av jernbanen i Norge, har interesse av å rydde all tvil til side i saken om ting har foregått på riktig eller gal måte. Dette ble ikke besvart i statsrådets lange, fyldige og grundige redegjørelse. Hvordan kunne de vinne når de altså scorer dårligere enn konkurrentene på 12 av 15 kriterier og dårligere på planene for å få flere passasjerer?

Derfor spør jeg statsråden: Hvordan kan jeg og befolkningen få innsyn i viktige sider av saken når verken statsråden eller direktoratet vil svare – bare peker på hverandre? Vi må få et klart svar på det i dag.

Statsråd Jon Georg Dale [20:47:23]: Det hadde truleg vore ein fordel om representantane hørte etter kva eg sa under den utgreiinga som varte nesten 50 minutt. Når representanten Moxnes seier at det var eit forhandlingsmøte der Go-Ahead forbetra sitt tilbud i etterkant, er det rett og slett ikkje sant. Det er jo det som er hovudutfordringa i denne diskusjonen.

Eg har det konstitusjonelle ansvaret for det som skjer i transportsektoren. Det ansvaret tek eg også. Men vi har valt – Stortinget har valt – å skilje mellom ansvarsdelinga mellom departement og direktorat, slik at det er direktoratet, utan politisk innblanding, som gjer vurderingane i dei enkelte tilboda, fordi ein har meint – Stortinget har meint – at det er det som gjev størst grunnlag for tillit til aktørar i ein marknad, at politikken held seg på armlengdes avstand. Det er det ansvaret Stortinget har sagt skal vere fordelt slik, som eg har halde meg til, og som departementet har halde seg til. Difor kunne det vore interessant for meg å ha visst meir – naturlegvis kunne det det – men det vi alle er avhengige av, er at aktørane i marknaden har tillit til denne prosessen.

Det eg merkar meg, er at alle sokalla ekspertar som har uttalt seg om denne saka, og alle andre aktørar som har vore mest kritiske, ikkje er aktørane som har delteke i konkurransen, ikkje er aktørane som har hatt milliardverdier i spel, ikkje er aktørane som har brukt tid, pengar og ressursar på å posisjonere seg og prøve å vinne desse anboda. Dei har ikkje brukt tid på dette. Det er i stor grad opposisjonen som har brukt tid på det.

Det openberre retoriske spørsmålet er då: Er det reelt sett konkurransen i sektoren opposisjonen er oppteken av, eller er det politisk spektakkel? Politisk spektakkel

kan vi drive med. Eg kan også vere med på det. Det kan vi ha mange diskusjonar om, også etter den behandlinga som no skal skje i komité. Men departementet har opptreidd ryddig. Det har eg gjort greie for. Det vi har hatt innsyn i, har eg no orientert Stortinget om. Det betyr at den informasjonen eg sit på per i dag, har Stortinget no fått. Det betyr at dei innsyna som Stortinget gjerne skulle hatt i detaljerte vurderingar i anboda, sit ikkje eg og departementet på.

Korleis kunne Go-Ahead vinne anbodet? Jo, dei leverte det tilbodet som direktoratet – som er dei som av Stortinget er sette til å ha ansvaret med å vurdere tilboda – vurderte at hadde det beste tilbodet, basert på dei tildelingskriteria som var gjevne – 60 pst. på kvalitet, 40 pst. på pris. Korleis skal Go-Ahead få dette til å gå opp? Korleis skal dei få fleire kundar? Jo, det er nettopp fordi dei har kalkulert med fleire kundar som bruker toga, at dei kan levere ein betre pris.

Då er det to spørsmål. Korleis trur vi at selskapet som vann denne anbudsrunderen, reelt skal oppnå at fleire vel å ta toget om kvaliteten ikkje betyr noko? Det er også for meg komplett uforståeleg. Men difor er det greitt å vite at også i den anbudsrunderen vi nettopp har vore gjennom, er kvaliteten på dagens tilbud – dagens tilbud, levert av NSB – minimumsgrunnlaget for i det heile å vere med i konkurransen på Trafikkpakke 1 Sør. Det andre spørsmålet er: Kva slags tilbud skal dei levere minst like godt som i dag? Dei har levert eit tilbud som aukar talet på avgangar på Jærbanen og i helgane, fordi dei trur det gjev fleire passasjerar. Det er eit konkret resultat av at kvalitet i tilbodet er vekta opp, basert på at departementet fastsette tildelingskriterium med høg vektning på kvalitet.

Eg ser ikkje bort frå at vi får anledning til å diskutere dette i Stortinget fleire gongar, og eg ser for så vidt fram til det. Det er krevjande å bryte monopol også i 2018. Men den diskusjonen som handlar om tillit i marknaden no, viser marknaden i stor grad at ein har, til Stortinget og opposisjonen her, som er dei som i størst grad bidrar til å gjere dette til ein debatt, ikkje aktørane som har hatt milliardar av verdier i spel.

Presidenten: Debatten i sak nr. 10 er dermed avslutta.

Presidenten foreslår at utgreiinga til samferdselsministeren om anbudsrunderen for Sørlandsbanen vert send transport- og kommunikasjonskomiteen.

– Det er vedteke.

Sak nr. 11 [20:52:42]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentan-

tene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Lars Haltbrekken om en bærekraftig godsring og mer gods på bane (Innst. 66 S (2018–2019), jf. Dokument 8:22 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ynskje frå transport og kommunikasjonskomiteen vil presidenten føreslå at taletida vert avgrensa til 5 minutt til kvar partigruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil presidenten føreslå at det – innanfor den fordelte taletida – vert gjeve anledning til replikkordskifte på inntil seks replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa, og at dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

– Det er vedteke.

Nils Aage Jegstad (H) [20:53:37] (ordfører for saken): Først vil jeg få takke komiteen for et godt samarbeid. Det er et viktig tema som SV har satt på dagsordenen, og det er dagsaktuelt.

I Dokument 8:22 S for 2018–2019 fokuserer forslagsstillerne på fem punkter:

- sikre at godstog blir prioritert på jernbanenettet på nattestid der det gir små eller helt ubetydelige ruteendringer for persontogene
- utrede og fremme forslag om støtteordninger for overføring av gods fra vei til bane eller sjø
- utrede og fremme forslag om et transportregister for all internasjonal godstrafikk, kombinerte transporter og kabotasjeturer i Norge
- sikre at nye elektroniske fraktbrev som er planlagt i CRM-direktivet, gjøres obligatoriske
- fremme forslag om nødvendige regelendringer som kan sikre at det blir mulig å kreve inn bøter for brudd på kabotasjereguleringen når bruddet oppdages

Det ble avholdt høring den 25. oktober 2018 med god deltagelse fra involverte parter. For debattens skyld er det viktig å merke seg at målsettingen om å flytte minst 30 pst. av den totale godsmengden fra vei til sjø og bane gjelder godset som fraktes lenger enn 300 km. I realiteten utgjør målsettingen om lag 5 pst. av den totale godsmengden. Dette ble også understreket av høringsinstansene. Under høringen ble det også påpekt at det må bli mulig å kjøre lengre tog for å konkurrere med modulvogntogene. Det ble videre vist til at næringen har foreslått en miljøstøtteordning på linje med andre europeiske land i størrelsesorden 200 mill. kr. Det ble i denne sammenheng pekt på det akutte behovet som har oppstått ved at godstransportørene har varslet om kutt i tilbudet på noen strekninger.

Forslagene i Dokument 8:22 S for 2018–2019 har to vinklinger: Det ene gjelder overføring av gods fra vei til

bane, forslagene 1 og 2, og det andre gjelder å bekjempe ulovlig kabotasje i transportsektoren, forslagene 3–5.

Det er stor enighet om at godstog bør sikres prioritet i perioder av døgnet da persontrafikken er mindre. Det må imidlertid pekes på at godstog kan være svært støyende, og at dette må hensyntas når det gjelder hvor omfattende transporten kan være på nattestid. Det er også nødvendig å sette av tid til vedlikehold og kontroller av jernbanenettet på nattestid.

Forslagsstillerens punkt 2 om å utrede og fremme forslag om støtteordning for overføring av gods fra vei til bane og sjø ble et hovedtema for flere av høringsinstansene. Flertallet i komiteen ber departementet følge dette nærmere. Jeg viser i denne forbindelse til brev av 7. desember 2018 fra samferdselsministeren. Jeg regner med at statsråden vil redegjøre for hva som gjøres i sakens anledning.

De tre siste punktene i representantforslaget dreier seg om bekjempelse av ulovlig kabotasje og sosial dumping. Flertallet i komiteen legger til grunn at arbeidet med å hindre ulovlig kabotasje og sosial dumping bare kan lykkes i et samarbeid med andre land, og har merket seg at departementet jobber aktivt med dette. Det kan imidlertid være grunn til å se nærmere på forslaget om regelendringer knyttet til å kreve inn bøter for brudd på kabotasjereguleringen, særlig har Norges Lastbilerforbund fremhevet dette. Paradoksalt nok kalles det å avkriminalisere lovbrudd for lettere å kunne ilegge bøter på stedet. Det foreligger i dag et løst forslag fra Kristelig Folkeparti som jeg vil anbefale at vi støtter.

Det er bred enighet om målet om å få over mer gods fra vei til bane. Hovedgrepet her er gjennomføringen av godspakken som er en del av Nasjonal transportplan 2018–2029. Her er det foreslått mange tiltak som til sammen har en kostnadsramme på 18 mrd. kr. Blant annet vises det til:

- elektrifisering av banestrekninger
- nye banekoblinger i Elverum, Kongsvinger og Hokksund
- oppgradering av Alnabruterminalen
- modernisering og effektivisering av flere godsterminaler
- bygging av nye eller forlenging av eksisterende kryssingsspor
- nytt signalanlegg som gjør det enklere med grensekryssende godstransport

Videre pekes det på at kontinuerlig vedlikehold og kontrollering av jernbanenettet er viktig for sikkerheten samt for å sikre god oppetid, forutsigbarhet og punktlighet for både passasjerer og gods. Det er også behov for å øke framføringskapasiteten, slik at flere og/eller lengre godstog kan trafikere godstogstrekningene. Større volumer betyr mer effektiv frakt og dermed styrking av

konkurransesevnen overfor annen godstransport. Det skal bygges nye eller forlenges kryssningsspor på så å si alle de viktige godstogstrekningene.

Jeg viser for øvrig til innstillingen der flertallet foreslår at Dokument 8:22 S for 2018–2019 ikke vedtas.

Sverre Myrli (A) [20:58:45]: La meg aller først si at jeg synes det er veldig bra at SV fremmet representantforslaget sitt, som opprinnelig vel var i fem punkter. Så har det gjennom komitébehandlingen kommet tre punkter til, slik at det nå er åtte forslag, som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står bak. Da benytter jeg anledningen til å ta opp de åtte mindretallsforslagene fra innstillingen.

Det er ganske vanskelig, må jeg si, og litt frustrerende at det er så vanskelig å få stortingsflertallet med på noe som helst hva gjelder å gjøre noe for å redde godstransporten på jernbane. Forrige uke – det er vel nøyaktig en uke siden i kveld – debatterte vi samferdselsbudsjettet for 2019. Der hadde opposisjonen også en del forslag for å gjøre noe med den svært – jeg vil si – dramatiske situasjonen for godstrafikk på jernbanen. Men nei, ingen forslag som opposisjonen fremmer, vedtar det borgerlige flertallet. Dette er ikke forslag som vi har sittet på et bakrom og funnet på. Dette er forslag som først og fremst kommer fra godsnæringen, som kommer fra transportselskapene, som kommer fra de store samlasterne, som kommer fra Posten Norge, som sier til oss at noe må gjøres, ellers kan vi i løpet av kort tid være uten godstransport på jernbanen, bortsatt fra malmtrafikken på Ofotbanen og tømmertransport. Containertransporten på jernbanen, som er det vi først og fremst snakker om, kan forsvinne hvis det ikke skjer noe dramatisk. Vi fremmer forslag etter forslag etter forslag, og regjeringen utreder og utreder og utreder – fine foredrag og fine foredrag og fine foredrag, men svært lite konkret handling.

Jeg synes saksordfører Jegstad holdt et godt innlegg. Det som ligger i godspakka i Nasjonal transportplan, er bra. Så har jeg sagt det – ros til regjeringen for det, men det ligger mange år fram i tid. Nye godsterminaler, nye kryssingsspor, nye tilsving, som det kalles når en bygger forbindelseslinjer mellom ulike banestrekninger – dette er bra, men det ligger nødvendigvis noen år fram i tid. Nå må vi handle på kort sikt. Nå må vi gjøre noe på kort sikt, og da hjelper det ikke å vise til den godspakka. Det er kanskje ingen godsnæring å bygge terminaler for hvis vi ikke gjør noe nå.

Derfor er det fra godsbransjen blitt presentert forslag om at det må innføres en såkalt støtte- eller incentivordning. Hvordan den akkurat skal utformes, er det ingen som har svar på, men la oss i alle fall starte det arbeidet. Vi fremmer i neste sak som vi har til behandling her, forslag om at det innføres en kompensasjons-

ordning for baneavgifter, slik at godsselskapene får tilbakeført baneavgiftene slik som persontogene får. Det er ikke voldsomme beløp som godstransporten betaler i baneavgifter, men det hadde vært en viktig håndrekning slik situasjonen nå er. Vi har fremmet forslag om at vi skal stoppe planlagte økninger i baneavgiftene, som vi også har fått fra transportnæringen – men nei, flertallet sier nei, nei, nei.

Det var jo hyggelig at Kristelig Folkeparti kunne stemme for ett av forslagene mine som gikk på noe så enkelt som en prosedyre i Stortinget, men ingen av de andre forslagene våre kan Kristelig Folkeparti stemme for. Er alle de åtte forslagene så dårlige? Senere i kveld er Kristelig Folkeparti med på å bevilge masse penger til Human Rights Service. Da finnes det ingen grenser for hva Kristelig Folkeparti kan være med på. Der kan de ofre alt på Fremskrittspartiets alter, men de kan altså ikke stemme for. Uansett hva Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV fremmer, er det en ting som er sikkert: Grøvan og Kristelig Folkeparti stemmer imot. Da kommer vi ikke videre. Da blir det ingen tiltak for godsnæringen. Da blir det ingen endring på den politikken som føres. Jeg må si at det har gjort inntrykk å jobbe med disse spørsmålene de siste månedene, møte transportnæringen, møte samlasterne, møte Posten som satt i møte og sa at hvis ingen ting skjer – og jeg tror Posten, en stor seriøs statlig virksomhet, er den største brukeren av containere på jernbane – kan det hende at vi ikke frakter post på jernbane om noen år fram i tid.

Det er trist at vi har et så tafatt stortingsflertall som ikke vil gjøre noe skikkelig for godstransporten på jernbanen.

Presidenten: Representanten Sverre Myrli har teke opp dei forslaga han refererte til.

Tor André Johnsen (FrP) [21:04:02]: Bilen er et gode som har kommet for å bli. Det gjelder ikke bare personbilen, men også lastebilen. Jeg tror faktisk at de fleste har innsett at vi er helt avhengige av lastebiler, spesielt på kortere avstander. Der er lastebilen en ubestridt favoritt. Lastebilen kjører direkte fra produsent til kunde, og det blir raskest og billigst og enklest.

Men over lengre avstander på over 300 km er det også ganske stor enighet om at godstransport kan overføres fra bil og vei til sjø og bane.

Mer gods fra vei til bane er ikke bare noe opposisjonen er opptatt av. Det er også regjeringen. Den såkalte godspakken i NTP er på hele 18 mrd. kr og ble meget godt mottatt av alle fra transportnæringen, skognæringen og ikke minst næringslivet fra sør til nord – ja, faktisk så langt nord som til Nordland.

Jeg setter pris på næringens og opposisjonens utålmodighet når det gjelder godspakken, og jeg kan forsi-

kre om at den utålmodigheten deler også vi. Derfor har vi en tett og god dialog med regjeringen om oppfølgingen av målene i NTP og andre tiltak som kan bidra til økt kapasitet på jernbanenettet, slik som f.eks. at godstog må prioriteres på nattetid. Et konkret eksempel: Hvorfor er Oslo S stengt på nattetid? Da burde det være mulig å kunne kjøre flere godstog. Dette er noe vi har tatt opp med regjeringen og bedt om å se på muligheten for å kunne åpne Oslo S for godstog på nattetid. Men det er også viktig å ta hensyn til de som bor langs togs�kinnene, og sørge for at de får tilstrekkelig støyskjerming. Godstog støyer som kjent vesentlig mer enn persontog.

Det er også viktig å bruke offentlige midler målrettet og ikke bare kaste penger ut av vinduet, for å bruke tabloid retorikk. Jeg har lyst til å minne om at vi bruker nå over 2 mrd. kr på planlegging av bygging av jernbane. Det er enormt mye penger, og kanskje det viktigste er å se på hvordan disse midlene brukes, før man foreslår å bruke enda mer av skattebetalernes penger på planlegging av prosjekter som kanskje aldri blir realisert.

Bengt Fasteraune (Sp) [21:06:51]: Dette er en av de sakene, i hvert fall som jeg har vært borti siden jeg startet på Stortinget, hvor det egentlig er unison enighet. Dette er en sak som er gitt noen rammer gjennom NTP-en, og som hele Stortinget har stilt seg bak. Når man hører saksordføreren legge fram saken, skulle det vel egentlig ikke være så vanskelig å kunne stille seg bak de forslagene som har kommet fram som en del av den komitébehandlingen vi har hatt.

Støtteordninger for overføring av gods fra vei til bane og sjø ble jo et hovedtema, som flere har sagt her – det gjaldt nesten alle høringsinstansene som var inne. Som også sagt tidligere, har næringen foreslått en miljøstøtteordning på lik linje med andre europeiske land.

Jeg har sagt tidligere at det er vel kanskje ikke de 150 mill. kr–200 mill. kr vi snakker om, for det er en betydelig satsing på jernbane, så dette finnes det rom for innenfor de budsjettene som allerede eksisterer. Det er helt klart en oppfordring både fra Senterpartiet og fra mange andre partier – nå dreier ikke dette seg om å debattere i Stortinget, det dreier seg om en aktiv handling for at vi ikke skal ramle av lasset. Forutsetningen for å kjøre lengre tog er mer sammensatt enn å endre på rute-tabellen. Vi vet alle hva som kreves for å få dette på plass, og vilje til å få gjort det er kanskje den viktigste biten.

Det som det kanskje blir snakket litt lite om, er de mange trailerne som nå frakter gods på norske veier. Da er det altså ikke firefeltsveiene vi egentlig snakker om her – E136 over Lesja: 6 500 nye biler, det er så vidt det er en gul stripe enkelte plasser. Jeg bor i det området, og vi merker det allerede nå. Hvis man ser på været som har

vært de siste dagene, er dette en trafikkfelle, og det er noe vi må få gjort noe med.

Jeg mener at regjeringen så raskt som mulig må fremme forslag om hvilke av tiltakene i godspakken i Nasjonal transportplan som kan framskyndes og gis en raskere byggestart enn det som er skissert i jernbanesektorens handlingsprogram.

Det er også viktig at godstog blir prioritert på jernbanenettet nattetid. Det er en sak man kan sette i gang med fort, og da må man avgjøre om det er viktigst at alle får beholde nattesøvnen hundre prosent eller om man skal unngå å ha flere tusen nye trailere langs veien. Det er sikkert noen som vil våkne om natta når de dunderer forbi også.

Gods på bane er som sagt i ferd med å bryte sammen, og det gjelder bokstavelig talt å ikke dette av lasset. Den brede enigheten og de unisone beskrivelsene av de negative konsekvensene dersom det ikke kommer en støtteordning på plass, må tas på alvor. Alle instansene på høringene var helt krystallklare.

Hva er det vi egentlig ser nå? Vi ser en regjering som ikke klarer å omsette ord til handling. Vi i Senterpartiet er av den klare oppfatning at dette ikke dreier seg om å få tilført friske penger i årets budsjett. Det er allerede en betydelig satsing på jernbane i statsbudsjettet for 2019 – over 6,2 mrd. kr – så handlingsrommet er der. Strakstiltak må på plass hvis godstransporten på jernbanen skal overleve fram til regjeringens godspakke på 18 mrd. får effekt.

For å unngå at man kommer i en situasjon som fører til at dette bare vil forsterke seg, ser jeg for meg at vi kan gå sammen og prøve å finne en rent praktisk løsning. Det håper jeg statsråden tar med seg, uansett hva man vedtar ut fra denne innstillingen, for dette er en sak som må løses og ikke bare diskuteres.

Arne Nævra (SV) [21:11:39]: Jeg takker for alle hyggelige ord om forslaget og for at dette ble fremmet – det var jo ikke måte på! Og så får vi se hvor mange som stemmer på dette da, til slutt.

Bakgrunnen for SVs representantforslag er rett og slett at vi har sett det som mange andre har sett, det som Riksrevisjonen har sett, det som godstransportørene har sett, de som skal ha gods på jernbanen – og som sikkert også regjeringa har sett – at jernbanen taper i konkurransen om godset. Det er transport med vogntog på gummihjul som vinner.

Tiltakene i godspakka i Nasjonal transportplan vil ikke få effekt i tide for å redde gods på bane, og det må iverksettes tiltak nå. Strakstiltak. Sånn er situasjonen. Flere høringsinstanser påpekte at å bruke betydelige midler for bedre infrastruktur på gods på bane med effekt etter 2020, holder ikke. Vi må få disse strakstiltake-

ne nå. På en måte er dette å sammenligne med å gi en akutt hjertepasient gode kostråd. Du må liksom gjøre noe akutt akkurat da! Det trengs tiltak for å hindre nedskjæringer i gods på bane nå, både tilpasninger og justeringer i kjøreregler – dette var vi innom i våre forslag – og støtteordninger.

SVs representantforslag ble komplettert av Arbeiderpartiets forslag, så det ble altså åtte punkter til slutt i løpet av komitébehandlingen, og dette er tiltak rett og slett for å bøte på de akutte behovene innen jernbanen.

Jeg vil også nevne at vi samtidig må se på den økte utenlandske dominansen på godstransport på vei, for dette har klare følger for konkurransevnen til jernbanen. Alle har jo sett den enorme utenlandske dominansen på internasjonal godstransport på vei. Dette skyldes selvfølgelig et liberalt EØS-regelverk og bør ikke overraske så mange. Det er lovlig, og det er også lovlig å la sjåfører kjøre med lav lønn, luselønn, dvs. i hjemlandet, eller der de tillater det. I Norge tillater vi ikke det. Det skal være allmenngjort lønn, norske tariffvilkår, når man kjører såkalt kabotasje her i landet. Men når de få stikkprøvene tas, avdekkes det ofte forferdelige forhold. Kontrollen med regelverket er altså altfor dårlig.

På høringen i saken kunne vi legge merke til at alle instansene mente at det måtte iverksettes sterkere tiltak for å bekjempe sosial dumping og kabotasje i transportnæringen i Norge. Når man kan kjøre med 50 kr i timen, skjønner jo alle at man kan dumpe prisene på vei. Og dette får jo også følger for norske transportører, det ødelegger deres konkurransevne. Men uansett så taper jernbanen igjen. Derfor er det en sammenheng mellom kontroll av internasjonal kabotasje og prispresset innen godstransport på gummihjul og det at jernbanen lider.

Helt konkret vil jeg altså foreslå det som mange aktører i bransjen har pekt på, og det ser man i forslaget vårt: behovet for elektroniske fraktbrev. Og da snakker vi om at sjåføren ikke kan sitte med en eller annen kopi-blyant og skrive ut fraktbrev i bilen sin. Dette er altså elektronisk registrerte fraktbrev. Og vi vil at dette såkalte CRM-direktivet blir gjort obligatorisk, at vi får en elektronisk fraktbrevordning. Dessuten er det slik at myndighetene faktisk ikke engang har oversikt over hvor mange utenlandske vogntog som til enhver tid er i landet – vi vet ikke det – og langt mindre hva de gjør, og hvor ofte de tar nye oppdrag.

Som bekjent er dette regulert i Norge. Bare tre oppdrag i uka er lovlig i Norge. Så det mange har etterspurt, er et transportregister. Blant annet har det nyetablerte Transport- og logistikkforbundet kommet med det forslaget flere ganger, og de har kjørt hardt press på det. Alt-så: Et slikt transportregister er det et veldig stort behov for. Da får man enkelt tilgang til kjøretøyenes bevegelser, man får oversikt over om det dreier seg om kabota-

sje, tredjelandskjøring eller kombinerte transporter. Et slikt register ville vært til nytte for både Statens vegvesen, Arbeidstilsynet, politiet, tollvesenet og Statistisk sentralbyrå.

Så dette er det aller viktigste jeg ville understreke. Jeg ber representantene kikke gjennom forslaget om et transportregister, og det er kanskje det aller, aller viktigste.

Jon Gunnes (V) [21:16:57]: Når det gjelder dette representantforslaget fra SV, som altså gjelder en bærekraftig godsnæring og mer gods på bane, er det helt klart at det er bekymringsfullt at akkurat det faktisk minker, for her står det «mer gods på bane». Det går altså nedover for øyeblikket – vi får jo stadig meldinger om det – og det er ikke bra verken for trafikksikkerheten på veiene eller med tanke på det grønne skiftet, som ville vært mye nærmere målet hvis vi hadde fraktet mer gods på bane.

Så er det slik at det er kommet en rekke forslag. Jeg fikk dessverre ikke deltatt på høringen, men allikevel har jeg gjennom høringssvarene sett at det har vært veldig mye om å gi pengestøtte, altså å få bedre vilkår for å drive denne godstransporten. Det er det som hindrer oss kanskje lite grann fra å være med på vedtakene, for vi i Venstre er i hvert fall veldig nøye på at vi skal vite at vi bruker pengene våre riktig med tanke på å oppnå de riktige tingene. Det kan godt hende at mange av disse tiltakene kommer etter hvert, når Samferdselsdepartementet får utredet dem og ikke minst får sett på problemene i godsnæringen, men jeg tror på dette tidspunktet at et sånt representantforslag ikke er den riktige veien å gå for å få bukt med dette.

Jeg tror at transportnæringen virkelig trenger å foreta en vurdering – at man vurderer hvem som kan gi det beste tilbudet. Vi vet at vi har en målsetting om 30 pst. på bane og sjø, og vi må jo si at dessverre ser det ut til at sjø ikke virker, f.eks. med hensyn til frakt av laks. Vi prøver det nå fra både Hitra og Vikna i Trøndelag, med tanke på å få det ned til Hirtshals, hvor laksen skal bearbejdes videre. Det hadde vært veldig bra om det hadde lyktes, men det er et meget lite volum foreløpig. Absolutt det meste foregår med bil, og det er selvfølgelig fordi logistikken er bedre med det, og tidsforbruket er mye lavere enn både på sjø og på jernbane. Det er slike faktorer som vi må ta med oss. Det er en vare som skal leveres til et marked, så det er ikke bare å tenke på hvilken transportform vi skal bruke, for man venter på den varen hos enten forbrukeren eller produsenten, fabrikken som skal bearbeide den.

Det er fint at vi jobber mye med å få mer miljøvennlig godstrafikk. Det håper jeg fortsatt at Samferdselsdepartementet jobber med. Så synes jeg at Kristelig Folke-

partis forslag om kabotasje og de gebyrene er et godt steg på veien, for det kan være en god måte å ta i hvert fall de ulovlighetene som opptrer i markedet, på.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [21:21:06]: Stortinget har satt et mål om at minimum 30 pst. av transportarbeidet på vei på strekninger over 300 kilometer skal flyttes over på sjø eller bane innen 2030, og at dette målet skal være 50 pst. innen 2050. Det er ambisiøse mål, men det er helt nødvendig å få til. Jo mer gods vi får over fra vei til bane og sjø, jo bedre blir luftkvaliteten og klimaet. Vi får færre ulykker, mindre veislitasje og færre køer.

I representantforslaget som er til behandling her nå, er det jernbanen det pekes på som en viktig faktor. Transport av gods er komplisert. Vareeier og transportører jobber med å få kompliserte puslespill til å gå opp. Mye av godset må kjøres på veien rett og slett fordi det ikke finnes noe alternativ, men skal vi få til en godsoverføring der potensialet er størst, nemlig på de lange strekningene, må jernbanen bli mer konkurransedyktig.

Det er tverrpolitisk enighet om at mer gods må over på skinner, men det er i grunnen ingen regjering som har spesielt stor grunn til å slå seg på brystet i den sammenheng. Jeg vil likevel påstå at det er lagt et grunnlag for et temposkifte nå. Vi har en ambisiøs nasjonal transportplan, det er gjort noen viktige vedtak, bl.a. knyttet til en egen godspakkestrategi, og det er etablert incentiver for å få nye godsruiter på sjø.

Vi må være klar over at det er noen åpenbare målkonflikter i transportpolitikken. For eksempel vil det være effektivt å iverksette svært restriktive tiltak overfor veitrafikken for å gjøre jernbanen mer konkurransedyktig. Men vi vet også at den type virkemidler vil stå i direkte konflikt med målet om å redusere transportkostnadene for næringslivet. Det viktigste er uansett at vi får en pålitelig og effektiv jernbanesektor. Det er en suksessfaktor, og nå er vi i gang med et jernbaneløft og en utviklingsreform for jernbanen. Det tror vi i Kristelig Folkeparti vil virke positivt på både kort og lengre sikt, ikke minst med tanke på å få mer gods over på skinner. Samtidig skal vi ha flere konkrete virkemidler, bl.a. av den typen vi finner i transportplanen som er vedtatt av Stortinget. I den planen er det mange gode tiltak som Kristelig Folkeparti støtter opp om.

Forslagsstillerne tar opp noen problemstillinger knyttet til konkurranse og arbeidsvilkår i transportsektoren. Det fortjener oppmerksomhet, for her er vi inne på noe viktig. Jeg tenker særlig på det som i innstillingen står som forslag nr. 8, angående kabotasje. Jeg vil gi honnør til de rød-grønne partiene for å fremme et godt og viktig forslag. Her er vi helt på linje. Det er viktig å få bukt med ulovlig kabotasje. Vi må ha raskere og effektive

sanksjoner og kontroller, vi må luke ut de sjåførene som ikke følger norsk lov, eller som kommer med kjøretøy som ikke holder god nok standard.

Det handler om både rettferdighet og likebehandling, at ikke norske sjåfører utkonkurreres av utenlandske sjåfører fordi de tar seg til rette på ulovlig vis. Det handler også i høyeste grad om sikkerhet, om trygge veier og trygge sjåfører. Dårlig utstyrte biler med sjåfører som ikke har tilstrekkelige kvalifikasjoner for å mestre tunge kjøretøyer på norske vinterveier, er en sikkerhetsrisiko som angår oss alle. Derfor må det være en sentral målsetting i dette arbeidet at vogntogene på norske veier skal være trygge og ha trygge, kvalitetssikrede sjåfører. Vi kan ikke gå på akkord med trafikksikkerhetsarbeidet på dette området. Dette handler om liv og helse for alle som ferdes på norske veier.

I arbeidet med å forbedre trafikksikkerheten og konkurransevilkårene i bransjen for å stanse utviklingen av sosial dumping må vi ha målrettede tiltak. Derfor er jeg glad for at regjeringen og statsråden nå har vist at de er i gang med et viktig arbeid som skal bedre forholdene på en planmessig og systematisk måte. Her må vi også jobbe mot andre land i Europa, for ulovlig kabotasje er, som vi er kjent med, et grenseoverskridende problem. Mye av veitransporten er underlagt felles europeisk regelverk. Derfor må det jobbes inn mot andre europeiske land, noe regjeringen nå er i full gang med.

Jeg deler fullt og helt intensjonen i forslaget fra de rød-grønne vedrørende tiltak mot sosial dumping, men jeg ønsker å gjøre vedtaket mer konkret. Derfor fremmer vi et forslag som går på å sikre en mer effektiv oppfølging av brudd på kabotaserregelverket ved bruk av administrative sanksjoner i form av forenklet forelegg. Det handler om å få satt ned foten der og da, når det skjer, for å si det litt forenklet. Dette er i stor grad i tråd med ønsket fra de rød-grønne, men i tillegg ønsker vi å få en vurdering av nivået på foreleggene, om man eventuelt bør stramme til noe mer. Får vi satt i gang et arbeid her, tror vi vi kan få til forbedringer.

Jeg tar herved opp forslag nr. 9, og ellers støtter Kristelig Folkeparti flertallstilrådingen.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Hans Fredrik Grøvan har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Jon Georg Dale [21:26:25]: Hittil minner denne debatten veldig om den vi hadde i Stortinget for berre ei veke sidan. Det gjer han ikkje mindre viktig, men det gjer at ein god del av argumenta er kjende. Nokre av dei forslaga som opposisjonen i dag fremjar, slår på mange måtar inn opne dører. Mange av desse vurde-

ringane er i gang, og konklusjonen er ikkje klar, men vi jobbar altså med dei same problemstillingane.

Eit av desse forslaga er forslaget om ei støtteordning for godsoverføring på bane – på same måte som regjeringa allereie har gjort den gjennomføringa på veg. Det krev fleire EØS-rettslege vurderingar før ein eventuelt gjer det. Dei vurderingane ville vi både med og utan fleirtal for opposisjonens forslag i dag gjort grundige vurderingar av. Det er vi innstilte på å gjere, og det er med andre ord eit arbeid som er i gang.

For andre delar av det denne innstillinga eigentleg inneheld, som er regelverk og oppfølging knytt til kabotasje, er det også mykje arbeid på gang. Gjennom vår deltaking i Road Alliance bidreg vi i dag – med fleire andre land med samanfallande interesser – til å vere med og dra EU i rett retning. Både regjeringa og transportbransjen opplev jo i stor grad at dei siste posisjonsflyttingane som har vore i Kommisjonen, er steg i rett retning. Det skal vi gle oss over, samtidig som det framleis er utfordringar som står igjen.

Eg er opptatt av at vi skal ha eit regelverk som det reelt sett er mogleg å handheve. For kabotasjereguleringa har det vore utfordrande. No ser eg at eit av forslaga som ein tek opp i dag, er eit forslag om å ha f.eks. digitale fraktbrev – elektroniske fraktbrev. Den politiske intensjonen i det er eg ikkje ueinig i. Eg trur det ville ha mogleggjort lettare kontroll enn vi har i dag. Samtidig er også det arbeidet no i ein fase der Kommisjonen i oktober i år la fram eit forslag om elektronisk frakttransportinformasjon på frivillig basis.

Vi ser at det etter Genève-konvensjonen er potensielt mogleg også å regulere dette til å vere obligatorisk i nasjonal rett. Dei vurderingane må vi gjere før vi er i stand til å konkludere. Når eg seier at opposisjonen på mange måtar slår inn opne dører, handlar det grunnleggjande sett om at det ikkje er stor politisk ueinighet om dette spørsmålet. Det regelverket vi held oss med i dette landet, har vi eit felles ansvar for faktisk å prøve å forvalte. Det betyr at dei moglegheitene som vi har innanfor dei konvensjonane vi har slutta oss til, er eit handlingsrom vi skal prøve å utnytte. Når det gjeld fleire av dei forslaga som opposisjonen tek til orde for i dag, skjer det eit utgreiingsarbeid.

Tilbake til gods på jernbane: Av og til når ein høyrer på opposisjonen, høyrer det ut som om det er ei kvikkfiks-løysing på det. Eg skulle ønskt at det var sant, og viss eg hadde trudd at det var sant, skulle eg ha gjort det. Men eg trur dessverre at hovudutfordringa vi har sett knytt til gods på bane over tid, anten ein liker det eller ikkje, har vore at vekslende regjeringar har hatt høge ambisjonar og dessverre likevel store vanskar med å flytte dei voluma vi har håpt på. Det fortel eigentleg ei historie, ikkje om manglande politisk vilje, men om manglande poli-

tisk evne til å trumfe dei ordinære marknadsmekanismane – dei som logistikkoperatørane og vareeigarane har frå dag til dag. Sjølv om vurderinga om ei støtteordning på x millionar hit eller dit ikkje er ferdig, trur eg det er grunnleggjande strukturelle utfordringar i dette, som både vi og Stortinget eigentleg burde ha brukt meir tid på og ikkje mindre – nemleg korleis sørgje for at vareeigar gjer andre vurderingar, med utgangspunkt i at det er kommersielt lønsamt å gjere det. Eg trur det er først når vi har funne svaret på det, at vi er nærare målet. Då er nok fortsatt hovudutfordringa vår reell oppetid og prioritering i infrastrukturen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arne Nævra (SV) [21:31:42]: Det var jo hyggelig å høre på statsråden, som i hvert fall innholdsmessig gir støtte til dette med elektronisk fraktbrev. Og jeg må si: Det har jo lenge vært sagt at departementet ønsker at det skal være frivillig. Det er første gang jeg hører at det er juridiske betraktninger som står i veien, at det er juridiske vurderinger. Er det sånn at statsråden mener at det kun er det som står i veien for å gjøre elektronisk fraktbrev obligatorisk? Jeg forsto det sånn på statsråden at han var enig i intensjonen om et obligatorisk fraktbrev.

Statsråd Jon Georg Dale [21:32:26]: Eg er einig i intensjonen om at vi må ha lette, enkle og effektive metoder for å kontrollere at kabotasjereguleringa vert overhalde. Det kan vere elektroniske fraktbrev, det kan vere det som Road Alliance no i stor grad også har klart å påverke EU-kommisjonen til, å sjå på det å starte tidlegare med fartsskrivarar i bilane – det kan vere mange faktiske svar på det.

Eg er strengt teke ikkje så oppteken av kva slags tekniske løysingar vi vel, men av kva slags funksjon det utløyser. Det gjer at vi no ser på det handlingsrommet som både nasjonal og internasjonal lovgjeving gjev oss på dette området. Kabotasje er lov. Det betyr at vi ikkje kan leggje unødige reguleringar på det åleine, isolert sett. Det er difor det er grensekryssande. Det må vi ta omsyn til. Men eg trur vi er grunnleggjande einige om at dei reglane vi held oss med, skal vi klare å kontrollere så effektivt som mogleg.

Arne Nævra (SV) [21:33:27]: Jeg takker for forklaringen fra statsråden. Da skal jeg i hvert fall passe på å følge opp underveis og se hvordan det går med framstegget for CRM-direktivet.

Statsråden sa at det ikke var noen kvikkfiks, det finnes ikke. Men poenget er at det må finnes, vi må ha en kvikkfiks nå. Det er det som er hele poenget. Næringen slår alarm – befrakterne slår alarm. Og de har jo rett, de

har begynt å si opp folk – mange folk. Så spørsmålet mitt handler om: For det første ville det være en ganske enkel måte å hjelpe næringen på å gi et tilskudd til en slags miljøstøtteordning, en kompensasjon for baneavgiften, noe som bl.a. Danmark har fått til. Det kunne vel statsråden ha fått til gjennom en budsjettpost på et par hundre millioner, som næringen ber om. Det hadde vært ganske fort å fikse, hadde det ikke?

Statsråd Jon Georg Dale [21:34:28]: Det er morosamt å høyre SV bruke eit par hundre millionar meir – nesten som eit skot frå hofta. Det brukar ikkje eg å gjere. Ein av grunnane til det er at også den godsoverføringsstøtta som vi no har greidd ut, antakeleg har eit toppnivå som også vil handle om EØS-regelverk. Det greier vi ut no. Vi vil kome tilbake igjen til Stortinget når vi har svaret på det.

Om kompensasjon for baneavgifta: Som eg sa sist eg var her – og som eg presiserte for meg sjølv, slik at eg var sikker på at eg gjentok det – kan den baneavgifta som vi no har på gods, i liten grad ha bidrege til å flytte volum, for det som er betalt inn på Ofotbanen frå andre enn i realiteten LKAB, er i stor grad betalt den motsette vegen, frå Bane NOR, for oppetid. Det gjev ein mekansime mellom dei som leverer tenester, og dei som tek imot dei. Det trur eg er grunnleggjande sunt. Så ser eg ikkje bort frå andre forslag i det vidare, men vi har ikkje dei no.

Sverre Myrli (A) [21:35:46]: Den situasjonen som godsnæringen nå er i, krever handling. Da vil jeg si til samferdselsministeren: Glem opposisjonen et øyeblikk, for den slår jo bare inn åpne dører uansett hva den måtte foreslå. Glem skiftende regjeringer, som vel var begrepet samferdselsministeren brukte. Glem alt det. Hva er samferdselsministerens løsninger for å få mer gods-transport på jernbane i 2019?

Statsråd Jon Georg Dale [21:36:17]: Det er tøffe prioriteringar, å sjå på moglegheitene til å gjennomføre ein del av dei tiltaka som ligg i Nasjonal transportplan på godspakken, å sjå på fleire tiltak for korleis vi effektivt kan bidra til at tidspunkt for ruteavgangar vert gjorde tilgjengelege, slik at det styrkjer konkurransekrafta, og ikkje minst vidare utgreiing av det som vi no har sagt at vi sit og gjer konkrete vurderingar av, nemleg om det er mogleg å gjennomføre ei tilsvarande ordning for godsoverføring på bane som vi har hatt, og gjennomført, på sjø.

Det som er grunnen til at eg sa at opposisjonen slo inn opne dører, og at vekslende regjeringar har slite med dette, handlar om den grunnleggjande analysen vi trass alt må gjere. Det er fint å vise politisk handlekraft, men det må fungere. Og det som dessverre altfor ofte har

vist seg med desse tiltaka, er at vi gjer ting som ikkje verkar. Det tener ikkje godsnæringa på no.

Sverre Myrli (A) [21:37:21]: Samferdselsministeren framstiller det som om det er opposisjonen som har funnet på noen litt rare forslag, slår inn åpne dører og hva slags begreper det nå er han bruker, spesielt når det gjelder en slik støtteordning, incentivordning eller hva man skal kalle det. Sannheten er at dette er et forslag som er kommet fra godsnæringen. Det er kommet fra de store samlasterne – det er kommet fra NHO Logistikk og Transport, som er interesseorganisasjonen for de store samlasterne. NHO er ingen propagandamaskin for de rød-grønne partiene. Spørsmålet mitt er: Er samferdselsministeren kjent med at transportbedriftene, de store samlasterne og NHO Logistikk og Transport, sammen med miljøbevegelsen, har lansert et slikt forslag?

Statsråd Jon Georg Dale [21:38:14]: Ja.

Så registrerer eg at eg må ha tråkka på nokre ømme tær i Arbeidarpartiet når eg sa at dei slår inn opne dører. Det gjer dei jo i realiteten. Grunnen til det er at den utgreiinga som eg no seier at departementet har gjort, og som vil vurdere bl.a. om det er innanfor det som er lovleg statsstøttenivå, grunnleggjande sett handlar om at dette har vi høyrte frå næringslivet, frå samlastarane, lenge før dette forslaget kom. Det er difor vi har gjort den utgreiinga, og det er difor eg også har tillate meg å seie at ein del av desse forslaga slår inn opne dører. Det er ikkje eit forsøk på å lage nokon veldig polemikk mot opposisjonen på det – det vil vere ei relativt nøktern beskriving av realitetane ved det forslaget.

Bengt Fasteraune (Sp) [21:39:14]: Nå har vi snakket om at det er bred enighet om at gods må flyttes fra vei til bane. Det er vel en kjensgjerning. For at man skal unngå at det blir fraktet mye gods på hjul, må det settes inn tiltak nå. Vil statsråden jobbe for at tiltak i godspakken i NTP framskyndes og gis en raskere byggestart enn det som er skissert i jernbanesektorens handlingsprogram?

Statsråd Jon Georg Dale [21:39:49]: Jernbanedirektoratet lagar sitt handlingsprogram, det er ikkje godkjent av departementet, på same måte som Statens vegvesens handlingsprogram ikkje er godkjent av departementet, det er deira underliggjande verksemder sine planar. Det betyr at ein alltid kan gjere andre politiske prioriteringar, både frå regjeringas side og frå Stortingets side, dersom ein ønskjer det, i dei budsjettavtalane ein har.

Det som eg synest er verdt å merke seg frå representanten, er det som han også sa i innlegget sitt, at det er

nok pengar i jernbanesektoren; vi kan berre ta pengar frå ein annan plass. Det vil eg likevel åtvare litt mot, for det høyrest ut som om det står ei sareptakrukke der, som er udisponert, til jernbaneprojekt. Dei prosjekta som vi investerer i – både vedlikehald, ERTMS og investeringar på norsk jernbane – frå desse pengane, bidreg til å styrkje grunnlaget for gods på bane. Det høyrest det av og til ut som at Senterpartiet dessverre gløymer.

Bengt Fasteraune (Sp) [21:40:50]: Nei, vi glemmer ikke det. Jeg sa jo også i mitt innlegg at vi er fornøyd med den godspakken som Stortinget har vedtatt. Det er ingen som klager på den – det gjør ingen her, heller ikke opposisjonen.

De kortsiktige tiltakene vi snakker om, er ikke å iverksette nye planprosesser. Vi hadde en diskusjon her da vi så på regionmeldingen og nye oppgaver der. Det er altså konkrete ting som helt sikkert du som statsråd – du vil ikke ha kvikkfiks, og du snakker om å slå inn åpne dører, men å slå inn åpne dører betyr for meg at det allerede er en løsning på innsiden, og jeg opplever at løsningen ikke er her – har tanker om hvordan skal gjøres. Vi ønsker – og jeg ønsker – at det må gå an å være noe mer konkret på kort sikt. Kan du avsløre noe av det dere har tenkt i departementet da?

Presidenten: Presidenten vil bare minne representanten om at det kan være fint å tiltale statsråden som statsråd og ikke med «du», for talen skal rettes til presidenten.

Nå skal statsråd Dale få svare på replikken.

Statsråd Jon Georg Dale [21:41:57]: Eg brukar også å respondere på «du» utanfor dette huset – uansett.

Senterpartiet har jo vist klare kort. Kuttet i Senterpartiets alternative budsjett på ERTMS, som er noko av det viktigaste som må til også for å styrkje konkurransekrafta til godsnæringa på bane, er ein klar indikasjon på at Senterpartiet klarar å prioritere, og dei klarar å prioritere ned dei tiltaka som vil styrkje konkurransekrafta på bane. Det har ikkje eg tenkt å gjere. Det eg derimot har tenkt, er at vi skal bruke dei ressursane vi har i jernbanesektoren i 2019, sånn at vi styrkjer den samla evna som jernbanen har til å vere konkurransedyktig, også på godstransporten. Det betyr at vi har eit handlingsrom. Det må vi bruke på konkrete vedlikehalds- og fornyings-tiltak som også styrkjer vår samla konkurransekraft, både for persontransporten og for godstransporten. Det kjem vi til å gjere med det gode budsjettforslaget – med ein vekst på nesten 9 pst., som er i jernbanebudsjettet for 2019.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ingalill Olsen (A) [21:43:11]: Jeg viser til forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, som lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om støtteordninger for overføring av gods fra vei til bane og sjø. Regjeringen bes se på ordningene som allerede finnes i EU-land. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med forslag til innretning av støtteordninger i løpet av 2019.»

Hensikten er helt åpenbar: Vi ønsker mer gods både på bane og på sjø. Men jeg vil særlig kommentere det med gods på sjø.

Ministeren henviste til ordningen på sjø, men i neste sak, hvor 2018-budsjettet skal salderes, kan en se at nær 76 pst. av post 72 under Kystverket ikke er brukt opp. Det har, mildt sagt, vært underlige tildelinger, som mange i markedet har reagert på, og enkelte som har fått midler, har trukket seg.

Det er helt åpenbart at dette har vært et område hvor regjeringen har gjort en slett jobb. De har hatt penger tilgjengelig, men de har gjort en slett jobb. Og jeg synes det er rart at representanten Grøvan kaller det et temposkifte. Det må i så fall være i gal retning.

Jeg vil anbefale Samferdselsdepartementet å ta kontakt med aktørene i næringen. De har mange gode forslag til hvordan midlene kan brukes, uten at det oppleves som konkurransevridende og urettferdig. Det må ryddes opp i dette – for miljøet, for å nå Stortingets vedtatte mål og for at Norge skal være en sjønasjon. Departementet må komme opp med nye og forbedrede incentiver og en ordning som fungerer for sjøtransporten. Så når det snakkes om at det skal slås inn åpne dører, er det kanskje på tide at en åpner ens egne dører, og midler har en hatt som en ikke har brukt opp.

Fra Arbeiderpartiets side kan jeg gi et nyttårslofte for 2019: Vi kommer til å følge med på hva som gjøres, Arbeiderpartiet mener det er på tide at vi skal satse på kysten igjen. Arbeiderpartiet mener det er på tide å gjøre noe med godssituasjonen på bane, som bare går nedover. Det er dramatisk, det er kritisk, og det virker ikke som om denne regjeringen har særlig hast i så måte.

Kristian Torve (A) [21:46:10]: Fra godsnæringen slås det fast at vi er i ferd med å kjøre utfor stupet før broen er bygd. To store aktører har skalert ned og varslet kutt – og det flere år før tiltak vi allerede har vedtatt, vil få effekt. Skal vi lykkes med å få en større andel av varetransport over fra vei til bane og sjø, er det akutt behov for å sette i verk tiltak nå.

La meg også innledningsvis få berømme representantene fra SV som har fremmet dette forslaget. Engasje-

mentet fra høringen tyder på at man har truffet spikeren på hodet, og at en samlet gods- og varetransportnæring har forstått at dette er alvor.

Når et samlet storting har sagt at det er et mål å flytte 30 pst. av gods fra vei over til bane, må vi bygge opp under politikk som gjør at vi når det målet. Dette handler egentlig om å føre en aktiv og forutsigbar næringspolitikk. Skal vi som samferdselspolitikere og samfunnsutviklere klare å legge til rette for at vi når våre næringspolitiske og miljøpolitiske mål, må vi sette inn tiltak når det er behov for det. Alternativet er å sitte bakpå og velge å ikke ta opp hansken som ligger der.

Godsstrategien er i all hovedsak god. Det er verken satt for høye mål eller urealistiske ambisjoner. Men vi kan like godt avlyse den hvis vi ikke har aktører i godsnæringen som vil kunne nyte godt av det Stortinget vedtok den gangen. Denne konkrete saken vi har til behandling i dag, handler om å finne gode løsninger for å få en næring til å holde hodet over vann til enda mer kraftfulle virkemidler er på plass.

Når Riksrevisjonen så konkluderer med at målene om overføring av godstransport fra vei til sjø og bane ikke er nådd, så blir det merkelig for meg at høresiden ikke er med på å sikre flertall for de forslagene som er tatt opp. I denne saken kan regjeringen heller ikke skyve EU og ESA foran seg. Tvert imot kan regjeringen se til EU, som har ulike støtteordninger man kan anta vil gi samme ønskede effekt også her på berget. Jeg registrerer at statsråden er i gang med et arbeid, og jeg er spent på hva han kommer med. Men EU-domstolen har altså gitt grønt lys til andre land i samme situasjon.

Jeg skulle videre ønsket at vi også hadde stått samlet om dette – når hele godsnæringen står samlet om at vi må motvirke de dramatiske kuttene i mengden gods som fraktes på bane.

Karin Andersen (SV) [21:48:50]: Alle sier at de har et mål om å øke godstrafikken på bane og sjø, men nå går den altså ned og ikke opp. Flere representanter, bl.a. fra Kristelig Folkeparti, er oppe og sier: «Ikke akkurat nå.» Spørsmålet er: Når da? Når godstrafikken på jernbane er lagt ned? Er det da vi skal flytte det over? Når investeringene er gjort i enda større bilpark og enda større veier?

Jeg bor i et fylke som opplever dette, i Hedmark. Vi har jernbane som går der, og som kunne bygges ut. Men godstrafikken øker. Jeg kvier meg virkelig for å kjøre på veiene nå. Det er en så voldsom økning. Dette skader klimaet, det gjør det farlig i trafikken, og det skader veiene våre.

Gods trenger lange strekninger, og vi må bygge ut. Det har SV foreslått lenge, og det må være nasjonale satsinger for å få det til, ikke bare punktsatsinger. Men inn-

til det er gjort, må vi få på plass noen ordninger som kan gi jernbanen noen fortrinn – flere fortrinn enn nå.

Vi må vente til det er kommersielt lønnsomt, sa ministeren. Men det blir aldri kommersielt lønnsomt hvis man ikke priser klimautslipp og skadene av veitransporten på en annen måte enn nå. Vi er rett og slett nødt til å sikre at man betaler for de skadene som blir gjort. Det gjøres ikke i dag. Så sier ministeren at det er å slå inn åpne dører, og at dette jobber regjeringen for, for så å konkludere med at forslagene ikke virker. Dette holder ikke. Det hadde i hvert fall vært ærlig hvis regjeringen og flertallet hadde sagt at de kaster disse målene på båten fordi de ikke får det til og heller ikke vil det. For det er det som er resultatet av det som skjer nå hvis man ikke går inn og prøver å gjøre noe.

Så bare et lite spørsmål til Kristelig Folkeparti om de kan oppklare det i sitt forslag: Har man tenkt å bøtelegge dem som kjører disse transportene, når det gjelder kabotasje på veien? Jeg vil gjerne ha tiltak mot det, men jeg tror representanten fra Kristelig Folkeparti også vet noe om kabotasje, nemlig at sjåførene som kjører disse bilene, neppe har verken penger eller ansvar for at dette skjer, men selv er i en vanskelig situasjon, og at bøtelegging der og da blir – for å si det sånn – å rette baker for smed.

Arne Nævra (SV) [21:52:09]: Det var skuffende med så liten støtte til strakstiltak. Statsråden hadde iallfall ikke med seg noen julegave til næringen – jeg trodde kanskje han kunne ha hatt det. Jeg så ingen forslag, jeg hørte ingen åpninger for løsninger som kunne hjelpe næringen i 2019 – rett og slett ikke.

Husk at da SVs forslag var på høring, var det unison tilslutning til omtrent alle forslagene fra – tror jeg – over 20 instanser. Dette må jo røre ved noe i statsråden og i departementet og den politiske ledelsen der. Det må tas grep som gjør at man møter de utfordringene som er i næringen, nå. Og bare så det er sagt: Da jeg nevnte 200 mill. kr som et støttebeløp for kompensasjon til baneavgiften, var ikke det noe skudd fra hofta – den summen var noe som næringen har bedt om. Jeg vil også si at SV har de 200 mill. kr inne i sitt alternative budsjett, så vi har tygd på dette i hvert fall i et halvt år, vil jeg si.

Det er nå engang sånn at skal man øke konkurransevnen til et felt, må man enten straffe konkurrenten på et eller annet vis, gjennom avgifter – det er en tanke; mange land har gjort det – eller man må gi incentiver og støtte til det feltet eller den aktøren som man ønsker skal få bedre konkurransevne. Det er vanlig metode, det er sånn vi gjør det på alle felter. Vi gjør det innen privatbilisme, hvordan vi skal få privatpersoner til å endre atferd i byer, f.eks. – sånn gjør vi det. Det samme kan

gjøres når det gjelder gods, og da er denne støtteordningen til gods på jernbane helt avgjørende.

Helt til slutt: Vi ønsker også at et forenklet forelegg, med øyeblikkelig betaling på veien, skal vurderes – jeg tror vi, representanten Karin Andersen og jeg, misforsto hverandre litt i den saken. Forslagene fra Kristelig Folkeparti og fra de rød-grønne er ganske like, og jeg velger å se det sånn at vårt – de rød-grønnes – forslag er bedre, men vi vil gjerne stemme for Kristelig Folkepartis forslag subsidiært.

Veldig mange av disse sakene blir henlagt når de blir politisaker – det har vi sett mange eksempler på. Vi har også internasjonalt sett forenklete forelegg med makt til å stoppe vogntog og gi bøter så det svir – og det er selvfølgelig sånn at det kortet som sjåføren skal dra, ikke kommer fra sjåførens egen lomme, det er transport-selskapets kort.

Sverre Myrli (A) [21:55:23]: Når en leser denne komitéinnstillingen, og når en hører denne debatten her i dag, som fra flertallspartiens side er blottet for konkrete forslag, må jeg virkelig stille spørsmålet: Jeg skjønner ikke hvorfor transportkomiteen reiser på komitéreiser. Jeg skjønner ikke hvorfor transportkomiteen har møter med bedrifter og organisasjoner. Jeg skjønner ikke hvorfor vi har komitéhøringer og får konkrete, gode innspill. Flertallet gjør jo ingenting med noe som helst. Ikke ett tiltak for å få mer gods på jernbane er flertallspartiene enige om å støtte!

Flertallet sier at opposisjonen slår inn åpne dører, men det er jo ikke noe dør i det hele tatt! Det er helt tomt der inne. Ingen hjemme, ingen kontakt. Det er et svart hull på innsiden. Ingen interesse for å gjøre noe som helst. For eksempel forslag nr. 2: Det har kommet til i komitébehandlingen. Vi hadde høring i transportkomiteen, og veldig mange aktører deltok, og de foreslo at en del tiltak i godspakken burde stokkes om. Et konkret forslag som mange tok opp, var at Norsenga tømmerterminal på Kongsvinger, som visstnok er klar til å bygges ut, burde bygges tidligere enn f.eks. terminal på Rudshøgda – til og med i samme fylke. Jeg vet ikke om det er en god idé, men la oss nå i alle fall vurdere det, la oss ta innspillene seriøst og ikke bare si nei, nei, nei.

NSBs godstransportselskap, CargoNet, kutter nå i 2019 antallet såkalte togpendler fra 94 til 74. Bare på Sørlandsbanen kuttet det fra 20 til 11 togpendler, altså med godstog. Det er dramatisk. Det nytter ikke å prate om strategier og tiltak på lang sikt. Det må gjøres noe nå.

Så til Kristelig Folkepartis forslag: Det er i og for seg vel og bra, men det er jo det samme som vi mener i forslag nr. 8. Forskjellen er at det er mye bedre enn Kristelig Folkepartis forslag. Kristelig Folkepartis forslag er jo så tannløst og blodfattig: «... ber regjeringen vurdere om

det er mer hensiktsmessig». Selvfølgelig er det mer hensiktsmessig å gi folk et forenklet forelegg på stedet! Det er ikke noe å «vurdere» om det er mer hensiktsmessig. Det er bare å gjøre det – gi regjeringen marsjordre! Gjør det! Jeg tror alle er enige.

Men både dårlig tanngard og lav blodprosent går det an å gjøre noe med, så vi kommer til å stemme for Kristelig Folkepartis forslag vi også.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden er omme, men presidenten vil foreslå at møtet fortsetter til dagens kart er ferdigbehandlet. – Det anses vedtatt.

Nils Aage Jegstad (H) [21:58:52]: Hvis jeg hadde slått opp en åpen dør, og det var helt mørkt på innsiden, ville jeg vurdert om jeg hadde slått opp feil dør. Det tror jeg egentlig representanten Sverre Myrli er i ferd med å gjøre når han ikke ser at det gjøres noe på jernbanen. For det første kunne han kanskje forklare oss hvorfor han kuttet 2 mrd. kr i godspakken i NTP som ble vedtatt i Stortinget, og brukte det på InterCity isteden. Det er for så vidt ikke noe umulig forslag, for noe av godstransportens tilbakemelding er at man trenger mer sporkapasitet.

Det var én veldig klar melding i høringen, og det var: Gi oss mer penger. Det var alle enige om bortsett fra to. Den ene var de på Ofotbanen. De har mye malm og er interessert i høye sporavgifter. Så var det tømmertransporten. De ga oss et regnestykke på hva det egentlig betydde for dem, og det var bare noen få prosent av kostnadene for tømmertransporten kontra verdien av den lasten som de kom fram med.

Det er faktisk ting som skjer. I disse dager skifter vi ut strømtilførselen på Kongsvingerbanen for å gi dem mer strømkapasitet. Det er den viktigste godsbanen i Norge. Om dagen er det buss for tog mellom kl. 9 og kl. 14 for at man skal kunne gjøre dette. Der går det viktige godstog, så det gjøres. Vi har bedret vedlikeholdet. Regulariteten på jernbanen er mye bedre i dag enn den var. Når jeg går på toget i Vestby, må jeg være der før toget kommer, for ellers er det gått. I dag kom toget til Vestby stasjon fra Moss nesten før tiden, og det er jo helt fantastisk. (Munterhet i salen)

Jeg tror vi kanskje har en vurdering her. Nå er vi opptatt av godstransporten, men det vi egentlig satser på, er gigantiske investeringer i InterCity. Hadde vi turt å la Bane NOR eller Jernbaneverket få lov å prioritere de midlene vi bruker totalt sett på jernbanen, kan det hende at de ville prioritert mer til kryssningsspor enn det de egentlig har lov til å gjøre, fordi de følger vårt program. Det er et tankekors vi politikere av og til må ta inn over oss, om det alltid er heldig at vi går så detaljert inn i prioriteringene av dette.

Jeg tror mer effektive terminaler og terminaldrift er et av de andre viktige punktene som godstransporten etterspør. Så stiller jeg et lite spørsmål: Et selskap som går med underskudd år etter år, har de det rette taket på det de driver med?

Siv Henriette Jacobsen (A) [22:01:54]: Jeg har sittet og hørt på denne debatten, og jeg må si at jeg er egentlig lettere sjokkert. Det er et uttrykk som heter «Mens gresset gror, dør kua», men her venter man ikke på at kua skal dø av seg selv, her tar man aktivt livet av kua.

I likhet med representanten Andersen kommer jeg fra et grensefylke. 70 pst. av alt landbasert gods som kommer inn til Norge, kommer inn over Østfold – 50 pst. over Svinesund, 20 pst. over Ørje. Kun 1 pst. av dette godset går på bane. 3 000 lastebiler går over Svinesund hver eneste dag – og det øker med 5 pst. i året. Det sier seg selv at når den mengden lastebiler kommer inn til Norge, vil de søke oppdrag i Norge. Dermed oppstår kabotasje. Det øker i stadig større grad, og det undergraver jernbanetransporten av gods ellers i landet.

Jeg vil bare minne salen om én eneste ting, ett eneste årstall – og det årstallet er 2021. Da er Svinesundsbrua ferdig nedbetalt, og bomstasjonen forsvinner. Tror man det blir mindre eller mer kabotasje i Norge? Tror man det blir færre eller flere lastebiler over den brua da?

Her må det gjøres noe. Det minste man kan gjøre, er å kompensere for baneavgiften. Det er helt uhørt å innføre en avgift på det man ønsker mer av. Så bør man forenkle for godstransporten på både bane og sjø. Godstransporten på sjø har 26 ulike typer avgifter å forholde seg til. Konkurransfordelen for veien er altfor stor.

Det var snakk om å slå inn åpne dører her. Hvis man slår inn åpne dører og det er et stup på den andre siden, bør man ikke gå inn gjennom de dørene – man bør gjøre noe annet.

Morten Stordalen (FrP) [22:04:23]: En skal høre mye. Når det kommer et angrep fra Arbeiderpartiets Sverre Myrli om at flertallet gjør ingenting, er det veldig spesielt. Det var nettopp det partiet som kuttet når det gjaldt gods på bane. Når man har en godspakke på 18 mrd. kr og man følger den, handler det nettopp om å bygge de lengre krysningssporene, sørge for ERTMS, som Senterpartiet kutter i sine budsjetter, som ikke er så viktig, men som er viktig for godsnæringen. Når man har SV, som etterlyser handling på bane – er jo redningen her: Dette flertallet har prioritert det, det er de som har sett det.

Man påstår man gjør ingenting, og det høres ut på SV – og delvis Arbeiderpartiet – som om det også er villvest på veien. Det er det ikke. Den delen som er useriøs, og de som kjører ulovlig, og de som prøver å kjøre ulovlig, tas – det gjøres noe med det. Det er denne regjering

gen som har sørget for å sette i gang kontroller. Det er denne regjeringen som også sørger for å se på arbeidskontrakter og arbeidstid – og gjøre noe med det. Det er denne regjeringen, det, for dette var ikke på plass før.

Det viktigste for godstransporten er nettopp oppe-tid. Det ses det på. Når denne regjeringen mener at man skal se på treffsikkerheten når det gjelder støtteordninger, er det klokt. Jeg tror alle er opptatt av at man bruker pengene riktig, hvis man først skal komme med støtteordninger. Det kan ikke være feil.

Når man snakker om – det var sist her, i nesten samme debatt – at lastebilnæringen er useriøs, vil jeg fraråde å skape et slikt inntrykk. Det er enkelte, men det store, store flertallet er seriøse aktører. Derfor bygger denne regjeringen mye vei, for det skal fortsatt gå mye godstransport på vei, selv om den skal øke på bane og sjø. Dette vil disse regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti. Det er storsatsing. Så vet vi at det tar tid å bygge, men så fort det kommer på plass, vil lønnsomheten for samlasterne gå opp når man kan få lengre krysningsspor og kan få bygd ut jernbanen. Slik får man ned kjøretiden og får mer treffsikkerhet når det gjelder både regularitet og punktlighet, for det er det som er avgjørende.

Å høre opposisjonen si her i salen at denne regjeringen ikke gjør noen ting, er for drøyt.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [22:07:15]: Jeg skal være kort. Det ble stilt spørsmål ved om det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet, var å rette baker for smed. Kabotasje er selvfølgelig et stort og sammen-satt problem, og vi tror på ingen måte at vi løser det med et enkelt forslag, men vi tror det er et viktig tiltak som nettopp møter det som er noe av utfordringen i dag: at det ikke blir reagert tilstrekkelig der og da når kabotasjeovertredelsen skjer. Derfor tror vi at vårt forslag er litt mer konkret enn det som de rød-grønne har foreslått. Vi tror dette er et bedre forslag som nettopp bidrar til å statuere et eksempel for transporteieren: at skjer det én gang, er det stor sjanse for at det sikrer at det ikke skjer en gang til, av frykt for at transporten av varene ikke kommer fram, og at det blir store forsinkelser.

Ellers er det ett tiltak til som ikke har vært nevnt i denne debatten, men jeg var så vidt inne på det i mitt innlegg. Det som i dag er noe av hovedutfordringen, er at det er veldig billig å kjøre gods på vei. Jeg vet at departementet jobber med et forslag om veiprising når det gjelder tungtransport. Vi har selv fremmet et forslag om vei-ricing for all transport. Det er et veldig målrettet og – tror jeg – godt og treffsikkert tiltak som kan bidra til at vi får en riktigere pricing på den transporten, hvor en måler utslipp, hvor en måler slitasje, og dermed også indi-

rette styrker det som er vårt mål i denne debatten, nemlig å få mer gods over på sjø og bane.

Øystein Langholm Hansen (A) [22:09:19]: Alle snakker om været, men ingen gjør noe med det; det er dagens situasjon i transportsektoren, slik mange mennesker ser det. Imens driver regjeringen og vurderer, og karakteriserer gode forslag som å slå inn åpne dører – et ordtak som nåværende statsråd har tatt med seg inn etter foregående minister.

Regjeringspartiene sier at de ønsker mer gods bort fra veiene, men til tross for at man i flere år har snakket om at man ønsker å flytte gods, skjer det ingenting, dessverre – eller det er feil å si, for det skjer det motsatte. Men noen partier ønsker å gjøre noe med det, og det haster.

Transport på bane er utsatt for usunn konkurranse. Det er mulig det er i tråd med regjeringens markedsideologi, men det er mange sykdomstegn i denne sektoren. Sosial dumping og ulovlig kabotasje er to av hovedårsakene til dette.

Allmenngjøring av tariffavtaler er et virkemiddel som for veitransporten kan bidra til å gjøre sektoren sunnere, men da kreves det at det overholdes. Det kreves også at myndighetene setter inn virkemidler for å kontrollere og sanksjonere dette. Derfor foreslår vi nettopp at brudd skal medføre ilegging av gebyr, forenklet forelegg, bøter, eller hva man kaller det. Dette vil ha en mye bedre effekt enn anmeldelse.

Så skal jeg ikke snakke mye om Posten Brings bidrag til sosial dumping i Norden, men bøter for brudd på kabotasjereguleringen er også et tiltak som blir foreslått av mindretallet. Som vanlig med våre gode forslag blir de altså stemt ned av regjeringspartiene, med et flørtende Kristelig Folkeparti som haleheng.

Opposisjonen er utålmodig på dette området, og det deler vi med en samlet bransje. Dette haster.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [22:11:36]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Samferdselsdepartementet og om Endringer i statsbudsjettet 2018 under Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kap. 542 (Innst. 111 S (2018–2019), jf. Prop. 17 S (2018–2019) og Prop. 20 S (2018–2019), kap. 542)

Presidenten: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge Orten (H) [22:12:33] (komiteens leder og ordfører for saken): Først av alt takk til komiteen for et godt samarbeid ved behandlingen av proposisjonen. Det har vært relativt korte tidsfrister, men med en konstruktiv tilnærming fra alle sammen har dette gått riktig så bra.

Jeg skal ikke gå gjennom alle store og små endringer, men konsentrere meg om noen hovedpunkter. Jeg regner med at opposisjonen selv vil redegjøre for sine forslag og synspunkt. Det er gjort en del oppdaterte kostnadsanslag for en del prosjekt. Bakgrunnen for justering av kostnadsrammen kan variere noe, avhengig av årsaken, og varierer selvfølgelig for forskjellige prosjekter. Men det er nærmere belyst i proposisjonen.

Regjeringspartiene er opptatt av å begrense kostnadsveksten i samferdselssektoren. Derfor er det gjennomført flere reformer nettopp for at vi skal kunne bygge ut vei og bane både raskere og mer kostnadseffektivt. Etablering av Nye Veier viser at det er mulig å tenke nytt, og at det gir resultat. Dette er reformer som regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti har fått vedtatt mot stemmene til Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Arbeidet med å redusere kostnader er en kontinuerlig prosess, og det er fremdeles et potensial for forbedring. Jeg er derfor glad for at statsråden og regjeringa tar dette på det største alvor og har en løpende vurdering av om organiseringen av sektoren gir de rette incentivene for kostnadseffektiv utbygging og drift. Dette vil også være et svært viktig tema i det arbeidet vi nå skal ha med Nasjonal transportplan de neste par årene.

I statsbudsjettet for 2018 er det gjort en ompostering knyttet til kjøreveisavgiften, slik at beregnet kjøreveisavgift for persontogtrafikken blir tilpasset jernbanereformen. Persontogtrafikken er basert på statlige kjøp, og kjøreveisavgiften inngår derfor i den statlige kompensasjonen og har sånn sett ingen reell effekt for tog-selskapet – foreløpig.

Opposisjonen problematiserer kjøreveisavgiftens betydning for godstransporten, og særlig med referanse til den foregående debatten er dette et interessant tema. Etter min oppfatning vil en kjøreveisavgift sammen med ytelsesordningen bidra til en bedre incentivstruktur. Samtidig er det viktig at avgiften ikke er for høy, slik at forbedringstiltakene som skal gjennomføres i Nasjonal transportplan, får tid til å virke og regulariteten og punktligheten er bedret.

Det er også verdt å merke seg at kjøreveisavgiften per oktober 2018 utgjør 37 mill. kr, og at prognosen for 2019 er 44 mill. kr. Av dette utgjør malmtrafikken på Ofofbanen henholdsvis 24,5 mill. kr og 30 mill. kr. Når vi ser at CargoNet og andre aktører nå reduserer sin aktivitet, er det altså ikke kjøreveisavgiften som påvirker lønnsomheten, men mange tiår med etterslep på jernbanen. Derfor er det viktig at vi fortsetter å trappe opp innsatsen til vedlikehold og fornying, ruller ut ERTMS så raskt det lar seg gjøre, og gjennomfører godspakken i Nasjonal transportplan og samtidig ser om det er noen kortsiktige tiltak som kan være aktuelle, som f.eks. en tilskuddsordning som departementet nå har til vurdering.

Det siste punktet jeg vil kommentere, er tilskuddsordningen for mer gods fra vei til sjø. Denne bevilgningen er foreslått redusert med 57 mill. kr i proposisjonen. Det er en konsekvens av at tre av søkerne som fikk tilsagn om tilskudd i 2017, ikke har benyttet seg av ordningen. Det er en tverrpolitisk målsetting å få flyttet mer av godset fra vei til sjø og bane, ikke minst for å redusere belastningen på veiene og styrke trafikksikkerheten. Sånn sett er det uheldig at ordningen ikke blir benyttet fullt ut, siden det i disse søknadene lå an til betydelig overflytting av gods fra vei til sjø. Samtidig viser det at det er behov for en evaluering av ordningen og en vurdering av om den fungerer etter hensikten, og om det er behov for å gjøre forbedringer. En slik gjennomgang bør gjøres i første del av 2019.

Utover det jeg har kommentert i dette innlegget, vil jeg bare vise til proposisjonen og innstillinga fra komiteen.

Sverre Myrli (A) [22:16:57]: La meg kort si litt om de tre mindretallsforslagene som ligger i innstillingen – og mens jeg kommer i hug det, vil jeg også ta opp de forslagene. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, og forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 1 er en videreføring av debatten i forrige sak og gjelder innføring av en kompensasjonsordning for baneavgifter som godstogene betaler inn. Det er en kompensasjonsordning for de persontogene som er omfattet av ordningen med offentlig kjøp, men så vidt vi skjønner, er det altså ingen tilsvarende ordning for godstog. Jeg presiserer at dette gjelder ikke det vi diskuterte i forrige sak om en godsstøtteordning, en incentivordning eller hva man kaller det. Dette er en kompensasjonsordning for de baneavgiftene godsselskapene betaler inn til Bane NOR, bare for å presisere det.

Videre vil jeg kort si at Arbeiderpartiet i forslag nr. 3 foreslår 75 mill. kr ekstra til havneinvesteringer på 2018-budsjettet. Regjeringen har en svært dårlig satsing på budsjettet til Kystverket. Havner og farledsinvesteringer, kystinvesteringer for øvrig, får altfor lite penger, og når

det nå i tillegg kuttes på Kystverkets budsjett, riktig nok på andre poster, mener vi det er riktig å signalisere at Kystverket må få mer penger.

Jeg vil kort si litt om det som står i proposisjonen fra Samferdselsdepartementet om E18 Lysaker–Ramstad-sletta. Det orienteres kort om dette, i to setninger, dvs. det er litt lenger, men de to siste setningene lyder som følger:

«Under året er det pådratt utgifter på ytterlegare 340 mill. kr i prosjektet. Utgiftene blir dekte innanfor budsjetttramma til Statens vegvesen.»

Jeg tror de fleste som har lest dette, oppfattet det som at det var penger nok til å gå videre – at når det dekkes innenfor budsjetttrammen til Statens vegvesen, er pengene funnet et annet sted. Det er jo ingenting i proposisjonen som tilsier noe annet. Realiteten er at det ikke er penger til E18-utbyggingen nå, og at E18-utbyggingen i Asker og Bærum stoppes. Proposisjonen ble altså lagt fram den 23. november. Det står ingenting om at prosjektet stoppes, men nå vet vi at det skjer. Det må jeg be samferdselsministeren om å klargjøre: Er det virkelig sånn at regjeringen nå har stoppet E18-utbyggingen?

Til slutt vil jeg si noe om forslag nr. 4, fra Rødt. Aller først vil jeg si at komiteene på Stortinget er en viktig del av Stortingets kontrollvirksomhet innenfor sitt fagområde. Det er ikke sånn at det bare er kontroll- og konstitusjonskomiteen, eller Riksrevisjonen for den saks skyld, som skal bedrive kontrollvirksomhet, og som skal sørge for at regjeringen følger opp det Stortinget vedtar. Fagkomiteene er også viktige i Stortingets kontrollarbeid. I sak nr. 10, redegjørelse om anbudsrunden for Sørlandsbanen, vedtok Stortinget at redegjørelsen skulle sendes til transportkomiteen for behandling. Transportkomiteen vil lage en innstilling som kommer til behandling i Stortinget. Jeg vil si det var en fornuftig og klok måte å håndtere den saken på, men da er det ikke riktig at Stortinget eventuelt skulle vedta at saken parallelt med behandling i fagkomité skal sendes til Riksrevisjonen. Stortinget kan sende saken til Riksrevisjonen i henhold til riksrevisjonsloven – det kan Stortinget gjøre, men det er svært sjelden det har blitt gjort. Jeg tror jeg bare kan komme på en håndfull saker hvor Stortinget har vedtatt at Riksrevisjonen skal gå inn i bestemte saker. Og meg bekjent har det ikke skjedd samtidig med komitébehandling av samme spørsmål. Med den grunnelsen kommer Arbeiderpartiet til å stemme mot forslag nr. 4, fra Rødt.

Presidenten: Representanten Sverre Myrli har tatt opp de forslagene han refererte til.

Bengt Fasteraune (Sp) [22:22:02]: I denne innstillingen legger komiteen fram endringer i bevilgninger som går under programkategoriene administrasjon,

luftfartsformål, veiformål, jernbaneformål, kystformål og post- og telekommunikasjon. Det blir også gjort rede for oppfølgingen av et anmodningsvedtak om piggedekkvagift. Slik jeg ser det, er det i stor grad et dokument som viser om man er innenfor «svarten i skiva», som vi ville sagt på skytterspråket. Selv om det kanskje ikke er de store summene, sier det noe om treffsikkerheten i prosjektene som er gjennomført – kanskje spesielt innenfor den bransjen som gjelder transport og kommunikasjon.

Det er bred politisk enighet om at vi må få mest mulig igjen for pengene vi investerer i store samferdselsprosjekt, på samme måte som vi ønsker å få mest mulig igjen for pengene på andre områder der staten bruker store ressurser. I innstillingen viser komiteens flertall til at den igangsatte veireformen, og hvor mye denne reformen skal føre til av store veiprojekt, gjennomføres med en høyere samfunnsnytte og til en betydelig lavere kostnad. I innstillingen vi nå debatterer, ser vi at kostnadsrammen i prosjekt etter prosjekt sprekker, og mer penger må bevilges for at arbeidene skal ferdigstilles. Dette viser oss dessverre at regjeringens lovnader om mer vei for pengene ikke holder mål. Det vil selvfølgelig også i neste runde omfatte arbeidet med Nasjonal transportplan og hvordan den best kan innrettes for å skape rom for nye investeringer.

Kostnadsoverskridelser betyr selvfølgelig at viktige prosjekter i NTP blir skjøvet ut i tid. Representanten Myrli nevnte E18 mellom Lysaker og Asker, penger som de skulle ha over statsbudsjettet i 2019, og som de ikke får. Aktiviteten må da legges ned. Når dette prosjektet verken får penger fra bomdrift eller over statsbudsjettet, får det konsekvenser for framdriften.

Det ble også uttrykt fra komiteens flertall at arbeidet med å redusere kostnader er en kontinuerlig prosess, at det fremdeles er et potensial for forbedring, og at dette er noe regjeringen og samferdselsministeren tar på største alvor. Det er jeg helt sikker på at de gjør. Det vises til en veireform, og det blir poengtert at det er mulig å tenke nytt i samferdselssektoren. Hva er egentlig nytt? Jeg siterer:

«Flertallet vil fortsette arbeidet med å effektivisere planleggingsprosessene og legge til rette for kostnadseffektiv gjennomføring av prosjektene, herunder vurdere om organiseringen gir de riktige insentivene for kostnadseffektiv utbygging og drift.»

For meg er slike byråkratiske vendinger et resultat av en uklar kurs, der man kontinuerlig er på etterskudd av vedtatte planer og målsettinger. Da er det ganske spesielt at man gjentatte ganger kritiserer at opposisjonen ikke er opptatt av reformer.

Vi i Senterpartiet er opptatt av forutsigbarhet, gjennomføringskraft og en redelig beskrivelse av hvordan prosjektet blir prioritert, og ikke minst finansiert. Det er lett å trykke på gassen når andelen med bompengefinansiering eksploderer. Dette kombinert med at kostnaden ikke har gått ned, og dårlig kostnadskontroll harmonerer dårlig med at pågående reformer har vært en suksess. Kostnadsøkningen på de ti veiprojektene som er omtalt i denne proposisjonen, beløper seg til vel 1,5 mrd. kr.

Vi er selvfølgelig også kjent med Riksrevisjonens konklusjoner angående arbeidet med å redusere planleggingstiden for store samferdselsprosjekt. Det er ikke nødvendigvis oppløftende lesing for dem som sitter med ansvaret.

Helt konkret: Senterpartiet har merket seg at kompensasjonen til flyselskapene under posten for kjøp av innenlandske flyruter blir lavere enn budsjettert fordi antall kanselleringer har vært høyere enn forventet, og vi registrerer at et høyt antall kanselleringer medfører betydelige problemer for næringsliv og privatpersoner. Flytransport er i store deler av landet å betrakte som den viktigste form for kollektivtransport. Det er viktig at regjeringen i sterkere grad iverksetter tiltak overfor flyselskap som har avtale med staten over ordningen med FOT-ruter, slik at antall kanselleringer i framtiden kan reduseres.

Jeg vil nevne helt kort noe om det samme som representanten Myrli var inne på. Vi støtter forslagene, og spesielt det som går på gods og avgift. Jeg er også helt enig i den vurderingen som er gjort av forslaget fra Rødt, som vi ikke vil støtte.

Bjørnar Moxnes (R) [22:27:15]: Det tas inn stadig mer i bane- og kjøreveisavgifter fra persontog og godstog. Avgiften kompenseres persontog for, men ikke godstog. Da blir det stadig dyrere å transportere gods på bane, og mer og mer av godset flyttes over til vei. Det er en uheldig politikk. Det har vært en debatt om gods på bane i dag. Rødt er for forslagene om å innføre en kompensasjonsordning for bane- og kjøreveisavgiftene for godstog på linje med ordningen som finnes for persontog i dag.

Når det så gjelder debatten om Go-Ahead og Sørlandsbanen, vil jeg først si at vi ikke får noen som helst gode svar fra statsråden på de enkleste spørsmål – om hvordan Go-Ahead kunne vinne når de altså scorer dårligst på kvalitet og har dårligst planer for å få flere passasjerer. Vi får heller ikke innsyn i dokumentene som kan gi offentligheten gode svar på spørsmålene. Vi merker oss at saken skal sendes til komiteen. Det mener vi er klokt, og at det er klokt å la komiteen få jobbe med saken. Jeg kommer eventuelt tilbake til vårt forslag når komiteen har gjort sitt arbeid, så da fremmer jeg ikke for-

slaget om Riksrevisjonen i dag. Men det kan bli høyst nødvendig til våren – vi får se.

Når det så gjelder debatten om E18 inn til Oslo, er det etter vårt syn veldig bra at prosjektet nå blir utsatt, men det bør etter vårt syn også bli skrinlagt. Det løser ingen av kjøproblemene inn til Oslo, for det blir jo ikke bygd veier i Oslo, selv om man øker innfartsårene inn til byen. Det skjønner Fremskrittspartiet, Høyre og Arbeiderpartiet, som alle har støttet vedtakene om at all trafikkvekst inn til de store byene skal tas kollektivt. Hvordan da løse selvmotsigelsen som ligger i å bruke 40 mrd. kr på mer motorvei inn til Oslo, uten at trafikkveksten tas gjennom personbiltransport? Jo, det løses gjennom det vi kaller for Asker Høyres og Bærum Høyres elleville logikk, og det er følgende: En mye større motorvei skal ikke føre til flere personbiler inn til Oslo fordi man setter bompengene så høyt at ingen flere enn i dag skal bruke motorveien, altså en motorvei for de rike inn til Oslo – hilsen Fremskrittspartiet, for folk flest.

Da er spørsmålet: Hvorfor i all verden skal vi bruke 40 milliarder skatte kroner på å bygge ut en vei, når ingen flere skal bruke denne veien? Det har altså verken Arbeiderpartiet på Stortinget eller Høyre eller Fremskrittspartiet noe som helst svar på. De har heller ikke noe godt svar til pendlerne, som får et bompengesjokk med 27 500 kr mer i året for å pendle inn fra Asker til Lysaker fordi Fremskrittspartiet virkelig vil ha denne motorveien inn til Oslo – som for øvrig partiene i Oslo som styrer byen, og Rødt, er dundrende uenig i.

Derfor mener vi at det lure er både å spare pendlerne for bompengesjokket de vil få, å spare byluften her i byen for økt forurensning, og ikke minst er det samfunnsøkonomisk lure å droppe motorveiutvidelsen inn til Oslo, som ikke løser noen kjøproblemer, og heller bruke de pengene på fornuftige prosjekter som er bra for samferdselen inn til Oslo og gjennom Oslo.

Vi konstaterer at nå er pauseknappen trykket inn. Det bør bli en varig stoppknapp på denne motorveiutvidelsen, som altså Fremskrittspartiet er for, som vil gi en massiv økning i bompengene inn til byen. Da skal folk vite at de ansvarlige for bompengesjokket er Fremskrittspartiet, det er Høyre, og det er Arbeiderpartiet på Stortinget, som overkjører flertallet i Oslo bystyre, flertallet i byen vår, for å bygge motorvei inn til Oslo som ikke vil løse noen som helst problemer for folk.

Arne Nævra (SV) [22:32:34]: Det var et veldig godt innlegg fra siste taler angående Vestkorridoren. Jeg skal ikke bruke lang tid på dette, for jeg har ikke tenkt å kan-skje egge opp statsråden til en masse samtaler rundt dette. Vi tar det i neste runde. Men innholdet til representanten Moxnes var helt i tråd med det SV står for når det gjelder Vestkorridoren.

Når det gjelder forslag nr. 2, fra de rød-grønne, og dette med å få gods fra vei over til sjø, må jeg si det er underlig at de pengene ikke er brukt, og jeg ber om at statsråden ser på kriteriene for disse tildelingene. Her må det være noe riv ruskende galt, eller det må være noe med informasjonen rundt disse støtteordningene, for at det er et stort behov, er det ikke tvil om. Så her bør departementet faktisk se på kriteriene. Det vil jeg anbefale.

Så til Rødts forslag – det ble jo trukket. Vi har også tenkt at når redegjørelsen blir oversendt komiteen, var det en fornuftig løsning. Så får vi se hvordan utfallet blir etter en behandling der. Det var for så vidt ulogisk å støtte Rødts forslag når dette ble oversendt til komiteen, når dette da også er til stortingsbehandling. Slik ble det, og slik er det.

Statsråd Jon Georg Dale [22:34:12]: Innstillinga i denne saka talar eigentleg for seg. Nokre kommentarar likevel til situasjonen for E18 Vestkorridoren spesielt: Representanten Sverre Myrli spør om arbeidet er stoppa. Arbeidet er definitivt ikkje stoppa. Arbeidet med å ferdigstille ein proposisjon som skal til Stortinget, held på for fullt i Vegdirektoratet. Og til representanten Moxnes, som tenkjer seg at vi skal avlyse det som vi har bestemt oss for å byggje ut i Vestkorridoren: Eg kan – heldigvis for alle andre enn representanten Moxnes – avkrefte det.

Men det som er tilfellet, er at eg skal gjere noko ganske uvanleg, for eg skal referere ein merknad i innstillinga som Arbeidarpartiet har skrive, og som er ganske bra. Der står det:

«Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet også tidligere har uttrykt bekymring for at store vegprosjekter som ligger i Nasjonal transportplan, er i en så tidlig fase at kostnadsestimater ikke blir riktig. På denne måten vil det ikke være mulig å gjennomføre gjeldende Nasjonal transportplan uten å øke rammen til samferdsel med store beløp.

Kostnadsøkningen på de ti vegprosjektene omtalt i denne proposisjonen beløper seg til vel 1,5 mrd. kroner. Disse medlemmer mener det er behov for en grundig analyse av situasjonen.»

Analysen er eigentleg veldig enkel: Sånn kan vi ikkje halde på. Det er ikkje lov for underliggjande etatar å bruke pengar dei ikkje har fått løyvd av regjeringa og Stortinget. Difor er den situasjonen vi har når det gjeld E18 no, og som det er gjort greie for i denne innstillinga, at dette har påført staten 340 mill. kr meir i kostnadar enn ein har hatt rom for i dei tildelte budsjetta. Sånn kan vi ikkje styre transportsektoren.

Det som representanten Fasteraune eigentleg etterlyste, var: Kva er nytt? Ja, i den grad ein skulle vere i tvil: Dette er nytt. Dette er heilt nytt. Det at det faktisk har

konsekvensar å bruke pengar ein ikkje har, er kanskje nytt, men det er også nødvendig, og eg opplever at det både Arbeidarpartiet og Senterpartiet no eigentleg seier, er at det er nødvendig. Det er eg veldig glad for. Det kunne eg også sagt. Eg kunne til og med, dersom eg hadde vore representant i dette huset, slutta meg til merknaden frå Arbeidarpartiet. Det er verdt å setje eit kryss i taket for det, det brukar eg ikkje å innrømme så ofte. Men det handlar om vår grunnleggjande evne til å realisere det som Stortinget sette seg som mål i Nasjonal transportplan, nemleg å ikkje berre bruke tusen milliardar kroner, men faktisk realisere dei prosjekta som ligg der. Då er kostnadsstyring elementært. Det er ikkje lov å bruke pengar ein ikkje har fått løyvd, og eg har orientert Stortinget om at ein i dette budsjettforslaget, i denne nysalderinga, er nøydd til å frigjere pengar i etaten frå andre område for å dekkje kostnader ein ikkje burde ha drege på seg. Det er situasjonen i 2018.

Situasjonen i 2019 for E18-prosjektet er at det ikkje er pengar no til vidare arbeid. Likevel er det slik at arbeidet for å få fram proposisjonen fortset i Vegdirektoratet. Eg har altså ein ambisjon om at vi framleis skal ha gjennomføringstempo på E18 Vestkorridoren, og eg er veldig glad for at Arbeidarpartiet indirekte varslar støtte til det her. Men dersom vi i stort skal evne å styre samferdselssektoren innanfor dei rammene Stortinget fastset, må vi nok til sjuande og sist stikke fingeren i jorda og vere villige til å sjå at det faktisk har konsekvensar også i konkrete prosjekt når ein brukar pengar ein ikkje har fått løyvd. Alternativet til det er jo i stort at det i staden går ut over andre prosjekt, som vert forseinka i tur og orden. Difor er det som er nytt, eller iallfall vesentleg forsterka, at å bruke pengar ein ikkje har, også medfører tydelege politiske forventningar frå mi side.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sverre Myrli (A) [22:38:46]: Jeg står her med et oppslag fra nrk.no i går, og der står det som følger:

«Arbeidet med nytt hovedveisystem mellom Lysaker og Asker er utsatt i ett til to år, ifølge Statens vegvesen.»

Og videre:

«Vi får ikke penger over statsbudsjettet, og nå legger vi ned all aktivitet. Det bekrefter prosjektdirektør i Statens vegvesen, Svein Røed, overfor NRK.»

Jeg skjønner at samferdselsministeren jobber med en ny bompengeproposisjon – det er jo denne regjeringen flink til – men det er ikke det vi mener med framdrift i E18-utbyggingen. Samferdselsministeren må reise ganske langt for å få forståelse for at det er arbeidet med en bompengeproposisjon som det er framdrift i, som han viser til, det er jo utbyggingen av vegen som er det inter-

essante. Så spørsmålet er: Er det riktig det representanten fra Statens vegvesen her sier, eller er det feil?

Statsråd Jon Georg Dale [22:39:49]: Tidslinja for vidare arbeid med E18 i Vestkorridoren vert bl.a. avgjort av kor fort ein får proposisjonen til Stortinget, og kva handlingsrom Stortinget vel å gje. Men det er litt rart når eg for ein gongs skyld gjev Arbeidarpartiet ros for analysen av kostnader og behovet for å styre det tydelegare, at Arbeidarpartiet svarar at dei synest det er forferdeleg ubehageleg når det faktisk får konsekvensar.

Arbeidarpartiet har skrive ein veldig god merknad – så god at eg kunne ha funne på å skrive han sjølv, kunne eg ha tillate meg å seie om eg hadde vore litt freidigare enn eg strengt tatt likar å vere. Det som faktisk er avgjerande, er at det ikkje er akseptabelt å bruke pengar ein ikkje har, og det har eg gjeve klar beskjed om i denne nysalderingsproposisjonen. Regjeringa vil så kome igjen til vidare løyvingar, i den grad det skulle vere behov for det, i dei årlege budsjetta.

Sverre Myrli (A) [22:40:53]: Jeg blir nesten smigret av at samferdselsministeren skryter av og refererer en merknad fra Arbeiderpartiet. Da var vel døra ikke helt åpen likevel i det tilfellet, kanskje i hvert fall halvvegs åpen og ikke slått inn allerede. Så det var positivt.

Men jeg synes det kler en statsråd dårlig, som har konstitusjonelt ansvar for dette, å skylde på Statens vegvesen for å bruke for mye penger. Det er samferdselsministeren som er ansvarlig for budsjettkapitlene og budsjettpostene på samferdselsbudsjettet, og det er samferdselsministeren som skal følge opp det Stortinget vedtar. Jeg tror ærlig talt man i merknaden fra Arbeiderpartiet ikke spesielt tenker på E18 når vi snakker om prosjekter som skal tas inn i Nasjonal transportplan, for dette er jo et prosjekt som er planlagt i det vide og det breie, og som er kommet svært langt i planleggingen. Spørsmålet mitt er rett og slett – og det er samferdselsministerens ansvar: Når starter anleggsarbeidene på E18 Vestkorridoren?

Statsråd Jon Georg Dale [22:41:57]: Det er heilt rett at eg er ansvarleg for det som skjer i sektoren, og eg er ansvarleg overfor Stortinget. Nå har eg gjeve tydeleg beskjed til Stortinget om at å bruke pengar ein ikkje har, kjem eg ikkje til å fortsetje med. Difor har eg vore tydeleg på det òg i min styringsdialog. Det gjer at vi formaliserer dette i det vidare.

Kor fort det faktiske arbeidet på E18 kjem i gong, vert avgjort av løyvingsforslag frå Stortinget, og det vert avgjort av kor fort proposisjonen kjem til Stortinget. Vegdirektoratet har antyda at det kan vere mogleg å få det til i 2019. Vi har bedt dei om å ha høg prioritet på det.

Hovudutfordringa, som gjer at dette har drege på seg større kostnader i 2018 enn det har vore dekning for i budsjettet, er framleis at ein har hatt høg prioritet på å løyse inn grunn. Det er nok framleis ein av dei tinga som er viktigast å få rask avklaring på.

Arne Nævra (SV) [22:43:12]: Det gjelder helt konkret det jeg tok opp i innlegget mitt, denne posten med å få gods fra vei over til sjø, som et samlet storting er enig om er et godt tiltak. Jeg anbefalte statsråden å se på kriteriene for tildeling til den posten. Hvordan ser statsråden på situasjonen? Mener statsråden at det kan være verdt å se på kriteriene for tildeling siden vi ikke har fått brukt opp posten, eller har markedsføringen av ordningen vært for dårlig? Hvorfor, tror statsråden, er ikke denne posten brukt opp når det er et så stort behov?

Statsråd Jon Georg Dale [22:44:05]: Trur gjer eg i kyrkja. Her skal eg prøve å vite, og svaret på det er at vi må gjere grundigare vurderingar av korleis vi effektivt skal bruke dei pengane Stortinget set av. Det legg eg til grunn at vi faktisk skal forsøkje å gjere. Det betyr at vi truleg må sjå på begge delar, i lys av den informasjonen vi no har fått. Punkt ein: Veit næringslivet i stor nok grad om det? Punkt to: Er det innrettingar i ordninga som gjer at ho ikkje vert brukt? Og punkt tre: Kva er det som i realiteten eventuelt gjer at heller ikkje dette bidreg til at næringslivet opplever det som attraktivt nok. Den analysen er ikkje vi ferdig med, men eg opplever spørsmålet frå representanten som relevant. Det er nok ein av dei tinga vi må ha med oss inn i vidare ordningar. Denne ordninga skal òg evaluerast, det har vi allereie sagt, så det er blant dei tinga vi må sjå på i den evalueringa som vi har varsla vi skal gjere av denne ordninga.

Arne Nævra (SV) [22:45:02]: Et lite spørsmål om E18 Vestkorridoren: Representanten Myrli har vært inne på dette, men det som er min inngang til det, er kostnadene og ikke innholdet, at hele veien skal bygges, for det er alminnelig kjent hva SV mener om det. Gjør kostnadene, i lys av de eventuelle overskridelsene som har vært på eiendomsinnløsning – det var nesten en fordobling på inneværende års budsjett – at rammen for de totale kostnadene blir mye større enn antatt, eller følger kostnadene det antatte utgiftsnivået på veien?

Statsråd Jon Georg Dale [22:45:57]: I dette tilfellet er det nok eit spørsmål om ein har teke på seg kostnadar som ein ikkje hadde dekning for i budsjettet, på eit tidlegare stadium enn ein normalt ville ha gjort. Det er det eg kan seie med den kunnskapen eg har no. Men eg er alltid på jakt etter ein god «deal» – eg er jo sunnmø-

ring trass alt – og det betyr at det er ei målsetjing for meg i alle prosjekt vi skal realisere, at vi greier å halde kostnadane nede og få kostandane ned på mange viktige prosjekt. Difor har også vårt arbeid for å reformere vegsektoren vore ganske viktig, nettopp for å få ned kostnadane og få opp samfunnsnytta. Det er det anta-keleg rom for også på dette prosjektet, utan at det bør gå ut over moglegheita til å realisere eit viktig prosjekt for ikkje berre Oslo og Akershus, men også for landet. Det er trass alt ein viktig europaveg.

Eg meiner likevel at den nysalderinga vi no har levert, viser at vi, frå vår og mi side, framleis har ein veg å gå for å ha ei tilstrekkeleg kostnadsstyring i sektoren. Det vert ei prioritert oppgåve framover.

Bengt Fasteraune (Sp) [22:47:16]: Det foreligger også en oppfølging av et anmodningsvedtak som en del av denne innstillingen. Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Stortinget vedtok at kommunene selv skal kunne bestemme piggdekkgebyrets størrelse, og viser til at et bredt flertall, bestående av alle partier utenom Arbeiderpartiet, stemte for dette forslaget. Det er fornuftig. Dersom det skal være piggdekkavgift, må kommunene bestemme størrelsen på denne. Piggdekkavgift er virkelig et virkemiddel for å redusere lokal luftforurensing, og bl.a. Oslo har ønsket å kunne bestemme piggdekkgebyrets størrelse selv. Det er fullt mulig å gjøre endringer i forskriften som ivaretar Stortingets ønske, og vi støtter altså ikke konklusjonen fra regjeringen.

Hvorfor kan ikke kommunene få lov til å bestemme en sånn avgift selv?

Statsråd Jon Georg Dale [22:48:04]: Det har eg jo gjort greie for i dokumentet som vi har levert til Stortinget. Eg meiner at det i realiteten ville gjort at ein i ein kommune kunne ha kjøpt eit piggdekkoblat som hadde varigheit på eitt år, og ha køyrt alt ein ville i andre kommunar. Vi ville fått ein intern konkurranse som hadde gjort at byane ikkje fekk dei verkemidla dei trong for å handtere piggdekka, og det ville ha ført til ein potensiell «shopping» frå kommune til kommune. Det er mange gode grunnar til ikkje å gjennomføre dette, og difor er eg glad for at Stortinget ser ut til å vere fornøgd med svaret på oppmodingsvedtaket vi no har levert.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Øystein Langholm Hansen (A) [22:48:57]: At ting endrer seg fra et statsbudsjett vedtas til året er omme, er helt naturlig, og det har selvfølgelig opposisjonen forståelse for. Men det er saker som vi må holde til obser-

vasjon og forebygge følgeproblemer av. En sann sak er redusert utbetaling på grunn av kanselleringer på FOT-rutene. Kravet i anbudet skal selvfølgelig overholdes, og eventuelle malus skal også utstedes, så vårt anliggende her er å spørre hva regjeringen som innkjøper bidrar med for å få ned antallet kanselleringer hos operatøren. På samme måte lurer jeg på om kravet til regularitet kanskje er noe høyt. Disse flygingene går i værharde områder. På bakgrunn av at FOT-rutene blant folk regnes som kollektivreiser, er det viktig for oss å vite at regjeringen setter inn de tiltakene som er nødvendige for å holde antallet kanselleringer så lavt som mulig.

Inntjeningen i flyselskapene er nå så dårlig at når man rokker ved noe, risikerer man at hele systemet raker. Dette uroer oss – kanskje spesielt med tanke på at FOT-rutene fra 2020 dessverre skal over til fylkeskommunene.

Ingalill Olsen (A) [22:50:44]: Post 72, som omhandler tilskudd til overføring av gods fra veg til sjø, var på 75,2 mill. kr i saldert budsjett i 2018 og er foreslått økt i statsbudsjettet for 2019. I utgangspunktet var det en svært liten økning, ikke minst all den tid Riksrevisjonen har gitt regjeringen skarp kritikk for ikke å ha fulgt opp Stortingets vedtatte mål, at mer gods skal over fra veg til bane. Denne posten gjelder altså gods fra veg til sjø.

Fra Arbeiderpartiets side mener vi at posten må styrkes ytterligere for å oppnå Stortingets mål, for å få positiv klima- og miljøeffekt og bedre framkommelighet på våre veger. Arbeiderpartiet foreslo derfor i sitt alternative budsjett å styrke denne posten med 22,6 mill. kr, slik at summen på posten ville blitt 100 mill. kr.

Arbeiderpartiet er opptatt av denne problematikken og mener at godset ikke flytter seg selv fra veg til sjø. Det må virkemidler til for å endre godsstrømmene, og da må det også økonomiske virkemidler til. På alle våre møter med aktørene i denne bransjen, det være seg Kystrederiene, Godsalliansen eller Norske havner, melder de felles interesse for å endre godsstrømmene, men det må incentiver og virkemidler til.

Arbeiderpartiet ble svært overrasket da Prop. 17 S kom og vi kunne se at denne salderingen ikke hadde styrket posten, men svekket den. Der det i utgangspunktet var foreslått 75,2 mill. kr, er løyvingen nå redusert med 57 mill. kr.

Riksrevisjonens sterke kritikk har ikke ført til at regjeringen har styrket innsatsen for å få gods fra veg til sjø. Når 75 pst. av bevilgningen barberes bort, kan en ikke påstå at regjeringen bryr seg om Riksrevisjonens kritiske påpekning.

Fra Arbeiderpartiets side har vi påpekt at denne regjeringen ikke satser på kysten når den nedprioriterer

kysttiltak som bl.a. fiskerihavneutbygging, som er nødvendig infrastruktur for at fiskerinæringen skal kunne utnytte sitt potensial. Tvert i mot – regjeringen framstår som en motstander av tiltak kysten rundt. Det er nesten slik at man kan konkludere med at denne regjeringen ikke tar hele landet i bruk – og framstår som om den har vannskrekk.

Helge Orten (H) [22:53:35]: Til det siste først: Vi synes også det er beklagelig at tilskuddsordningen for gods fra vei til sjø ikke er benyttet fullt ut, slik den skal. Grunnen til det er beskrevet i proposisjonen, nemlig at tre av søkerne som har fått tilsagn, ikke har benyttet seg av den muligheten og det tilsagnet de fikk. Det er beklagelig, og jeg tror det viktigste i den saken rett og slett er å sørge for at vi får en god evaluering av ordningen for å se om den fungerer helt etter hensikten, og om virkemiddelet egentlig er godt nok. Jeg ønsker at vi skal videreføre den ordningen, men den må antakeligvis være mer treffsikker enn det den er nå.

Så et par andre kommentarer. Til representanten Fasteraune: Det viser seg at den var skrevet i litt byråkratiske vendinger, den merknaden, og det må nesten jeg ta inn over meg, for det var undertegnede som hadde skrevet den.

Men jeg synes det er viktig å påpeke at jobbing med kostnadsreduserende tiltak i samferdselssektoren faktisk er kontinuerlige prosesser. Det er noe vi må jobbe med hver dag, noe man må sørge for å være konkret på fra regjeringens side, nettopp for å sørge for at vi kan ha en sjanse til å gjennomføre de prosjektene som ligger i Nasjonal transportplan. Det betyr at vi må tenke nytt. Og det er nettopp det vi har gjort. Vi har gjennomført reformer innenfor transportsektoren som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV konsekvent har stemt imot, bl.a. Nye Veier, som viser at det går an å spare betydelig på å tenke nytt, gjøre ting på andre måter, sørge for å bygge mer effektivt og smartere.

Litt til det med kjøreveisavgiften på jernbane, som blir tillagt stor vekt når vi diskuterer gods fra vei til bane: Nå er det slik at kjøreveisavgiften per oktober 2018 var anslått til ca. 37 mill. kr, hvorav 24,5 mill. kr gjaldt malmtransporten på Ofotbanen. Prognosen for 2019 er 44 mill. kr, hvorav ca. 30 mill. kr gjelder malmtrafikken på Ofotbanen. Det går ikke an, etter min oppfatning, å gjøre dette til det avgjørende elementet – eller et spesielt viktig element – som gjør at vi ikke har mer gods på bane enn det vi har i dag. Det er helt andre ting som gjør utslaget, og som vi må jobbe med framover. Derfor er det viktig at vi har satset mer på vedlikehold og fornying enn noen gang før – innsatsen er mer enn doblet i forhold til under forrige regjering. Det er nettopp slike tiltak som

gjør at vi får bedre regularitet, økt punktlighet på jernbanen, som vil gi utslag.

Så er vi helt klare på at vi også må vurdere en tilskuddsordning på lik linje med det vi har på sjø. Det ligger i departementet, og jeg håper at departementet snart kommer tilbake til oss om hvordan de eventuelt kan innrette en slik ordning.

Dag Terje Andersen (A) [22:56:41]: Jeg har bare lyst til å komme med en liten utfordring til statsråden på slutten av debatten. Statsråden sa i sine innlegg i den forrige saken, som delvis også har fått innslag i denne saken, at ansvaret nå er delt mellom departementet og Jernbanedirektoratet. Jeg håper statsråden ikke mente det. Det er bare statsråden som står ansvarlig overfor Stortinget. I den sammenheng synes jeg det ble funnet en god løsning ved at den redegjørelsen som ble holdt tidligere i dag, ble oversendt til komiteen, og at Rødt trakk sitt forslag. Det skulle tatt seg ut om vi ba Riksrevisjonen om å se på en sak som Stortinget har til behandling. Så det synes jeg har falt godt på plass.

Men avgjørende for at vi skal få en god prosess, ved at fagkomiteen nå går inn og ser grundig på den saken, er at de har tilgang på nødvendige dokumenter. Jeg fikk et inntrykk av tidligere i dag at statsråden var inne på at det var noen dokumenter Stortinget ikke kunne få fordi de var unntatt offentlighet. Jeg håper han ikke mente det. Jeg håper han kan bekrefte at han ikke mente det. For fagkomiteen kommer nå til å trenge den dokumentasjonen som ligger til grunn for de mange spørsmålene som er stilt. Og det gjelder ikke bare statsrådets dokumenter, det gjelder også underliggende etaters dokumenter. Det går fram av forretningsordenen § 74. Selv om de dokumentene skulle inneholde forretningshemmeligheter eller andre ting som gjør at de er unntatt offentlighet, er det ikke slik at Stortinget ikke kan få dem, Stortinget har tvert imot krav på å få dem. Det er en egen paragraf, § 29, som beskriver hvordan en komité som får ikke offentlige dokumenter – eller begrensede dokumenter, for den saks skyld – skal håndtere de dokumentene. Men det er altså en forutsetning for å kunne sette seg inn i saken at de får dem. Med utgangspunkt i det statsråden sa tidligere – i den forrige saken, riktignok – håper jeg han kan bekrefte at han nå vil legge til rette for at fagkomiteen får all den informasjon som er nødvendig for å gå grundig inn i saken.

Statsråd Jon Georg Dale [22:59:01]: Det er av og til risikofylt å opptre utan manus. Då eg sa «ansvarsdelinga» tidlegare i dag, meinte eg «arbeidsdelinga», og då har eg fått anledning til å rette opp i det. Eg håper representanten Dag Terje Andersen slår seg til ro med det.

I innlegget mitt tidlegare i dag sa eg også at utgangspunktet mitt no er at den informasjonen eg har gjeve til Stortinget i dag, er den informasjonen eg sit på per no.

Så er det slik at viss utfallet i dag vert at komiteen vel å behandle saka, går eg ut frå at dei ber om dei dokumenta dei meiner det er grunnlag for, og vi vil naturlegvis gjere oss våre vurderingar om innsyn i tråd med den forretningsordenen Stortinget har, og dei krava vi også etter offentleglova for det eine har om innsyn, men også om å halde tilbake konkurransesensitiv informasjon i den grad det skulle vere nødvendig, og i den grad Stortinget ikkje i tilstrekkeleg grad klarer å vareta det. Det er å foregripe hendingsgangen. Eg legg til grunn at ansvaret mitt er å bidra til at Stortinget kan få gjere sine vurderingar så godt som mogleg, og vil naturlegvis følge opp det også i det vidare arbeidet.

Sverre Myrli (A) [23:00:33]: Jeg har to poenger på slutten her. Jeg er enig med komitélederen i at det som betales inn i baneavgifter fra godstogene, ikke er all verden. Men det er altså bare ett av mange tiltak at godstogene også skal få kompensert de avgiftene, slik persontogene får, og det står i proposisjonen at som en del av jernbanereformen skal baneavgiftene økes.

Men jeg må også si at jeg synes flertallet tar litt for lett på det systemet som nå er innført. Nå betaler togene kjøreveisavgift til Bane NOR. Da får Bane NOR økte inntekter. Da kutter staten tilsvarende, krone for krone, i bevilgningene til Bane NOR. Og hvem har innbetalt de avgiftene? Jo, det har togselskapene gjort, og da får de togselskapene tilbakebetalt de samme pengene fra staten. Det er en runddans med penger – det er ganske oppfinnsomt å foreslå et sånt system, det skal de ha. Men det tilfører ikke jernbanesektoren en eneste frisk krone. Det er bare å bytte penger mellom de ulike budsjettkapitlene. Derimot, vil jeg påstå, tapper det jernbanesektoren for administrative ressurser med all den internfaktureringen og den runddansen med penger, overføringer og sjekker til hverandre.

Uansett: Persontogene kompenseres. Det er i og for seg bra når de betaler det, men det bør også gjøres for godstogene. Det er poenget vårt.

Så vil jeg helt til slutt si at jeg synes kanskje representanten Orten også bagatelliserer litt det dramatiske kuttet på budsjettposten for tilskudd til overføring av gods fra veg til sjø. Tar jeg ikke feil, er dette en ordning som ble innført i 2017, og det er fordi Stortinget politisk ønsker å overføre mer gods fra vei til sjø – og for så vidt til jernbane, som vi diskuterte i forrige sak. Jeg oppfatter at det er bred politisk enighet om en slik ordning, og ordningen og posten har for 2018 hatt en bevilgning på 75 mill. kr. Nå kutter flertallet den i nysalderingen med 57 mill. kr – 57 av 75; hele budsjettposten kuttes altså med 75 pst.

Det er ikke noe lite grep som gjøres, og de pengene trekkes nå inn og brukes til andre ting. Dette er en budsjettpost som har benevnningen «kan overføres», så her kunne flertallet iallfall ha overført de pengene til 2019, slik at næringen i 2019 hadde hatt de pengene til å styrke

den ordningen, for det er stort behov for offensive tiltak for å få mer gods over fra vei til sjø.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget er da klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Rammeområde 14

(Konstitusjonelle institusjoner)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
43		Stortingets ombudsmann for forvaltningen		
	1	Driftsutgifter	88 900 000	
44		Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste		
	1	Driftsutgifter	22 200 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	29 000 000	
51		Riksrevisjonen		
	1	Driftsutgifter	537 700 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	26 200 000	
		Totale utgifter		704 000 000
Inntekter				
3051		Riksrevisjonen		
	1	Refusjon innland	2 000 000	
	2	Refusjon utland	300 000	
		Totale inntekter		2 300 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt syv forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Espen Barth Eide på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

- forslagene nr. 2 og 3, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Ole André Myhrvold på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 6, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 7, fra Lars Haltbrekken på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kontraktsinngåelser i forbindelse med petroleumsutbygginger som skal behandles i Stortinget, avventer Stortingets behandling før de inngås.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.14.20)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge følgende til grunn for utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel: Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 7 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.14.37)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en evaluering av ordningen som er i samsvar med forutsetningen gitt i 2007, og at denne også må inneholde en vurdering av konsekvensene ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder har for sjømatproduksjonen, havbruksnæringen, samt annen næringsaktivitet.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.14.53)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fordele mer av midlene på kap. 1420 i post 85 (Naturinformasjonssentre) direkte ut til sentrene med utgangspunkt i autorisasjoner, for å fordele ressurser fra prosjektskriving og søknadsbehandling til direkte aktivitet som nøytrale kunnskapsformidlere, i tråd med merkevaren «Norges Nasjonalparker».»

Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 87 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.15.10)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre en tilskuddsordning som dekker kostnadene forbundet med leveranser av avfall etter frivillige ryddeaksjoner. Ordningen må ses i sammenheng med den ordningen som allerede er innført knyttet til marin forsøpling og spredning av mikroplast. Stortinget ber regjeringen legge frem en sak om dette i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2019.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette av 1 mill. kroner til et forprosjekt for naturinformasjonssenteret for Trillemarka-Rollagsfjell.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.15.28)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett 2019 med en plan for hvordan staten skal medvirke til realisering av et nasjonalt naturinformasjonssenter for barskogreservatet, knyttet til Trillemarka-Rollagsfjell i Eggedal.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.15.47)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

A.

Rammeområde 12

(Olje og energi)

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
1800		Olje- og energidepartementet		
	1	Driftsutgifter	187 346 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	26 500 000	
	50	Overføring til andre forvaltningsorganer, <i>kan overføres</i>	500 000	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.	10 000 000	
	71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	14 000 000	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	5 000 000	
1810		Oljedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	304 000 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	82 000 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i>	119 000 000	
1815		Petoro AS		
	70	Administrasjon	358 700 000	
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat		
	1	Driftsutgifter	566 000 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	32 000 000	
	22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72</i>	257 000 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i>	89 000 000	
	26	Driftsutgifter, Reguleringsmyndigheten for energi	56 500 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	20 000 000	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i>	66 000 000	
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60</i>	6 000 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	74	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, <i>kan overføres</i>	8 600 000	
1830		Forskning og næringsutvikling		
	50	Overføring til Norges forskningsråd	800 500 000	
	70	Tilskudd til Nordisk Energiforskning	11 000 000	
	72	Tilskudd til Norwegian Energy Partners	34 000 000	
1840		CO ₂ -håndtering		
	50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	186 500 000	
	70	Administrasjon, Gassnova SF, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	114 000 000	
	71	Tilskudd til Teknologisenter for CO ₂ -fangst på Mongstad	208 000 000	
	72	Fullskala CO ₂ -håndtering, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	149 000 000	
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		
	30	Investeringer	27 000 000 000	
2490		NVE Anlegg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	-80 000 000	
		2 Driftsutgifter	75 300 000	
		3 Avskrivninger	4 500 000	
		4 Renter av statens kapital	200 000	0
Totale utgifter				30 711 146 000
Inntekter				
4800		Olje- og energidepartementet		
	10	Refusjoner	683 000	
	70	Garantiprovisjon, Gassco	1 400 000	
4810		Oljedirektoratet		
	1	Gebyrinntekter	26 500 000	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	119 000 000	
4820		Norges vassdrags- og energidirektorat		
	1	Gebyrinntekter	78 000 000	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter	89 000 000	
	40	Flom- og skredforebygging	27 000 000	
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter	163 500 000 00	0
		2 Driftsutgifter	-28 500 000 000	
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-2 100 000 000	
		4 Avskrivninger	-22 100 000 000	
		5 Renter av statens kapital	-2 900 000 000	107 900 000 00
				0

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	30	Avskrivninger	22 100 000 000	
	80	Renter av statens kapital	2 900 000 000	
5490		NVE Anlegg		
	1	Salg av utstyr mv.	100 000	
Totale inntekter				133 241 683 000

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.16.11)

Videre var innstilt:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1810 post 23	kap. 4810 post 2
kap. 1820 post 23	kap. 4820 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Kongen i 2019 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved statlig kjøp/salg av aksjeposter samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i Equinor ASA.
2. kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil

5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

IV

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan utgiftsføre uten bevilgning under kap. 1815 Petoro AS, post 79 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.

V

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan gi tilsagn ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål	126 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	70 mill. kroner
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging	10 mill. kroner

VI

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan pådra staten forpliktelser ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 mill. kroner
1810		Oljedirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
1815		Petoro AS	
	70	Administrasjon	35 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
	22	Flom- og skredforebygging	150 mill. kroner
1840		CO ₂ -håndtering	
	70	Administrasjon, Gassnova SF	20 mill. kroner

VII

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan pådra staten forpliktelser ut over bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

1. løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
2. avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Equinor ASA.

VIII

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan pådra staten forpliktelser ut over bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap.

IX

Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan pådra staten forpliktelser ut over be-

vilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent, eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

X

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift allerede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.

XI

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter.

XII

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XIII

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2019 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XIV

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet kan godkjenne prosjekter (planer for utbyg-

Videre var innstilt:

ging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 20 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.

Presidenten: Det votes først over A IX og XIV. Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 9 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.16.31)

Presidenten: Det votes over A VIII og XI. Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble bifalt med 95 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 23.16.49)

Presidenten: Det votes over A II–VII, X, XII og XIII.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

B.

Rammeområde 13**(Miljø)**

I

På statsbudsjettet for 2019 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1400		Klima- og miljødepartementet		
	1	Driftsutgifter	291 084 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	109 008 000	
	50	Helhetlig profilering, grønne løsninger	10 239 000	
	51	Den naturlige skolesekken	9 904 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgynnslege miljøstiftelser	52 541 000	
	71	Internasjonale organisasjoner	88 053 000	
	74	Tilskudd til AMAP, <i>kan overføres</i>	4 871 000	
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	98 882 000	
1410		Kunnskap om klima og miljø		
	21	Miljøovervåking	277 297 000	
	22	Miljøkartlegging	100 579 000	
	23	MAREANO, <i>kan overføres</i>	44 386 000	
	50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	191 294 000	
	51	Forskningsprogrammer m.m.	293 105 000	
	53	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	6 897 000	
	70	Nasjonale oppgaver ved miljøforskningsinstituttene	38 007 000	
	72	Tilskudd til GenØk – Senter for biosikkerhet	5 145 000	
1411		Artsdatabanken		
	1	Driftsutgifter	32 020 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	8 883 000	
	70	Tilskudd til arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	28 890 000	
1412		Meteorologiformål		
	50	Meteorologisk institutt	313 882 000	
	70	Internasjonale samarbeidsprosjekt	172 566 000	
1420		Miljødirektoratet		
	1	Driftsutgifter	694 287 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	263 078 000	
	22	Statlige vannmiljøtiltak	235 574 000	
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i>	135 608 000	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder, <i>kan overføres</i>	30 167 000	
	31	Tiltak i verneområder, <i>kan overføres</i>	81 419 000	
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner, <i>kan overføres</i>	1 450 000	
	33	Statlige erverv, nytt vern, <i>kan overføres</i>	6 200 000	
	34	Statlige erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i>	2 053 000	
	35	Statlige erverv, skogvern, <i>kan overføres</i>	444 612 000	
	38	Restaurering av myr og annen våtmark, <i>kan overføres</i>	23 625 000	
	39	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79</i>	12 483 000	
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, <i>kan overføres</i>	208 230 000	
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	20 000 000	
	64	Skrantesykeprøver fra fallvilt	1 748 000	
	65	Tiltak i kommuner med ulvrevir i Hedmark, Akershus og Østfold	20 560 000	
	69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79</i>	50 962 000	
	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak, <i>kan overføres</i>	30 292 000	
	71	Marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	70 290 000	
	72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, <i>overslagsbevilgning</i>	136 978 000	
	73	Tilskudd til rovvilttiltak, <i>kan overføres</i>	80 426 000	
	74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien	538 167 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	75	Utbetaling for vrakpant og tilskudd til kjøretøy og fritidsbåter, <i>overslagsbevilgning</i>	640 992 000	
	76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i>	137 464 000	
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.	15 416 000	
	78	Friluftsmål, <i>kan overføres</i>	179 891 000	
	79	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69</i>	450 000	
	81	Naturarv og kulturlandskap, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	67 011 000	
	82	Tilskudd til truede arter og naturtyper, <i>kan overføres</i>	45 355 000	
	84	Internasjonalt samarbeid	5 308 000	
	85	Naturinformasjonssentre, <i>kan overføres</i>	69 031 000	
1422		Miljøvennlig skipsfart		
	21	Spesielle driftsutgifter	5 557 000	
	70	Tilskudd til private, <i>kan nyttes under post 21</i>	7 000 000	
1423		Radioaktiv forurensning i det ytre miljø		
	1	Driftsutgifter	27 040 000	
1425		Fisketiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	100 000	
	70	Tilskudd til fiskeformål, <i>kan overføres</i>	16 696 000	
1428		Reduserte klimagassutslipp, energiomlegging, energi- og klimateknologi		
	50	Overføring til Klima- og energifondet	3 164 450 000	
1471		Norsk Polarinstitut		
	1	Driftsutgifter	242 376 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	77 243 000	
	50	Stipend	509 000	
1472		Svalbards miljøvernfond		
	50	Overføringer til Svalbards miljøvernfond	19 658 000	
1474		Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning		
	50	Tilskudd til statlige mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	24 011 000	
	70	Tilskudd til private mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	28 812 000	
1481		Klimakvoter		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 499 000	
	22	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i>	175 000 000	
	23	Kvotekjøp, statsansattes flyreiser, <i>kan overføres</i>	310 000	
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak		
	1	Driftsutgifter	99 039 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	3 081 543 000	
Totale utgifter				13 400 503 000
Inntekter				
4400		Klima- og miljødepartementet		
	2	Diverse inntekter	441 000	
	3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	1 817 000	
4411		Artsdatabanken		
	2	Diverse inntekter	417 000	
4420		Miljødirektoratet		
	1	Oppdrag og andre diverse inntekter	7 373 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	4	Gebyrer, forurensningsområdet	41 141 000	
	6	Gebyrer, fylkesmannsembetenes miljøvernavdelinger	35 869 000	
	7	Gebyrer, kvotesystemet	8 270 000	
	8	Gebyrer, naturforvaltningsområdet	638 000	
	9	Internasjonale oppdrag	43 816 000	
4471		Norsk Polarinstitut		
	1	Salgs- og utleieinntekter	11 272 000	
	3	Inntekter fra diverse tjenesteyting	62 123 000	
	21	Inntekter, Antarktis	13 877 000	
4481		Salg av klimakvoter		
	1	Salgsinntekter	7 181 722 000	
		Totale inntekter		7 408 776 000

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 51 mot 49 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.17.17)

Videre var innstilt:

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1400 post 1	kap. 4400 post 2
kap. 1411 post 21	kap. 4411 post 2
kap. 1420 post 1	Kap. 4420 post 1
kap. 1420 post 23	kap. 4420 postene 4, 6, 8 og 9
kap. 1471 post 1	kap. 4471 postene 1 og 3
kap. 1471 post 21	kap. 4471 post 21
kap. 1472 post 50	kap. 5578 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan:

- overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 1 Driftsutgifter, til dekning av honorar, transaksjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimakvoter.

- overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning, med et beløp som svarer til inntekter fra salg av klimakvoter under statens kvotekjøpsprogram som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimakvoter, post 1 Salgsinntekter.

IV

Kjøp av klimakvoter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan inngå avtaler om kjøp av klimakvoter innenfor en samlet ramme på 1 700 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan foreta bestillinger av materiell o.l. ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	22	Statlige vannmiljøtiltak	9,1 mill. kroner
	31	Tiltak i verneområder	3 mill. kroner
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner	6,7 mill. kroner
	33	Statlige erverv, nytt vern	7,7 mill. kroner
	35	Statlige erverv, skogvern	351,3 mill. kroner
	38	Restaurering av myr og annen våtmark	9,5 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1411		Artsdatabanken	
	70	Tilskudd til arter og naturtyper	27 mill. kroner
1420		Miljødirektoratet	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder	55 mill. kroner
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	176,7 mill. kroner
	71	Marin forsøpling	15 mill. kroner
	78	Friluftsmål	3 mill. kroner
1428		Reduserte klimagassutslipp, energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Klima- og energifondet	400 mill. kroner
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skogsatsingen	2 052 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan pådra forpliktelser for fremtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 76,3 mill. kroner.

VIII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året for FNs klima- og skogprogram, Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program og BioCarbon Fund plus.
2. Utbetalinger av kjernebidrag til Global Green Growth Institute kan foretas i henhold til organisasjonens regelverk.
3. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av FNs Multi Partner Trust Fund og Inter-American Development Bank (IDB) kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.

IX

Utbetaling til Verdensbankens karbonfond

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 får unntak fra forutsetningene i Stortingets vedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av

gitte bevilgninger gjennom at tilskudd til Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility Carbon Fund kan utbetales med det formål å betale for framtidige verifiserte utslippsreduksjoner.

X

Utbetaling av tilskudd til offentlig-privat samarbeid

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 får unntak fra forutsetningene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om at utbetaling av gitte bevilgninger kun skal skje ved behov, slik at det kan utbetales tilskudd til risikoreduksjon for investeringer i avskogingsfri og bærekraftig råvareproduksjon i tråd med kriteriene for kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak, post 73 Klima- og skogsatsingen.

XI

Utbetaling av renter på tilskudd

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalt fra Norge under Klima- og skogsatsingen på kap. 1482 post 73, kan benyttes til tiltak etter avtale mellom Klima- og miljødepartementet og den enkelte mottaker.

XII

Omgjøring av betingede lån til tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2019 kan gi Enova SF fullmakt til å omgjøre betingede lån fra Klima- og energifondet til tilskudd etter forhåndsdefinerte og forutsigbare betingelser.

Presidenten: Det votes først over B III og IV. Rødt har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 97 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 23.17.35)

Presidenten: Det votes over B II og V–XII.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

C.

Rammeuavhengige vedtak

I

Stortinget ber regjeringen på egnet måte orientere Stortinget om det videre arbeidet med oppfølgingen av

evalueringen av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

II

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nedtrapingsplan for hvor mye farlig avfall som kan deponeres årlig gjennom å minimere produksjon av farlig avfall og gjennom styrket satsing på å omdanne farlig avfall til ressurser, og få på plass et tallfestet realistisk mål som er høyere enn EU-målene, i løpet av våren 2019.

III

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan ulike modeller for utjevning av nettareffene i Norge kan utformes og innføres.

IV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at Enova kan gi støtte til borettslag og at sameier kan få støtte til ladeinfrastruktur. Støtteordningen må kunne gi tilskudd til etablering/oppgradering av elektrisk anlegg for lading av el- og hybridbiler i boligselskaper, herunder kabling frem til fordelingsskap i parkeringsanlegg og system for lastdeling.

V

Stortinget ber regjeringen gjennomføre Stortingets vedtak nr. 753 av 2. juni 2017 og ber om at forskriftsendringen trer i kraft senest 1. juli 2019. Frem til ikrafttredelsestidspunktet skal alle tildelingsbrev som går til offentlige etater og fylkeskommuner, stille som vilkår at det grunnet avskogingsrisiko ikke skal gjøres innkjøp av drivstoff/ flytende fyringsprodukter med palmeoljeprodukter.

VI

Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2019, med en total gjennomgang av virkemiddelapparatet som bidrar til en bærekraftig omstilling av samfunnet i et klimaperspektiv.

VII

Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram en sak for Stortinget i revidert nasjonalbudsjett for 2019 om avgift på uttak av jomfruelige naturressurser.

Presidenten: Det votes så over C II–VII.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 49 stemmer
ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.18.04)

Presidenten: Det voteres over C I.

Votering:
Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 72</i> , blir sett ned med	1 500 000
		frå kr 20 946 000 til kr 19 446 000	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar mv., blir sett ned med	4 600 000
		frå kr 7 800 000 til kr 3 200 000	
	71	Tilskot til Norsk Oljemuseum, blir sett opp med	1 500 000
		frå kr 13 500 000 til kr 15 000 000	
1810		Oljedirektoratet	
	1	Driftsutgifter, blir sett opp med	3 500 000
		frå kr 302 200 000 til kr 305 700 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsverksemd, <i>kan overføres</i> , blir sett ned med	10 000 000
		frå kr 116 750 000 til kr 106 750 000	
1815		Petoro AS	
	72	Administrasjon, Petoro Iceland AS, blir sett ned med	1 097 000
		frå kr 1 497 000 til kr 400 000	
	73	Statleg deltaking i petroleumsvksemd på islandsk kontinentalsokkel, <i>kan overføres</i> , blir sett ned med	18 350 000
		frå kr 18 700 000 til kr 350 000	
1820		Noregs vassdrags- og energidirektorat	
	22	Flaum- og skredførebygging, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under postane 45, 60 og 72</i> , blir sett opp med	55 000 000
		frå kr 261 454 000 til kr 316 454 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsverksemd, <i>kan overføres</i> , blir sett ned med	5 000 000
		frå kr 86 820 000 til kr 81 820 000	
1830		Forsking og næringsutvikling	
	70	Tilskot til Nordisk Energiforsking, blir sett ned med	1 000 000
		frå kr 11 300 000 til kr 10 300 000	
1840		CO ₂ -handtering	
	71	Tilskot til Teknologisenter for CO ₂ -fangst på Mongstad, blir sett ned med	2 000 000
		frå kr 195 000 000 til kr 193 000 000	
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvksemda	
	30	Investeringar, blir sett ned med	1 000 000 000
		frå kr 25 000 000 000 til kr 24 000 000 000	
2490		NVE Anlegg	
	24	Driftsresultat	0

Kap.	Post	Formål	Kroner
		1 Driftsinntekter	-106 500 000
		2 Driftsutgifter	101 700 000
		3 Avskrivningar	4 600 000
		4 Renter av statens kapital	200 000
		5 Investeringsformål	0
		6 Reguleringsfond	-5 000 000
			-5 000 000
	45 (NY)	Større utstyrsanskaffingar og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , blir løyvd med	1 400 000
Inntekter			
4800		Olje- og energidepartementet	
	2 (NY)	Ymse inntekter, blir løyvd med	1 300 000
4810		Oljedirektoratet	
	1	Gebyrinntekter, blir sett opp med frå kr 25 627 000 til kr 29 127 000	3 500 000
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter, blir sett ned med frå kr 116 751 000 til kr 106 751 000	10 000 000
4820		Noregs vassdrags- og energidirektorat	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter, blir sett ned med frå kr 86 820 000 til kr 81 820 000	5 000 000
	40	Flaum- og skredførebygging, blir sett opp med frå kr 21 000 000 til kr 27 000 000	6 000 000
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petrole- umsverksemda	
	24	Driftsresultat, blir sett opp med frå kr 93 500 000 000 til kr 124 700 000 000	31 200 000 000
		1 Driftsinntekter	184 000 000 000
		2 Driftsutgifter	-30 100 000 000
		3 Leite- og felt- utviklingsutgif- ter	-2 100 000 000
		4 Avskrivningar	-24 000 000 000
		5 Renter av sta- tens kapital	-3 100 000 000
			124 700 000 000
	30	Avskrivningar, blir sett ned med frå kr 26 000 000 000 til kr 24 000 000 000	2 000 000 000
	80	Renter av statens kapital, blir sett ned med frå kr 3 300 000 000 til kr 3 100 000 000	200 000 000
5490		NVE Anlegg	
	1	Sal av utstyr mv., blir sett opp med frå kr 200 000 til kr 1 600 000	1 400 000
5685		Aksjar i Equinor ASA	
	85	Utbytte, blir sett opp med frå kr 14 544 000 000 til kr 14 910 000 000	366 000 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1400		Klima- og miljødepartementet	
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 102 230 000 til kr 97 980 000	4 250 000
1412		Meteorologiformål	
	70	Internasjonale samarbeidsprosjekt, nedsettes med fra kr 151 424 000 til kr 148 760 000	2 664 000
1420		Miljødirektoratet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med fra kr 679 328 000 til kr 677 328 000	2 000 000
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i> , forhøyes med fra kr 134 282 000 til kr 136 532 000	2 250 000
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter, nedsettes med fra kr 20 000 000 til kr 1 000 000	19 000 000
	69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under postene 39 og 79</i> , nedsettes med fra kr 86 962 000 til kr 61 962 000	25 000 000
	74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien, nedsettes med fra kr 496 041 000 til kr 470 041 000	26 000 000
	75	Utbetaling av vrakpant, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med fra kr 671 518 000 til kr 510 018 000	161 500 000
	76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i> , forhøyes med fra kr 129 462 000 til kr 141 262 000	11 800 000
1481		Klimakvoter	
	22	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 144 000 000 til kr 100 000 000	44 000 000
Inntekter			
4420		Miljødirektoratet	
	4	Gebyrer, forurensningsområdet, forhøyes med fra kr 39 532 000 til kr 44 682 000	5 150 000
	9	Internasjonale oppdrag, nedsettes med fra kr 50 550 000 til kr 47 650 000	2 900 000
5578		Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet	
	72	Fiskeravgifter, forhøyes med fra kr 16 484 000 til kr 18 540 000	2 056 000

II

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	34	Statlige erverv, nasjonalparker, <i>kan overføres</i>	31,7 mill. kroner

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

Meld. St. 18 (2017–2018) – Sametingets virksomhet 2017 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 17 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Eirik Sivertsen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Eirik Sivertsen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 5 og 6, fra Willfred Nordlund på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7–13 og 16–17, fra Willfred Nordlund på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 14 og 15, fra Karin Andersen på vegne av SV

Det voteres over forslagene nr. 14 og 15, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at fylkeskommunene får full myndighet over skolestrukturen i videregående skole.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke tilskuddene til desentralisert høyere utdanning i høyskole- og universitetssektoren og opprette egne økonomiske overføringer til fylkeskommunene til formålet.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.19.51)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8–10 og 16–17, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene for barn, unge og voksne med særlige opplæringsbehov ved en eventuell overføring av Statped's oppgaver til fylkeskommunene og legge dette frem for Stortinget på egnet måte.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om at fylkeskommunen tar over Fylkesmannens oppgaver knyttet til fellingstillatelser for rovdyr.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag om overføring av myndigheten til å gi konsesjon til små vannkraftverk (1–10 MW) og vindkraft (over 1 MW/fem turbiner) til fylkeskommunene.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en plan for hvordan følgende oppgaver og myndighet skal overføres til regionalt folkevalgt nivå:

1. Ansvar for det statlige barnevernet gjennom Bufetat
2. Ansvar for familievernet
3. Ansvar for de distriktpspsykiatriske klinikkene – DPS
4. Regionapparatet til Innovasjon Norge
5. Deler av Forskningsrådets programmer
6. Festivalstøtte fra Kulturrådet
7. Kulturminnevernet»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en plan for hvordan alle Fylkesmannens oppgaver som krever politisk skjønn overføres til fylkeskommunen, med unntak av jordvern, slik at Fylkesmannen blir et rent tilsyns-, kontroll- og klageorgan.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.20.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede etter hvilke forutsetninger fylkeskommunen på anmodning fra kommunene kan vurdere å tre inn som reguleringsplanmyndighet i større fylkeskommunale infrastrukturtiltak, hvilke lovendringer og avgrensninger som eventuelt bør gjøres, og legge dette frem for Stortinget til endelig avgjørelse på eget måte.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 88 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.20.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 11–13, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp ekspertutvalgets anbefaling og vurdere organisering av sykehus på nytt med mål om å overføre ansvar for sykehus og DPS til de nye fylkene.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan minst 98 pst. av husstandene skal få et gigabit-tilbud innen 2025, og for hvordan hele landet skal få et gigabit-tilbud innen 2027.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en fordelingsmodell som ivaretar minimumsbehovet for finansiering av kjøp av FOT-ruter, og legge dette frem for Stortinget før neste anbudsutlysning.»

Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet ble med 87 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.20.46)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvilke andre oppgaver som naturlig kan flyttes inn under Distrikts-

senteret for å styrke kompetansen på samfunnsutvikling og verdiskaping i distriktene.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle Nkoms rolle til også å inkludere nasjonal rådgivning for å nå målsetningen om bærekraftig konkurranse, og stimulere til næringsutvikling og innovasjon.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 80 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.21.05)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på klima- og miljøområdet med unntak av ansvar for forurensing, kontroll, tilsyn og klage.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 71 mot 29 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.21.20)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene veiledningsansvar med hensyn til motorferdsel i utmark.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 60 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.21.37)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gi fylkeskommunene et regionalt samordningsansvar på klimaområdet knyttet til oppfølging av klimaloven.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 59 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.21.56)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i gjennomgangen av regelverket for pasientreiser vurdere om noe av ansvaret for pasienttransport kan overlates til de nye fylkene.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 58 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.22.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen foreslå økte midler til regional utvikling til fylkeskommunene.

II

De regionale utviklingsmidlene legges ikke inn i rammefinansieringen av fylkeskommunene.

III

Stortinget ber regjeringen styrke de regionale forskningsfondene.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede ytterligere overføring av oppgaver fra Fylkesmannen til fylkeskommunene på landbruksområdet. En forutsetning for overføring er at landbruksavtalen med nasjonale føringer ikke svekkes.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 50 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.22.38)

Videre var innstilt:

V

Meld. St. 6 (2018–2019) – Oppgaver til nye regioner – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

I

I statsbudsjettet 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
530		Byggeprosjekter utenfor husleieordningen	
	30	Prosjektering av bygg, kan overføres, nedsettes med fra kr 57 598 000 til kr 53 598 000	4 000 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres, for høyes med fra kr 161 000 000 til kr 165 000 000	4 000 000
2445		Statsbygg	
	33	Videreføring av ordinære byggeprosjekter, kan overføres, nedsettes med fra kr 2 844 486 000 til kr 2 614 486 000	230 000 000
	34	Videreføring av kurantprosjekter, kan overføres, for høyes med fra kr 500 000 000 til kr 550 000 000	50 000 000
540		Direktoratet for forvaltning og IKT	
	01	Driftsutgifter, for høyes med fra kr 278 815 000 til kr 279 585 000	770 000
	27	Opplæringskontoret OK stat, for høyes med	1 550 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 3 493 000 til kr 5 043 000	
567		Nasjonale minoriteter	
	60	Tiltak for rom, <i>kan overføres</i> , nedsettes med	200 000
		fra kr 2 437 000 til kr 2 237 000	
	70	Tilskudd til nasjonale minoriteter, <i>for høyes</i> med	200 000
		fra kr 7 293 000 til kr 7 493 000	
571		Rammetilskudd til kommuner	
	60	Innbyggertilskudd, <i>for høyes</i> med	50 000 000
		fra kr 125 643 888 000 til kr 125 693 888 000	
572		Rammetilskudd til fylkeskommuner	
	60	Innbyggertilskudd, <i>for høyes</i> med	109 000 000
		fra kr 32 589 545 000 til kr 32 698 545 000	
575		Ressurskrevende tjenester	
	60	Toppfinansieringsordning, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med	329 976 000
		fra kr 9 655 582 000 til kr 9 325 606 000	
578		Valgdirektoratet	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med	5 000 000
		fra kr 55 697 000 til kr 50 697 000	
579		Valgutgifter	
	1	Driftsutgifter, nedsettes med	2 000 000
		fra kr 11 242 000 til kr 9 242 000	
580		Bostøtte	
	70	Bostøtte, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med	70 000 000
		fra kr 2 777 155 000 til kr 2 707 155 000	
581		Bolig- og bomiljøtiltak	
	76	Tilskudd til utleieboliger, <i>kan overføres</i> , nedsettes med	160 600 000
		fra kr 843 738 000 til kr 683 138 000	
2412		Husbanken	
	72	Rentestøtte, <i>for høyes</i> med	600 000
		fra kr 4 500 000 til kr 5 100 000	
	90	Lån fra Husbanken, <i>overslagsbevilgning</i> , <i>for høyes</i> med	1 400 000 000
		fra kr 15 030 000 000 til kr 16 430 000 000	
595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 595 post 21 og 45</i> , <i>for høyes</i> med	17 914 000
		fra kr 896 102 000 til kr 914 016 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttes under kap. 595 post 1 og 45</i> , <i>for høyes</i> med	48 743 000
		fra kr 277 205 000 til kr 325 948 000	
		Inntekter	
3540		Direktoratet for forvaltning og IKT	
	2	Opplæringskontoret OK stat, <i>for høyes</i> med	2 320 000
		fra kr 5 281 000 til kr 7 601 000	
5312		Husbanken	
	1	Gebyrer m.m., nedsettes med	300 000
		fra kr 10 524 000 til kr 10 224 000	
	11	Tilfeldige inntekter, <i>for høyes</i> med	53 000 000
		fra kr 102 700 000 til kr 155 700 000	
	90	Avdrag, <i>for høyes</i> med	700 000 000
		fra kr 11 590 000 000 til kr 12 290 000 000	
3595		Statens kartverk, arbeid med tinglysing og nasjonal geografisk infrastruktur	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	1	Gebyrinntekter tinglysning, nedsettes med fra kr 418 540 000 til kr 413 540 000	5 000 000
	2	Salg og abonnement m.m., forhøyes med fra kr 97 177 000 til kr 115 966 000	18 789 000
	3	Samfinansiering, forhøyes med fra kr 293 339 000 til kr 313 864 000	20 525 000

II
Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet kan tilføye stikkordet «kan overføres» på bevilgningen i 2018 under kap. 567 Nasjonale minoriteter, post 22 Kollektiv oppreisning til norske rom mv.

III
Kostnadsrammen for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Veterinærinstituttet

Stortinget samtykker i at kostnadsrammen for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet og Veterinærinstituttet økes til 7 203,8 mill. kroner, i prisnivå per 1. juli 2018.

IV
Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Kommunal- og moderniseringsdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd på kap. 581 post 76 Tilskudd til utleieboliger ut over gitt

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
490		Utlendingsdirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter, asylmottak, forhøyes med fra kr 795 168 000 til kr 826 462 000	31 294 000
	22	Spesielle driftsutgifter, tolk og oversettelse, nedsettes med fra kr 21 453 000 til kr 11 500 000	9 953 000
	60	Tilskudd til vertskommuner for asylmottak, forhøyes med fra kr 185 894 000 til kr 203 624 000	17 730 000
	70	Stønader til beboere i asylmottak, nedsettes med fra kr 116 986 000 til kr 110 576 000	6 410 000
	71	Tilskudd til aktivitetstilbud for barn i asylmottak, nedsettes med fra kr 29 415 000 til kr 26 772 000	2 643 000
	72	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , nedsettes med	19 568 000

bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 479,5 mill. kroner.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.
Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt frem to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Det votes over forslag nr. 2, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig heve satsene for livsopphold i mottak innenfor rammen av bevilgningen.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.23.36)

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 87 597 000 til kr 68 029 000	
	75	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, <i>kan overføres</i> , for høyes med fra kr 11 920 000 til kr 12 379 000	459 000
491		Utlendingsnemnda	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 21</i> , nedsettes med fra kr 313 700 000 til kr 309 700 000	4 000 000
	21	Spesielle driftsutgifter, nemndbehandling, <i>kan nyttes under post 1</i> , for høyes med fra kr 6 221 000 til kr 10 221 000	4 000 000
		Inntekter	
3490		Utlendingsdirektoratet	
	1	Retur av asylsøkere med avslag og tilbakevending for flyktninger, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 100 028 000 til kr 65 087 000	34 941 000
	3	Reiseutgifter for flyktninger til og fra utlandet, ODA-godkjente utgifter, for høyes med fra kr 14 150 000 til kr 14 633 000	483 000
	4	Asylmottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med fra kr 485 253 000 til kr 358 535 000	126 718 000
	5	Refusjonsinntekter, nedsettes med fra kr 8 655 000 til kr 6 800 000	1 855 000

Presidenten: Det voteres alternativt mellom innstillingens kap. 490 post 70 og forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«På kap. 490 post 70 tilføyes stikkordet «kan overføres».»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling kap. 490 post 70 og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 88 mot 10 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 23.24.05)

Presidenten: Det voteres over øvrige deler av innstillingens tilråding.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten har Karin Andersen satt frem et forslag på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	21	Spesielle driftsutgifter – kunnskapsutvikling, <i>kan overføres</i> , for høyes med	1 800 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 46 072 000 til kr 47 872 000	
	60	Integreringstilskudd, <i>kan overføres</i> , for høyes med	329 300 000
		fra kr 11 399 132 000 til kr 11 728 432 000	
	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, <i>overslagsbevilgning</i> , for høyes med	149 400 000
		fra kr 2 872 949 000 til kr 3 022 349 000	
	62	Kommunale innvandrertiltak, nedsettes med	1 800 000
		fra kr 199 506 000 til kr 197 706 000	
	71	Tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet, nedsettes med	900 000
		fra kr 110 702 000 til kr 109 802 000	
292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, nedsettes med	82 400 000
		fra kr 2 012 393 000 til kr 1 929 993 000	
Inntekter			
3291		Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	
	1	Integreringstilskudd for overføringsflyktninger, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med	6 100 000
		fra kr 220 175 000 til kr 214 075 000	
	2	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med	11 200 000
		fra kr 51 782 000 til kr 40 582 000	
3292		Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	
	1	Norskopplæring i mottak, ODA-godkjente utgifter, nedsettes med	4 900 000
		fra kr 20 962 000 til kr 16 062 000	

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at bevilgningen til Human Rights Service ikke økes gjennom omgrupperingen av statsbudsjettet for 2018.

Presidenten: Det voteres over II.

Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.24.49)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke tilskuddet for 2018 til henholdsvis Holocaust-senteret og Antirasistisk senter med 250 000 kroner.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 90 mot 9 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 23.25.09)

Presidenten: Det voteres over I.

Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 95 stemmer mot 1 stemme.

(Voteringsutskrift kl. 23.25.27)

Presidenten: Sak nr. 10 er ferdigbehandlet.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt 9 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–8, fra Sverre Myrli på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, fra Hans Fredrik Grøvan på vegne av Kristelig Folkeparti

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at brudd på reglene om minstelønn etter allmenngjøringsforskriften og brudd på informasjons-/påseplikten automatisk skal medføre illegging av gebyr.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig fremme forslag om hvilke av tiltakene i godspakken i Nasjonal transportplan 2018–2029 som kan fremskyndes og gis raskere byggestart enn det som er skissert i jernbanesektorens handlingsprogram.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at godstog blir prioritert på jernbanenettet på nattetid der det gir små eller helt ubetydelige ruteendringer for persontogene. Regjeringen bes i dette arbeidet gjennomgå jernbaneforskriften og praktiseringen av denne i tillegg til eksisterende ruteplaner og redegjøre for Stortinget om hvilke endringer som iverksettes, når arbeidet er ferdigstilt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en miljøstøtteordning for overføring av gods fra vei til bane i dialog med aktørene i næringen. Støtteordningen skal være på nivå med det næringen har spilt inn til regjeringen og må få virkning allerede fra 2019.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om støtteordninger for overføring av gods fra vei til bane og sjø. Regjeringen bes se på ordningene som allerede finnes i EU-land. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med forslag til innretning av støtteordninger i løpet av 2019.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at nye elektroniske fraktbrev som er planlagt i CRM-direktivet, gjøres obligatoriske.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om et transportregister for all internasjonal godstrafikk, kombinerte transportere og kabotasjeturer i Norge.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige regelendringer som kan sikre at det blir mulig å

kreve inn bøter for brudd på kabotasjeregulverket når bruddet oppdages.»

Det voteses alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende vedtak:

Dokument 8:22 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Arne Nævra, Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård og Lars Haltbrekken om en bærekraftig godsnæring og mer gods på bane – vedtas ikke.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.26.31)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det er mer hensiktsmessig å benytte administrative sanksjoner i form av forenklet forelegg for å sikre en mer effektiv oppfølging av brudd på kabotasjeregulverket, herunder nivået på foreleggene og muligheten til å kreve det inn på stedet.»

De øvrige partiene har varslet støtte eller subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt tre forslag. Det er

- forslagene nr. 1 og 2, fra Sverre Myrli på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 3, fra Sverre Myrli på vegne av Arbeiderpartiet

Det voteses over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1300		Samferdselsdepartementet	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar, blir redusert med frå kr 45 200 000 til kr 39 400 000	5 800 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1310		Flytransport	
	70	Kjøp av innanlandske flyruter, <i>kan overføres</i> , blir redusert med frå kr 729 100 000 til kr 689 100 000	40 000 000
1320		Statens vegvesen	
	23	Drift og vedlikehold av riksvegar, trafikant- og køyretøytilsyn m.m., <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 29, post 30, post 31 og post 72</i> , blir auka med frå kr 11 788 344 000 til kr 11 793 544 000	5 200 000
	36	E16 over Filefjell, <i>kan overføres</i> , blir auka med frå kr 119 100 000 til kr 249 100 000	130 000 000
	72	Kjøp av riksvegferjetenester, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 23 og post 30</i> , blir redusert med frå kr 1 241 300 000 til kr 1 227 100 000	14 200 000
1352		Jernbanedirektoratet	
	70	Persontransport med tog, <i>kan overføres</i> , blir auka med frå kr 3 484 100 000 til kr 3 934 100 000	450 000 000
	71	Kjøp av infrastrukturtenester – drift og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 72, post 73 og post 74</i> , blir redusert med frå kr 8 225 456 000 til kr 7 775 456 000	450 000 000
1360		Kystverket	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i> , blir auka med frå kr 415 400 000 til kr 490 400 000	75 000 000
	72	Tilskot til overføring av gods frå veg til sjø, <i>kan overføres</i> , blir redusert med frå kr 75 200 000 til kr 18 200 000	57 000 000
1370		Posttenester	
	70	Kjøp av post- og banktenester, blir auka med frå kr 603 700 000 til kr 619 100 000	15 400 000
Inntekter			
4320		Statens vegvesen	
	2	Diverse gebyr, blir auka med frå kr 437 653 000 til kr 537 653 000	100 000 000
5577		Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet	
	74	Sektoravgifter Kystverket, blir auka med frå kr 767 600 000 til kr 777 070 000	9 470 000
	75	Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, blir auka med frå kr 209 808 000 til kr 213 098 000	3 290 000

»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 23.27.21)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre en kompensasjonsordning for baneavgifter/kjørevegsavgifter for

godstog på lik linje med kompensasjonsordningen som finnes for persontog som er omfattet av ordningen med statlig kjøp.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ubrukt bevilgning på 57 mill. kroner på kap. 1360 post 72 overføres til andre tiltak som søkte om bevilgning i 2018, men som ikke fikk det.»

Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet støtte til forslagene.

Votering:

(Voteringsutskrift kl. 23.27.42)

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 48 stemmer ikke bifalt.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2018 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
542		Internasjonalt IKT-samarbeid og utviklingsprogram	
		Tilskot til internasjonale program, <i>kan overføres</i> , blir redusert med fra kr 34 800 000 til kr 24 600 000	10 200 000
1300		Samferdselsdepartementet	
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar, blir redusert med frå kr 45 200 000 til kr 39 400 000	5 800 000
1310		Flytransport	
	70	Kjøp av innanlandske flyruter, <i>kan overføres</i> , blir redusert med frå kr 729 100 000 til kr 689 100 000	40 000 000
1320		Statens vegvesen	
	23	Drift og vedlikehold av riksvegar, trafikant- og køyretøytilsyn m.m., <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 29, post 30, post 31 og post 72</i> , blir auka med frå kr 11 788 344 000 til kr 11 793 544 000	5 200 000
	36	E16 over Filefjell, <i>kan overføres</i> , blir auka med frå kr 119 100 000 til kr 249 100 000	130 000 000
	72	Kjøp av riksvegferjetenester, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 23 og post 30</i> , blir redusert med frå kr 1 241 300 000 til kr 1 227 100 000	14 200 000
1352		Jernbanedirektoratet	
	70	Persontransport med tog, <i>kan overføres</i> , blir auka med frå kr 3 484 100 000 til kr 3 934 100 000	450 000 000
	71	Kjøp av infrastrukturtenester – drift og vedlikehold, <i>kan overføres</i> , <i>kan nyttast under post 72, post 73 og post 74</i> , blir redusert med frå kr 8 225 456 000 til kr 7 775 456 000	450 000 000
1360		Kystverket	
	72	Tilskot til overføring av gods frå veg til sjø, <i>kan overføres</i> , blir redusert med frå kr 75 200 000 til kr 18 200 000	57 000 000
1370		Posttenester	
	70	Kjøp av post- og banktenester, blir auka med frå kr 603 700 000 til kr 619 100 000	15 400 000
Inntekter			
4320		Statens vegvesen	
	2	Diverse gebyr, blir auka med frå kr 437 653 000 til kr 537 653 000	100 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
5577		Sektoravgifter under Samferdselsdepartementet	
	74	Sektoravgifter Kystverket, blir auka med frå kr 767 600 000 til kr 777 070 000	9 470 000
	75	Sektoravgifter Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, blir auka med frå kr 209 808 000 til kr 213 098 000	3 290 000

Presidenten: Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Rødt har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 50 mot 49 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.28.05)

Videre var innstilt:

II

Fullmakter til å forplikte staten for investeringsprosjekt

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan:

1.	starte opp dette investeringsprosjektet: E10/rv. 85 Myrland-, Sløverfjord-, Rørvikskaret-, Nappstrømmen-, Seljeli- og Sigerfjordtunnelane	innanfor ei kostnadsramme på: 763 mill. kroner
2.	gjennomføre investeringsprosjekta: E6 Nordbytunnelen, fase 2 E16 Gudvanga- og Flenjatunnelane E6 Forså-, Fagernes-, Larsberg-, Skardal- og Isfjelltunnelane Rv. 13 Deildo	innanfor ei ny kostnadsramme på: 581 mill. kroner 750 mill. kroner 685 mill. kroner 590 mill. kroner
3.	gjennomføre desse tidlegare godkjende investeringsprosjekta: Rv. 110 Ørebekk–Simo E39 Dregebø–Grytås og Birkeland–Sande nord E69 Skarvbergtunnelen	innanfor ei endra kostnadsramme på: 900 mill. kroner 825 mill. kroner 918 mill. kroner

Fullmaktene over om å forplikte staten i investeringsprosjekt gjeld òg forpliktingar som blir inngåtte i seinare budsjettår, innanfor kostnadsramma for prosjektet. Samferdselsdepartementet blir gitt fullmakt til å prisjustere kostnadsrammene i seinare år.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 23.28.26)

Videre var innstilt:

III

Tilføyning av stikkord

Stortinget samtykkjer i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan føye til stikkordet «kan overførast» på kap. 1361 Samfunnet Jan Mayen, post 30 Nytt hovudbygg på Jan Mayen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 13 [23:28:38]

Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.

Referat

(142) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Audun Lysbakken og Eirik Faret Sakariassen om å hindre en utvikling der arbeidstakere mister fundamentale rettigheter (Dokument 8:63 S (2018–2019))

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 23.29.

